

ΣΤΑΥΡΟΥ ΜΑΤΘ. ΓΚΑΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

ΑΡ. ΜΗΤΡ. ΕΙΣΑΓ. Δ. 11532/1973

ΑΡΙΘ. ΤΑΞΙΝΟΜ. ΖΗΛ. Β. Γ. Α.

Κωδ. Εγγ. 7022

ΙΕΡΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΚΑΙ

ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗ ΜΟΝΗ
ΜΟΛΥΒΔΟΣΚΕΠΑΣΤΟΥ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

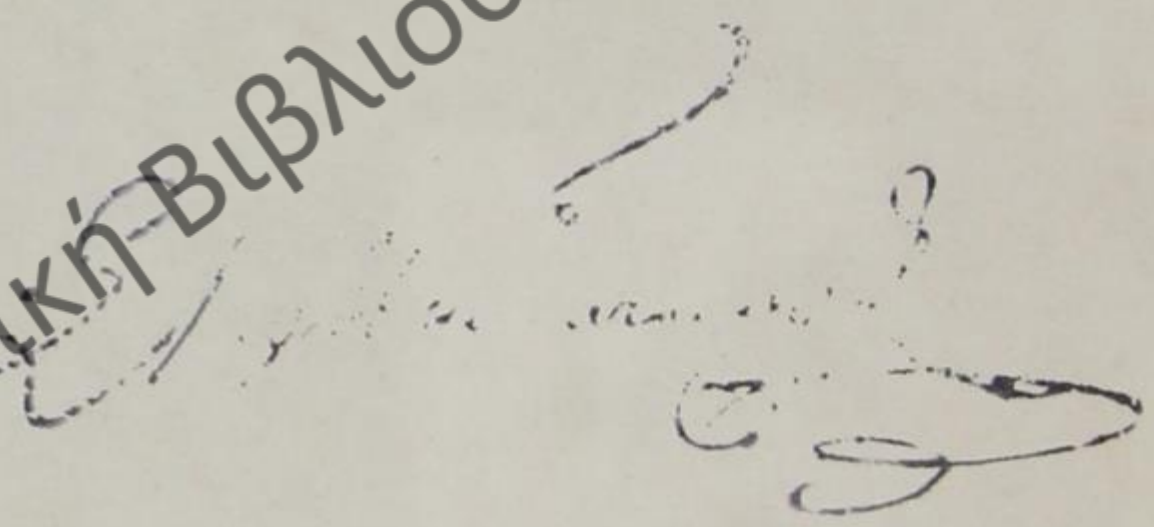
ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΠΗΥΞΗΜΕΝΗ

ΑΘΗΝΑΙ 1972

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΝΙΤΣΑΣ
ΑΡΙΘ. ΕΙΣΑΓ. ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ
ΑΡΙΘ. ΕΙΣΑΓ. ΒΙΒΛΙΟΥ

Πᾶν ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συγγραφέως.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

A handwritten signature in dark ink, appearing to be a cursive name, possibly 'Κωνσταντῆς' or similar, written across the page.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. «Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς» 1922
2. «Ἡπειρωτικὰ Μελετήματα», Ἰ. Λαμπρίδου
3. «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία», τεύχη 94 καὶ 95
4. «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά». Τόμ. Ε', ΙΒ', ΙΕ' καὶ Ις'
5. «Ἡπειρωτικὸς Ἀστὴρ» 1914
6. «Ἡπειρωτικαὶ Μελέται». Τόμ. Δ'. Ζώτου Β. (Μολοσσού)
7. «Ἱστορία Δελβινακίου», Γεωργ. Γαζῆ
8. «Ἱστορία Ἠπείρου καὶ Ἀλθανίας», Χαβέλα Θ.
9. «Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα», Ἰ. Λαμπρίδου
10. «Ἱστορία Ἑλλην. Ἔθνους». Τόμ. 3ος, Κ. Παπαρρηγοπούλου
11. «Νέα Ἑλλάς», Τρύφ. Εὐαγγελίδη
12. «Νεολόγος» Κωνσταντινουπόλεως 1875 καὶ 1895
13. «Νέος Ἑλληνομνήμων» (Τόμ. Α', Β', Γ', Δ', ΙΓ')
14. «Πατριαρχικοὶ Κώδικες», ΚΒ' καὶ ΚΓ'
15. «Πωγωνιακὰ - Βησανιώτικα». Τόμ. Α', Σπύρ. Στούπη
16. «Πανδώρα». Φιλολ. Περιοδικόν. Τόμ. Δ' καὶ ς'
17. «Παρνασσός». Φιλολ. Περιοδικόν. Τόμ. 10ος
18. «Παπαθανάσης», Πολ. Παπαδοπούλου
19. «Χρονογραφία Ἠπείρου». Τόμ. Β' Π. Ἀραβαντινοῦ
20. «Χρονικὸν Δρυοπίδος»
21. Χατζησεχρέτη «Ἀληπασιάς»
22. «Φωνὴ Ἠπείρου» 1893 καὶ 1895

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΙΕΡΑ ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗ ΜΟΝΗ ΜΟΛΥΒΔΟΣΚΕΠΑΣΤΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1ον

ΘΕΣΙΣ — ΓΕΝΙΚΗ ΟΨΙΣ

Κάτωθεν τοῦ χωρίου Μολυβδοςκέπαστος — τέως Διπαλίτσα — εἰς τοὺς πρόποδας μιᾶς τῶν Ἀνατολικῶν παρυφῶν τοῦ ἐπιβλητικοῦ εἰς ὄγκον καὶ μεγαλοπρέπειαν ὄρους Νεμέρτσικα ἢ Μερόπη — τοῦ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα Ἀερόπου — ἐπὶ ὀμαλῆς, καταφύτου καὶ ὑπὸ ἀφθόνων, καταφύχρων καὶ διαυγῶν ὑδάτων περιρρομένης τοποθεσίας, εἶναι ἐκτισμένη ἢ ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον γνωστὴ Ἱερά Σταυροπηγιακὴ καὶ Βασιλικὴ Μονὴ Μολυβδοςκέπαστου.

Αὕτη κεῖται εἰς ἐγγυτάτην τῆς συμβολῆς τῶν ποταμῶν Ἀώου καὶ Σαρανταπόρου ἀπόστασιν, ἀπέχουσα ἑκατοντάδας μόνον μέτρων τῶν προσωρινῶν Ἑλληνοαλβανικῶν συνόρων. Ὁ Βυζαντινὸς τῆς ὑψηλῆς Τροῦλλος καὶ οἱ εὐκρινῶς ἀκουόμενοι γλυκεῖς ἤχοι τοῦ εἰς τὸ κωδωνοστάσιόν της ἀνηρητημένου κώδωνος, ὑπὸ τῶν πέραν τοῦ Ἀώου ἐν σκληρᾷ δουλείᾳ διαβιούντων ἀλυτρώτων ἀδελφῶν μας, παρέχουσιν εἰς αὐτοὺς πολλὰς ἐλπίδας περὶ ταχείας ἀπελευθερώσεώς των.

Ἡ Ἱερά Μονὴ τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου. Εἶναι μία τῶν ἐν Ἑλλάδι, καὶ αὐτῶν τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὄρει, ἀρχαιοτάτων Μονῶν, διετήρησε δὲ διὰ μέσου τῶν αἰώνων τὴν ἀρχαιοπρεπῆ αὐτῆς μορφήν καὶ τὴν Σταυροπηγιακὴν τῆς ὑπόστασιν.

Σταυροπηγιακαί, ὡς γνωστόν, λέγονται αἱ Ἱεραὶ Μοναί, αἱ ὑπαγόμεναι ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ σεπτὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὴν ἀρχικῆν των κτίσιν, ἀπέστειλλε δι' ἀντιπροσώπου του πολῦτιμον Σταυρόν, ὅστις ἐνεπήγγυτο εἰς τὰ θεμέλια αὐτῶν. Οἱ Ἠγούμενοι τῶν τοιούτων Μονῶν εἴθιστο νὰ φοροῦν κατὰ τὰς ἱεράς τελετὰς Μέγαν Μανδύαν καὶ νὰ κρατοῦν Ποιμαντορικὴν ράβδον, ὡς οἱ Ἀρχιερεῖς.

Περιβάλλεται αὕτη ὑπὸ στερεωτάτων κυκλοτερῶν λιθοκτίστων τειχῶν, εἶδει φρουρίων, ἐχόντων πάχος 1,20 μ. καὶ ὕψος 4 περίπου μέτρων. Διὰ δὲ τῆς μόνης δρυῖνης ἐξωθύρας, ἣ ὁποία εὐρίσκεται εἰς τὴν νοτίαν αὐτῆς πλευρὰν καὶ ἔχει διαστάσεις 1,40X1,20X0,10, εἶναι δὲ ἐπενδεδυμένη διὰ παχυτάτου σιδηροῦ ἐλάσματος, εἰσέρχεται ὁ προσκυνητῆς εἰς τὸν εὐρύχωρον περίβολον τῆς Μονῆς καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸν Ἱερόν ναόν καὶ τὰ λοιπὰ παραρτήματα αὐτῆς. Εἰς τὴν σιδηρᾶν ἐπένδυσιν αὐτῆς βλέπει ὁ ἐπισκέπτης πλῆθος ὀπῶν, ἄλλων μὲν διαμιπερῶν, ἄλλων δὲ ὄχι, προξενηθεισῶν ἐκ βλημάτων ὀπλων. Αὗται προέρχονται ἀπὸ ἐπιθέσεις Τουρκαλβανι-

κῶν ὀρδῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπεχείρουν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν πρὸς λεηλασίαν καὶ πολλάκις ἀπεκρούσθησαν ἀποτελεσματικῶς ἀπὸ τοὺς ἀμυνομένους καλογήρους. Τὸ διάτρητον τοῦ παχέος τούτου σιδηροῦ ἐλάσματος προέρχεται ἀκόμη καὶ ἀπὸ μίαν φονικωτάτην μάχην δύο ἀδελφῶν Τουρκαλβανικῶν φυλῶν, τῆς τῶν Καραμουρατατῶν καὶ Λαλιατῶν, λαβοῦσαν χώραν κατὰ τὸ ἔτος 1657. Ἡ τῶν Λαλιατῶν, ὀλιγαριθμοτέρα, ἐγκλεισθεῖσα ἐντὸς τῆς Μονῆς, ἠμύνητο ἐκ τῶν εἰς τὰ κελλία καὶ τὰ τεῖχη πολεμιστρῶν. Κατὰ ταύτην νικητρία ἀνεδείχθη ἡ φυλὴ τῶν Καραμουρατατῶν.

Ἀριστερὰ τῆς ἐξωθύρας ταύτης ἐπὶ τῶν τειχῶν καὶ κατὰ μῆκος αὐτῶν εἶναι ἐκτισμένα δέκα κελλία, κάτωθεν δὲ αὐτῶν ὑπόγεια χρησιμεύοντα κατὰ τὸ παρελθόν, ἄλλα μὲν ὡς ἀποθήκαι πρὸς τοποθέτησιν τῶν τότε ἀφθόνων ἐσοδειῶν τῆς Μονῆς, ἄλλα δὲ ὡς σταῦλοι τῶν πολλῶν ὑποζυγίων τῆς καὶ τῶν τοιούτων τῶν συχνάκις μεταδαινόντων προσκυνητῶν. Τὰ κελλία ἐχρησιμοποιοῦντο ὡς κατοικίαι τῶν κατὰ τὸ παρελθόν πολλῶν μοναχῶν αὐτῆς. Ταῦτα κατερειπωθέντα καὶ λόγῳ τοῦ διαρρεύσαντος χρόνου ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν πολεμικῶν γεγονότων, τῶν λαβόντων χώραν ἐκεῖ κατὰ τὸν ἔνδοξον πόλεμον 1940-1941, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ἱερός ναός, ὡς ἐκ θαύματος, ἔμεινεν ἀβλαβής, ἀνεκαινίσθησαν μὲ πρωτοβουλίαν τοῦ τέως Σεβασμιωτάτου Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης κυρίου Χριστοφάρου ὡς καὶ τοῦ νῦν Ἀρχιεπισκόπου αὐτῆς κυρίου Σεβαστιανοῦ, περιμνῶντος νὰ ἐπιναφέρῃ τὴν Ἱερὰν ταύτην Μονὴν εἰς τὴν προτέραν τῆς αἴγλην, ὡς καὶ μὲ ἀξιόλογον συμβολήν, τόσον τῶν φιλοθρήσκων καὶ εὐσεβῶν κατοίκων τῆς Κοινότητος Μολυβδοσκεπάστου, ὅσον καὶ τοῦ νῦν Τοποτηρητοῦ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ὡς καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ διακονησάντων ταύτην. Οὕτω σήμερον ταῦτα παρέχουν εἰς τὸν ἐπισκέπτην εὐχάριστον ἐντύπωσιν, εἰς δὲ τὸν ἐπιθυμοῦντα νὰ διανυκτερεύσῃ ἄνετον διαμονήν.

Ἡ Πάνσεπτος καὶ Ἱερὰ αὕτη Μονὴ ἠλεκτροφωτίσθη ἐσχάτως, δαπάνη τοῦ ἐκ Βλαχο-Υψηλοτέρας, χωρίου Ἑλληνοκώτατου, κειμένου, ἀτυχῶς ἐντὸς τοῦ Ἀλβανικοῦ ἐδάφους, ἀειμνήστου ὁμογενοῦς Ἰωάννου Οἰκονόμου. Οὗτος, Θείῳ ζήλῳ κινούμενος, μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου του, διέθεσε καὶ πάλιν ἀξιόλογον χρηματικὸν ποσὸν καὶ ἀνηγέρθη εἰς τὰ Προπύλαια τοῦ περιβόλου τῆς ὑψηλῶν Βυζαντιοπρεπῆς κωδωνοστάσιον, ἀληθὲς καλλιτέχνημα τοῦ Ἱεροῦ τούτου Σκηνώματος.

Οἱ τοποθετηθέντες ἐπ' αὐτοῦ παμμεγέθεις καλλίηχοι κώδωνες, ὁ εἰς δωρεὰ τοῦ ἰδίου καὶ ὁ ἕτερος τοῦ ἐκ τοῦ ἰδίου χωρίου εὐσεβοῦς Κωνσταντίνου Κωνσταντινίδου, ἠχοῦντες χαρμωδῶς κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ μεγάλας ἑορτάς, μεταδίδουσι τὴν χαρὰν καὶ ἐλπίδα εἰς τοὺς οὐ μακρὰν ζῶντας ἐν δουλείᾳ ἀτυχεῖς ὁμοχωρίους τῶν. Ὡσαύτως ἡ Ἱερὰ αὕτη Μονὴ ἐφωδιάσθη ἐσχάτως δι' αὐτομάτου τηλεφώνου, χάρις εἰς τὸ τοῖς πᾶσι γνωστὸν θερμότατον ἐνδιαφέρον τῆς Ἐθνοσωτηρίου Ἐπαναστατικῆς μας Κυβερνήσεως.

Οὕτω οἱ ἀθρώως ἀπὸ τὰ ἔσχατα τῆς Ἠπείρου προσερχόμενοι προσκυνηταί, θὰ δύνανται ἐκ τῶν προτέρων νὰ συνεννοῶνται μὲ τὸν Τοποτηρητὴν τῆς Μονῆς καθ' ἐκάστην τὴν 11—12 ὥραν π.μ. Ὁ ἀριθμὸς τηλεφώνου εἶναι 0655 καὶ ἐν συνεχείᾳ 475.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 2ον

ΡΥΘΜΟΣ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ

Ὁ ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη εἰς τὸ μέσον τοῦ περιβόλου ὑψούμενος ἱερός ναός, ἔχει ἀμιγῆ Βυζαντινὸν ρυθμόν. Τὸ μῆκος του ἀνέρχεται εἰς 20 περίπου μέτρα, τὸ δὲ πλάτος του εἰς 10 μ. Ἀποτελεῖται δὲ ὁ Ἱερός οὗτος ναός ἀπὸ τὸ Ἱ-

ερόν, τὸν κυρίως Ναόν, ὁ ὁποῖος συνίσταται ἀπὸ δύο Καθολικά, καὶ ἀπὸ τὸν Νάρθηκα.

Τὸ Ἱερὸν χωρίζεται ἀπὸ τὸν κυρίως Ναὸν διὰ ξυλογλύπτου καλλιτεχνικωτάτου Εἰκονοστασίου, ἀναγομένου εἰς τὸν 16ον αἰῶνα. Τοιούτου εἴδους ξυλόγλυπτον εἰκονοστάσιον εἶναι καὶ τὸ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, τοῦ εὐρισκουμένου εἰς τὸ ὕψωμα τῶν νωρίων τοῦ Ζαγορίου Μονοδενδρίου καὶ Βίτσης.

Εἰς τὴν θάσιν τοῦ εἰκονοστασίου αὐτοῦ διακρίνονται λείψανα μαρμαρίνου παλαιοῦ τοιούτου. Τὸ συνεχόμενον μὲ τὸ Ἱερὸν πρῶτον Καθολικὸν ἔχει ὠραίας ζωγράφας τοιχογραφίας, τὰς ὁποίας ὁ διαρρέυσας χρόνος οὐδόλως ἠλλοίωσε, δεξιὰ δὲ αὐτοῦ εἶναι ξυλόγλυπτον καλλιτεχνικὸν Προσκυνητᾶριον ἐν ᾧ φυλάσσεται ἡ θαυματουργὸς Εἰκὼν τῆς Θεοτόκου μὲ τὴν ἐπιγραφὴν :

ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΠΩΓΩΝΙΑΝΙΤΙΣΣΑ Η ΧΡΥΣΟΙΣ ΚΛΩΣΣΟΙΣ ΠΕΡΙΒΕΒΛΗΜΕΝΗ — ΠΕΠΟΙΚΙΑΜΕΝΗ

Περὶ αὐτῆς θὰ γίνῃ εὐλαβῆς εἰδικὴ μνεῖα ἐν τῇ οἰκείῳ Κεφαλαίῳ.

Τὸ πρῶτον Καθολικὸν διαδέχεται τὸ δεύτερον, τὸ ὁποῖον εἶναι εὐρύτερον καὶ ἐπιμηκέστερον τοῦ πρώτου. Εἰς τοῦτο ὑπάρχει εἶδος μικροῦ Σωλέα, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ὁ ἱερούργων ἱερεὺς κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτὰς καὶ ἰδίως κατὰ τὴν 15ην Αὐγούστου, ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, κατὰ τὴν ὁποῖαν γίνεται μεγαλοπρεπῆς Θρησκευτικὴ πανήγυρις, ἀναγιγνώσκει τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Ἐκατέρωθεν αὐτοῦ ὑπάρχουν τὰ Ἀναλόγια τῶν ψαλτῶν. Εἰς τὸ μέσον ἀκριδῶς τοῦ δευτέρου τούτου Καθολικοῦ ὑψοῦται ὁ Τροῦλλος, ὕψους 15 μ. περίπου ἀπὸ τοῦ δαπέδου τοῦ ναοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον διακρίνεται ὁ Παντοκράτωρ, διατηρούμενος ἀνέπαφος, ἄθικτος, ἐν ὄλῃ Του τῇ μεγαλοπρεπείᾳ, λαμπρότητι καὶ ὠραιότητι καὶ τοῦ Ὁποίου «ὁ δίκης ὀφθαλμὸς τὰ πάντα ὄρα».

Ἄπας ὁ κυρίως ναὸς φωτίζεται ἀμυδρῶς ὑπὸ μικρῶν πολυχρῶμων παραθύρων ἱστάμενος δὲ ὁ πιστὸς ἐν τῇ μέσῳ τοῦ Ἱεροῦ ναοῦ, ὑπὸ τὸ θαμβὸν οὕτω φῶς, τὸ ὁποῖον γίνεται γλυκὺ καὶ ἱλαρὸν ἀπὸ τὴν τρεμοσβήνουσαν θρυαλλίδα τῶν ἱερῶν κανδηλῶν καὶ τῶν κηρίων αἰσθάνεται ἀπερίγραπτον ἱερὰν συγκίνησιν καὶ καταλαμβάνεται ἀπὸ ἀφάνταστον θρησκευτικὸν δέος. Ἀτενίζων ἐκεῖθεν τὴν ὑπεράνω αὐτοῦ γλυκεῖαν καὶ ἑλαφρῆς μειδιῶσαν μορφήν τοῦ Παντοκράτορος, ὁραματίζεται ὅτι βλέπει αὐτὸν τοῦτον τὸν Θεῖον Δημιουργόν, εὐλογοῦντα διὰ τῆς δεξιᾶς Του χεῖρός τὰ τέκνα Του.

*

Ὁ κυρίως Ναὸς ἐνοῦται μὲ τὸν Νάοθηκα, κείμενον δυτικῶς αὐτοῦ, διὰ παχυτάτης δρυϊνῆς θύρας, διαστάσεων 1,80X150X0,10 μ. Αὕτη εἶναι ἐπὶ τῆς προσθίας ὀψεως καλλιτεχνικώτατα ἐπεξεργασμένη. Διὰ λεπτοτάτης ξυλογλυπτικῆς τέχνης εἰκονίζονται ἐν αὐτῇ διάφορα πρόσωπα ἁγίων καὶ περιστατικὰ ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ἀπὸ τε τὴν Παλαιάν καὶ Καινὴν Διαθήκην εἰλημμένα. Ἡ θύρα αὕτη ἔχει μεγίστην ἀρχαιολογικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν ἀξίαν, διεσώθη δὲ ἐκ βεβήλων ἱεροσῶλων χειρῶν, ἀφ' ἑνὸς μὲν, χάρις εἰς τὴν ἐνδελεχῆ ἐπαγρύπνησιν τῶν κατὰ καιροὺς Ἱγουμένων, Τοποτηρητῶν, καὶ καλογήρων, ἀφ' ἑτέρου δέ, λόγῳ τοῦ ὄγκου καὶ βάρους αὐτῆς. Εὐλόγως ἐξίσταται ὁ προσκυνητῆς τοῦ Ἱεροῦ τούτου Σκηνώματος βλέπων τὸ λαμπρὸν τοῦτο μεγαλοῦργημα, τὸ ὁποῖον τυγγάνει ἀνεκτίμητος καλλιτεχνικὸς θησαυρὸς, κληροδοτηθεὶς εἰς ἡμᾶς παρὰ τῶν ἐνδόξων Βυζαντινῶν προγόνων μας.

Εἰς τὸ ὑπέρθυρον ταύτης εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ τοίχου ἀναγεγραμμένη ἡ ἐπιγραφή, ἢ διαλαμβάνουσα τὸ ἱστορικὸν τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς ἔχουσα οὕτω.

Ἀνγέρθη ἐκ βρωτῶν καὶ ἀνοικοδομήθη ὁ θεῖος καὶ παν-
 σεπτος θεὸς πάντος ὁ ἐπονοματίζομενος εἰς τὸ ὄνο-
 μα τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν θεῆς τῆς συνδρο-
 μιᾶς καὶ ἐξόδου καὶ βοιωτῆος βασιλεὸς Κωνσταν-
 τίνος καὶ μετὰ χρόνους πολλοὺς ἐσαθρώθη παντελῶς
 ἐσαθρώθη παντελῶς καὶ ἀνεκαίνισεν αὐτὸν ἀνδρόνικος
 ὁ Κομνηνὸς καὶ μέγας δούξ ὁ Παλαιολόγος, καὶ πάλιν ἤλθεν εἰς
 ἐσχατὸν ἀφανισμόν καὶ ἀνεκαίνισαν καὶ ἐζωγρά-
 φισαν αὐτὸν οἱ τιμιώτατοι Μπωγωνιῆται ἐν ἔτει
 Σλ', μηνὶ Δεκεμβρίῳ. Ὁρᾶ ὁ θεὸς τίνος εἶν' ὁ
 κόπος.

Ἐνηγέρθη ἐκ βρωτῶν καὶ ἀνοικοδομήθη ὁ
 θεῖος καὶ Πανσεπτος οὗτος ναὸς ὁ ἐπονοματίζο-
 μενος εἰς τὸ ὄνομα τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης
 ἡμῶν Θεοτόκου τῆς συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ βοι-
 οτῆος βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Μπωγωνάτου.
 Μετὰ δὲ χρόνους πολλοὺς ἐσαθρώθη παντελῶς καὶ
 ἀνεκαίνισεν αὐτὸν Ἀνδρόνικος ὁ Κομνηνὸς καὶ
 Μέγας Δούξ ὁ Παλαιολόγος, καὶ πάλιν ἤλθεν εἰς
 ἐσχατὸν ἀφανισμόν καὶ ἀνεκαίνισαν καὶ ἐζωγρά-
 φισαν αὐτὸν οἱ τιμιώτατοι Μπωγωνιῆται ἐν ἔτει
 Σλ', μηνὶ Δεκεμβρίῳ. Ὁρᾶ ὁ θεὸς τίνος εἶν' ὁ
 κόπος.

Ἄπαντες οἱ τοῖχοι τοῦ κυρίως Ναοῦ γέμουσι ἀγιογραφιῶν ἀκραιφνοῦς Βυζαντινῆς ἀγιογραφικῆς τέχνης, διατηρουμένων εἰς ἀρίστην κατάστασιν.

Ὁ Νάρθηξ τοῦ Πανσέπτου τούτου Ναοῦ καταλαμβάνει περίπου τὸ 1/3 αὐτοῦ. Καὶ τούτου οἱ τοῖχοι εἶναι πλήρεις ἀγιογραφιῶν, διατηρουμένων εἰς, ὅπως οὖν καλὴν κατάστασιν. Λέγω, ὅπως οὖν διότι ἡ στέγη τούτου εἶχε καταστραφῆ κατὰ τὸ παρελθόν, εἰς ἄγνωστον δι' ἡμᾶς ἐποχὴν, ἕως οὗ δὲ ἀντικατασταθῆ αὕτη ὑπὸ τῆς σήμερον ὑπαρχούσης, ἐμεσολάβησε χρονικὸν διάστημα, καθ' ὃ αἱ ἀγιογραφίαι αὗται, δεχθεῖσαι τὴν καταστρεπτικὴν ἐπίδρασιν τῶν βροχῶν, χιόνων, ἀνέμων, καταιγίδων, ὑπέστησαν σημαντικὰς φθορὰς καὶ ἀλλοιώσεις.

Καὶ αἱ ἁγιογραφίαι αὗται τοῦ Νάρθηκος εἰκονίζουσι διάφορα περιστατικὰ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τὴν Δευτέραν ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίαν τοῦ Κυρίου, τὴν ζύγισιν παρὰ τοῦ ἀδεκάστου Κριτοῦ τῶν πράξεων ἐκάστου, τὴν ἔξωσιν τῶν Πρωτοπλάστων ἐκ τοῦ Παραδείσου καὶ ἄλλα.

Εἰς δὲ τὸν ἐξωτερικόν, τέλος δυτικόν τοῖχον τοῦ Ἱεροῦ οἰκοδομήματος ὑπάρχει εἰκὼν ἐφθαρμένη ἐκ τῆς πολυκαιρίας καὶ τῆς ἐκθέσεως αὐτῆς εἰς τὰς παντοειδεῖς ἀνωμάλους καιρικὰς συνθήκας, ἐν ἣ εἰκονίζονται δύο ἱερά πρόσωπα. Ταῦτα, κατὰ τὸν ἱστορικὸν Λαμπρίδην, («Ἱερά ἐν Ἡπειρῷ Σκηνώματα», σ. 19), ἐπισκεφθέντα τὴν Μονὴν πρὸ ἑκατονταετίας, ὅτε διετηροῦντο ζωηρότερα τὰ χαρακτηριστικά των, εἰκονίζουσι τοὺς κτήτορας ταύτης ἀοίδιμον αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου Κωνσταντῖνον τὸν Πωγωνᾶτον καὶ τὸν μετέπειτα ἀνακαινιστὴν αὐτῆς Ἀνδρόνικον τὸν Κομνηνὸν καὶ Παλαιολόγον, φέροντας ἐπὶ τῶν κεφαλῶν των στέμμα καὶ κυκλοτερῆ στέφανον, οἷος ὁ περίξ τῶν κεφαλῶν τῶν ἁγίων, ὑπεράνω δὲ τῶν κεφαλῶν τούτων ἀνεγινώσκετο τότε σαφέστατα καὶ τὸ ὄνομα ἐκάστου. Ἡ παρά τινων διατυπωμένη εἰκασία, ὅτι πρόκειται περὶ τῶν ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, φαίνεται ὅτι δὲν εὔσταθεῖ, διότι οὐδεὶς λόγος συνέτρεχεν, ἵνα ἡ εἰκὼν τεθῆ ἔξω τοῦ ναοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 3ον

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ

Φρονῶ ὅτι, καὶ ἂν δὲν ἐπικαλεσθῶμεν τὴν μαρτυρίαν τόσων ἱστορικῶν, ἀσχοληθέντων μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς ὡς ἄνω Ἱερᾶς Μονῆς καὶ ἀρκεσθῶμεν εἰς τὸν ἀψευδῆ μάρτυρα, τὴν εἰς τὸ ὑπέρθυρον τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ διασωζομένην ἐπιγραφὴν, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ἀδιστακτικῶς ὅτι, τὴν ἀρχικὴν τῆς προέλευσιν ὀφείλει ἡ Μονὴ εἰς τὸν Θρυλικὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον τὸν Πωγωνᾶτον, τὸν συντρίψαντα τοὺς ἐπιδραμόντας πρὸς κατάκτησιν τῆς Βασιλευούσης τῶν πόλεων Ἀραβίας καὶ σώσαντα ταύτην ἀπὸ τὴν ὑποδουλοῦσιν ἀλλὰ καὶ ὀλόκληρον τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τὸν Ἀσιατικὸν τοῦτον χεῖμαρρον, τοῦ ὁποῦ ἡ ὁρμὴ ἀνεκόπη εἰς τὰ ἀτσάλινα στήθη τῶν ἐνδόξων Βυζαντινῶν μας.

Ὁ Σπ. Στούπη εἰς τὸ περισπούδαστον καὶ ἀξιομελέτητον βιβλίον του «Πωγωνισιακὰ Βησανιώτικα» Τόμ. α', σελ. 32) γράφων περὶ τῆς Σταυροπηγιακῆς ταύτης Μονῆς καὶ τῆς κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν ἀκμασάσης περὶ αὐτὴν πόλεως Πωγωνισιακῆς δὲν θεωρεῖ ἀξιόπιστον τὴν ἐν λόγῳ ἐπιγραφὴν ὡς «ἀνὴξοῦσαν ἐν νεωτέροισιν χρόνοις».

Δὲν νομίζω ὅτι εὔσταθεῖ, ὡς πρὸς τοῦτο, ἡ γνώμη τοῦ φίλου Σπ. Στούπη. Διότι, ναὶ μὲν ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἀνήκει εἰς τοὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνους (1522), ἀλλ' αὕτη δὲν ἀνεγράφη ὑπὸ τῶν ἀειμνήστων ἐκείνων ἀνακαινιστῶν Πωγωνιαντῶν ἀβασανίστως, προχείρως, εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχεν. Οἱ δημιουργοὶ τοιούτων ὠραίων, μεγαλοπρεπῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἔργων, ἀντάξιοι συνεχισταὶ τῶν εὐκλεῶν μεγαλοουργημάτων τῶν ἐνδόξων προγόνων των, δὲν ἦσαν οὔτε ἀφελεῖς οὔτε ἀγράμματοι οὔτε μυθοπλάσται καὶ εὐφάνταστοι. Ἐστηρίχθησαν εἰς ἀναμφισβήτητα ἱστορικὰ δεδομένα. Καὶ ταῦτα εἶναι ἡ κάτωθεν τῆς ὑπαρχούσης ἐπιγραφῆς διακρινομένη ἕτέρα ἐπιγραφὴ, ἣτις πιθανὸν ἔλκει τὴν προέλευσίν τῆς ἀπὸ τὸν ἀνακαινιστὴν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀνδρόνικον τὸν Κομνηνὸν τὸν Παλαιολόγον (1341). Τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ἀναγινώσκονται στοιχεῖά τινα, εἶναι δὲ κεκαλυμμένη ὑπὸ τοῦ ἐπιστρώμα-

τος τῶν ἀγιογραφιῶν τῆς τελευταίας ἀνακαινίσεως. Δὲν ἀποκλείεται δὲ κάτωθεν τῆς δευτέρας ταύτης ἐπιγραφῆς νὰ ὑπάρχη καὶ τρίτη, ἔλκουσα τὴν προέλευσίν της ἀπὸ τὸν ἀρχικὸν της κτήτορα.

Ὅπου τὸ τελευταῖον ἐπίστρωμα ἀγιογραφιῶν ὑπέστη ρωγμὰς τινὰς μικράς, διακρίνει τις κάτωθεν εἰς τὸ ὑπόστρωμα ἴχνη παλαιότερων ἀγιογραφιῶν.

*

Κατόπιν, λοιπὸν, αὐτῶν τῶν ἐνδεικτικῶν στοιχείων, ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι, κάτωθεν τοῦ ὑπάρχοντος καὶ εἰς καλὴν κατάστασιν διατηρουμένου ἐπιστρώματος ἀγιογραφιῶν τῶν Πωγωνιανιτῶν ὑπάρχει καὶ ἕτερον στρώμα ἀγιογραφιῶν ἀλλὰ ἐφθαρμένων, διότι εἶχεν ἔλθει ἡ Μονὴ «εἰς ἔσχατον ἀφανισμόν». Ἐνδέχεται ὅμως τινὲς τούτων νὰ εἶναι ἄθικτοι, ἴσως δὲ καὶ νὰ ὑπάρχωσι καὶ ἐπιγραφαὶ τινες ἐπ' αὐτῶν, σχέσιν ἔχουσαι μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Μονῆς, ὡς καὶ μὲ ἄλλα γεγονότα, λαβόντα χώραν ἐκεῖ, ὡς συνήθιζον τότε νὰ ἀναγράφουν οἱ διαβιοῦντες εἰς τὰ Ἱερά ταῦτα Σκηνώματα ἱερομόναχοι καὶ λοιποὶ καλόγηροι. Θὰ ἦτο ὅθεν εὐκταῖον, ἐὰν ἢ ἐν τῷ Σεβαστῷ Ὑπουργείῳ Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας Διεύθυνσις Ἀναστηλώσεως Βυζαντινῶν μνημείων, ἢ τοσοῦτον ἐνδιαφέρον ἐπιδεικνύουσα διὰ τὴν ἔρευναν καὶ ἀνεύρεσιν τοιούτων πολυτίμων ἐθνικῶν θησαυρῶν, διὰ καταλλήλων ἐπιστημόνων ἀρχαιολόγων ἤθελεν ἀναζητήσῃ καὶ ἀνεύρῃ ἅπαντα τὰ οὕτω ζηλοτύπως κρυπτόμενα στοιχεῖα, ἅτινα ἐνδέχεται ἵνα ἐπιχύσουν πλήρες ἱστορικὸν φῶς εἰς τὴν ὑπὸ ἱστορικοῦ πέπλου καλυπτομένην ταύτην περιοχὴν.

Ἡ ὡς ἄνω διατηρουμένη ἀνέπαφος ἐπιγραφὴ, τῆς τὸ περιεχόμενον ἠρύσθησαν ἀπὸ τὴν κάτωθι ταύτης ἑτέραν ἐπιγραφὴν, εἶναι ἀψευδὴς μάρτυς τῆς ἀρχικῆς προελεύσεως τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς. Ὅμως, διὰ τοὺς τυχόν εἰσέτι διατηροῦντας τὰς ἐπιφυλάξεις των, παραθέτω καὶ τοῦτο τὸ στοιχεῖον, ὅπερ ἀναμφισβητήτως τυγχάνει μία εἰσέτι ἀπτή ἀπόδειξις τῆς Βυζαντινῆς προελεύσεως τοῦ Ἱεροῦ τούτου Σκηνώματος. Τοῦτο φέρει καὶ διατηρεῖ ἀνὰ τοὺς αἰῶνας τὴν προσωνομίαν : Μ ο λ υ β δ ο σ κ έ π α σ τ ο ς .

Εἶναι γνωστὸν εἰς ὅλους τοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς κλεινῆς Βυζαντινῆς μας Αὐτοκρατορίας, ὅτι μολυβδοσκεπάστους ναοὺς ἵδρουν οἱ μετὰ τὸν Ἰουστινιανὸν Αὐτοκράτορας μέχρι τῶν Κομνηνῶν. Οἴκοθεν λοιπὸν νοεῖται ὅτι, μὲ τὸ νὰ προσονομάζεται ἡ Ἱερά Μονὴ Μ ο λ υ β δ ο σ κ έ π α σ τ ο ς, ἡ ἀρχικὴ της κτίσις ὀφείλεται εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἐπιτρεπτόν, νοητόν, ἢ Μονὴ αὕτη νὰ θεωρῆται κτίσμα τῶν νεωτέρων χρόνων. Οἱ τυχόν οὕτω πρεσβεύοντες διαστρεβλώνουσι ἀκουσίως τὴν ἀλήθειαν καὶ συσκοτίζουν ἀσυναισθήτως ἔτι μᾶλλον τὴν ἱστορίαν. Ὅτι ἡ Ἱερά αὕτη Μονὴ ἦτο μολυβδοσκεπάστος, τοῦτο ἐπεβεβαιώθη καὶ ἐκ τῆς πρό τινων ἐτῶν γενομένης ἀντικαταστάσεως τῆς ἐκ σχιστολίθων στέγης διὰ κεράμων, ὑπὸ τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις ἐπιμελητοῦ Ἀρχαιοτήτων. Κάτωθεν τῶν σχιστολίθων τοῦ Τρούλλου, εὐρέθησαν μολύβδινοι πλάκες, διαστάσεων 0,40 X 0,30 μ. αἵτινες φυλάσσονται καὶ σήμερον ἐπιμελῶς ὑπὸ τοῦ Τοποτηρητοῦ τῆς Μονῆς, ἀψευδὲς τεκμήριον τοῦ μολυβδοσκεπάστου αὐτῆς. Ἡ καλυφθεῖσα διὰ κεράμων στέγη τοῦ Ἱεροῦ τούτου Οἰκοδομήματος ἀντεκατεστάθη καὶ πάλιν πρὸ διετίας δι' εἰδικοῦ καταλλήλου σχιστολίθου, προσιδιάζοντος κατὰ νεωτέραν γνώμην τῶν ἀρμοδίων μὲ τὴν ἀρχαιοπρεπῆ μορφήν τους.

★

Ὁ ἀναγινώσκων τὴν ἐπιγραφὴν ἴσως δυσπιστήσῃ, ὅταν φθάσῃ εἰς τὴν περι-

κοπήν αὐτῆς : «...ἀνεκάλυψε αὐτὸν Ἀνδρόνικος ὁ Κομνηνὸς καὶ Μέγας Δοῦξ ὁ Παλαιολόγος».

Θὰ διερωτηθῆ: πῶς εἶναι δυνατόν ὁ Ἀνδρόνικος, ὁ ἀνακαινίσας τὴν Μονὴν νὰ ἔφερε δύο προσωνομίας, τὴν τοῦ Κομνηνοῦ καὶ Παλαιολόγου, δεδομένου ὅτι ἄλλη ἢ βασιλεία τῶν Κομνηνῶν καὶ ἄλλη ἢ τῶν Παλαιολόγων;

Ἡ δικαία αὐτὴ ἀμφιβολία εἶχε γεννηθῆ καὶ εἰς τὸν γράφοντα, ὅτε ἀνεγίνωσκον καὶ ἐπανελάμβανον τὴν ἀνάγνωσιν ταύτης.

Ἐπηρετήσας ὡς διδάσκαλος εἰς τὸ ἡμίωρον ἀπέχον τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς χωρίον Διπαλίτσα κατὰ τὰ ἔτη 1935—1941, ἐθεώρουν ἐπιτακτικόν μου μέλημα, ἵνα, πολλάκις, μετὰ τὴν ἀπογευματινὴν ἐν τῷ σχολείῳ διδασκαλίαν, μεταβαίνω εἰς τὴν γύρω αὐτοῦ περιοχὴν, ὅπου ὑπάρχουσι ἑρείπια χιλιάδος καὶ πλέον οἰκιῶν καὶ δεκάδων Ἱερῶν Ναῶν, μαρτυρούντων τὴν ὑπαρξίν Βυζαντινῆς ἢ μεταβυζαντινῆς πόλεως. Ἡ πόλις αὕτη ἦτο, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἢ Πωγωνιανή, ἢ καταστραφεῖσα ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων τῆς Ἀγῆς Σταυροφορίας, ὡς μᾶς πληροφοροῦν α'.) ὁ ἐκ Δροβιάνης Δελβίνου ἱστορικὸς Ν. Μυστακίδης («Φωνὴ Ἡπειροῦ» ὑπ' ἀριθμ. 133 τοῦ 1895), β'.) ὁ περίφημος Δ. Ζῶτος (Μολοσσός) εἰς ἐπιστολὴν τοῦ πρὸς τὸν ἀειμνηστον Γάγαρην («Φωνὴ Ἡπειροῦ», φύλλον 387), καὶ γ'.) ἢ ἐπὶ τῶν ἑρειπίων ταύτης κτισθεῖσα ἀργότερον, κατὰ τὰς ἐπεδρομὰς τῶν Σλάβων, Διπαλίτσα.

Κάτωθι τῶν ἑρειπίων τούτων παρέμενον ὥρας ὀλοκλήρους, παρατηρῶν, ἐρευνῶν, ἐξετάζων καὶ μεταφερόμενος νοερῶς εἰς τὴν ὠραίαν ἐκείνην ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἤκμαζεν ἢ κατηρειπωμένη σήμερον, ἀνθηρὰ ἄλλοτε πόλις.

Ἐκρατούμην δέσμιος ἐκεῖ ὑπὸ ἀοράτου τινὸς δυνάμειος, ἢ ὁποία ἀσφαλῶς ἦτο ἢ ψυχὴ τῶν ἀειμνήστων ἐκεῖ προγόνων μας, ἦτο τὸ βίωμα τῆς στενωτέρας πατρίδος, κατὰ τὴν ἐπιτυχῆ ἔκφρασιν τοῦ σοφοῦ Ἡπειρώτου Παιδαγωγοῦ Εὐριπίδου Σούρλα, ἢ ὁποία, ὡς δυνατός μαγνήτης δὲν με ἀφήνε νὰ ἀπομακρυνθῶ ἐκεῖθεν. Ἡτένιζον μετὰ θαυμάτης συγκινήσεως καὶ δέους τὰ παμπληθῆ αὐτὰ ἑρείπια καὶ ὁ νοῦς μου μετεφέρετο μακρὰν, πολὺ μακρὰν. "Ὅχι ὀλίγας φορές ἐπεσκεπτόμην τὴν Ἱερὰν ταύτην Μονὴν καὶ παρετήρουν μετὰ προσοχῆς καὶ εὐλαβείας, τόσον τὰ ἐντὸς αὐτῆς μεγαλόπνοα δημιουργήματα τῶν ἐνδόξων προγόνων μας, ὅσον καὶ τὰ ἐκτὸς αὐτῆς διατηρούμενα εἰσέτι ἀξιοθαύμαστα καὶ ἀξιομελέτητα μνημεῖα. Ἀναγινώσκων πολλάκις τὴν ὡς ἄνω μνημονευθεῖσαν ἐπιγραφὴν διηρωτώμην: πῶς ἦτο δυνατόν ὁ Ἀνδρόνικος ὁ Κομνηνὸς καὶ Μέγας Δοῦξ ὁ Παλαιολόγος νὰ ἦτο ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον;

Ἡ δεδικοιολογημένη μου αὕτη ἀπορία ἐλύθη μόλις πρό τινος. Ἀναγινώσκων ἐν τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ εἰς τὸ πρὸ ἑκατονταετίας ἐκδιδόμενον ἐν Ἀθήναις Φιλολογικὸν Περιοδικὸν «Πανδώρα»... (Τόμος Δ', σελ. 338 τῆς 27 - 11 - 1853), Χρυσόπουλλον Ἀνδρονίκου τοῦ νεωτέρου, ἀφοσῶν τὴν παροχὴν δικαιωμάτων τινῶν εἰς τὴν πάλαι ποτὲ ἀκμάσασαν Μητρόπολιν Μονεμβασίας, τὴν περιφανῆ καὶ ἐνδοξον ταύτην Βυζαντινὴν πολίχνην μετὰ τὰ περίφημα Βυζαντινά της φρούρια καὶ ἐπάλλξεις, τὸ χάριμα ὀφθαλμοῦ τῆς Λακεδαίμονος, εἶδον ἐν αὐτῇ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην:

* ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΤΩ ΘΕΩ
ΠΙΣΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΡΩΜΑΙΩΝ
ΔΟΥΚΑΣ ΑΓΓΕΛΟΣ Ο ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

Εἶναι λοιπὸν ἀναντίρρητον γεγονὸς ὅτι ὁ Ἀνδρόνικος οὗτος, ὁ φέρων καὶ τὸν τίτλον Δούκας Ἀγγελος, εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ πρόσωπον μετὰ τὸν ἀνακαινίσαντα τὴν

Ἱερὰν Μονὴν Μολυβδοσκεπάστου Ἀνδρόνικον τὸν Κομνηνὸν καὶ Μέγαν Δοῦκα τὸν Παλαιολόγον, διότι, οὐ μόνον συμπίπτει τὸ Χρυσόβουλλον τοῦτο μετὰ τὰ ἔτη τῆς Δυναστείας του, ἀλλὰ ἐξάγεται καὶ ἀπὸ ἄλλα Χρυσόβουλλα, μαρτυροῦντα τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐν λόγῳ Αὐτοκράτορος, ὑπὲρ ἰδρύσεως καὶ συντηρήσεως Ἱερῶν Μονῶν καὶ Ἱερῶν Ναῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν τελευταίαν ἀνακαίνισιν τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς ὑπὸ τῶν Πωγωνιανιτῶν, ὡς αὕτη ἔχει σήμερον, πλὴν τῆς ὡς ἄνω μνημονευθείσης ἐπιγραφῆς, ἡ ὁποία ὁμιλεῖ σαφῶς περὶ τούτου, ὑπάρχει καὶ ἑτέρα σχετικὴ ἐπιγραφή ἐν τῷ Ἱερῷ τούτῳ Ναῷ, εἰς τὸ ὑπέρστηλον πτερύγιον μεταξὺ τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου Καθολικοῦ, ἡ ὁποία ἐν μέρει ἔχει φθαρῆ, ἔνεκεν δὲ τούτου κατέστη δυσανάγνωστος. Αὕτη περίπου ἔχει ὡς ἀκολούθως:

ΤΟΥΤΟΝ ΤΟΝ ΠΑΝΣΕΒΑΣΜΙΟΝ ΙΕΡΟΝ ΝΑΟΝ, ΤΟΝ ΟΝ ΟΡΑΤΕ ΣΗΜΕΡΟΝ ΥΜΕΙΣ ΟΙ ΒΡΟΤΕΙΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΤΗΣ ΠΑΜΜΑΚΑΡΙΣΤΟΥ ΜΗΤΡΟΣ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΟΥ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΘΩΡΑ·Ι·ΣΑΝ ΕΝ ΣΕΠΤΟΤΑΤΟΙΣ ΤΥΠΟΙΣ ΟΙ ΑΠΑΞΑΠΑΝΤΕΣ ΤΟΥ ΝΥΝ ΚΑΙΡΟΥ ΜΠΩΓΩΝΙΑΝΙΤΑΙ ΘΑΡΡΟΥΝΤΕΣ ΤΗΣ ΦΟΒΕΡΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΕΝ ΤΗ ΜΕΛΛΟΥΣΗ ΚΡΙΣΕΙ ΕΚΑΣΤΩ ΑΠΟΔΟΥΝΑΙ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΩΝ ΑΥΤΟΥ ΠΡΑΞΑΣ ΖΩΝ ΕΝ ΤΩ ΒΙΩ ΤΟΥΤΩ.

Ἀκολουθοῦν δύο στίχοι, τῶν ὁποίων δὲν κατωρθώθη παντελῶς ἡ ἀνάγνωσις καὶ συνεχίζεται κατωτέρω οὕτω:

ΕΓΡΑΦΗ ΠΑΡ' ΕΜΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΤΡΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΞΙΟΥ ΚΑΙ ΤΑΠΕΙΝΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΤΟΥ ΖΩΝΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝΟΤΑΡΙΟΥ ΑΡΤΗΣ ΤΟΥ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΤΡΙΑΔΑ ΣΕΒΟΜΕΝΟΥ ΑΝΑΡΧΩ ΖΩΑΡΧΙΑ ΠΙΣΤΕΥΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΟΜΟΛΟΓΟΥΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ ΤΩ ΑΓΙΩ ΤΩ ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΕΚΠΟΡΕΥΟΜΕΝΩ ΚΑΙ ΕΝ ΤΩ ΥΙΩ ΑΝΑΠΑΥΟΜΕΝΩ ΤΩ ΓΕΝΝΗΤΩ ΘΕΩ ΤΩ ΠΡΟ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ.

ΕΤΕΙ ΖΜΕ' (7045 ἢ 1537)

Ὁ Πρωτονοτάριος, οὗτος ἐκ λόγων ταπεινοφροσύνης, δὲν γράφει τὸ ὄνομά του. Ἐκ τῆς ὡς ἄνω ἐπιγραφῆς γεννᾶται ἡ εὐλογος ἀπορία. Πῶς ὁ Πρωτονοτάριος οὗτος, ὁ καλλιγραφικῶς γράψας ταύτην — Νοτάριοι ἦσαν ὀφφικιοῦχοι τῆς Ἐκκλησίας, συνήθως λαϊκοί, ὁ δὲ προϊστάμενος τούτων ἔφερε τὸν τίτλον Π ρ ω τ ο τ ἄ ρ ι ο ς καὶ ἦτο κληρικὸς — ἀνήκων εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Ἀρτης, εὔρισκετο καὶ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Μολυβδοσκεπάστου, τῇ ὑπαγομένῃ, ἔστω καὶ τύποις, εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Πωγωνιανῆς;

Μελετήσαντες τὰ τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς, ὅσον μᾶς ἦτο δυνατόν ἐπισταμῆως, συνάγομεν ἐκ τούτων τὸ συμπέρασμα ὅτι, ἡ ὁ γράφων Πρωτονοτάριος ἦτο τοποθετημένος ὡς διδάσκαλος τῆς κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα λειτουργούσης Χειρογραφικῆς Σχολῆς ἢ καθηγητῆς τῆς ἐκεῖ λειτουργούσης Σχολῆς κλασικῶν καὶ Θεολογικῶν μαθημάτων «ἐν ἧ ἐδιδάσκοντο οἱ νέοι τῆς περιοχῆς

τὸν Πλάτωνα, Θουκυδίδην καὶ ἄλλους "Ἐλληνας" συγγραφεῖς, ὡς καὶ τὰ "Ἱερὰ γράμματα" ὡς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Λαμπρίδης ("Ἱερὰ ἐν Ἡπειρῷ Σκηνώματα", σελ. 40), κατὰ τὴν πρώτην ἐκείνην ἑκατονταετηρίδα τῆς Τουρκικῆς δουλείας, καθ' ἣν ἡ Ἡπειρος, παραδοθεῖσα εἰς τὸν κατακτητὴν, ἀπήλαυεν εἰδικῶν προνομίων.

"Ἦδη ἄς ἴδωμεν τί περὶ τῆς τὸ πρῶτον ἰδρύσεως τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς ἔγραψαν οἱ διάφοροι κατὰ καιροὺς ἱστορικοί, οἱ ἐνδιατρίψαντες μετὰ προσοχῆς καὶ ἐγκύψαντες μετὰ θερμῆς καὶ ζήλου εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀφορώντων τὴν Ἡπειρὸν μας καὶ ἀνασύραντες ἀπὸ τὴν ἀφάνειαν πολλὰ ἱστορικά στοιχεῖα, εἰς τὰ ὅποια στηρίζομεθα ἡμεῖς οἱ μεταγενέστεροι, ἐν τῇ προσπάθειά μας ἵνα συγγράψωμεν ἱστορικὴν τινα πραγματείαν.

Ὁ ἱστορικὸς Π. Ἀραβαντινός («Χρονογραφία Ἡπειροῦ», Τόμ. Β', σ. 111), ἐν σχέσει μὲ τὴν κτίσιν τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς, γράφει:

«Μολυβδοσκεπαστός. Ἀξιολογώτατον καὶ πολυκτῆμον Μοναστήριον τῆς Πωγωνιανῆς, κτίσμα Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, διατηρούμενον εἰσέτι εἰς ἣν ἀνηγέρθη κατάστασιν».

.. Ἄλλος ἱστορικὸς, ὁ Λαμπρίδης («Ἡπειρωτ. Μελετήματα — Πωγωνησιακά», σελ. 10), γράφων περὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς, παρεμπιπτόντως ἀναφέρει καὶ τὴν Ἱερὰν Μονὴν Μολυβδοσκεπάστου, ὡς ἑξῆς:

«...Φαίνεται ὅτι Ἀρχιεπισκοπικὸς ἦν ὁ θρόνος οὗτος ἀπ' ἀρχῆς, συνέστη δὲ ὑπὸ τοῦ Πωγωνάτου ἐν τῇ παρ' αὐτοῦ ἰδρυθείσῃ Σταυροπηγιακῇ Μονῇ παρὰ τὴν Διπαλίτσαν, ἐπεξέτεινε δὲ τὰ ὅρια αὐτοῦ Ἀνδρόνικος ὁ Γ', ἀνακαινίσας καὶ τὴν Μονὴν Μολυβδοσκεπάστου».

Ὁ ἀείμνηστος Γάγαρης, εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ ἐκδιδομένην ἑφημερίδα «Φωγὴ Ἡπειροῦ» (Φύλ. 48 τῆς 13ης Αὐγούστου 1893), ἐν σχέσει μὲ τὴν Μονὴν Μολυβδοσκεπάστου, γράφει τὰ ἀκόλουθα:

«Ἡ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου ἐκτίσθη ὑπὸ Κωνσταντίνου Πωγωνάτου καὶ ἐν ἣ, ὡς ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν, ὑπάρχει ὁ τάφος τῆς ἡγεμονόπαιδος Κάλλιως, θυγατρὸς τοῦ τότε ἡγεμόνος τοῦ Δελβίνου, ἣν ὀπαδὸς τις τοῦ ἀρνησιθρήσκου Ἰσαήμ Καραμουράτης ἤρπασε καὶ ἐνυμφεύθη».

Ὁ ἀείμνηστος συνάδελφός μου Χαρ. Ρεμπέλης εἰς τὰ «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά» (Τόμ. Ε', 1930) ἐν τῇ πραγματείᾳ του περὶ ἑτέρας Βυζαντινῆς Μονῆς ἐν τῇ Ζέρμα — χωρίον κείμενον εἰς τὰ ὅρια Ἡπειροῦ καὶ Δυτικῆς Μακεδονίας, τελευταῖον πρὸς τὰ ΒΑ τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης — ἐν σχέσει μὲ τὴν Ἱερὰν Μονὴν Μολυβδοσκεπάστου γράφει τὰ ἀκόλουθα:

«...Τὴν ἐμποροπανήγυριν Πωγωνιανῆς συνέστησεν ὁ Κωνσταντῖνος Πωγωνᾶτος κατὰ τὸ 670 μ.Χ., ὅτε ἐκτίσεν τὴν Μονὴν Μολυβδοσκεπάστου καὶ συνέστησεν τὴν Ἐπισκοπὴν Πωγωνιανῆς παρὰ τὸ σημερινὸν χωρίον Διπαλίτσα.»

Ὁ Γονιὸς εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 1831 τοῦ 1875 φύλλον τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένης τότε ἑφημερίδος «Νεολόγος», εἰς τὴν περὶ Πωγωνιανῆς πραγματείαν του, ἐν σχέσει μὲ τὴν ἰδρυσιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου, γράφει τὰ ἀκόλουθα:

«...Ὁ εὐσεβὴς Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνᾶτος, ζήλωθ' ἑμφυμένως, ἰδρύσατο ἐν Διπαλίτση, πρωτεύουσῃ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐποχῇ, Ἱερὰν Μονὴν με-

γαλοπρεπεστάτην κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ἀρχιτεκτονικὴν, ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου, ἐστεγασμένην διὰ μολύβδου. Ἐκ δὲ τῆς στέγης αὐτῆς ἔσχε καὶ τὸ ἐπώνυμον Μολυβδόσκεπαστος, ὡς καὶ πάλαι ἐπὶ τῆς εἰδωλολατρίας ὁ ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς ἐν Σπάρτῃ Χαλκίοικος, ὡς ἐκ τοῦ χαλκοῦ ἰδρυμένος, ἔσωθεν δὲ καθωραϊσμένην βασιλικώτατα· σώζεται δὲ καὶ νῦν, εἰς ἣν ἀνηγέρθη κατὰστασιν πλὴν τοῦ μολύβδου, ὅστις ὑπεξηρέθη κατὰ καιροῦς, ἕνεκα τῶν δεινῶν καὶ χαλεπῶν ἐκεῖ περιστάσεων.»

Ὁ Θεολόγος Ἰ. Κολιτσάρας, τέως διευθυντῆς τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου Βελλᾶς, ὁ ἐξετάσας ἀπὸ ἀρχαιολογικῆς πλευρᾶς τὸ μόνον διασωθὲν γεγραμμένον ἐπὶ μεμβράνης, χειρόγραφον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ταύτης Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, δι' ὃ γενήσεται ἐκτενῆς μνεία κατωτέρω ἐν οἰκείῳ Κεφαλαίῳ, γράφει: «Ἡ πειρωτικὰ Χρονοικὰ». (Τόμ. ΙΕ', σελ. 159):

«...Καθὼς ἐξ ἐπιγραφῆς τοῦ σταχώματος τούτου μαρτυρεῖται, τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο ἀνήκεν εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Πωγωνιανῆς, ὁ δὲ ναὸς οὗτος δὲν δύναται νὰ εἶναι ἄλλος εἰμὴ ὁ περιβόητος πρὸς τιμὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Ναὸς τῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου, ὁ εὐρισκόμενος ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Ἀώου, ἡμίσειαν ὥραν ἀντεῦθεν τῆς Διπαλίτσης. Καθὼς ἐκ παραδόσεως καὶ ἐξ ἐπιγραφῆς μαρτυρεῖται, ἐκτίσθη οὗτος τὸ κατ' ἀρχάς, ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου (668—685) καὶ ἐν τῇ ροῇ τῶν χρόνων καταρρεύσας ἀνψκοδομήθη ὑπὸ Ἀνδρονίκου Κομνηνοῦ καὶ Μεγάλου Δούκα Παλαιολόγου.»

Ἡ λογία Ἀγγελικὴ Χατζημιχάλη εἰς τὸν ἴδιον τόμον τῶν «Ἡ πειρωτικῶν Χρονοικῶν» (σελ. 162), ἐν σχέσει μετὰ τὴν ἰδρυσιν τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς, γράφει: «...Ἡ παράδοσις ἀποδίδει τὴν κτίσιν τοῦ Ἱεροῦ ναοῦ τῆς Μολυβδοσκεπάστου ἀπὸ τὸν Πωγωνᾶτον οὐχὶ ἀπὸ ὑπερμετρον Θρησκευτικὸν ζῆλον κινούμενον ἀλλ' ἐκ μετανοίας, προκληθείσης ἐξ ἀλαζονείας».

Ὁ Τρύφων Εὐαγγελίδης εἰς τὸ βιβλίον του Νέα Ἑλλάς (σελ. 83) γράφει:

«...Αἱ γέφυραι Μεσογέφυρα καὶ Μέρτζανη, αἱ πρὸ τοῦ χωρίου Διπαλίτσα, (ἄλλοτε ἀκμάζουσα καὶ μεγάλη πόλις) τοῦ τε Σαρανταπόρου καὶ τῆς Βοϊούσης, καλοῦνται κοινῶς Μεσογέφυρα καὶ ἔχουν μεγάλην ἱστορίαν. Πλησίον τοῦ χωρίου τούτου κεῖται ἡ περιφανὴς Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου, κτίσμα τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα τῆς περὶ αὐτὴν ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς».

Εἰς ἐπίρρωσιν τῆς γνώμης τῶν ὡς ἄνω ἱστορικῶν, συμφωνούντων ἀπάντων διὰ τὴν Ἱερὰ αὐτὴ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ κλεινοῦ Αυτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, παραθέτω κατωτέρω τὰς γνώμας καὶ δύο εἰσέτι ἱστορικῶν: τοῦ ἐκ Δροβιάνης Βορείου Ἡπείρου Νικ. Μυστακίδου καὶ τοῦ ἐκ Πωγωνιανῆς (τέως Βοστίνης) Λεων. Βασιλειάδου.

Ὁ εὐρυμαθέστατος, λοιπόν, Μυστακίδης, ὁ πολλὰ γράψας περὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς καὶ πολλῶν ἄλλων Ἀρχιεπισκοπῶν καὶ Ἱερῶν ἐν Ἡπείρῳ Μονῶν, γράφει εἰς τὴν «Φωνὴν τῆς Ἡπείρου» (Φύλλον 135 τοῦ 1895) ἐν σχέσει μετὰ τὴν ἰδρυσιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου τὰ ἀκόλουθα:

«Εἰς τὴν θέσιν, ἣν εὐρίσκεται ἤδη ἡ Μολυβδοσκεπάστος Μονή, ὑπῆρχε πρότερον λουτρὸν τετράγωνον τὸ σχῆμα, μέγιστον καὶ περικαλλές, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Διός. Εἰς τοῦτον ἦλθον ποτὲ Αυτοκρατορικοὶ πρίγκηπες καὶ ἐπιφανεῖς ἄνδρες τῆς Ρώμης, οἵτινες οὐ μόνον πολλὴν περιποίησιν ἠῦρον ἀλλὰ καὶ θεραπείαν οὐκ ὀλίγην. Ἐπιστρέψαντες εἰς τὴν Ρώμην ἀπέστειλαν πολλὰ δῶρα, ὡς καὶ τινὰς κίονας, οὓς ἔστησαν καὶ ἐλάμπρυναν τὴν στοᾶν τοῦ λουτροῦ, ἐφ' οὗ τὰ θεμέλια ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Κων-

σταντίνου τοῦ Πωγωνάτου ἢ ἤδη ἐν Διπαλίτση εὕρισκομένη «Μολυβδοσκεπάστου» καλουμένη Μονή...».

Καὶ συνεχίζει: «Συνέβαινον ἐκεῖ πάντοτε, ἐπειδὴ ἦτο κέντρον, πόλεμοι καὶ ἔριδες, διότι διὰ τῶν μερῶν ἐκείνων διήρχοντο Γότθοι, Ἄβαροι καὶ ἄλλοι. Τοῦτο ἠνάγκασε τὸν Κωνσταντῖνον τὸν Πωγωνᾶτον νὰ διέλθῃ τὰ μέρη ἐκεῖνα τῆς Ἡπείρου καὶ ἔκτισε τείχη δυνατὰ καὶ παλάτια. Ὁ Πωγωνᾶτος ἐλθὼν εἰς τὴν Διόσπολιν = Πασσαρῶνα = Πωγωνιανήν, Διπαλίτσαν, ἐκάθησεν ἐκεῖ ἀρκετὸν καιρὸν. Ἦν κατὰ τὸ σῶμα λευκὸς καὶ περιβεβλημένος πορφύραν χρυσοποίκιλτον καὶ ξίφος κοπτερόν, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῶν ὑπασπιστῶν του. Οὗτος εἰσῆλθεν εἰς τὴν παρὰ τὸ λουτρὸν μικρὰν ἐκκλησίαν καί, ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου, ἐπέπληξε τοὺς ψάλλτας, ψάλλοντας τὰ Μεγαλυνάρια τῆς Θεοτόκου. Μεθ' ὃ ἐξῆλθε τοῦ ναοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ λουτρὸν. Ὅταν ἐξῆλθεν, εἶδεν ὅτι τὸ πρόσωπόν του ἐγένετο μέλαν, ὡς τὸ τοῦ Αἰθίοπος.

Τοῦτο τὸν ἐλύπησε πολὺ καὶ ἠναγκάσθη νὰ κλεισθῇ εἰς τὰ ἐκεῖ πλησίον ἀνάκτορά του. Κατὰ συμβουλήν τῆς γυναικὸς του μετεμελήθη πικρῶς διὰ τὴν πρὸς τοὺς Ἱεροφάλλτας ἀνάρμοστον συμπεριφορὰν του καὶ οὕτω συνεχωρήθη ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ τὸ πρόσωπόν του ἔλαβε τὴν προτέραν του βασιλικὴν μορφήν. Ἴνα δὲ εὐχαριστήσῃ διὰ τοῦτο ὁ Πωγωνᾶτος τὸν Θεόν, ἀπεφάσισε τὴν ἴδρυσιν τῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου, ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Ὁ Κωνσταντῖνος διέταξε τότε τὴν κατεδάφισιν τῶν λουτρῶν, μεθ' ὧν τὴν ὕλην διετάχθη ὁ ἐκ τῶν μεγαλυτέρων του αὐλικῶν Μάροϋλος νὰ κτίσῃ τὴν Ἱερὰν ταύτην Μονήν, ὅστις καὶ παρεστάθη μέχρις ἀποπερατώσεως τῆς Μονῆς καὶ οὕτω ἀνήγειρε ταύτην, ὡς ὑπεσχέθη, ἐκ θάθρων».

Ταῦτα γράφει ὁ Μυστακίδης διὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

Ὁ δὲ Λεωνίδας Βασιλειάδης εἰς τὸν «Ἡπειρωτικὸν Ἀστέρρα», (1914, σελ. 182), ἐν σχέσει μὲ τὸ ἱστορικὸν τῆς ἴδρυσεως τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου, γράφει ὅτι ἀνέγνωσεν εἰς ἀρχαῖον χειρόγραφον τὰ ἀκόλουθα:

«Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνᾶτος, ἐπιστρέφων ἐξ Ἰταλίας, παρέμεινεν εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην, ἐν ἣ ἦτο λουτρὸν.

Ὁ Πωγωνᾶτος ἦτο ὑπερήφανος καὶ ἀλαζών, πάσας δὲ τὰς κατὰ τῶν ἐχθρῶν νίκας του ἀπέδιδεν εἰς τὰς ἰκανότητάς του καὶ μόνον, παραβλέπων τὴν Θεῖαν βοήθειαν. Ὅθεν ὁ Θεὸς ἀπεφάσισε νὰ τὸν τιμωρήσῃ διὰ τὴν ἀλαζονίαν του ταύτην. Μίαν λοιπὸν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, καθ' ἃς ἔμενε εἰς τὸ Παλάτιόν του, κείμενον ἐκεῖ πλησίον, ὅπου ἡ Ἱερὰ Μονὴ σήμερον, εἰσῆλθεν εἰς τὸ λουτρὸν. Κατὰ τὴν εἰσοδὸν του τῆ ἀπεδόθησαν ὑπὸ τῶν φρουρῶν αἱ κεκανονισμένα βασιλικὰ τιμαί. Καθ' ἣν ὁμως στιγμήν ἐλούετο, τὸ πρόσωπόν του παραδόξως ἠλλάξε χρῶμα, ἐγένετο κατὰμαυρον, ὡς τοῦ Αἰθίοπος. Ἀγύποπτος δι' ὅτι τῆ συνέβη, ἐξῆλθεν. Οἱ φρουροὶ ὁμως κατὰ τὴν ἐξοδὸν του οὐδεμίαν ἔδωσαν εἰς αὐτὸν σημασίαν. Εἰς παρατήρησιν του, διατί παρέλειψαν νὰ τῆ ἀποδώσουν τὰς εἰθισμένας βασιλικὰς τιμάς, ἐδέχθη παρ' αὐτῶν χλευασμοὺς καὶ εἰρωνείας. Ἀντιληφθεὶς ὅτι κάτι τὸ ἀσυνήθιστον συνέβη εἰς αὐτόν, ἔσπευσε περίλυπος καὶ κατηγανακτισμένος εἰς τὸ παρακείμενον ἐνδίαίτημά του. Ἐκεῖ λαβὼν κάτοπτρον καὶ κατοπτρισθεὶς, ἐλυπήθη λίαν διὰ τὸ πάθημά του, μετεμελήθη διὰ τὸ ἀμάρτημά του καὶ ἐκραύγασεν ὀλολύζων: «Ὁ ἴμοι! Ποῦ τὸ σκῆπτρον; ποῦ ἡ δόξα; ποῦ τὸ κάλλος τῆς μορφῆς μου; Καθεῖλεν ὁ Θεὸς Δυναστάς ἀπὸ θρόνων!». Ἀφοῦ εἶπεν αὐτὰ ἔπεσε δακρύων ἐπὶ τοῦ δαπέδου καὶ ἐζήτηει συγχώρησιν ἀπὸ τὸν Θεόν. Οὗτος, ὡς ἐλεήμων καὶ φιλεύσπλαγχνος, τὸν συνεχώρησε καὶ ἐπανέφερε τὴν μορφήν του εἰς ἣν καὶ πρότερον κατάστασιν. Ὅθεν ὁ Πωγωνᾶτος, ἵνα ἀποδείξῃ ἐμπράκτως τὴν πρὸς τὸν Θεῖον Δημιουργὸν εὐγνωμοσύνην

του, ἀπεφάσισε τὴν ἀνέγερσιν ἐν τῷ χώρῳ ἐκείνῳ περικαλλοῦς καὶ μεγαλοπρεποῦς ναοῦ, ὃν ἐτίμησεν ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας». Γράφει δὲ ὁ Βασιλειάδης ὅτι τὸ χειρόγραφον, εἰς ὃ ἀνέγνωσε ταῦτα, ἐγράφη παρὰ τοῦ ἀκούσαντος ταῦτα ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μητροφάνους κατὰ τὸ ἔτος 1639, τοῦ Πατριάρχου διαβεβαιώσαντος τοῦτον ὅτι ἀνέγνωσε ταῦτα εἰς ἱστορικὸν βιβλίον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

Εἶδομεν ἀνωτέρω τί περὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς ἱερᾶς ταύτης Μονῆς ἔγραψαν οἱ ἀείμνηστοι Ν. Μυστακίδης καὶ Λεων. Βασιλειάδης. Καὶ ὁ μὲν δεύτερος μᾶς πληροφορεῖ πόθεν ἠρύσθη τὰς πολυτίμους ταύτας πληροφορίας. Ὁ πρῶτος ὅμως, ὁ Μυστακίδης, ὁ λαμπρὸς καὶ ἐπιφανὴς αὐτὸς ἐκ Δροβιάνης ἱστορικός, ὡς ἀτυχῶς συμβαίνει καὶ εἰς ἄλλας του ἐργασίας, δὲν ἀναγράφει τὴν πηγὴν, ἐξ ἧς ἠρύσθη τὰς σπουδαίας ταύτας πληροφορίας. Αἱ πληροφορίαι τῶν δύο τούτων συγγραφέων συμπίπτουν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, δηλ. τῆς ἰδρύσεως ὑπὸ τοῦ αἰοδίου Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου τῆς Μονῆς ταύτης, μεταμεληθέντος διὰ τὴν ἀλαζονίαν του. Διαφέρουν δὲ εἰς τὰ ἐπὶ μέρους σημεῖα.

Ἄν ὁ Μυστακίδης ἀποκρύπτῃ τὴν πηγὴν, δὲν εἶναι ὅμως εἰς ἡμᾶς δύσκολον νὰ ἀνακαλύψωμεν ταύτην. Φρονοῦμεν ὅτι ἐβασίσθη εἰς ἐν ἐκ τῶν τεσσάρων «Χρονικῶν» τῆς Δ ρ υ ο π ί δ ο ς, ἅτινα ἀνεῦρεν ὁ συγχωριανὸς τοῦ Μυστακίδου, ἀείμνηστος καὶ οὗτος, Ἀθανάσιος Πετρίδης, σχολάρχης ἐν Ἡπειρῷ. Ἡ ἐξέχουσα αὐτῇ Ἡπειρωτικῇ προσωπικότης, ὡς αἱ φιλόπονοι μέλισσαι συλλέγουσιν ἐπιμελῶς ἐκ τῶν ἀνθέων τὸ νέκταρ καὶ τὴν γῦριν, ἐνέκυψε μετ' ἐνδιαφέροντος καὶ ἐνθουσιασμοῦ παντοῦ, ὁπόθεν ἠδύνατο νὰ συλλέξῃ πᾶν ἱστορικὸν στοιχεῖον, ἀφορῶν τὴν Ἡπειρὸν μας.

Ἐν ἐκ τῶν 4 τούτων «Χρονικῶν» ἐδημοσίευσεν οὗτος εἰς εἰδικὸν τεῦχος τοῦ Φιλολογικοῦ Περιοδικοῦ « Π α ρ ν α σ σ ὸ ς » (Α' Τόμ., Ἀναλέκτων, Μέρ. Ε', Φυλλάδ. Α'. Ἀπρίλ. 1871) τὸ δὲ ἕτερον ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν μθ' τόμον τῆς ἐν Βόννῃ ἐκδόσεως τῆς «Βυζαντιδος» (1849) ὑπὸ Ἐ μ μ α γ ο υ ἡ λ Β έ κ κ ε ρ.

Ὅμως καὶ εἰς τὰ δύο ταῦτα Χ ρ ο ν ι κ ᾶ τῆς Δ ρ υ ο π ί δ ο ς δὲν ἀναγράφεται ἐν σχέσει μὲ τὴν ἴδρυσιν τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς οὐδέν.

Ὁ Πετρίδης ὅμως εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 135 Φύλλον τῆς Ἐφημερίδος «Φ ω ν ἡ Ἡ π ε ί ρ ο υ » ἐν σχέσει μὲ τὴν ἐπαρχίαν Πωγωνίου, γράφει τὰ ἀκόλουθα:

«Τὸ Πωγῶνι ἢ Παλιοπωγῶνι ὠνομάσθη οὕτως ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, Βυζαντινοῦ Αὐτοκράτορος, ἐμάθομεν δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ «Χρονικοῦ Δ ρ υ ο π ί δ ο ς»... Εἰς τὰ ὡς ἄνω ἀναφερθέντα Ἀ ν ᾶ λ ε κ τ α μᾶς πληροφορεῖ ποῦ ἀνεῦρε τὰ 4 αὐτὰ χειρόγραφα «Χ ρ ο ν ι κ ᾶ Δ ρ υ ο π ί δ ο ς», γράφων:

— Τὸ ἐν εὔρον ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ πάππου μου Ζήσου ἱερέως, τὸ δεύτερον ἐν τινι οἰκίᾳ τῆς ἰδιαιτέρας μου πατρίδος Δρόβιανης ἐν Δελβίνῳ, τὸ τρίτον ἐν τῇ Μονῇ Ὑψηλῆς Πέτρας, τὸ δὲ τέταρτον παρὰ τῇ ἐκκλησίᾳ Λαμπόβου, χωρίον νῦν τῆς ἐπαρχίας Ἀργυροκάστρου. Ἡ γλῶσσα αὐτῶν δεικνύει ὅτι ἡ ἐποχὴ, καθ' ἣν ἐγράφησαν, δὲν εἶναι ἀρχαιοτέρα τῆς 15ης Ἐκατονταετηρίδος. Οὐδὲν δὲ κωλύει ἡμᾶς νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι εἶναι ἐπιτομὴ ἢ παράφρασις ἱστορίας τινός, ὀλίγους αἰῶνας πρότερον συντεθείσης».

Ἡ γλῶσσα τῶν «Χ ρ ο ν ι κ ῶ ν», ἅτινα ἀνέγνωσα, εἶναι πανομοιότυπος μὲ τὴν γλῶσσαν τῶν ἄνω πληροφοριῶν, ἃς ἀναγράφει ὁ Ν. Μυστακίδης, ὡς πρὸς τὴν ἴδρυσιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τοῦτο, ὡς καὶ τὸ ὅτι οἱ Μυ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσας

Ξυλόγλυπτος μεγάλη και όγκώδης δρυίνη θύρα, ενώνουσα τόν πρόναον μέ τόν κυρίως Ναόν, έν τῇ όποιά διά λεπτεπιλέπτου ξυλογλυπτικῆς έργασίας εικό- νίζεται ἡ πάνσεπτος μορφή τῆς Θεομήτορος, "Άγγελοι, και οί Κορυφαίοι. Είναι έργον άνυπολόγιστου άρχαιολογικῆς και καλλιτεχνικῆς άξίας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ἡ Πάνσεπτος καὶ θαυματουργὸς εἰκὼν τῆς Παναγίας τῆς Πωγωνιανίτισσας, ἢ «Χρυσοῖς κροσσοῖς περιεβλημένη, πεποικιλμένη», ἡ ἱστορηθεῖσα ὑπὸ τοῦ εὐσεβοῦς Βυζαντινοῦ Ἀυτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Η Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας
είναι ανοιχτή για όλους τους πολίτες.
Οι βιβλιοθήκες αποτελούν τον χώρο
για την ανάπτυξη της γνώσης και της
παιδείας.

στακίδης και Πετρίδης ἦσαν σύγχρονοι και συγχωριανοί, ἴσως δὲ και συγγενεῖς, συμπεραίνομεν ὅτι, ὁ Πετρίδης ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Μυστακίδου ἐν τῶν παρ' αὐτοῦ ἀνευρεθέντων τεσσάρων χειρογράφων «Χρονικῶν» τῆς Δ ρ υ ο π ἰ δ ο ς, (ἄτινα διέφερον μεταξὺ των) ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον, και ἀκριβῶς ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου ἔκαμε μνείαν ὁ Πετρίδης εἰς τὸ ὡς ἄνω φύλλον τῆς «Φ ω ν ἦ ς τ ῆ ς Ἡ π ε ἰ ρ ο υ».

Τὰς λεπτομερεῖς ταύτας πληροφορίας τῶν ἀειμνήστων Μυστακίδου και Βασιλειάδου πόρρω ἀπέχω ἀπὸ τοῦ νὰ παρουσιάσω ὡς ἱστορικὴν αὐθεντίαν. Τόσον ὅμως οὔτοι, ὅσον και ἡ δεκάς, οὓς ἀνωτέρω ἀνέφερα, συμφωνοῦσιν εἰς τὸ οὐσιῶδες τοῦτο σημεῖον ὅτι ἡ Ἱερὰ Βασιλικὴ και Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου ἐκτίσθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου ἐνδόξου Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου.

Ἔχοντες λοιπὸν ὑπ' ὄψει ἡμῶν, ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν ὑπάρχουσαν ἐπιγραφὴν, ἣτις ἀποτελεῖ ἀντίγραφον τῆς κάτωθεν αὐτῆς εἰς τὸ ἕτερον στῶμα Ἱαγιογραφιῶν ὑπαρχούσης, ἡ ὁποία δύναται νὰ θεωρηθῆ ἀψευδῆς μαρτυρία, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰς γνώμας τῶσων ἄλλων νεωτέρων ἐπιφανῶν ἱστορικῶν, δυνάμεθα μετὰ πεποιθήσεως νὰ ἀποφανθῶμεν ὅτι ἡ Ἱερὰ αὕτη Μονὴ ἐκτίσθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Κ ω σ τ α ν τ ἰ ν ο υ τ ο ῦ Π ω γ ω ν ἄ τ ο υ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4ον

Η ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΣ ΕΙΚΩΝ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

Ὡς εἰς τὸ Β' Κεφάλαιον ἀνέφερα, ἀριστερὰ τοῦ Εἰκονοστασίου εἰς τὸ πρῶτον Καθολικόν, εἰς καλλιτεχνικώτατον ξυλόγλυπτον Ἱερὸν Προσκυνητᾶρι, πύτρεπισμένον καταλλήλως, εἶναι τοποθετημένη ἡ θαυματουργὸς Εἰκὼν τῆς Π ἁ γ ἰ α ς Π ω γ ω ν ἰ α ν ἰ τ ἰ σ σ α ς, ἡ Χ ρ υ σ ο ἶ ς κ λ ω σ σ ο ἶ ς π ε ρ ἰ β ε β λ η μ ἔ ν η, π ε π ο ἰ κ ἰ λ μ ἔ ν η, ἀνωθεν δ' αὐτῆς καίει ἀ κ ο ἰ μ η τ ο ς ἄ ρ γ υ ρ ᾶ κ α κ ὀ ἡ λ α.

Ἐν αὐτῇ εἰκονίζεται ἡ Ἱπεραγία Θεοτόκος, κρατοῦσα εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς τὸ Θεῖον Βρέφος. Ὡς ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ ἐπιγραφῆς ἐξάγεται, ἡ εἰκὼν αὕτη εἶναι ἔργον ζωγραφικῆς ἐξαιρετικῆς τέχνης τοῦ Ζ' μ.Χ. αἰῶνος, ἔλκουσα τὴν ἀρχικὴν τῆς προέλευσιν εἰς τὸν πρῶτον κτήτορα τῆς Μονῆς, Κωνσταντῖνον τὸν Πωγωνᾶτον. Ἐκαστέρωθεν τῆς σειπτῆς κεφαλῆς τῆς Θεομήτορος, ἐντὸς χρυσῶν κύκλων ἦτο ἀναγεγραμμένος ὁ τίτλος: ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΠΩΓΩΝΙΑΝΙΤΙΣΣΑ.

Και κάτωθεν αὐτῶν μὲ μικρότερα κεφαλαῖα ἐρυθρὰ γράμματα:

ΧΡΥΣΟΙΣ ΚΛΩΣΣΟΙΣ ΠΕΡΙΒΕΒΛΗΜΕΝΗ ΠΕΠΟΙΚΙΑΜΕΝΗ

Αἱ διαστάσεις τῆς Εἰκόνης εἶναι 0,70 X 0,55 μ. Ἦτο δὲ ἐπενδεδυμένη διὰ παχέος ἐλάσματος ἀργύρου και ἐπιχρυσωμένη, κατάφορτος δὲ ἀπὸ ἀφιερώματα και ἀναθήματα τῶν φιλοθρήσκων και εὐσεβῶν Χριστιανῶν τῆς Ἐπαρχίας Πωγωνίου, Κονίτσης και τῶν λοιπῶν Ἡπειρωτικῶν τοιούτων και δὴ ἐκ τῆς μαρτυρικῆς ἀλυτρώτου Ἐπαρχίας Λεσκοβικίου, ἧς αἱ γυναῖκες ἤρχοντο ἀνυπόδητοι, τεσσάρων ὥρων δρόμον, ἵνα τὴν προσκυνήσουν και περιζώσουν τὸν Ἱερὸν Νᾶον μὲ πολλὰς σειρὰς μελισσίου κηρίου. Κάτωθεν τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνης και ἀριστερὰ αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἐπιχρύ-

σου ἐξ ἀργύρου ἐλάσματος, ἦτο ἐσκαλισμένη ἐπιγραφή, διαλαμβάνουσα τὸ ἱστορικὸν αὐτῆς, ἔχουσα οὕτω:

Η ΠΑΝΣΕΠΤΟΣ ΑΥΤΗ ΕΙΚΩΝ ΠΑΛΑΙ ΜΕΝ ΕΚΕΚΟΣΜΗΤΟ ΥΠΟ ΤΩΝ ΕΥΣΕΒΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΟΙ ΚΑΙ ΚΤΗΤΟΡΕΣ ΕΙΣΙΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΜΟΝΗΣ ΤΑΥΤΗΣ. ΜΕΤΑ ΔΕ ΠΑΡΑΔΡΟΜΗΝ ΧΡΟΝΟΥ ΕΙΛΗΦΑΣΙΝ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ ΑΥΤΗΣ ΟΙ ΕΚ ΤΗΣ ΑΓΑΡ, ΚΑΤΑ ΔΕ ΤΟ ΕΤΟΣ ΖΝΗ'. ΟΙ ΤΙΜΙΩΤΑΤΟΙ ΜΠΩΓΩΝΙΑΝΙΤΑΙ ΚΑΙ ΕΝΔΟΞΟΤΑΤΟΙ ΔΙΠΑΛΙΤΣΙΩΤΑΙ ΟΙΚΕΙΟΙΣ ΑΝΑΛΩΜΑΣΙΝ ΕΞΩΡΑ·Ι·ΣΑΝ ΚΑΙ ΕΚΑΛΛΩΠΙΣΑΝ ΩΣ ΗΝ ΤΟ ΠΡΟΤΕΡΟΝ Η ΕΙΚΩΝ.

Εἰς τὴν ἐπιγραφήν βλέπομεν ὅτι ἡ Εἰκὼν αὕτη ἐκεκόσμητο ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν Βασιλέων καὶ ὅτι μετὰ παραδρομὴν χρόνου «εἰλήφασιν τὸν κόσμον αὐτῆς οἱ ἐκ τῆς Ἀγαρ» δηλ. οἱ Ἀγαρηνοί, οἱ Τοῦρκοι καὶ ὅτι κατὰ τὸ ἔτος ΖΝΗ' (1550), ὅτε ἤκμαζεν ἡ Διπαλίτσα, οἱ τιμιώτατοι Μπωγωνιανῖται καὶ ἐνδοξότατοι Διπαλιτσιῶται — κοσμητικὰ ἐπίθετα καὶ τίτλοι συνήθεις τὴν ἐποχὴν ἐκείνην — ἐδαπάνησαν ἐξ ἰδίων των, ἵνα κοσμήσωσιν τὴν Ἁγίαν Εἰκόνα, ὅπως ἦτο καὶ πρότερον.

Ἡ Εἰκὼν εἶναι θαυματουργός.

Ὅσάκις εἰς τὴν γύρω περιοχὴν, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὰς Ἐπαρχίας Πωγωνίου καὶ Κονίτσης, τῶν ὁποίων κατ' ἐξοχὴν ἡ Παναγία ἢ Πωγωνιανίτισσα εἶναι Προστάτις, Ἀντιλήπτωρ καὶ Βοηθός, ἐνσκήπτει ἐπιδημία ἢ ἐπιζωοτία, ἢ εὐρίσκεται ἐν κινδύνῳ ἀσθενῆς τις, προσέρχεται μετ' εὐλαθείας εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν ἐπιτροπὴ ἢ οἱ οἰκεῖοι τοῦ ἀσθενοῦντος, παραλαμβάνουσι τὴν Ἱερὰν Εἰκόνα, ἣν συνοδεύει τιμητικῶς ὁ Τοποτηρητῆς τῆς Μονῆς ἱερεὺς καὶ τὴν μεταφέρουν εἰς τὸ χωρίον. Ἐκεῖ, ἐν μέσῳ βαθυτάτης κατανύξεως, ψάλλουσι τὸν Παρακλητικὸν Κανόνα τῆς Θεοτόκου. Πολλάκις ἡ ἐπιδημία ἐκλείπει καὶ ὁ ἀσθενῶν θεραπεύεται.

★

Ἐνθυμοῦμαι κατὰ τὴν παιδικήν μου ἡλικίαν — θὰ ἦμην τότε περίπου 10 ἐτῶν — ὅτι ἡ περιχὴ μας προσεβλήθη ἀπὸ ἀπειροπληθῆ σμήνη ἀκρίδων. Αὗται, μεγεθυθεῖσαι ἐπικινδύνως, κατέστρεφον τὰ σιτηρὰ καὶ τοὺς τρυφεροὺς βλαστοὺς τῶν ὀπωροφόρων δένδρων. Διὰ τῶν ἀναπτυχθεισῶν πτερύγων των ἐπέτων κατὰ σμήνη — εἶδει ἐλαφρῶν νεφῶν — εἰς τοὺς καταπρασίνους ἀγροὺς καὶ τοὺς μακρὰν ἀκόμη εὐρισκομένους.

Ἡ κατὰ πρωτόγονον τότε τρόπον καταδίωξις των — παρώρμων διὰ κλαδίσκων ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ τὰ πτερωτὰ ἔντομα, ἵνα ἀνυφούμενα κατακάθηνται εἰς λευκὰ σινδόνια, κρατούμενα ἀναπεπταμένα ὑπὸ ἄλλων ὀμίλων εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν, ὁπότε ἐκλείον τὰ σινδόνια καὶ ἐφόνευον, ὅσα εἶχον κατακαθήσει ἐπ' αὐτῶν — εἰς οὐδὲν ἴσχυσεν. Αἱ οὕτω φονευόμεναι ἀκρίδες ἀπετέλουν ἐλάχιστον πολλοστημόριον τῶν καταπληκτικῶς πολλαπλασιαζομένων.

Τότε οἱ κάτοικοι, προτρεπόμενοι ὑπὸ τοῦ Τοποτηρητοῦ τῆς Μονῆς ἀοιδίμου Παπαγιάννη, πρωτόπαπα, πατρός τοῦ σήμερον Τοποτηρητοῦ αὐτῆς Αἰδεσιμωτάτου Παπαχαλαμάμπους Νάκου, προσῆλθον σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις εἰς τὸν περίβολον τῆς Μονῆς, ἵνα δι' εἰδικῆς Παρακλήσεως ἐπικαλεσθῶσιν τὴν βοήθειαν τῆς Θεομήτορος. Παραλαβὼν οὗτος μετὰ θερμῆς πίστεως, ἣτις πάντοτε τὸν διέκρινε, τὴν Ἱερὰν Εἰκόνα, προπορευομένων τῶν Ἐξαπτερύγων καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ πλήθους, ἐξῆλθε τοῦ Ἱεροῦ γαοῦ, ἐνῶ οἱ ψάλλται ἔφαλλον μετὰ κατανύξεως τὰ Μεγα-

λυνάρια τῆς Θεοτόκου. Ἄπαν τὸ πλῆθος συμπροσηύχето νοερῶς μετὰ βοθυτάτης εὐλαθείας. Ὅλοι ἐπίστευον ὅτι ἡ Παναγία θὰ κάμη τὸ θαῦμα τῆς.

«Ἡ πίστις σώζει», λέγει ἕνας θεῖος λόγος. «Ἡ πίστις ἐγειρεῖ ὄρη», εἶπεν ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς. Ὅποιαν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν ἔχει ἐπὶ τοῦ πιστεύοντος ἀνθρώπου ὁ θρησκευτικὸς παράγων! Εὐτυχίαν, χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν δοκιμάζουσιν οἱ πιστεύοντες· θλίψιν, ἀποθάρρυνσιν, ἀπογοήτευσιν οἱ μακρὰν τοῦ Θεοῦ ζῶντες, οἱ μὴ ἔχοντες ὡς ἔρεισμα τὴν πίστιν.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς Παρακλήσεως καὶ τοῦ ἐπακολουθήσαντος Ἀγίασμοῦ, ὁ αἰμίγηστος Παπαγιάννης, ἐνδεδυμένος τὰ χρυσοποίκιλτα Ἱερὰ Ἄμφια, Ρωσικῆς προελεύσεως — διότι τότε ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία ἐφωδίαζε δωρεὰν δι' Ἄμφίων τὰς ἀπόρους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας — κρατῶν ἀνὰ χεῖρας τὸ μεθ' ἡγιασμένου ὕδατος δοχεῖον καὶ ἀκολουθούμενος ἐν κατανύξει καὶ σιγῇ ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιασμάτος, ἐνῶ οἱ ψάλλται ἔψαλλον τὰ ἠδύμολπα Μεγαλυνάρια. «Καὶ Σὲ μεσίτριαν ἔχω πρὸς τὸν φιλάνθρωπον Θεόν...», «Ἄλλα τὰ χεῖλη τῶν ἀσεβῶν, τῶν μὴ προσκυνοῦντων τὴν εἰκόνα Σου τὴν σεπτὴν...», μετέβη εἰς τὴν γύρω πεδινὴν ἔκτασιν, τὴν λυμαιομένην ὑπὸ τοῦ πτερωτοῦ ἐπιδρομέως. Ταύτην ἐρράντισε διὰ τοῦ ἡγιασμένου ὕδατος καὶ ὦ τοῦ παραδόξου θαύματος! Τὰ σμήνη τῶν ἀκρίδων, ὑψωθέντα καὶ καλύπτοντα ὡς νέφος τὴν ἀτμόσφαιραν, κατηρθύνθησαν πρὸς ἀνατολὰς, ὡσεὶ καταδιωκόμενα ὑπὸ ἀοράτου τινὸς δυνάμεως. Οὕτω πετῶντα ἔπεσον εἰς τὰ ρεῖθρα τοῦ πλησίον τῆς Μονῆς ρέοντος ποταμοῦ Ἀώσου καὶ ἐπνίγησαν! Τὴν ἐπομένην οὔτε μία ἀκρίς ἀπέμεινεν εἰς τὴν μέχρι χθὲς ἀκριδόπληκτον περιοχὴν. Οὕτω διεσώθη ἡ ἐναπομείνασα ἐσοδεία, χάρις εἰς τὸ ὀφθαλμοφανὲς θαῦμα τῆς Παναγίας τῆς Πωγωνιανίτισσας, ἡ ὁποία ἔτεινεν εὐμενὲς βλέμμα καὶ εὐήκοον οὖς εἰς τὰς θερμὰς ἰκεσίας τῶν τέκνων τῆς, τῶν μετὰ θερμῆς πίστεως Προσκυνοῦντων τὴν Εἰκόνα Τῆς τὴν σεπτὴν.

Ἄλλο θαῦμα Τῆς διηγοῦντο πρὸς ἡμᾶς οἱ πάπποι μας, ὅτε ἡμεθα παιδιά.

Παρὰ τὴν Διπαλίτσαν ἦτο τὸ Τουρκαλθβανικὸν χωρίον Μεσαριά. Τούτου οἱ κάτοικοι ἦσαν ἀπόγονοι τοῦ ἀπαισίου τὴν μορφήν καὶ εἰδεχθεστέρου κατὰ τὴν ψυχὴν Καραμουράτη, ἀπογόνου τοῦ ἐκ Λεσκοδικίου ἀρνησιθρήσκου Ἰσαήμ. Ἐκ τούτων ἄλλοι μὲν προήρχοντο ἀπὸ τὴν Μουσουλμανίδα σύζυγον τοῦ Καραμουράτη καὶ ὠνομάζοντο Καραμουρατατᾶτες ἄλλοι δὲ ἀπὸ τὴν Χριστιανὴν σύζυγον αὐτοῦ, τὴν Κάλλιω, θυγατέρα τοῦ Τοπάρχου τοῦ Δελβίνου Γκίνη καὶ ὠνομάζοντο (ἀπὸ τὸ θωπευτικώτερον ὄνομα αὐτῆς Λιάλιω) Λιαλιᾶται. Διὰ τὰς ἐν λόγῳ δύο ἀδελφὰς Τουρκαλθβανικὰς παραφυάδας, δύναται ὁ φίλος ἀναγνώστης νὰ πληροφορηθῇ περισσότερα, ἀναγινώσκων εἰς τὰ ὑπ' ἀριθ. 94 καὶ 95 τεύχη τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἐστίας εἰδικὴν πρὸς τοῦτο πραγματείαν μου.

Οἱ τῆς Κάλλιως ἀπόγονοι, οἱ Λιαλιᾶτες, ἦσαν ὀλιγαριθμότεροι, διότι οἱ πλεῖστοι τούτων εἶχον ἐξοντωθῆ κατὰ τὴν φονικωτάτην μάχην, τὴν λαβοῦσαν χώραν ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Μολυβδοσκεπάστου κατὰ τὸ ἔτος 1657 μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀδελφῶν Φυλῶν, Καραμουρατατῶν καὶ Λιαλιατῶν. Ἐλάχιστοι ἀπόγονοι τῆς ἐξοντωθείσης τότε φάρας ἐπέζων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Ἐκ ταύτης προήρχετο καὶ ὁ γνωστὸς εἰς τὴν περιοχὴν φιλήσυχος Τζεμάλ μπέης, υἱὸς τοῦ ἐλεήμονος καὶ φίλου τῶν χριστιανῶν Μουστα (φά) μπεη.

Οἱ Λιαλιᾶται οὗτοι, ἴσως λόγῳ τῆς ἐν λανθανούσῃ καταστάσει ἐνυπαρχούσης εἰς τὸ ὑποσυνείδητόν των Χριστιανικῆς μητρόθεν καταβολῆς, διέφερον κατὰ πολὺ ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα, τῶν αἰμοδόρων Καραμουρατατῶν. Ἠσθάνοντο ἀγάπην καὶ οἶκτον πρὸς τοὺς γύρω των Χριστιανούς καὶ ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τίμιοι, φίλεργοι καὶ εἰλικρινεῖς. Αἱ γυναῖκες των πολλάκις ἔδιδον εἰς φίλας των Χριστιανὰς γυναῖκας ἄλευρον, ἵνα παρασκευάσωσι πρόσφορα καὶ προσκομίσωσι κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτάς, Πάσχα, Χριστούγεννα, Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, (κ. ἄ.) εἰς τὸν ἱερουργοῦντα ἡμέριον, ἔλαιον, διὰ νὰ ἀνάψωσι τὰς κανδήλας τῶν Ἁγίων καὶ δὴ τῆς Παναγίας τῆς Μολυβδοσκεπάστου καὶ τῶν Μεγαλομαρτύρων Γεωργίου καὶ Δημητρίου, τῶν ὁποίων τὰς ἑορτάς ἐτήρουν μετὰ Θρησκευτικῆς εὐλαβείας. Ὅλως ἰδιαιτέρως ἔτρεφον λατρείαν, πρὸς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Βαπτιστήν, τοῦ ὁποίου τὴν 3ην Εὐρεσιν τῆς Τιμίας του Κάρας, ἐώρταζον καὶ οὗτοι τὴν 25ην Μαΐου, πανηγυρικῶς καὶ δὲν εἰργάζοντο κατὰ ταύτην.

Ὅμως οἱ κανόνες ἔχουν καὶ τὰς ἐξαιρέσεις των. Εἰς ἐκ τῶν Λιαλιατῶν, ὀνομαζόμενος Χασάν — τὸ ὄνομα τοῦτο ἐσύχναζε παρ' αὐτοῖς — ἀνήκεν εἰς τοὺς ἐξώλεις καὶ προώλεις τύπους. Ἐπόμενον ἦτο οὗτος οὔτε τὸν Μωάμεθ νὰ πιστεύῃ οὔτε πρὸν Χριστὸν νὰ λατρεύῃ.

Οὗτος, τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου — 24ην Μαΐου — ἠτοιμάσθη ἀφ' ἐσπέρας, ἵνα τὴν πρωτὰν μεταβῇ εἰς τὸν πλησίον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου ἀγρόν του καὶ σπείρῃ τοῦτον δι' ἀραβοσίτου. Ἀπεγνωσμένοι προσπάθειαι τῆς μητρὸς του, ἵνα ἀποτρέψῃ τοῦτον, ἀπέβησαν ἀκαρποί. «Μόστ μὲν γιὰ λί Μόστ», τὸν ἐξελιπάρει ἡ μητέρα του. «Σι ἐν Γιά νη τὸ τατεργκόϊ θιάμα οὔτιε». (Μὴ παιδί μου, μή. Ὁ Ἁϊ Γιάννης θὰ στείλῃ τὸ θαῦμα του).

Οὗτος ἐξαλλος, ὕβρισε καὶ τὸν Ἅγιον καὶ τὸ Σεπτὸν ὄνομα τῆς Παναγίας.

Ἀπὸ βαθυτάτης λοιπὸν πρωτὰν ἠγέρθη, παρέλαβε τοὺς ἄροτριῶντας βοῦς, ἅπαντα τὰ πρὸς καλλιέργειαν ἀπαραίτητα ἐργαλεῖα, ὡς καὶ τὸν χριστιανὸν ὑπηρέτην του καὶ κατῆλθεν εἰς τὴν πεδιάδα. Ἐκεῖ ὁ χριστιανὸς καλλιεργητής, ἐξευξε τοὺς βοῦς καὶ ἤρχισε νὰ ἄροτριᾷ, ἐνῶ, ὁ ὀπισθεν αὐτοῦ ἐρχόμενος Χασάνης, ἔρριπτε κατὰ κανονικὰ διαστήματα κόκκους ἀραβοσίτου εἰς τὴν ἀνοιγομένην ὑπὸ τοῦ ὄνιου αὐλακα. Ἡ ἐργασία ἐπροχώρει ὁμαλῶς καὶ ἐπλησίαζε μεσημβρία, ἠτοιμάζοντο δὲ νὰ λύσωσι τοὺς ἐξευγμένους βοῦς καὶ νὰ ἀναπαυθῶσιν, ἄνθρωποι καὶ ζῶα. Ἐξαίφνης ὁμως οἱ βοῦς ἐκεντήθησαν ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ ἰσθόλου ἐντόμου, τοῦ οἴστρου, τοῦ κοινῶς καλουμένου «στρέκου λα». Οἱ δριμεῖς πόνοι τοὺς ἐξηνάγκασαν νὰ τρέχουν, ὡς ἀφηνιασμένοι ἵπποι, συμπαρασύροντες ἄροτρον καὶ ἄροτριῶντα. Τόση ἦτο ἡ φορὰ των, ὥστε ἀνέτρεψαν καὶ ἔρριψαν κατὰ γῆς τὸν χριστιανὸν καλλιεργητήν. Ἄλλοφρων ὁ Χασάνης ἀρπάζει τὴν χειρολάβαν τοῦ ἄρότρου, ἵνα συγκρατήσῃ τὰ οἰστρολατούμενα ζῶα, ἀλλὰ ματαίως. Ἐκεῖνα σπεύδουν, ἵνα ἀνεύρουν σκιάν τινα καὶ ἀνακουφισθῶσι, συμπαρασύροντα ἄροτρον καὶ Χασάνην. Μὴ εὐρόντα σκιάν, ρίπτονται εἰς τὸ ρεῦμα τοῦ ἐκεῖ ρέοντος ποταμοῦ Ἀώου, ἵνα δροσισθῶσι. Τὸ ρεῦμα ὁμως τούτου ἦτο ἐπικινδύνως ἐξωγκωμένον, λόγῳ τῆς κατὰ τὴν προηγουμένην τῆς παραμονῆς ἡμέραν πεσούσης ραγδαιοτάτης βροχῆς, καὶ παρέσυρε βοῦς, ἄροτρον καὶ Χασάνην. Ἐπνίγη οὗτος εἰς τὰ θολὰ νερὰ τοῦ Ἀώου, ὡς ἄλλοτε «ἱ π π ο ς καὶ ἀ ν α θ ἄ τ η ς» εἰς τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν.

Τὸ πάθημα τοῦ Χασάνη Λιαλιόου ἔκαμε καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ἀπαισίους Καραμουρατᾶτες νὰ σέβωνται τοῦ λοιποῦ — ἐκόντες — τὴν ἑορτὴν ταύτην τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, τὴν ὁποίαν ὠνόμαζον «Ἁϊ Γιάννης τοῦ Λιαλιόου», κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπέφευγον πᾶσαν ἐργασίαν. Ἀπέδιδον δὲ τὸν πνιγμὸν του εἰς τὴν ὄργην τῆς Παναγίας τῆς Μολυβδοσκεπάστου, τῆς Ὀ-

ποίας τὸ Σεπτὸν ὄνομα σκαιῶς ἐξύβρισεν ὁ πνιγὴς Τουρκαλβανός, καὶ τῆς Ὁποί-
ας — κατὰ τὴν φρασεολογίαν των — ὁ Ἄϊ Γιάννης ἦτο πρωτοπαλλήκαρον.

Ὅτι οἱ Λιαλιᾶται ἠσθάνοντο εὐλάβειαν καὶ σεβασμὸν πρὸς τὰ Ἱερά καὶ Ὁ-
σια τῆς Χριστιανικῆς ἡμῶν Ὁρθοδόξου Θρησκείας, ἔχομεν καὶ ἄλλα πολλὰ τε-
κμήρια. Ἐν τούτων εἶναι καὶ τὸ ἐν συνεχείᾳ δημοσιευόμενον ἰδιωτικὸν δωρητήριον
ἔγγραφον τοῦ 1807, διὰ τοῦ ὁποίου οἰκογένεια Λιαλιατῶν, με ἀρχηγὸν συνώνυ-
μον τοῦ εἰς Ἄψον πνιγέντος, παραχωρεῖ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας ἀγρό-
κτημιά της.

Τὸ ἄξιον ἰδιαιτέρας προσοχῆς χειρόγραφον τοῦτο ἔγγραφον ἔχει ὡς ἀκο-
λούθως:

Ὁ μ ὁ λ ο γ ο ν

Μὲ τὸ παρὸν φανερώνω καὶ ὁμολογῶ ἐγὼ ὁ Χασάνης, υἱὸς τοῦ Μουσταφᾶ τοῦ
Λιάλιου μαζί με τὴν μητέρα μου, διὰ τὸ χωράφι, πὺ εἶναι στὴν Μολυβοσκέπαση
στὸ σιάδι ὀμπρὸς καὶ ὄλον τὸν γῦρον του, ὅπου εἶναι κοντὰ στὴν ἐκκλησιά, ὅπου
ἦτον εἰς τὴν μοῖραν μας καὶ ἐμεῖς με τὸ νὰ ἦταν κοντὰ στὴν ἐκκλησιά, τὸ ἀφή-
σαμεν νὰ εἶναι στὸ θακούφι, χάρισμα τῆς ἐκκλησίας διὰ τὴν ψυχὴν τῶν μετρού-
μηδων (1) καὶ διὰ τὴν ἐδικὴν μας. Νὰ εἶναι ἀφιέρωμα ἕως τὸ τέλος ὅπου νὰ εἶναι
ὁ κόσμος καὶ κανεὶς νὰ μὴ γένη νταβατζῆς (2) οὔτε με λόγον οὔτε με ἔργον οὔτε
ἀπὸ τὴν γενεάν τὴν ἐδικὴν μας οὔτε ἀπὸ ἄλλους ὅπου νὰ λογίζονται ἀπὸ τὴν ἐδι-
κὴν μας φάραν. Ὅτι ἂν ἴσως ὅπου νὰ θελήσῃ κανεὶς νὰ γενῆ μανῆς (3) νὰ ἐγ-
γίξῃ εἰς αὐτὸ τὸ χωράφι ἀπὸ τὸ γένος μας, νὰ εἶναι ἀναθεματισμένος ἀπὸ τοὺς
Προφήτας καὶ νὰ ἔχη τὴν κατάραν τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ καὶ προκοπὴ εἰς τὸ
σπίτι του νὰ μὴ ἔχη, ὅτι ἐμεῖς τὸ ἀφήσαμεν διὰ ψυχικὸν μας νὰ τὸ δουλεύουν ἡ
χώρα Διπαλίτζα καὶ Μεσαριά διὰ χάρτζη (4) τοῦ Βακουφιοῦ. Καὶ οὕτως ὑπο-
γράφομεν διὰ θεβαίωσιν καὶ τὸ σφραγίζομεν με τὴν βούλαν μας εἰς πίστωσιν ὅπου
νὰ εἶναι διὰ πάντα.

Ἐπὶ ἔτους 1807

(Ἵπογρ.) Χασάνης Μουσταφᾶ Λιάλιου μαζί με τὴν μητέρα μου.

Ἐπειδὴ εἶναι ἀγράμματα οἱ δωροῦντες, ὁ μὲν Χασάνης τοποθετεῖ τὴν ἀτο-
μικὴν του τετράγωνον σφραγίδα με τουρκικοὺς χαρακτῆρας ἡ δὲ μήτηρ του τὸ ἀ-
ποτόπωμα τοῦ δείκτου τῆς δεξιᾶς της χειρός, ὡς συνήθιζον τότε.

Τὸ ὡς ἄνω ἔγγραφον εἶναι καλογραμμένον καὶ ἔχει, κατὰ πᾶσαν πιθανότη-
τα, συνταχθῆναι ἀπὸ τοῦ τότε Ἡγουμένου τῆς Μονῆς, ὁ ὁποῖος, ὡς ἀποδεικνύεται, ἦτο
ἀρκούντως μορφωμένος καὶ ἐπεδείκνυε θερμὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν αὔξησιν τῶν
προσόδων της.

Ἐτερον θαῦμα τῆς Σεπτῆς θαυματουργοῦ εἰκόνας τῆς Παναγίας τῆς Πωγω-
γιατίτισσας εἶναι καὶ τὸ ἀκόλουθον.

Ὡς γνωστὸν τοῖς πᾶσι, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Μεγάλης μας Ἑλληνικῆς Ἐ-

(1) ἀποθανόντων μακαριτῶν

(2) διεκδικητῆς

(3) παραβιαστῆς τῶν ὑπεσχημένων

(4) ὠφέλειαν

παναστάσεως, οί Τουρκαλβανοί, μίσθαρνα ὄργανα τοῦ Σουλτάνου, ἠγωνίσθησαν μέδλας των τὰς ὑπαρχούσας δυνάμεις νὰ καταπνίξουν ταύτην.

Τὴν ἀνθελληνικὴν των τακτικὴν λίαν διεξοδικῶς καὶ ἐπιτυχῶς ἀνέπτυξεν ὁ ἐπιφανὴς λόγιος καὶ διακεκριμένος Βορειοηπειρώτης Ἀλέξανδρος Μαιμιόπουλος, εἰς τὸν κατὰ τὴν 13ην Μαΐου 1963 εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας περισπούδαστον λόγον του. Ἀνασκευάζων, ἐν πρὸς ἕν, τὰ προβαλλόμενα ὑπὸ τῶν Τουρκαλβανῶν σαθρὰ ἐπιχειρήματα, καθ' ἃ ἀσυστόλως καὶ ἀνευθριάστως — ποῦ νὰ εὔρη ὁ τυχοδιώκτης καὶ ἀργυρώνητος Τουρκαλβανὸς τὴν ἐντροπὴν — διμλοῦν περὶ σπουδαίας συμβολῆς των εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας μας ἔθνικὸν ἀγῶνα, ἀποδεικνύει περιτράνως τὴν ψευδολογίαν ταύτην.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν λοιπὸν ἐκείνην στίφη Τουρκαλβανῶν, διερχόμενα ἐκ τῆς στρατηγικῆς ταύτης περιοχῆς, ἡ ὁποία εἶναι τὸ σταυροδρόμιον τῶν ὁδῶν, τῶν ἀγούσων ἀπὸ τὴν Παλαιὰν εἰς τὴν Νέαν Ἡπειρον, προέβαινον εἰς τὸ πατροπαράδοτον ἐλεεινὸν ἔργον των, τὸ πλιατσικολόγημα. Τότε ἡ Ἱερὰ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου ὑπέστη παρὰ τῶν ἡμιαγρίων τούτων πολλὰς καταστροφάς. Ἀφηρέθησαν πάντα τὰ ἐν αὐτῇ εὑρεθέντα πολυτίμα ἀργυρὰ ἢ ἐπίχρυσα Ἱερὰ Σκεύη, ὡς καὶ πᾶν τὸ εὐρεθὲν. Εὐτυχῶς ὁ προνοητικὸς τότε Ἡγούμενος τῆς Μονῆς Ἀγάπιος, ὁ μετέπειτα κατὰ τὸ ἔτος 1848 προχειρισθεὶς εἰς Μητροπολίτην τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πρωγωνιανῆς, εἶχε τὴν λαμπρὰν ἔμπνευσιν νὰ κρύψη εἰς ἀσφαλεῖς κρύπτρας τοὺς ἀπάρχοντας τότε πολυτίμους πνευματικοὺς θησαυροὺς (χειρόγραφα βιβλία Ἐκκλησιαστικά, Ἀρχαῖα κείμενα, Ἱερὰ Εὐαγγέλια), ἅπαντα γεγραμμένα ἐπὶ μεμβράνης. Καὶ διεσώθησαν μὲν τότε οἱ ἀνεκτίμητοι οὗτοι πνευματικοὶ θησαυροί, ἀπώλεθησαν δὲ ὡς δυστυχῶς, ἀργότερον διὰ παντός, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω ἐν τῷ αἰκίῳ μέρει. Τὴν ἐποχὴν λοιπὸν αὐτὴν, τὰ ἐκεῖθεν διερχόμενα ἄγρια Τουρκαλβανικὰ στίφη, μετὰ τῶν διαρπαγέντων Ἱερῶν Σκευῶν καὶ Ἀμφίων, ἤρπασαν καὶ τὴν Θαυματουργὸν Εἰκόνα τῆς Παναγίας, τὴν ὁποίαν ἐπώλησαν εἰς Χριστιανὸν τινα, κάτοικον Τσεπελόβου Ζαγορίου.

Δύναται ἕκαστος ἐξ ἡμῶν νὰ ἀντιληφθῇ τὴν μεγίστην λύπην, ποῦ ἐδοκίμασαν ὁ Ἡγούμενος, οἱ καλόγηροι καὶ οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς, ὅταν τὴν ἐπομένην διεπίστωσαν τὴν ἀρπαγὴν τῆς Εἰκόνης. Κλαίοντες καὶ ὀδυρόμενοι ἐθρήνουν τὴν ἀπώλειαν τῆς Προστάτιδος των, ἡ ὁποία τοῖς ἦτο μόνος προστάτης καὶ βοηθὸς κατὰ τὰς γαλεπὰς τότε ἡμέρας τῆς σκληρᾶς δοκιμασίας των. Μεγίστη ἀπογοήτευσις κατέλαβεν αὐτούς. Ὅπως ἐν τάχει ἀνεθάρρυναν. Ἦσχισαν νὰ πιστεύουν ὅτι, καὶ ἂν ἡ Σεπτὴ Εἰκὼν εὑρίσκεται μακρὰν αὐτῶν, αὐτὴ δὲ ὡς ἡ Παναγία εὑρίσκεται ἀοράτως ἐν μέσῳ αὐτῶν. Μία ἀόρατος Θεία μορφή τοὺς ἐνεψύχωνε, τοὺς παρηγόρει, τοὺς ἐνεθάρρυνεν.

Ἦσχισαν, λοιπὸν νὰ πιστεύουν ὅτι ἡ Παναγία των γρήγορα θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὸ Προσκυνητᾶρι Τῆς καὶ ὅτι, μέχρις ὅτου ἐπιστρέψῃ, δὲν θὰ ἔπαυε νοερῶς νὰ εἶναι μαζί των, παραμυθοῦσα, παρηγοροῦσα καὶ βοηθοῦσα αὐτοὺς ἐν ταῖς δυστυχίαις των.

Πράγματι ἡ ἐλπίς των αὐτὴ ἐπηγήθεισεν, διότι ἀργότερον καὶ ἡ Ἱερὰ Θαυματουργὸς Εἰκὼν, ἀνευρεθεῖσα, ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Προσκυνητᾶρι Τῆς καὶ οἱ προδάντες εἰς λεηλασίας καὶ διαρπαγὰς Τουρκαλβανοὶ ἔλαβον τὰ ἐπιχειρήματα τῆς κακότητός των. Οἱ Τουρκαλβανοὶ οὗτοι, μετὰ τὴν εὐτυχῆ ἔκδοσιν τοῦ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας μας Ἐθνικοῦ ἀγῶνος, ὑπεχώρουν κατὰ στίφη, μὲ κατερρακιωμένον τὸ ἠθικὸν των, ἵνα μεταδῶσιν εἰς τὰς ἐστίαις των. Καίτοι ἦσαν κυριολεκτικῶς ἠθικὰ ράκη, ἐν τούτοις δὲν ἐλησμόνουν τὸ ἀποτρόπαιον ἔθιμόν των, τὴν λεηλασίαν. Τότε διέπραξαν πλείστους φόνους, ἀρπαγὰς, λεηλασίας, εἰς τὴν μόλις συνελθοῦσαν ἀπὸ τὰς καταστροφὰς τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ ἐπαρχίαν Πρωγωνίου. Τότε διέπραξεν ἀνηκούστους βάρ-

αρότητας εἰς τὸ Πωγώνιον καὶ ἰδίως εἰς Βήσσανην, ὁ διαβόητος ἐκ Μεσαριᾶς καὶ
κ τῆς φάρας τῶν Καραμουρατατῶν Ἄλικος Λιάμτσες, ὁ χωλὸς τὸν ἕνα πόδα καὶ
ιὰ τοῦτο κοινῶς λεγόμενος Κουτσαλίκος. Τότε τὸ ἀνθρωπόμορφον τοῦτο τέρας με-
100 Καραμουρατᾶτες, ἐλεηλάτησε τὴν ὠραίαν Βήσσανην καὶ ἐφόνευσε τοὺς προε-
πτούς της, Ἀναστάσιον Τόλην καὶ Π. Μανούσην. Ἀπὸ τότε διασώζεται εἰς τὸ Πω-
γώνιον τὸ λίαν συγκινητικὸν δημοτικὸν ᾄσμα, τὸ ἐπέχον θέσιν μοιρολογίου, τοῦ δ-
τοίου ἢ πρώτη στροφή ἀρχίζει οὕτω:

— Ἐέβγαιγεν ὁ Κουτσαλίκος στὴν Πωγωνιανή,
ι ἐτριάκοντα παλληκάρια ὡς τὴ Βήσσανη.

Ἡ Θεία ὁμως δίκη ἦλθε τιμωρὸς τῶν ἀπαισίων τούτων κακούργων. Τὰ ἀνο-
μουργήματά των συνεκίνησαν καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν Ὑψηλὴν Πύλην. Αὕτη ἀπέ-
στειλε ἰσχυρὰ στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα, ἵνα διαλύσουν τὰ λυμαινόμενα τὴν Ἡπει-
ρον ἄγρια τουρκαλβανικὰ στίφη καὶ τὰ ὁποῖα, εἰς ἀλλεπαλλήλους φονικωτάτας μά-
χας, πολλοὺς τούτων ἐφόνευσαν, τοὺς δὲ ἐναπομείναντας διέλυσαν. Τότε ἐξωντώθη
καὶ ὁ πολὺς Κουτσαλίκος εἰς τὴν Μονὴν Γκούρας, κατόπιν σκληρᾶς καὶ φονικωτά-
της πολυημέρου μάχης μετὰ σουλτανικὰ στρατεύματα. Οὕτω ἡ βάρβαρος τουρκαλ-
βανικὴ φάρα, δεχθεῖσα καίρια πλήγματα, ἄφησεν ἥσυχον πλεόν τὴν πολλὰ παθοῦ-
σαν Ἡπειρον καὶ ἰδίως τὰς δύο βορείους ἐπαρχίας αὐτῆς, τὰς τοῦ Πωγωνίου καὶ
Κονίτσης» τῶν ὁποίων τὰ δεινοπαθήματα εἶναι ἀνεκδιήγητα καὶ ἀπερίγραπτα.

Ἐπελθούσης λοιπὸν τῆς ποθητῆς ἡρεμίας καὶ γαλήνης, ἐπέστρεψαν εἰς τὴν
Μονὴν καὶ πολλοὶ τῶν καλογήρων ταύτης, οἱ ὁποῖοι, διὰ τὰ ἀποφύγουν τὴν μάχαι-
ραν τῶν κακοποιῶν Τουρκαλβανῶν, εἶχον ζητήσῃ ἄσυλον εἰς τὰ γύρω χωριά ἢ ἀ-
πόκεντρα σπήλαια. Τότε ἐπληροφορήθη ὁ Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγάπιος,
ὅτι ἡ κλαπεῖσα ὑπὸ βεβήλων χειρῶν Θαυματουργὸς Εἰκὼν τῆς Θεομήτορος, εὗρί-
σκεται εἰς οἰκίαν τινὰ χριστιανοῦ εἰς Τσεπέλοβον. Ἡ χαρὰ, τὸσον αὐτοῦ καὶ τῶν κα-
λογήρων, ὅσον καὶ τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς, ἀπὸ τὴν εὐφρόσυνον ταύτην ἀγγε-
λίαν, ἦτο ἀπερίγραπτος. Περιχαρῆς λοιπὸν ὁ Ἀγάπιος ἀπέστειλεν ἕνα τῶν καλο-
γήρων τῆς Μονῆς εἰς Τσεπέλοβον κομιστὴν παρακλητικῆς του ἐπιστολῆς πρὸς τὸν
κάτοχον τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνας, ἵνα παραδώσῃ ταύτην εἰς τοῦτον. Οὗτος ἠρνήθη τὴν
παράδοσιν ταύτης, μετὰ τὸ αἰτιολογικὸν ὅτι τὴν ἠγόρασε. Ὁ ἀποσταλεὶς καλόγηρος
ἐπέστρεψεν οὕτω περίλυπος, ἄπρακτος. Ὁ Ἡγούμενος τότε ἀπεφάσισεν, ἵνα μετα-
βῆ προσωπικῶς εἰς Τσεπέλοβον καὶ διατυπώσῃ προφορικῶς τὴν παράκλησίν του.
Ὅμως καὶ ἡ ἐκτέλεσις του αὕτη δὲν ἐτελεσφόρησε, διότι ὁ κατέχων ταύτην ἐπέμε-
νεν ἀρνούμενος, παρὰ τὸ ὅτι ὁ Ἡγούμενος προσεφέρθη γὰρ τοῦ μετρήσῃ τὸ τίμημα,
τὸ ὁποῖον εἶχε δώσει εἰς τοὺς Τουρκαλβανοὺς πλιαστικολόγους διὰ τὴν ἀγοράν της.
Οὕτω καὶ ὁ Ἡγούμενος καταλυπημένος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν ἄπρα-
κτος.

Τότε, ὡς ἀφηγοῦντο οἱ παλαιότεροι, ἡ Παναγία ἔδειξε τὸ Θαῦμα της. Ἐφά-
νη εἰς τὸ ὄνειρον τοῦ κατόχου τῆς Εἰκόνας της καὶ μετὰ φωνὴν γλυκεῖαν καὶ πρόσω-
πον ἰλαρὸν συνεβούλευσεν αὐτὸν νὰ παραδώσῃ ταύτην εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Μολυ-
βδοςκεπάστου, ἵνα τοποθετηθῇ αὕτη εἰς τὸ Ἱερὸν Προσκυνητᾶρι της, ἀπὸ τὸ ὁ-
ποῖον βέβηλοι χεῖρες τὴν ἀφήρσαν.

Ὁ κάτοχος ὁμως τῆς Εἰκόνας δὲν ἔδωσεν οὐδεμίαν σημασίαν εἰς τὸ ζωντανὸν
τοῦτο ὄνειρον. Ἐξηκολούθει, λοιπὸν, νὰ κατακρατῇ τὴν Εἰκόνα. Τότε συνέβη ἐκεῖ
μέγα σπαρακτικὸν καὶ τρομακτικὸν γεγονός. Αἰφνιδίᾳ πυρκαϊᾶ μετέβαλεν εἰς πυρο-
τέχνημα τὴν οἰκίαν τοῦ σκληροῦ τούτου ἀνθρώπου καὶ ἀπετέφρωσε ταύτην, διεσώθη
δὲ, ὡς ἐκ θαύματος, μόνον ἡ Εἰκὼν. Ἴνα δὲ διαλαλήται καὶ διακηρύσσεται εἰς τοὺς

αἰῶνας τὸ Μέγα τοῦτο Θαῦμα, Θεία βουλήσει, ἐκάη ἐλαφρῶς, ἢ ἀριστερὰ κάτω γωνία τῆς Εἰκόνας, διακρινομένου τοῦ καύματος καθαρῶς.

Τὸ πάθημα τοῦτο ἔκαμε τὸν κάτοχον Ταύτης νὰ συνέλθῃ καὶ μεταμεληθῆ διὰ τὴν ἀδικαιολόγητον κατακράτησιν Τῆς παρ' αὐτοῦ. Ἡ δικαία Θεία τιμωρία τὸν συνέτισεν. Χωρὶς πλέον νὰ χάσῃ καιρὸν εἰδοποίησε τὸ Ἡγουμενοσυμβούλιον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ἵνα ἀποσταλῆ κληρικός, πρὸς παραλαβὴν τῆς Θαυματουργοῦ Εἰκόνας. Πράγματι, εὐθὺς ὡς ἐλήφθη εἰς Μονὴν ἢ χαροποιὸς αὕτη εἶδησις, ἐστάλη Ἐπιτροπὴ μετὰ τιμητικῆς συνοδείας.

Τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἐπέστρεφεν ἐν θριάμβῳ ἡ Ἱερὰ Εἰκὼν εἰς τὸ Προσκυνητᾶρι Τῆς, ἐξῆλθεν ὁ Ἡγούμενος καὶ οἱ καλόγηροι, προπορευομένων τῶν Ἑξαπτερῶγων, εἰς Μεσογέφυρα, πρὸς προῦπάντησιν Ταύτης. Πλήθη εὐλαβῶν χριστιανῶν τῶν πέριξ χωρίων συνώδευον τὴν Ἱερὰν ταύτην λιτανεῖαν, τὴν πανηγυρικὴν Ταύτης ὑποδοχὴν. Συγκινητικὴ καὶ κατανυκτικωτάτη ἦτο ἡ στιγμὴ τῆς ἀφίξεως τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνας. Τὰ πλήθη σταυροκοπούμενα, γονυπετοῦντα καὶ δακρυρροοῦντα, κατησπάζοντο Ταύτην. Τότε ἐν ποιμπῇ καὶ θαυτάτη κατανύξει Τὴν συνώδευσαν μέχρι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ἐνῶ οἱ ψάλται ἔψαλλον περιπαθῶς τὰ ἠδύμολπα Μεγαλυνάρια τῆς Θεοτόκου.

Μὲ θαυτάτην θρησκευτικὴν εὐλάβειαν καὶ κατανυκτικὴν σιγὴν ἐποθετήσαν τὴν Θαυματουργὸν Εἰκόνα εἰς τὸ Ἱερὸν Προσκυνητᾶρι Τῆς ἀπὸ τοῦ ὁποῖου βέβηλοι καὶ ἀσεβεῖς χεῖρες τὴν εἶχον ἀρπάσει, διὰ νὰ εἶναι ἡ Μεστρία, Ἀντιλήπτωρ καὶ Βοηθὸς πάντων τῶν Χριστιανῶν.

Τὸ παράδοξον τοῦτο θαῦμα θὰ ἔλαβε χώραν περὶ τὸ ἔτος 1845, διότι τοῦτο μοὶ διηγεῖτο ὁ τότε ἑκατοντούτης καὶ νῦν ἀείμνηστος Χριστόδουλος Οἰκονόμου, υἱὸς τοῦ ἀοιδίμου Παπαλάμπρου Οἰκονόμου, Τοποτηρητοῦ μετέπειτα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Ἐπεβεβαίωνε μάλιστα, ὅτι ἐνεθυμεῖτο ἀμυδρῶς τὴν μεγαλοπρεπῆ ταύτην ὑποδοχὴν τῆς Θαυματουργοῦ Εἰκόνας.

Οὕτω ἡ Ἱερὰ αὕτη Εἰκὼν, ἡ ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΠΩΓΩΝΙΑΝΙΤΙΣΣΑ θὰ παρέμενεν ἐκεῖ ἄγρυπνος φρουρὸς τῶν τέκνων Τῆς, παραμυθοῦσα, παρηγοροῦσα, ἐνθαρρύνουσα, βοηθοῦσα, ἐδραιοῦσα διὰ τῶν ἐκάστοτε θαυμάτων Τῆς τὴν ἐκ τῶν πολλαπλῶν δεινοπαθημάτων κλονιζομένην πίστιν τῶν, καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς φρικτῆς δουλείας. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν χρόνους πάντοτε οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἡπείρου καὶ ἰδίως τῶν ἐπαρχιῶν Πωγωνίου καὶ Κονίτσης, εἰς τὸ μέσον τῶν ὁποίων εὐρίσκεται ἐκτισμένη ἡ ἀρχαία αὕτη Μονή, εἰς ταύτην κατέφευγον εἰς χαλεπὰς τοῦ βίου των περιστάσεις καὶ εὕρισκον στοργὴν, προστασίαν καὶ παραμυθίαν.

Παρήλθον οὕτω πολλὰ ἔτη καὶ ἐφθάσαμεν, μετὰ τὸν νικηφόρον πόλεμον τοῦ 1940-41, εἰς τὰς χαλεπὰς ἡμέρας διὰ τὸν Ἑλληνισμόν, τῆς Γερμανοῖταλικῆς κατοχῆς. Κατ' αὐτάς, ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐπισωρευθέντων κακῶν, παρετηρήθη, δυστυχῶς, ἐξαχρείωσις καὶ ἐξαθλίωσις χαρακτήρων. Πολλοί, ἔχοντες ὡς μόνον σκοπὸν των, τὸ πῶς θὰ ἐπιβιώσουν ἀπὸ τὴν ἐνσκήφασαν Ἐθνικὴν θεομηγνίαν καὶ καταιγίδα, ἀπεμπόλησαν τὰ Ἱερὰ καὶ Ὅσια. Τὰς μελαίνας ταύτας ἡμέρας, εὐρέθησαν δυστυχῶς ἄνθρωποι, Χριστιανοὶ κατ' ὄνομα, οἱ ὁποῖοι, οὔτε τὸν Θεὸν φοβούμενοι οὔτε τὴν Παναγίαν σεβόμενοι, ἤπλωσαν τὰς βεβήλους καὶ μιαρὰς χεῖράς των καὶ ἔκλεψαν τὴν ἀρχαιοτάτην καὶ Θαυματουργὸν ταύτην Εἰκόνα, ἵνα ἀφαιρέσωσι τὸν πολυτιμὸν κόσμον αὐτῆς, διὰ τοῦ ὁποῖου τὴν εἶχον κοσμήσει πρὸ τετρακοσίων ἐτῶν οἱ εὐσεβεῖς πρόγονοί των, «οἱ τιμιώτατοι Πωγωνιανῆται καὶ ἐνδοξότατοι Διπαλιτισσιῶται». Οἱ ἐλεεινοὶ οὗτοι ὑπάνθρωποι, μετὰ τὴν διάπραξιν τῆς ἀσυγγνώστου των ταύτης ἱεροσυλίας, ἀντί, τοῦλάχιστον, νὰ ἀρκεσθῶσιν εἰς τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ παχέος ἐξ ἐπιχρυσωμένου ἀργύρου ἐπενδύματος

καὶ τῶν ἠρτημένων εἰς αὐτὴν ἀναθημάτων, τοποθετήσωσι δὲ πάλιν τὴν Ἱερὰν Εἰκόνα εἰς τὸ Προσκυνητᾶρι Τῆς, προέβησαν ἐν συνεχείᾳ εἰς δευτέραν αἰσχίστην, ἐγκληματικὴν, ἀποτρόπαιον καὶ ἀνήκουστον ἐνέργειαν. Ἐρριψαν οἱ βέβηλοι τὴν ἀπογυμνωθεῖσαν Εἰκόνα ἐντὸς ἐκεῖ πλησίον ρέοντος ρυακίου, τοῦ ὁποίου τὸ ὄρμητικῶς ρέον ὕδωρ, μὲ τὴν διαβρωτικὴν του δύναμιν συνεπλήρωσε τὴν καταστροφὴν.

Ὅταν τὴν ἐπομένην ἐγένετο ἀντιληπτὴ ἡ ἀρπαγὴ Τῆς, θλίψις καὶ ὀδύνη κατέλαβεν ἅπαντας, ἀραὶ δὲ καὶ ἀναθήματα ἐξεστουίζοντο κατὰ τῶν ἀγνώστων βεβήλων ἱεροσύλων. Ἐν τῇ ἀπογνώσει των δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διανοηθοῦν, ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ἦτο ἐρριμμένη κάπου ἐκεῖ πλησίον. Παραμείνασα οὕτω ἡ Ἁγία Εἰκὼν μῆνα καὶ ἐπέκεινα ἐντὸς τοῦ ρυακίου καὶ δεχθεῖσα, ὡς ἀνωτέρω ἀνέφερα, ὄχι μόνον τὴν διαβρωτικὴν ἐπενέργειαν τοῦ ἐπ' αὐτῆς συνεχῶς ρέοντος ὄρμητικῶς ὕδατος ἀλλὰ καὶ τὴν καταστρεπτικὴν ἐνέργειαν τῶν ἀνωμάτων καιρικῶν συνθηκῶν, ψυχρῶν ἀνέμων, παγετώνων, χιόνων — ἦτο χειμῶν — ὑπέστη ὀλοκληρωτικὴν καταστροφὴν. Ἐξηφανίσθησαν ὀλοσχερῶς ἅπαντα τὰ ἀρμονικὰ χρώματα, πού συνέθετον τὴν Ἱερὰν μορφήν τῆς Θεομήτορος καὶ Θεοῦ Βρέφους, ἔργον ἀφθάστου τέχνης Βυζαντινῆς ζωγραφικῆς. Ὅτε λοιπόν, μετὰ μῆνα, εὗρέθη αὕτη, ὅπως τυχαίως, παρὰ γυναικός, συλλεγούσης ἄγρια χόρτα, δὲν ἦτο ἄλλο τι, εἰ μὴ δύο σανίδες, διότι εἶχε χωρισθῆ εἰς δύο. Ἡ ἀνεύρεσις τῆς κατεστραμμένης πλέον Εἰκόνας ἐγένετο ἀμέσως γνωστὴ εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ χωρίου, οἱ ὁποῖοι, σπεύσαντες περιχαρεῖς, εὐρέθησαν πρὸ τοῦ οἴκτροῦ τούτου θεάματος. Δύναται πᾶς τις νὰ ἀντιληφθῆ τὴν βαθυτάτην λύπην, εἰς τὴν ὁποίαν περιέπεσον. Κλαίοντες καὶ ὀδυρόμενοι, ὡσεὶ εἰς νεκρῶσιμον Ἀκολουθίαν, μετέφερον τὴν οὕτω κατεστραμμένην εἰκόνα εἰς τὸ Προσκυνητᾶρι Τῆς, καταρῶμενοι τοὺς ἐλεεινοὺς ἱεροσύλους.

Ὅτε ἀργότερα ἐκόπασεν ὁ σάλος, ἡ Ἑλλὰς ἀπὸ ἀλλαγῆ τῆς ξενικῆς κατοχῆς, ὁ δὲ λαὸς ἤρχισε νὰ συνέρχεται ἀπὸ τὰ δεινὰ, πού ὑπέστη, οἱ εὐσεβεῖς καὶ φιλόθρησκοι κάτοικοι τοῦ χωρίου, ἐθεώρησαν ἐπιτακτικόν των καθήκον νὰ ἐπανορθώσωσι τὴν ἐπὶ τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνας προξενηθεῖσαν καταστροφὴν, ὅσον ἦτο δυνατόν. Ἀνέθεσαν εἰς ἀγιογράφον, γνωρίζοντα τὴν ἀρχικὴν μορφήν τῆς Εἰκόνας, ἵνα ζωγραφίσῃ ταύτην καὶ ἀποδόσῃ, κατὰ τὸ δυνατόν, τὴν ἀρχικὴν τῆς μορφήν, ὅπερ καὶ ἐγένετο.

Οὕτω ἡ Εἰκὼν ἀνιστορηθεῖσα, παραμένει εἰς τὸ Ἱερὸν Προσκυνητᾶρι Τῆς, φύλαξ ἄγρυπνος τῆς περιοχῆς, παρέχουσα ἀμέριστον τὴν βοήθειάν Τῆς, καὶ πλουσίας καὶ ἀφθόνας τὰς δωρεὰς Τῆς εἰς πάντας, ὅσοι ἐπικαλοῦνται μετὰ θερμῆς πίστεως τὴν συμπράξασιν καὶ προστασίαν τῆς. Ἐπαυσε μὲν νὰ παρουσιάζῃ τὴν ἀρχαιοπρεπῆ τῆς μεγαλοπρέπειαν καὶ τὴν αὐστηρὰν Βυζαντινὴν Τῆς τέχνην οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ὅμως ἐπαυσε νὰ εἰκονιζομένη Θεομήτωρ νὰ εὕρεται ἀοράτως ἐν μέσῳ ἡμῶν. Διὰ νὰ ὑπενθυμίσῃ ὅμως αὕτη εἰς τὰς ἐπερχομένας Χριστιανικὰς γενεὰς τὴν ἀρχικὴν τῆς προέλευσιν, ἦτοι τὴν πρώτην τῆς ἱστορίαν καὶ διακόσμησιν ὑπὸ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως τοῦ Βυζαντίου Κωνσταντίνου τοῦ Πρωγονάτου, καθίσταται ἀπαραίτητον νὰ ἀναγραφῆ εἰς τὸ αὐτό, εἰς ὃ καὶ πρὶν μέρος, καλλιτεχνικοῖς Βυζαντινοῖς γράμμασι ἢ ἀρχικῇ αὐτῆς ἐπιγραφῇ καὶ ἐν συνεχείᾳ τὰ ἀκόλουθα.

— ΚΑΤΑ ΔΕ ΤΟ ΕΤΟΣ ΖΥΝΑ' = 1943 ΕΚΛΑΠΗ ΥΠΟ ΑΣΕΒΩΝ ΙΕΡΟΣΥΛΩΝ ΑΦΑΙΡΕΣΑΝΤΩΝ ΤΟΝ ΠΟΛΥΤΙΜΟΝ ΚΟΣΜΟΝ ΑΥΤΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΑΝΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΝ ΚΑΙ ΑΦΑΝΙΣΜΟΝ ΤΗΣ ΠΑΝΣΕΠΤΟΥ ΜΟΡΦΗΣ ΤΗΣ ΘΕΟΜΗΤΟΡΟΣ ΤΟ ΔΕ ΖΥΝΖ'. ΕΤΟΣ ΑΝΙΣΤΟΡΗΘΗ ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΔΑΠΑΝΗ ΤΩΝ ΕΥΣΕΒΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΔΙΠΛΙΤΣΗΣ» ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΕΥΛΑΒΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ».

Εἰς τοιοῦτου εἴδους φρικτὰ ἀνοσιουργήματα ὀδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον ἡ ἀπομά-

κρυναίς του ἀπὸ τὸν Θεῖον Δημιουργόν. Ἐξαθλίωσις, ἐξαχρείωσις καὶ πλήρης ρύπανσις τοῦ ἐσωτερικοῦ του κόσμου. Πλήρης διαστροφή τοῦ παραπαίοντος, διεφθαρμένου καὶ ἀπολέσαντος τὸ πηδάλιον καθοδηγήσεως ἀνερματίστου πλέον ἀνθρώπου!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5ον

Ἡ ἹΕΡΑ ΜΟΝΗ ΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ

Ἐκ τῶν στοιχείων, τὰ ὅποια θὰ παραθέσω κατωτέρω συνάγεται, ὅτι ἡ περιφανῆς Ἱερὰ Μοῆ Μολυβδόσκεπάστου, κατὰ τοὺς μαύρους χρόνους τῆς μακραίωνος Τουρκικῆς δουλείας, ἐχρησίμευσεν, ὅπως πολλαὶ ἄλλαι Ἱεραὶ Μοῆ ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ὡς τηλαυγῆς φωτεινὸς φάρος οὐ μόνον τῶν ραγιαδοπαίδων τῶν πέριξ χωρίων ἀλλὰ καὶ τοῦ διψῶντος τὴν μόρφωσιν κόσμου τῶν δύο γειτονικῶν Ἐπαρχιῶν Πωγωνίου καὶ Κονίτσης. Ἐν τῇ Ἱερᾷ ταύτῃ Μοῇ, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν παροχὴν τῶν ἀπαραιτήτων γνώσεων, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἠδύναντο οἱ νέοι νὰ ἀντιμετωπίσωσι τὰ διάφορα καὶ πολλὰ προβλήματα τῆς πολὺ σκληρᾶς τότε ζωῆς ἀποτελεσματικώτερον, ἐσφυρηλατοῦντο καὶ ἐνεφυτεύοντο εἰς τὰς ἀθῶας ψυχὰς των, ὑπὸ τῶν ἀπλοϊκῶν μὲν ἀλλὰ μεγάλων κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ φρόνημα καλογήρων, αἱ δύο μεγάλαι, ἀθάνατοι καὶ ἀκατάλυτοι ἰδέαι, ὁ θεῖος ἔρωσ καὶ σεβασμὸς πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Χριστιανικὴν μας Θρησκείαν καὶ ἡ φλογερὰ ἀγάπη πρὸς τὴν δούλην Πατρίδα.

Ἡ Ἱερὰ ὁμοῦς αὕτη Μοῆ καὶ πολὺ πρὶν τῆς ὑποδουλώσεως τῆς Πατρίδος μας εἰς τοὺς βαρβάρους Ἀγαρηνοὺς, ἐχρησίμευεν ὡς πνευματικὸν κέντρον, φωτίζον καὶ ἐξαποστέλλον τὰς μαρμαρυγὰς τοῦ μορφωτικοῦ τῆς φωτὸς εἰς τοὺς Ἑλληνόπαιδας.

Ὁ ἱστορικός Ι. Λαμπρίδης, ὁ περισσότερο παντὸς ἄλλου ἀσχοληθεὶς μὲ πᾶν τὸ Ἠπειρωτικόν, εἰς τὸ περισπούδαστον καὶ ἀξιομελέτητον βιβλίον του «Ἱερὰ ἐν Ἠπείρῳ Σκηνώματα. σελὶς 40», ἐν σχέσει μὲ τὴν σημαντικωτάτην συμβολὴν τῶν ἐν Ἠπείρῳ Ἱερῶν Μοῶν εἰς τὴν πνευματικὴν μόρφωσιν τῶν Ἑλληνοπαίδων, γράφει τὰ ἀκόλουθα. «... Ἐκ τῶν Ἱερῶν τῆς Ἠπείρου Σκηνωμάτων, εἰς μὲν τὰ τῆς Ἀπολλωνίας, τῆς Ἀρδευούσης, τῆς Καμμένης, τῆς Παντανάσσης — πρὸ πολλοῦ κατεδαφισθείσης — ἀπὸ τοῦ 1376 διετηροῦντο προπαιδευτήριά τινα, φέγγοντα ἀμυδρῶς ὡς λυχνάριον ἐν τῷ σκότει τῆς ζοφερᾶς ἐκείνης νυκτὸς — εἶχον περιπέσει τότε τινὲς τῶν Βορείων Ἐπαρχιῶν τῆς Ἠπείρου εἰς τὸν Τοῦρκον δυνάστην — καὶ τὰ κυριώτερα τῆς πίστεως ἡμῶν διδάγματα τοῖς περιοίκοις μεταδίδοντα. Εἰς δὲ τὰ τῆς Βελλᾶς, τοῦ Γηρομερίου καὶ Μολυβδόσκεπάστου, οὐ μόνον τὰ νόματα τῆς πίστεως ἡμῶν ἀπ' αὐτῆς τῆς ἸΓης Ἐκατονταετηρίδος οἱ Ἠπειρῶται ἐποτίζοντο ἀλλὰ καὶ τῶν Φιλιππικῶν τοῦ Δημοσθένους, τοῦ Γοργίου καὶ Πλάτωνος μετὰ τῶν Ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἀριστουργημάτων ἠκροῶντο. Μετὰ δὲ τὴν κατὰ τὸν ἸΕον καὶ ΙΣον αἰῶνα μ.χ. ἐπελθοῦσαν καταστροφήν, πάντα ταῦτα τὰ πνευματικὰ φυτώρια ἀπροσκόπτως διετηρήθησαν, ἔστω καὶ ὡς προπαιδευτήρια τῶν κληρικῶν. Ἐπαυσαν δὲ τὴν Ἠπειρον διαθερμαίνοντα ἐκ τῶν Ἐθνικωτέρων μάλιστα πνευματικῶν τούτων φυτωρίων, ἀλλὰ μὲν ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἀλλὰ δέ, οἷα τὰ τοῦ Σωσίνοῦ, τῆς Μολυβδόσκεπάστου καὶ Ἀβαρίτσης, ἀπὸ τῆς δευτέρας δεκαετηρίδος τῆς προπαραελθούσης Ἐκατονταετηρίδος...».

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰς ὡς ἄνω λειτουργούσας Σχολὰς εἰς τὰ Ἱερὰ ταῦτα Σκηνώματα, τὰ ὅποια οὕτω παρείχον σπουδαίας ὑπηρεσίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν δούλην Πα-

τρίδα καὶ τὴν εἰς τὸ σκότος τῆς ἀμαθείας εὕρισκομένην κοινωνίαν μας, εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Μολυβδοσκεπάστου ἐλειτούργει ἀπὸ τῆς ἸΔης τοῦλάχιστον Ἑκατονταετηρίδος καὶ Σχολὴ Χειρογράφων, εἰς τὴν ὁποίαν ἐδιδάσκοντο Χειρογραφίαν κληρικοί καὶ λαϊκοί. Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψει, ὅτι ἡ Τυπογραφία τότε ἦτο ἄγνωστος, δύναται πᾶς τις νὰ συμπεράνη, ὁποῖαν μεγίστην ὠφέλειαν προσέφερον διὰ τὴν μόρφωσιν τῆς σπουδαζούσης νεολαίας αἱ Σχολαὶ αὗται. Ἐκ τούτων ἐξῆλθον οἱ ἱκανοὶ καλλιγράφοι καὶ ταχυγράφοι ἐκεῖνοι Χειρογράφοι, οἱ ὁποῖοι, ἀντιγράφοντες Ἐκκλησιαστικὰ καὶ διδακτικὰ βιβλία ἐπὶ τοῦ τότε χονδροῦ χάρτου καὶ διακοσμοῦντες ταῦτα μὲ ὠραίας ἐγχρώμους διακοσμήσεις, τὰ διέθετον ἀντὶ εὐθηνῆς σχετικῶς τιμῆς, πρὸς διάδοσιν, τῶν τοσοῦτον ὠφελίμων γνώσεων εἰς τοὺς διψῶντας τὴν σπουδὴν νέους.

Τὴν ὑπαρξιν καὶ λειτουργίαν τοιαύτης Χειρογραφικῆς Σχολῆς ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Μολυβδοσκεπάστου μαρτυροῦν περιτράνως αἱ κάτωθι ἐνδείξεις.

Ὁ Νικ. Μυστακίδης εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 227 φύλλον τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένης ἑφημερίδος «Κωνσταντινοῦπολις», (21 Ὀκτωβρίου 1894) καὶ ὑπ' ἀριθ. 133 Φύλλον τῆς ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένης ἑφημερίδος «Φωνὴ Ἡπείρου», (1895) γράφει ὅτι, πολλὰ χειρόγραφα Ἱερὰ βιβλία, γραφέντα ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Μολυβδοσκεπάστου, ἐσώζοντο ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του εἰς τὰς Ἱερὰς Μονὰς καὶ Ναοὺς τῆς Δρυϊνουπόλεως καὶ Δελβίνου. Ἀκόμη μᾶς παρέχει πολυτίμους ἱστορικὰς πληροφορίας διὰ τὴν Ἱερὰν ταύτην Μονὴν — ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ οἰκείῳ μέρει ἀναγραφεισῶν — γράφων. «... Ἡ δὲ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου, κατὰ φυσικὸν λόγον, ἀντικατέστησε τὸν μεγαλοπρεπέστατον ναὸν τοῦ Ἀρείου Διός, διότι ἡ πόλις Πωγωνιανὴ διεδέχθη τὴν Πασσαρῶνα, Θρησκευτικὴν μητρόπολιν ἀπάσης τῆς Ἡπείρου, εἰς ἣν οὐδεὶς δεσπότης ἔχει εἰ μὴ ἦρχοντο ἐν αὐτῇ οἷ τε δεσπύται καὶ ἀντιπρόσωποι καὶ ἔδιδον τοὺς ὄρκους των, ὅτι θὰ διοικήσωσι τὸν τόπον κατὰ τοὺς νόμους καὶ θὰ διατηρήσωσι τὴν εἰρήνην. Ἡ Πασσαρῶν ἐθεωρεῖτο τότε Ἱερὰ πόλις, ὡς ἡ Δωδώνη...». Καὶ συνεχίζει. «... Εἰς τὴν Μονὴν ταύτην ἐμόναζον τριάκοντα ἕως τεσσαράκοντα καλόγηροι, οἵτινες ἐκαλλιέργουν τὰ γράμματα, διότι ἐκεῖ, ὡς λέγεται καὶ ὡς σημειώνεται, ἐγράφοντο ἐκκλησιαστικὰ βιβλία». Καὶ κατωτέρω. «... Εἰς ἐξώφυλλον Ἱεροῦ Εὐαγγελίου ἐν τῇ Μονῇ Βανίτσης σημειώνεται. «Ἐγράφη δι' ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ Ἀγαπίου Ἱερομονάχου ἐν τῇ Μονῇ τῆς Πωγωνιανῆς μτῶ = 1384».

Εἰς ἕτερον ἐν τῇ Μονῇ Προφήτου Ἡλιοῦ Δρόβιανης «Ἐγράφη δι' ἐμοῦ τοῦ ἀμαρτωλοῦ Χρυσάνθου μοναχοῦ ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Πωγωνιανῆς, ἔτει Ζκδ' = 1516».

— Εἰς Τυπικὸν τῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Θεολόγου. «Ἐγράφη διὰ χειρὸς Διονυσίου μοναχοῦ ἐκ Πωγωνιανῆς». Εἰς δὲ τὴν Μονὴν Μεσοποτάμου. «Ὁ ἰκονόμος ἐκ Πωγωνιανῆς γράψας τὸ παρὸν Ἱερὸν Εὐαγγέλιον τῷ 1659».

Εἰς τὴν μετὰ βεβαιότητος λειτουργοῦσαν Χειρογραφικὴν ταύτην Σχολὴν ἐν τῇ Μονῇ Πωγωνιανῆς, ἥτις ἀναμφιβόλως δὲν εἶναι ἄλλη, εἰ μὴ ἡ Ἱερὰ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου, συμπεραίνομεν, ὅτι ἐφοίτησε καὶ ὁ ἀργότερον ἀναδειχθεὶς πολυγραφώτατος Ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς καὶ ὕμνογράφος, ἀοιδίμος Μητροπολίτης Μυρέων Ματθαῖος ἐκ Πωγωνιανῆς, δι' ὃν ἔγραψα ἱστορικὴν μονογραφίαν, δημοσιευθεῖσαν εἰς τὰ ὑπ' ἀριθ. 114 καὶ 115 τεύχη τῆς ἐν Ἰωαννίνοις

ἐγκρίτου Μηνιαίας Ἐπιθεωρήσεως «**ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ**». Τούτου ἀπειρία Χειρογράφων Ἱερῶν βιβλίων, γραφέντων παρ' αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1560 μέχρι τοῦ ἔτους 1624, καθ' ὃ ἀπεδήμησεν εἰς Κύριον, ἄλλων μὲν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Δάλου τῆς Μολδαβίας, ἣτις εὐγενῶς τῷ εἶχε παραχωρηθῆ ὡς ἡσυχαστήριον ὑπὸ τοῦ ἀρχοντος αὐτῆς Ἰωάννου Κατριτζῆ, ἄλλων δὲ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει Τριγόδυστον, πλουτίζουσι σήμερον τὰς βιβλιοθήκας πολλῶν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει Ἱερῶν Μονῶν καὶ δὴ τῆς Ἁγίας Μεγίστης Λαύρας, τὴν τοῦ Παντοκράτορος καὶ τῆς Ἁγίας Ἄννης.

Ἀκόμη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ταύτης καλλικελάδου ἀηδόνης Χειρόγραφα Ἱερὰ βιβλία — Εὐαγγέλια, Ἱερὰ Ἀκολουθία, Παρακλητικά, εὐρίσκονται σήμερον ἐν τῇ Μονῇ Βαρλαάμ Μετεώρων, ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Εἰκοσιφοινίσσης Δράμας, ἐν τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ καὶ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Ἰωαννίνων.

Ὁ ἀείμνηστος ἱστορικός Σπ. Λάμπρος (Νέος Ἑλληνομνημων Τόμ. Α' σελ. 53) γράφει ὅτι, εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Ἰωαννίνων εὑρεν ἀξιολογώτατον Χειρόγραφον Εὐαγγέλιον διὰ τὸ ὅποιον λέγει: «... ἔχει μέγεθος 0,42X 0,27 συνίσταται δὲ ἐκ φύλλων τριακοσίων εἴκοσι πέντε καὶ εἶναι γεγραμμένον κατὰ δύο σελίδας. Φέρει χουσαῖς ἐπιγραφὰς καὶ ἀρχικὰ γράμματα χρυσαῖα, ἐνίοτε πολύχρωμα καὶ κοσμεῖται ὑπὸ τῶν εἰκόνων τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν. Ἡ στάχσις τοῦ εἶναι δι' ὀλοκλήρου βελούδου κοκκίνου ἄνευ ἐπιτυπωμάτων, φέρει δὲ εἰς τὸ ὀπισθεν ἐπικάλυμμα τὴν ὑπογραφὴν τοῦ γράψαντος τοῦτο, ἔχουσαν οὕτω.

Πρεσβυτέρου Χειρ
καὶ μοναχοῦ Ματθαίου
Πωγωνιανῆς ἐκ Παλαιᾶς
Ἡπείρου
ἔγραψε ταύτην τὴν θεόπνευσ-
τον Βίβλον.

Τὸ Ἱερὸν τοῦτο Εὐαγγέλιον ἔγραψε πολὺ πρὶν προχειρισθῆ εἰς Μητροπολίτην Μυρέων δὲν γνωρίζω δὲ εἰς σήμερον εὐρίσκεται τοῦτο παρὰ τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Ἰωαννίνων ἢ ἀπώλεσθη, ὅπως τόσα καὶ τόσα ἄλλα πολύτιμα Χειρόγραφα, ὡς ὁ ἀνεκτίμητος Κουδαρᾶς, τὸ πολυτιμώτατον τοῦτο Χειρόγραφον Ἱστορικὸν βιβλίον, τὸ ὅποιον περιεῖχεν ἀνυπολογίστου ἀξίας ἱστορικὰ στοιχεῖα, ἀφορῶντα τὴν Ἡπείρου καὶ τὸ ὅποιον φεῦ! ἀπώλεσθη διὰ παντός.

Ἐπειδὴ ἴσως τινὲς ἢ πολλοὶ τῶν φίλων ἀναγνωστῶν τῆς παρούσης μου ταπεινῆς ἱστορικῆς πραγματείας γὰ ἀγνοοῦσι τὰ περὶ Κουδαρᾶ, περιληπτικώτατα τοὺς πληροφορῶ τὰ ἀκόλουθα.

Ὁ Κουδαρᾶς ἦτο ὀγκωδέστατον χειρόγραφον βιβλίον, ὀνομαζόμενον οὕτω ἀπὸ τὸ σχῆμα του, ἐφυλάσσετο ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Ἐλεούσης τῆς νήσου τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἦτο τοσοῦτον μέγα, ὥστε: «ἐπλήρου διὰ τοῦ ὄγκου του ὄλον τὸν χώρον ἀπὸ τοῦ βάρου τοῦ Δεσποτικοῦ Θρόνου τοῦ Ἱεροῦ ναοῦ μέχρι τοῦ καθίσματος». «Ἀττικὸν Ἡμερολόγιον 1866 ἔτος 20ὸν σελ. 232». Τὸ ὀγκωδες τοῦτο βιβλίον περιεῖχε τὰ Χρονικὰ τῆς Ἡπείρου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς φθινοῦσης Ἐκατονταετηρίδος, συντομώτατα μὲν μέχρι Χριστοῦ, ἐκτενῆ μέχρι τοῦ 3ου αἰῶνος καὶ ἐκτενέστερα μέχρι τοῦ 19ου αἰῶνος, ὡς ἐστὶν εἰκάσαι ἐκ τῶν περισηθειῶν Ἐπιτομῶν αὐτοῦ».

Πόσοι τοιοῦτοι, ἀνυπολογίστου ἀξίας ἱστορικοὶ θησαυροὶ δὲν ἀπώλεσθησαν ἐξ ἀγνοίας, ἀδιαφορίας ἀλλὰ καὶ ἐκ ταπεινῶν ὑπολογισμῶν τινῶν. Οὕτω σήμερον ὁ

ἐπιθυμῶν νὰ γράψῃ τι αὐθεντικόν, σαφές, ἀκριβές διὰ τὴν Ἑπειρόν μας εὐρίσκειται πολλάκις πρὸ δυσαναπληρώτων ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἀναπληρώτων κενῶν.

Ἐχοντες λοιπὸν ὑπ' ὄψει τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα, περὶ ὑπάρξεως καὶ λειτουργοῦσης Χειρογραφικῆς Σχολῆς ἐν τῇ Ἱερᾷ Σταυροπηγιακῇ Μονῇ Μολυβδοσκεπάστου δὲν διστάζομεν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι καὶ τὸ μόνον διασωθὲν Χειρόγραφον ἐπὶ μεμβράνης Ἱερὸν Εὐαγγέλιον τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς, τό, μετὰ πολλὰς περιπετείας, ἄς, σεβόμενος τὴν μνήμην τῶν ἀπελθόντων, δὲν προτίθεται νὰ κατονομάσω, εὐρισκόμενον σήμερον ἐν τῷ Μουσείῳ Ἰωαννίνων, διὰ τὸ ὅποιον ὁ ἐρευνησας μετὰ προσοχῆς τοῦτο ἐπιφανῆς Θεολόγος Ἰωάννης Κολιτσάρας γράφει, ὅτι πιθανῶς ἐγράφη τὸν ἸΒον ἢ ἸΓον αἰῶνα, θὰ ἐγράφη εἰς τὴν Χειρογραφικὴν ταύτης Σχολήν, ἣτις ἦνθει κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 6ον

ΠΡΟΣΟΔΟΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ

Ἐκ τῶν στοιχείων, τὰ ὅποια ἠδυνήθημεν μετὰ πολλῶν κόπων καὶ μόχθων νὰ συλλέξωμεν, ἐξάγεται τὸ θετικὸν καὶ ἀσφαλὲς συμπέρασμα, ὅτι ἡ Ἱερὰ Βασιλικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου ἦτο πλουσιωτάτη. Διέθετεν ἀφθότους πόρους ἐκ πολλῶν πηγῶν καὶ ἠδύνατο καὶ κατὰ τοὺς πρὸ τῆς Ἀλώσεως, ἀλλὰ καὶ τοὺς κατὰ τὰ φρικτὰ ἔτη τῆς πολυετοῦς δουλείας χρόνους νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τοὺς πολλούς, οὓς ἐπεδίωκε σκοπούς ἑθνησκευτικούς, Ἐθνικούς, Ἐκπαιδευτικούς, ἐκπολιτιστικούς, καὶ κοινωνικούς.

Ὡς ἀρχικὴ τῆς πρόσδοδος δύναται νὰ θεωρηθῇ τὸ δικαίωμα, τὸ ὅποιον εἶχε παραχωρήσει εἰς αὐτὴν διὰ Χ ρ υ σ ο β ο υ λ λ ο υ ὁ πρῶτος κτήτωρ, αἰίδιμος αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Κωνσταντῖνος ὁ Πρωγωνάτος, ἵνα εἰσπράττη ἀνάλογα ποσοστὰ ἐκ τῶν διενεργουμένων ἀγοραπωλησιῶν εἰς τὴν μεγάλην ἐμπορικὴν πανήγυριν, τὴν κατ' ἔτος τελουμένην ἐξωθεν τοῦ περιπόλου τῆς Μονῆς καὶ βορείως αὐτῆς εἰς τὴν θέσιν, ἣ ὅποια καὶ σήμερον καλεῖται Π α ζ ἄ ρ ι α, σωζομένων καὶ σήμερον ἀνεπάφων τῶν, εἶδος ὀρθογωνίου, τειχῶν, ποῦ περιέβαλλον τὸν χῶρον, καὶ ἣ ὅποια πανήγυρις ὠνομάζετο Π ω γ ω ν ι α ν ἠ καὶ διήρκει ἕνα μῆνα.

Πρὸς ἐνημέρωσιν τῶν φίλων ἀναγνωστῶν τῆς παρούσης μου ἱστορικῆς πραγματείας, ἐν σχέσει μὲ τὴν σπουδαίαν ταύτην Ἐμποροπανήγυριν, μεταφέρω ἐνταῦθα τὰ οὐσιωδέστερα ἐξ ὧν ἐγράφησαν δι' αὐτὴν εἰς τὰ Χ ρ ο ν ι κ ἄ Ἑ π ε ἶ ρ ο υ Ὑ π ὸ Ἐ μ μ α ν ο υ ἠ λ Β ἔ κ κ ε ρ (σελ. 276), τὰ ὅποια ἔχουσιν ὡς ἀκολουθῶς.

«... Ἐπέρασαν δὲ εἰρηνικὰ οἱ Δρυϊνουπολίται ἕως τὸν καιρὸν τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πρωγονάτου, ἔτος SPΠΕ' ἀπὸ δὲ τοῦ Χριστοῦ ΧΟΖ'. Οὗτος ὁ βασιλεὺς, ἀκούσας, ὅτι εὐρίσκονται δώδεκα Σκῆται εἰς τὸν πάτον τοῦ Δρυϊνοῦ ὄρους ἔστειλε καὶ ἔκτισε ναόν, μικρὸν μὲν, ὅμως πολλὰ ὠραῖον εἰς Ὑ ψ η λ ἠ ν Π ἔ τ ρ α ν, πλησίον τῶν Ἀσκητῶν καὶ διώρισε χάρισματα πολλὰ τούτου τοῦ ναοῦ εἰς τὸν τόπον τῆς Γάρδης. Ἐσήκωσε δὲ καὶ τὴν πανήγυριν, τὴν γιγνομένην εἰς Π ἔ λ α κ ο ν καὶ τὴν μετέφερεν εἰς τῆς Χαονίας τὸ μέρος καὶ τὴν ὠνόμασε Π ω γ ω ν ι α ν ἠ ν. Εἰς ταύτην ἐσυνάζετο πλῆθος ἀνθρώπων καὶ διήρκει ἕνα μῆνα...». Ἡ Ἐμποροπανήγυρις αὕτη ἐπὶ πεντακόσια περίπου ἔτη, παρεῖχεν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν πλουσίως τὰ ἀναγκαῖα ἔσοδα πρὸς θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν τῆς καὶ ἐκπλήρωσιν τῶν πολλαπλῶν ἱερῶν σκοπῶν τῆς. Ἐπὶ τῆς Βασιλείας ὁμοῦς Ἀλεξίου

τοῦ Κομνηνοῦ (1092) ⁽¹⁾ μετεφέρθη εἰς τὴν Δρυϊνούπολιν, πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐσόδων τῆς ἐκεῖ Ἐπισκοπῆς. Τοῦτο πάλιν ἀναγινώσκομεν εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 277 σελίδα τοῦ ἄνω βιβλίου καὶ ἔχει οὕτως:

«Ὅταν δὲ ἐβασίλευεν ὁ Ἀλέξιος ἔστειλεν εἰς ὅλα τὰ παραθώρια ⁽²⁾ διὰ νὰ ὑπάγουν νὰ ἴδῃ τὰ Χρυσόβουλλά των καὶ τὰς συνθήκας ἐκάστου τόπου καὶ οὕτως ἔστειλαν οἱ Δρυϊνούπολιται τὸν Ἀρχιερέα Μεθόδιον, ὅστις κατήγετο ἐκ τοῦ γένους Κολόρου ⁽³⁾ ἄνθρωπος σοφὸς καὶ ἐπιστήμων — καὶ μετ' αὐτοῦ δώδεκα ἄρχοντας ἐκλεκτοὺς ἐπαρχιώτας, τὸν Δούκαν ἐκ τοῦ Ἀργυροῦ, Μάρκελλον ἐκ τῆς Γάρδης, Ἀνδρέαν ἐκ τῆς Χομούλης, Ἀγγελινὸν ἐκ τῆς Τιτουπόλεως—τὸ σημερινὸν Τεπελένιον τὸ ὁποῖον ἐλέγετο καὶ Ἀντιγόχεια— (ἴδρα σελίδα 264 τοῦ ὡς ἄνω ΧΡΟΝΙΚΟῦ), Κωνσταντίνου ἐκ τῆς Κολλόρης, Πέτρον ἐκ τῆς Ζωίλλης, Μάρκον σπουδαῖον ἐκ τοῦ Χαονίας, Ἰωάννην ἐκ τῆς Πολυανῆς, Μανώλην ἐκ τῆς Δέλλης, Λεόντιον ἐκ τῆς Λιβατοβίας καὶ Κυριακὸν ἐκ τῆς Ἀριστίου. Τούτους ἐδέχθη ὁ βασιλεὺς φιλοφρόνως καὶ εἰς τὸν Ἀρχιερέα ἔδωκεν ὄρισμόν καὶ ἐπῆρεν ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τούτων χιλιάδας φλωρίων ὀκτὼ διὰ νὰ κτίσῃ ναὸν τῆς Ἐπισκοπῆς τοῦ εἰς μνήμην τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου, ὅπου ἐγίνετο ἡ μεγάλη πανήγυρις, τὴν ὁποίαν ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πρωγωνᾶτος ἐσήκωσε καὶ νὰ εἶναι εἰς τὸ μέρος τοῦτο καὶ ἡ δωδεκαήμερος πανήγυρις...».

Τὴν Ἐμποροπανήγυριν ταύτην μετέφερε καὶ πάλιν εἰς τὴν Ἱερὰν Σταυροπηγιακὴν Μονὴν Μολυβδοσκεπάστου Ἀνδρόνικος ὁ νεώτερος ὁ Παλατολόγος (1328 — 1341), ὁ ἀνακαινίσας ταύτην, διότι, ὁ εἰς Δρυϊνούπολιν κτισθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀλεξίου ἱερός ναὸς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου εἶχε περισσεῖαν ἐσόδων, ἐνῶ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Μολυβδοσκεπάστου τὰ ἔσοδα ἦσαν κατὰ περιωρισμένα. Ἡ Ἐμποροπανήγυρις αὕτη, διατηρηθεῖσα καὶ πάλιν ἐπὶ τριακῶσια περίπου ἔτη, κατηργήθη τὸ ἔτος 1657, ὅτε κατεστράφη ἡ πόλις Διπαλίτσα ὑπὸ τῶν ἀπαισίων Καραμουρατατῶν, κατόπιν φονικωτάτης μάχης, λαθούσης χώραν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Μολυβδοσκεπάστου, μεταξὺ τῶν δύο συγγενῶν Τουρκαλβανικῶν φαρῶν, τῆς τῶν Καραμουρατατῶν καὶ τῆς τῶν Λαλιατῶν. Αὕτη προῆλθεν ἐξ αἰτίας τοῦ μίσους, τὸ ὁποῖον ἔτρεφον οἱ Καραμουραταῖται πρὸς τοὺς Λαλιάτας, διότι οἱ δεῦτεροι ἦσαν διωρισμένοι ὑπὸ τῶν διοργανωτῶν τῆς Ἐμποροπανηγύρεως, ὡς φρουροὶ τῆς τάξεως, ἐπὶ ἀδρᾶ ἀμοιβῇ. Κατὰ τὴν πολυαίμακτον αὐτὴν μάχην οἱ Λαλιάται, ὀλιγαριθμότεροι ὄντες, ἐξωπλώθησαν, πλὴν ἐλαχίστων, πολλοὶ τῶν πωλούντων καὶ ἀγοραζόντων ἐφονεύθησαν, μετὰ δὲ τὴν ἐπακολουθήσασαν καταστροφὴν καὶ τῆς Διπαλίτσης ὑπὸ τῶν ἰδίων Καραμουρατατῶν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἔπαυσε λειτουργοῦσα καὶ ἡ περίφημος αὕτη Ἐμποροπανήγυρις.

Τὴν διαρπαγὴν τῶν ἐμπορευμάτων τῆς πανηγύρεως διαλαλεῖ καὶ τὸ εἰσέτι διασωζόμενον δημοτικὸν ἄσμα, τὸ ὁποῖον μνημονεύει καὶ ὁ Ἀραβαντινός (Χρονογραφία Ἡπειροῦ, Τεῦχ. Β', σελ. 138) καὶ τὸ ὁποῖον ἔχει οὕτως:

Σὰν ἀπόψε καὶ σὰν τώρα
κι ἐνωρίτερα ἀκόμα,
ἐπιασθῆκαν οἱ Λαλιάτες
μὲ τοὺς Καραμουραταῖτες,

(1) Ὁ Ἀλέξιος Κομνηνὸς ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ 1081 ἕως 1118 μ.Χ.

(2) Παραθώρια — γειτονικὰς ἐπαρχίας.

(3) Ὁ Κολόρος, κατὰ τὸ Χρονικόν, ἦτο ἀπόγονος τοῦ Ἀτλαντος, ἀρχαίου ἀποίκου ἐξ Ἀθηνῶν.

κι' ἐδιαγουμήσαν (διήρπασαν) τὸ Παζάρι.
Πάει κι ὁ Ντάκος τοῦ Μουράτη
κι ἄρπαξε ἓνα σακκὶ στὸν πλάτη,
πάντεχε ὅτι ἦταν μετὰξι
κι' αὐτὸ βρέθηκε κανάβι.

Οὕτω μετὰ τὴν κατάργησιν τῆς μεγάλης Ἐμποροπανηγύρεως καὶ τὴν ἐπελ-
θοῦσαν καταστροφὴν τῆς μέχρι τότε ἀνθούσης καὶ εὐημερούσης πόλεως Διπαλίτσης,
αἱ πρόσοδοι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἠλαττώθησαν. Εἶχεν ὁμως αὕτη ἐν τῷ μεταξύ πλου-
τισθῆ δι' ἐτέρων πλουσιωτάτων πόρων ἐξ ἄλλων πηγῶν καὶ οὕτω οὐδόλως κατέστη
εἰς αὐτὴν αἰσθητὴ ἢ ἀπώλεια τῶν ἐκ τῆς Ἐμποροπανηγύρεως ἐσόδων. Ἰδίως αἱ
πρόσοδοι αὗται προήρχοντο ἐκ Μολδοβλαχίας καὶ Ρωσσίας, εἰς τὰς ὁποίας εἶχον
ἐγκατασταθῆ πολλοὶ Πωγωνιανῆται, διακόσια καὶ πλέον ἔτη πρὸ τῆς καταστρο-
φῆς τῆς Διπαλίτσης.

Εἰς τὴν «Φωνὴν τῆς Ἡπειροῦ» (ἀριθ. φύλ. 135 τοῦ 1895)
ὁ ἐκ Δρόβιανης Ἱστορικὸς Ν. Μυστακίδης, τὸν ὁποῖον ἐν τοῖς προηγουμένοις Κε-
φαλαίοις ἀναφέραμεν ἐν σχέσει μετὰ τὰς προσόδους τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς γράφει τὰ
ἀκόλουθα:

«Ἡ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου, τὴν ὁποίαν πρώτην φοράν ἱδρυσεν ὁ Κωνσταν-
τῖνος ὁ Πωγωνᾶτος καὶ τὴν ἐτίμησε μετὰ θρόνον Ἀρχιεπισκοπὸν, εἰς τὸν ὁποῖον ὑπή-
γοντο τρεῖς Ἐπισκοπαί, ἡ τοῦ Σελασφόρου καὶ Ἐμπορίας, ἡ τῆς Πουλχεριουπό-
λεως καὶ ἡ τῶν Δεβρῶν, ἦτο πλουσιωτάτη. Εἶχε γὰρ κάμη ἀπὸ Πρεμετὴν ἕως τὸ
Καλμπάκι καὶ ἕως τὴν Κολωνίαν. Πολλοὶ δὲ καὶ κατόπι τοῦ Πωγωνάτου ἀφιέ-
ρσαν εἰς τὴν ρηθεῖσαν Μονὴν οὐ μόνον γαίας καὶ Ἱερὰ Σκεύη καὶ ἄλλα ἐν Ρωσ-
σίᾳ καὶ Βλαχίᾳ κτήματα, ὡς ὁ Ἰωάννης Γκιόρμας καὶ ὁ Σάδουλος Μιχαλέσκο, ἐκ
Διπαλίτσης, ἐν Βουκουρεστίῳ κτήματα προσοδοφόρα, διὰ τὰ ὠφελοῦνται ἐκ τοῦ πε-
ρισσεύματος οἱ Ἅγιοι Πατέρες καὶ οἱ περίεξ πενόμενοι». Ἀναλυτικώτερον, διὰ τὰς
εἰς Ρουμανίαν καὶ Ρωσίαν προσόδους τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς, γράφει ὁ ἀείμνη-
στος Ἱστορικὸς Λαμπρίδης εἰς τὴν εἰδικὴν Πραγματείαν του «Ἀρχιεπι-
σκοπὴ Πωγωνιανῆς», τὴν δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸν 10ον Τόμον τοῦ
Περιοδικοῦ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ σελ. 270. Αἱ πολῦτιμοι αὗται πληροφορίαι ἔχουσιν ὡς
ἀκολούθως:

«... Ὁ ἐν Βουκουρεστίῳ Ἰωάννης Γκιούρμας ἢ Γκιόρμας, Τοποτηρητὴς τῆς
Μικρᾶς Βλαχίας, ἦτο Μέγας Μπάνος⁽¹⁾ καταγόμενος ἐκ Διπαλίτσης, ἐπὶ εὐγε-
νεῖᾳ, πλούτῳ καὶ εὐσεβείᾳ διακριθεὶς, ἀνήγειρεν ἐκ θεμελίων ἐν Βουκουρεστίῳ
ναόν, ἐπ' ὀνόματι τῆς κατὰ Σάρκα Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.
Ἐκτίσθη δὲ περίεξ αὐτοῦ διάφορα ἐργαστήριά τε καὶ οἰκῆματα προσοδοφόρα ΧΑΝΙ
ΓΚΡΕΨΙ (Ξενοδοχεῖον τῶν Ἑλλήνων), ἀποκληθέντα καὶ χρησιμεύοντα πρὸς κα-
τάλυσιν καὶ διαμονὴν ἐμπόρων, μάλιστα Γκραικῶν. Περιτειχίσας δὲ ἀκολούθως
πάντα ταῦτα, ἀφείλε δὲ ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ εὐρεῖαν πλατεῖαν, ἀφιέρωσε καὶ ἐξήρ-
τησε ταῦτα διὰ Σιγγιλλίων καὶ ἐνίσχυσε διὰ Χρυσοβούλλων ὑπὲρ τοῦ Ἀρχιεπισκο-
πικοῦ Θρόνου Πωγωνιανῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου. Ἐν τῇ προ-
σόφει τούτων ὑπῆρχεν ἡ κάτωθι ἐπιγραφή:

— Ὁρῶν με τέκνον, καλλίμορφον καινόν, τίς
ἤγειρέ με ἔκτοτε εἰδέναι θέλεις, παγέντα
χειρὶ τοῦ Γκιόρμα πάλαι.

(1) Μπάνος — Πρωθυπουργός, τίτλος Ρουμανικός.

Ταῦτα ἀπέφερον ἐτήσια ἔσοδα, ἀνερχομένα εἰς τρεῖς χιλιάδας Καισαρικὰ φλωρία. Ὁ ἴδιος ἱστορικὸς εἰς τὸ βιβλίον του « Ἰ ε ρ ἄ ἐ ν Ἡ π ε ἰ ρ ω Σ κ η ν ὠ μ α τ α ». (σελ. 23) ἐν σχέσει μὲ τὰς προσόδους τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς γράφει καὶ τὰ ἀκόλουθα:

«... Ἀλέξανδρος ὁ Παύλου, Αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσσίας διὰ Χρυσοβούλλου αὐτοῦ, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 25 Ὀκτωβρίου 1753 καθιέρωσε πρὸς ψυχικὴν αὐτοῦ σωτηρίαν ἐτησίως ἀργυρᾶ Ρούβλια τεσσαράκοντα πέντε (45) εἰς τὰς Μονὰς Μολυβδοσκεπάστου καὶ Γκούρας. Ταῦτα ἐχορηγοῦντο μέχρι τοῦ ἔτους 1842». Καὶ κατωτέρω εἰς σελίδα 31. «... Ἐκ τῶν ἰδιοκτησιῶν τῆς Μονῆς εἰς Μπουζαῖον Ρουμανίας, ἔπρεπε νὰ ἔσοδεύη ἡ Μονὴ ἐτησίως ἕξ χιλιάδας φλωρία, ἐκ δὲ τῶν τοιούτων τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ Μονῆς Κοδρένη τρεῖς χιλιάδας φλωρία».

Ἐν σχέσει μὲ τοὺς πλουσιωτάτους πόρους τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς καὶ ὁ τέως διευθυντὴς τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου Βελλᾶς Ἰωάννης Κολιτσάρας εἰς τὸ ἐν τοῖς ἀνωτέρω Κεφαλαίοις μνημονευθὲν τεῦχος τῶν Ἡ π ε ἰ ρ ω τ ι κ ῶ ν Χ ρ ο ν ι κ ῶ ν γράφει:

«... Φαίνεται δὲ ὅτι ἡ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου ἦτο ἀρκούντως πλουσία, διότι εἰσέπραττεν ἐτησίως μέχρι τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐκ τῶν ἐν Ρουμανίᾳ Μετοχιῶν τῆς καὶ τῆς ἄλλης ἀκινήτου ἐκεῖ περιουσίας, ὑπὸ εὐσεβῶν Χριστιανῶν αὐτῇ δωρηθείσης, ἱκανὰς χιλιάδας Φλωρίων, μὴ συνυπολογιζομένης ἐτέρας ἐτησίας πρὸς αὐτὴν ἐπιχορηγήσεως ἐκ 15 χιλιάδων Φλωρίων».

Ἐπεὶ τῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου ὁ Σάδουλος Μιχαλάσκε Κόμισος, συγγενῆς ἐκ θηλυγονίας τοῦ Πάνου Γκόρμα ἀνήγειρεν ἐκ θεμελίων, εἰς ἄγνωστον δι' ἡμᾶς ἐποχὴν εἰς τὸ χωρίον Μπράδο τοῦ Νομοῦ Σακσένι, Ἱερὸν Ναὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τοῦ Μυροβλήτου μετὰ κελλίων καὶ περιοχῆς καὶ προσήλωσε ταῦτα εἰς τὸ Βασιλικὸν τοῦ Πωγωνάτου Μοναστήριον, παρὰ τὴν Διπαλίτσαν.

Διὰ τὴν σπουδαιότητα ταύτην πρόσδοον τῆς Μονῆς ἠγέρθη ἀργότερον διαφωνία, ὡς πρὸς τὴν διαχείρισιν ταύτης, μεταξὺ τῶν διαδόχων τοῦ διαθέσαντος καὶ τοῦ τότε Ἡγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σαδούλου Μιχαλάσκε, ὁ γαμβρὸς του Κωνσταντῖνος Φιλιππέσκο ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν αὐθεντὴν τῆς Οὐγγροβλαχίας Ἰωάννην Σερμπάνον καὶ ἔλαβε τὸ δικαίωμα νὰ τοποθετῆ εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Μολυβδοσκεπάστου Ἡγουμένους τῆς ἀρεσκείας του καὶ νὰ διαχειρίζεται, κατὰ βούλησιν, τὰ ἔσοδα ταύτης. Τοῦτο, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἀνησύχησε τοὺς διοικοῦντας τὴν Μονὴν καὶ διὰ τοῦτο ἔστειλαν εἰς Βλαχίαν Ἱερομόναχόν τινα τῆς Μονῆς, Διονύσιον ὀνόματι, ἵνα ἐγείρῃ ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἀρχοντος Κωνσταντίνου, ὡς ἀναμιγνυομένου σκανδαλωδῶς εἰς τὰ τῆς Μονῆς. Τότε ἔτυχε νὰ εὑρίσκεται εἰς Βλαχίαν ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Δ ι ο ν ὕ σ ι ο ς. Πληροοφορηθεὶς τὴν διένεξιν ταύτην, ἐπενέβη, ἵνα συμβιδάσῃ τὰ πράγματα, ὑπεραμυνόμενος μὲν τῶν δικαιωμάτων τῆς Μονῆς, ἀλλὰ καὶ μὴ ἐπιθυμῶν νὰ δυσαρεστήσῃ τὸν κληρονόμον τοῦ διαθέτου. Οἱ διάδικοι ἐδέχθησαν προκαταβολικῶς τὴν μεσολάβησιν ταύτην καὶ οὕτω ἐγένετο ἀποδεκτὴ ἡ ληφθεῖσα παρ' αὐτοῦ ἀπόφασις, τῆς ὁποίας περίληψις ἔχει ὡς ἀκολούθως:

«... Καὶ κατὰ πάντα δίκαιον λόγον ἐφάνη εὐλογον, τοῦ εἶναι αὐτὸ μὲν ὑποκείμενον τῷ ρηθέντι μοναστηρίῳ κατὰ τὴν διάταξιν καὶ τὰ Χρυσόβουλλα τοῦ κτήτορος, καρπούμενῳ πάντα τὰ περισσεύματα. Ὁ δὲ ἀρχων Καπετᾶνος Κωνσταντῖνος, ἵνα ἡ Ἐπίτροπος καὶ ἐξεταστὴς εἰς τὰ τοῦ Μοναστηρίου κινητὰ τε καὶ ἀκίνητα καὶ ἵνα λαμβάνῃ λογαριασμὸν παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς Ἡγουμένων καὶ ἔχειν ἄδειαν καθιστᾶν τε καὶ ἀποκαθιστᾶν Ἡγουμένους, μετ' εἰδήσεως ὁμῶς (δηλ. μὲ τὴν συγκατάθεσιν) τῶν ἐν τῇ Ρούμελῃ (δηλ. Μολυβδοσκεπάστῳ) Πατέρων. Οὐ μὴν δ' ἔχειν ἄδειαν σφετερίζειν καὶ ἀρπάζειν ἐκ τῶν εἰσοδημάτων αὐτοῦ, ἵνα μὴ

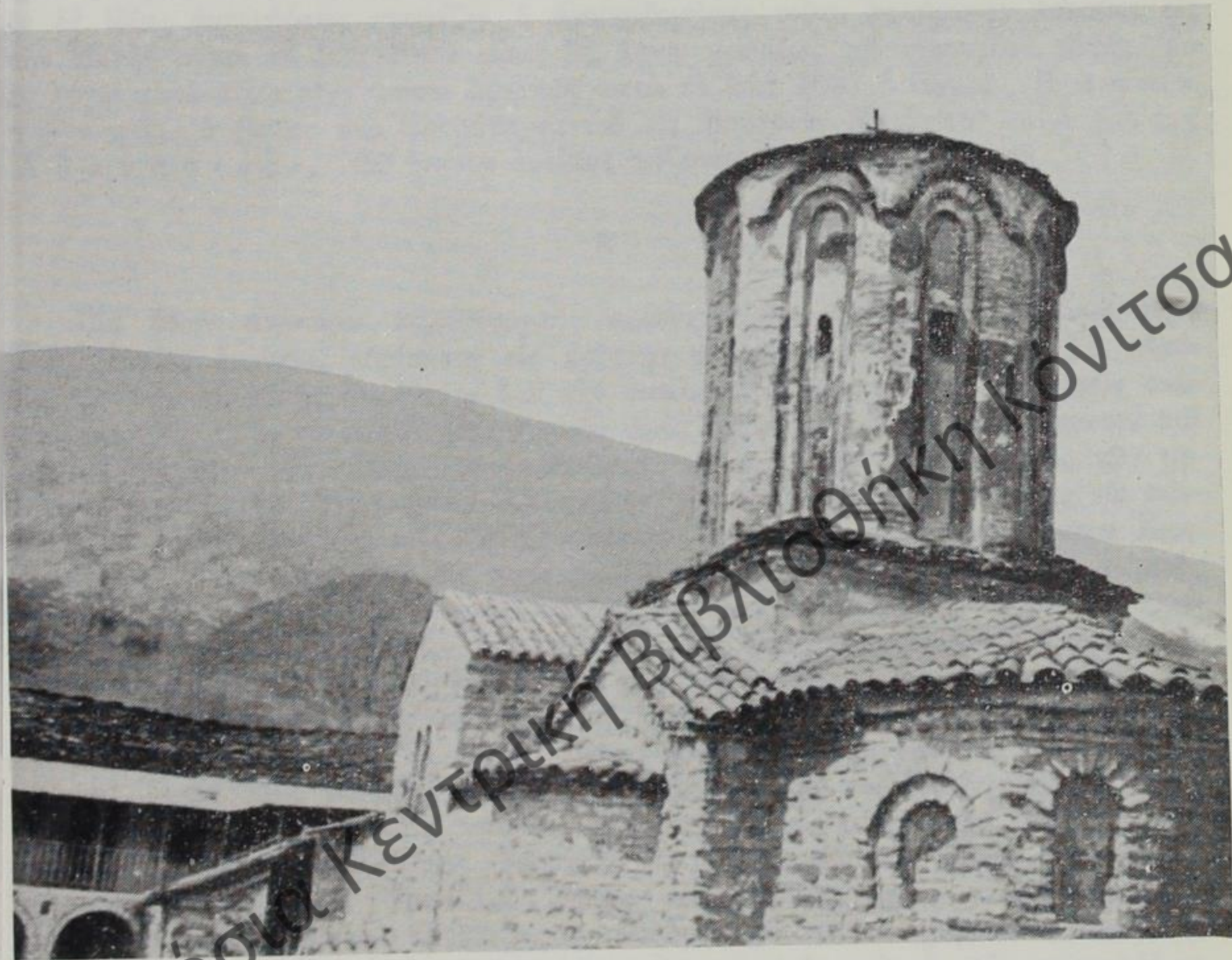

Καλυμάρμαρον Βυζαντιοπρεπές κωδωνοστάσιον τῆς Ἱερᾶς Σταυρο-
πηγιανῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ἡ ὡς ἄνω ἀρχαιοτάτη Ἱερὰ Μονὴ ἀνηγέρθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ εὐσεβοῦς Βυζαντινοῦ Ἀυτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πρωγνάτου (671 - 672 μ.Χ.), ἀνεκαινίσθη ὑπὸ τοῦ Ἀνδρονικοῦ τοῦ Παλαιολόγου (1338 - 40) μ.Χ.), ὑποστᾶσα δὲ μεγίστας φθορὰς ἀνεκαινήσθη, ὡς ἔχει σήμερον, ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν Πρωγωνιανιτῶν (1522).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

πέση εἰς τὸ τῆς ἱεροουλίας ἔγκλημα. Τὸ γὰρ ἅπας ἀφιερωθέντα τῷ Θεῷ τελείως ἀναπόσπαστα ἔσαι εἰσί. Ἐπὶ γὰρ ἀσφαλείᾳ καὶ δεβαιότητι τῶν εἰρημένων ἐγένετο τὸ παρὸν ἡμέτερον γράμμα, ὑπογεγραμμένον παρὰ τῆς ἐμῆς ματριότητος καὶ ἐδόθη ἐν χερσὶν αὐτῶν».

(Ἵπογραφή)

Κατὰ τὸ ἔτος ΑΧΠΗ' = 1688 Ἐν Βουκουρεστίῳ

Πλὴν τῶν ὡς ἄνω εἰσοδημάτων ἡ Ἱερὰ αὕτη Μονὴ εἶχεν εἰς Πρεμετὴν ἐμπορικὸν κατάστημα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐλάμβανε ἐτήσιον εἰσόδημα, ἀνερχόμενον εἰς 12 χρυσᾶς λίρας Τουρκίας. Τοῦτο κατεστράφη ἐκ πυρκαϊᾶς κατὰ τὸ 1910, ἐξ ὧν δὲ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως γνωρίζω, ὁ ἀνοικοδομήσας τοῦτο ἐπλήρωσεν ἐτησίως εἰς τὴν Μονὴν μέχρι τὸ ἔτος 1920 λίρας ἑξ, λόγῳ χρήσεως τοῦ οἰκοπέδου αὐτῆς. Τὸ ἐν λόγῳ κατάστημα εἶχε κτίσει ἀρχικῶς κατὰ τὸ ἔτος 1687 ὁ ἱερεὺς Π α π α ν τ ὠ ν η ς, ὁ ὁποῖος ἦτο ἱερομόναχος τοῦ εἰς Μεσαριὰν Μετοχίου « Ἁ γ ι ο ς Ἀ θ α ν ἄ σ ι ο ς », τοῦ ὁποίου ἐρείπια σώζονται εἰσέτι καὶ σήμερον.

Ἐξ ὧν ἀνωτέρω παρεθέσαμεν, συνάγεται ὅτι, ἡ Ἱερὰ αὕτη Μονὴ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους εὕρισκετο εἰς ἀρίστην οἰκονομικὴν κατάστασιν. Τὰ πλούσια εἰσοδήματα αὐτῆς διετίθεντο διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πολλαπλῶν ἱερῶν σκοπῶν τῆς, οἳοι ἦσαν ἡ συντήρησις σχολῶν πρὸς Ἑλληνοχριστιανικὴν μόρφωσιν καὶ διαπαιδαγώγησιν τῶν τέκνων τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς, ἡ περίθαλψις τῶν πενήτων, ἡ ἀποκατάστασις ἀπόρων Ἑλληνίδων, ἡ παροχὴ φιλοξένου στέγης εἰς πάντας τοὺς ἐκεῖθεν διερχομένους, ἡ ἀξιοπρεπὴς διατήρησις τοῦ Ἱεροῦ τούτου Σκηνώματος, ἡ συντήρησις τῶν εἰς αὐτὸ πολλῶν μοναχῶν καὶ ἄλλοι. Εἶναι γεγονὸς ἀναντίρρητον, ὅτι ἡ Ἱερὰ αὕτη Μονὴ, ὑπὸ τὴν διοίκησιν καὶ ἐποπτείαν Ἡγουμένων, ἐχόντων πλήρη ἐπίγνωσιν τῆς ἱερότητος τῆς ἀποστολῆς των, ἐξεπλήρωσε κατὰ τρόπον ἀξιοθαύμαστον καὶ ἐπισύροντα τὴν εὐγνωμοσύνην πάντων ἡμῶν τῶν μεταγενεστέρων, τοὺς ὠραίους, εὐγενεῖς καὶ τοσοῦτον κοινωφελεῖς σκοπούς τῆς, τόσον κατὰ τοὺς πρὸ τῆς ἐξ Ἀνατολῆς ἐνσκηφάσης θεομηνιας χρόνους, ὅσον καὶ κατὰ τοὺς, διαρκούσης ταύτης, χαλεπούς τοιοῦτους. Οἱ ἐν ταύτῃ ἀσκούμενοι Ἁγιοὶ Πατέρες, ἠγωνίσθησαν, πρὸς τούτοις, πολλάκις μέχρις αὐτοθυσίας, ἐναντίον τῶν βαρβάρων ἐπιδρομῶν Σλάβων, Τούρκων, Τουρκαλθανῶν καὶ ἄλλων, ἵνα διασώσωσι τὰ ἐκεῖ Ἱερὰ καὶ Ὅσια τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Θρησκείας. Παρὰ τὰς ἐπελθούσας ἐκεῖ συμφορὰς καὶ καταστροφάς, κατώρθωσαν νὰ διατηρήσουν ἄσβεστον τὸ Ἐθνικὸν φρόνημα τῶν πλείστων κατοίκων τῆς περιοχῆς καὶ νὰ τοὺς προφυλάξουν ἀπὸ τῶν ἐξισλαμισμῶν. Ἄλλοτε πάλιν, ἀμυνόμενοι μετ' ἀξιοθαυμάστου γενναϊότητος ἀπὸ τοὺς ἐντὸς τῶν τειχῶν προμαχῶνάς των, ἀπέκρουον τοὺς ἀτάκτους Τουρκαλθανοὺς ἐπιδρομεῖς καὶ ἀπεμάκρυνον οὕτω τοὺς κινδύνους τῆς διαρπαγῆς καὶ λεηλασίας τῆς Μοναστηριακῆς περιουσίας. Ὁ σάκις πάλιν ἡ ἄμυνα καθίστατο ἀνθρωπίνως ἀδύνατος, ἀφοῦ ἐξησφάλιζον εἰς ἀσφαλεῖς κρύπτας τοὺς πολυτίμους πνευματικὸς θησαυροὺς καὶ λοιπὰ πολύτιμα Ἱερὰ Σκεύη τῆς Μονῆς, ἔφευγον, μέσφ εἰδικῶν ὑπονόμων, ὀδηγούντων εἰς τὴν ἀπότομον κοίτην τοῦ πλησίον ρέοντος ποταμοῦ Ἀώου καὶ ἐζήτουν καταφύγιον ἀλλαχοῦ.

Ἀργότερον δυστυχῶς, ἦλθον ἐκεῖ καιροί, χαλεπῶν χαλεπώτεροι, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ φρικτὴ δοκιμασία τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς κατήντησεν ἀπερίγραπτος καὶ ἀνυπόφορος, ὁ δὲ βίος των ὄντως ἀδίωτος. Ἀτυχῶς κατὰ τὴν δεινὴν ταύτην δοκιμασίαν των ἔμειναν ἄνευ ποιμένος. Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως

Διπαλίτσης, οἱ Ἀρχιεπίσκοποι Πωγωνιανῆς, δὲν ἔμειναν πλησίον τοῦ δοκιμαζομένου ποιμνίου των καὶ τῶν ἐκεῖ Ἱερῶν Σκηνωμάτων, τὰ ὁποῖα, ἂν καὶ Σταυροπηγιακά, ἐπώπτευον οὗτοι, τῇ ἐντολῇ τῶν Πατριαρχείων. Ἐποιοῦν τὰς διατριβάς των εἰς Ρουμανίαν, ὅπου ὑπῆρχον τὰ πλούσια εἰσοδήματα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ Ἱερᾶς Μονῆς, ἀδιαφοροῦντες, δυστυχῶς, διὰ τὴν τύχην τοῦ ποιμνίου των.

Ἐν σχέσει μὲ τὸ ἄτοπον τοῦτο ὁ Στούπης εἰς τὸ βιβλίον του Πωγωνήσια καὶ Βησαυιότικα (Τόμ. Α. σελ. 74) γράφει:

«Ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι τῆς Ρουμανίας λοιπόν, ξεκοκκαλίζοντες ἄνετα τὰς προσόδους τῶν κληροδοτημάτων τῆς Μητροπόλεώς τους, πού εὑρίσκοντο στή Ρουμανία, κατηύθυναν τὸ πνευματικόν τους ποιμνιον ἐπὶ πολλὰς δεκαετηρίδες ὠρισμένοι Ἀρχιεπίσκοποι τῆς Πωγωνιανῆς».

Θὰ ἐμετριάζετο κάπως τὸ κακὸν ἔαν τὰ πράγματα εἶχον ἀκριβῶς οὕτως, ὡς τὸ γράφει ὁ διακεκριμένος οὗτος ἱστορικός καὶ λαογράφος Πωγωνήσιος συγγραφεύς. Ἀτυχῶς ἡ ἀνωμαλία αὕτη δὲν διήρκεσε μόνον πολλὰς δεκαετηρίδας ἀλλὰ δύο ὀλοκλήρους ἑκατονταετηρίδας καὶ δὲν ἦσαν μόνον «ὠρισμένοι Ἀρχιεπίσκοποι» οἱ ποιοῦντες τὰς διατριβάς των ἐν Ρουμανίᾳ ἀλλ' ἅπαντες ἀνεξαιρέτως οἱ Ἀρχιεπίσκοποι τῆς ἀτυχοῦς αὐτῆς ἐπαρχίας, ἀπὸ τῆς καταστροφῆς τῆς Διπαλίτσης καὶ ἐντεῦθεν. Προφασιζόμενοι ἔλλειψιν καταλλήλου Μητροπολιτικοῦ Μεγάρου — διότι τὸ παρά τὸν Μητροπολιτικὸν γὰρ Ἁγίων Ἀποστόλων τοιοῦτον εἶχε κατεδαφισθῆ ὑπὸ τῶν ἐν Μεσαριᾷ Καραϊουρατατῶν, οἱ δὲ λαμπροὶ μαρμάρινοι κίονές του εἶχον μεταφερθῆ παρ' αὐτῶν καὶ χρησιμοποιηθῆ διὰ τὸ κτίσιμον τῶν μεγαλοπρεπῶν ἐκεῖ κατοικιῶν των — ἀνεχώρησαν εἰς Ρουμανίαν. Ἐγκατέλειψαν ἀστόργως ἐν μέσῳ ταλαιπωριῶν, πόλεμων καὶ διωγμῶν τὰ πνευματικά των τέκνα εἰς τὴν ἀγρίαν διάθεσιν τῶν πέριξ ὠρυομένων λύκων, ἔνεκεν δὲ τούτου οὐκ ὀλίγα τούτων, ὑπέκοντα εἰς ἀνωτέραν βίαν, ἐξισλαμίσθησαν!

Ἐκ τῶν διατελεσάντων, μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Διπαλίτσης 18 Ἀρχιεπισκόπων Πωγωνιανῆς καὶ μέχρι τοῦ 1863, καθ' ὃ διὰ Πατριαρχικοῦ Σιγγιλλίου κατηργήθη ἡ Μητρόπολις αὕτη, οὐδεὶς τούτων εὐηρεστήθη νὰ παραμείνη πλησίον τοῦ δεινοπάσχοντος ποιμνίου του, ζῶντος ὑπὸ ἀθλιεστάτας οἰκονομικὰς συνθήκας. Παραθέτω κατωτέρω ὀνομαστικὸν πίνακα τῶν ἀοιδίμων τούτων Ἀρχιερέων, τῶν λησμονησάντων τὴν ῥῆσιν τοῦ Μεγάλου Ἀρχιερέως, τοῦ εἰπόντος ὅτι: «Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τίθησι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν προβάτων».

Οἱ ἀοιδίμοι οὗτοι Ἀρχιερεῖς ἦσαν:

1684—87	Διονύσιος
1687—1702	Μαλαχίας
1702—1708	Εὐθύμιος
1720	Ἰωαννίκιος
1727	Παῖσιος
1729	Δανιήλ
1780	Ἀθανάσιος
1783	Διονύσιος
1783—1800	Ἀνθιμος
1826	Διονύσιος
1836—40	Ἱερόθεος
1847	Δωρόθεος
1848	Νεόφυτος

1849	Ἀγάπιος (πρώην Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου)
1850—54	Νίκανδρος
1854—63	Πανάρετος

Δύναται, πρὸς Θεοῦ, γὰ εὐσταθήσῃ τὸ παρ' αὐτῶν προβαλλόμενον ἐπιχείρημα, ὅτι δὲν ὑπῆρχε κατάλληλον οἶκημα πρὸς διαμονὴν των; Δὲν ὑπῆρχεν οὐδεμία οἰκία ὑποφερτὴ εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Πωγωνιανῆς, εἰς ἣν ὑπήγετο Ἐκκλησιαστικῶς καὶ ἡ κωμόπολις Λεσκοβίχιον, εἰς τὴν ὁποίαν κατώκουν, πλὴν τῶν Τουρκαλβανῶν μπέηδων καὶ πολλοὶ εὐκατάστατοι Χριστιανοί, διατηροῦντες μεγαλοπρεπῆ καλλιμάρμαρον ναὸν καὶ εὐπαρουσίαστον Μητροπολιτικὸν Μέγαρον, μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων; Δὲν ἐνεδείκνυτο, δὲν ἐπεβάλλετο καὶ αὐτοὶ γὰ παραμείνωσιν εἰς πτωχικὴν, ἔστω κατοικίαν, δίδοντες οὕτω τὸ παράδειγμα τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ λιτότητος; Ἡ παραμονὴ των ἐν μέσῳ τοῦ τοσοῦτον σκληρῶς δοκιμαζομένου ποιμνίου των, τῶν κατατρυχομένων πνευματικῶν των τέκνων, θὰ ἀνεκούφιζε, παρηγόρει καὶ ἐπροφύλασσε ταῦτα, ἀπὸ τὸ ὀδυνηρότερον πάντων κακόν, τὸν ἐξισλαμισμὸν οὐκ ὀλίγων ἐξ αὐτῶν.

Ἄλλ' ἂν οὗτοι εὐρέθησαν ἔχοντες ἐλαφρὰν συνείδησιν, πῶς τὸ Σεπτὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἠνείχετο μίαν τοιαύτην ἀνιαρὰν καὶ ἐπὶ αἰῶνας διατηρουμένην ἀνώμαλον κατάστασιν; Πῶς ἐπέτρεπεν οὗτοι γὰ ζῶσι μακρὰν τοῦ ποιμνίου των; Ποίᾳς ἄλλης τότε Ἐπαρχίας οἱ πνευματικοὶ ποιμένες ἐγκατέλιπον ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν τὰ ποιμνιά των, σφαδάζοντα ὑπὸ τὸ πέλμα τῶν βαρβάρων κατακτητῶν; Τυχάνει, τῇ ἀληθείᾳ, εἰς ἡμᾶς δυσεξήγητον, πῶς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον προβάλλει καὶ τοῦτο ὡς ἐπιχείρημα, δικαιολογοῦν τὴν κατάργησιν τῆς Μητροπόλεως ταύτης, τὴν μὴ ἐξεύρεσιν καταλλήλου οἰκήματος εἰς ὁλόκληρον τὴν ἐπαρχίαν Πωγωνιανῆς διὰ γὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἔδρα Μητροπόλεως; Τοῦτο τὸ ἀπίστευτον ἀναγινώσκομεν εἰς τὸ ἐκδοθὲν παρ' αὐτοῦ τῷ 1863 Σιγγίλιον, τὸ καταργοῦν τὴν ἐν νεκροφανείᾳ διατελοῦσαν Ἀρχιεπισκοπὴν ταύτην.

Ἐπειδὴ εἰς τὸ ὡς ἄνω Πατριαρχικὸν Σιγγίλιον, μεταξὺ τῶν αἰτίων τῶν ἐπιβαλόντων τὴν κατάργησιν τῆς Μητροπόλεως Πωγωνιανῆς, τοποθετεῖται καὶ τὸ τῆς μὴ ἐξευρέσεως καταλλήλου οἰκήματος διὰ τὴν διαμονὴν τοῦ ἐκάστοτε Ἀρχιεπισκόπου, δὲν κρίνω ἄσκοπον, πρὸς πλήρη ἐνημέρωσιν τῶν φίλων ἀναγνωστῶν τῆς παρούσης μου πραγματείας, γὰ παραθέσω σχετικὰ χωρία τοῦ ὡς ἄνω Σιγγιλίου, ἔχοντα οὕτω:

«... Καὶ γὰρ ἡ Ἐπαρχία Πωγωνιανῆς, ἡ ἐκ τῶν ἀνέκαθεν ὑποκειμένη τῷ καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτῳ Οἰκουμενικῷ θρόνῳ, καίτοι, καθ' ἃ καὶ αἱ λοιπαὶ ἐπαρχίαι διατελοῦσα εἰς δεῦρο ὑπὸ τὴν διαδοχικὴν προστασίαν Ἀρχιερέων, ἀποκαθισταμένων κανονικῶς, ἀπὸ ἱκανῶν μέντοι χρόνων κατεφάνη ἀδυνατῶς ἔχουσα εἰς διατροφήν ἰδίου Ἀρχιερέως διὰ τὸ εὐτελὲς καὶ πάνυ ἀφαιρὸν (1) τῶν Ἀρχιερατικῶν προσόδων αὐτῆς, μόλις καὶ γὰρ συνίσταται ἐκ χωρίων τινῶν σμικρῶν ὑπὸ ὀλιγίστων χριστιανῶν κατοικουμένων καὶ τούτων πτωχῶν καὶ ἀπόρων, κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀποδημούντων ἐν ἀλλοδαπῇ, μὴ ἔχουσα παρά ταῦτα, οὔτε Μητρόπολιν, οὔτε τόπον κατάλληλον, οὔτε κωμόπολιν διὰ κατοικίαν Ἀρχιερέως. Συνέβαινε γὰρ τοὺς κατὰ καιροὺς ἀρχιερεῖς Πωγωνιανῆς, ὄνόματι μόνον αὐτῆς προϊστασθαι, ἀλλὰ μακρὰν καὶ ἐν ξένοις τὰ τοῦ βίου ἐπιζητοῦντας τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν Βουκουρεστίῳ διατρίβειν, ποριζομένους μὲν καὶ ἀπὸ ἀρχιεροπραξιῶν, ἀπολαμβάνοντας δὲ καὶ τὰ εἰσοδήματα τοῦ ἐκεῖ χανίου Γ κ ρ α ἰ τ ζ ι καλουμένου, ἀρχαίου κτήματος τῆς ἐπαρχίας ταύτης καὶ παρά ταῦτα ὠφελουμένους καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Βλαχίᾳ κτημάτων τοῦ ἱεροῦ Σταυροπηγιακοῦ Μο-

(1) ἀφαιρὸν = γλίσχρον.

νάστηρίου Μολυβδοσκεπάστου. Τοῦτο γάρ, ἐπειδὴ ἐκ τῶν περιστάσεων καὶ ἐξ ἀμελείας τῶν κατὰ καιροὺς Ἑγουμένων ἀνωμάλως διέκειτο, καίτοι ἐν προσόδοις μετοχίαις ἐν Βλαχία κειμένοις συγκεκριημένον, ἦτοι τῷ Ἱερῷ Μοναστηρίῳ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Πράδου καὶ τῇ Σκήτῃ Κοδριῶνι, πεπρoικισμένοις ἀμφοτέροις μετὰ μωσιῶν (1) καὶ ἀκινήτων κτημάτων, προνοία ἐκκλησιαστικῇ, κατὰ τὸ παρελθὸν ἀπμῆ' τοῦ Σωτηρίου ἔτους συνήνεται τῇ Ἐπαρχίᾳ Πωγωνιανῆς δι' Ἐκκλησιαστικοῦ Σιγγιλλίου γράμματος, ὑπὸ ὄρους ἐπωφελεῖς ἐν κεφαλαίοις ἐκτεθεισομένοις, ὅπως δηλαδὴ τὰ ἀπὸ τῶν κτημάτων τῶν ἐν Βλαχία εἰρημένων μετοχίων ἀποφερόμενα, πρωτίστως μὲν δαπανῶνται εἰς εὐστάθειαν καὶ εὐπρέπειαν τῶν Ἱερῶν αὐτῶν Σκηνωμάτων καὶ εἰς σύστασιν καὶ συντήρησιν κοινῆς Σχολῆς ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Πωγωνιανῆς, ἐπὶ διδασκαλίᾳ καὶ ἐκπαιδεύσει τῆς ἐγχωρίου νεολαίας, χρησιμεύωσι δὲ καὶ πρὸς ἀνεσιν καὶ περίθαλψιν τῶν κατὰ καιροὺς Ἀρχιερέων Πωγωνιανῆς. Ἀλλ' οὐδὲν ἦττον καὶ μετὰ τὰς παραχωρήσεις ταύτας ἡ αὐτὴ ἐπὶ χρόνους μακροὺς ἐπεκράτει κατάστασις τῶν πνευματικῶν πραγμάτων τῆς ἐπαρχίας ταύτης. Ἐφ' ᾧ καὶ ἀναφοραὶ συνεχεῖς τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἐπαρχίας διὰ τὴν τῶν Ἀρχιερέων στέρησιν καὶ ἀπουσίαν καὶ προσκλαύσεις δεινάς, σπουδαίας πολλάκις, παρέσχον τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀφορμὰς εἰς ἀναγκαιοτάτην τοῦ πράγματος θεραπείαν.

... ..
 — Περὶ τούτων τοίνυν ὡς εἴρηται, ἀπασχολούντων τὴν Ἐκκλησίαν διασκεπτομένοις καὶ ἤδη αὖθις μετὰ τε τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Διαρχοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, λόγων τε πολλῶν καὶ ἐμβριθῶν προτεθέντων ὡς ἐν τοῖς Συνοδικοῖς καὶ τοῖς τοῦ Συμβουλίου Πρακτικοῖς καθορᾶται, ἔδοξε κοινῇ καὶ Συνοδικῇ διαγνώσει, τῶν πραγμάτων οὕτως ὑπαγορευόντων, καὶ μονογού φωνῆν ἀφιέντων διαλυθῆναι τὴν Μητρόπολιν ταύτην Πωγωνιανῆς, καὶ τὰ μὲν συγκροτοῦντα τέως ταύτην χωρῆς, ἦτοι ἐν μὲν τῷ Καζᾷ Πωγωνιανῆς Ὁστανίτσα Διπαλίτσα, Βλάχους, Βαλοβίστα καὶ Μπογωνιτζκόβ, ἐν τῷ Καζᾷ τῆς Κονίτζης, Σανοβόν, Μάζιου, Δερβένι, Πιλθοῦκι, Κούκεσι, Μπομπίτζικον, Λεσκοβίκι, Τζέρτζικον Μελεσίγι, Σέργιαγι, Περάτι, Μελισσόπετρα καὶ Πυροβίτσαγι, καὶ ἐν τῷ Καζᾷ Πρεμετῆς, Βλιάσοβο, Ποστέκλαγι, Ραδίχοβο, Τσαρίσοβο, Ἡλιάρι, Μερτζέκι, Ζέπη, Δράτζοβο, Κανικόλι, Προλούμπαρη καὶ Στρεμπέτζι ἀπονεμηθῆναι τῇ πνευματικῇ προστασίᾳ τῶν μᾶλλον γειτνιαζόντων Ἀρχιερέων, ὧν ταῖς Ἐπαρχίαις καὶ κατὰ Νομοὺς συνέχονται ὑπαγόμενα.

... ..
 Ταῦτα ἀπεφάνθη καὶ κεκύρωται συνοδικῶς. Ἐφ' ᾧ καὶ ὁ παρῶν Ἡμέτερος Πατριάρχικὸς καὶ Συνοδικὸς Τόμος ἐγένετο, καταστρωθεὶς ἐν τῷ Ἱερῷ Κώδικι τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς διηνεκῆ ἔνδειξιν».

- Ἐν ἔτει Σωτηρίῳ αὐξγ' κατὰ μῆνα Μάϊον.
- Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἀποφαίνεται.
- Ὁ Ἐφέσου Παῖσιος
- Ὁ Ἡρακλείας Πανάρετος
- Ὁ Καρπάθου Νικόδημος
- Ὁ Ἄρτης Σωφρόνιος
- Ὁ Μελενίκου Διονύσιος
- Ὁ Βελεγράδων Ἀνθιμος

(1) Μωσιῶν = κληροδοτημάτων

Σταυροπόλεως, εἴκοσι Χιλιάδας τοιαῦτα. Τὸ δεύτερον ὠνομάζετο οὕτω ἀπὸ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ταύτης, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτο ἐπίσκοπος ὁ ἐξ Ὀστανίτσης καταγόμενος, ἀοίδιμος Ἰωαννίκιος.

Οὗτος, ὡς μᾶς πληροφορεῖ ὁ ἀείμνηστος Λαμπρίδης: «Ἱερὰ ἐν Ἡπείρῳ Σκηνώματα» (σελ. 33) ἰδίῳ ἀναλώμασι ἔκτισεν εἰς αὐτὴν, Ἱερὸν ναόν, τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῶν **Ταξιάρχων** καὶ τοῦ Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου κομψότατον καὶ μεγαλοπρεπέστατον, Βυζαντινοῦ δὲ ρυθμοῦ. Πέριξ τοῦ ναοῦ τούτου ἔκτισεν ὀγδοήκοντα ἐργαστήρια καὶ ἐπ' αὐτῶν ὀγδοήκοντα δωμάτια, ἄφησε δὲ εἰς τὸ μέσον καὶ Πλατεῖαν. Ἐκ τῶν ἐτησίων ἐνοικίων, διὰ διαθήκης του παρήγγελλεν ὁ ἀοίδιμος οὗτος ἐκ Πωγωνιανῆς Ἱεράρχης, ἵνα.

- α) Διατηρῆται ἕσαει εἰς λαμπρὰν κατάστασιν ὁ Ναός.
- β) Ἐπισκευάζονται ἐκάστοτε τὰ γύρωθεν αὐτοῦ προσοδοφόρα οἰκοδομήματα.
- γ) Ἀποστέλλονται ἐτησίως εἴκοσι δύο τάλληρα εἰς Ὀστανίτσαν, διὰ νὰ πληρῶνῃται ὁ ἐτήσιος μισθὸς τοῦ διδασκάλου τοῦ εἰς αὐτὴν λειτουργούντος σχολείου.
- δ) Παρέχεται οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις εἰς ἀποδεδειγμένως ἀπόρους οἰκογενεῖας τοῦ χωρίου.

ε) Τελῆται κατ' ἔτος εἰς Ὀστανίτσαν μνημόσυνον Ἀρχιερατικὸν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς του· καὶ

ς) Τὸ ὑπολειπούμενον ἐκ τῶν ἐτησίων ἐσόδων ποσόν, οὐχὶ εὐκαταφρόνητον, διατίθεται διὰ τὴν ἀξιοπρεπῆ συντήρησιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Γκούρας καὶ νὰ περιθάλλωνται οἱ ἐν αὐτῇ ἀσκούμενοι Ἅγιοι Πατέρες.

Ἀπὸ τὰ ἀξιόλογα αὐτὰ ποσά, ποὺ ἀπεστέλλοντο εἰς τὴν Ἱερὰν Μονήν, ἤρχισε κατὰ τὸ ἔτος 1850 νὰ κτίζεται ἐπὶ ὑψηλοῦ βράχου, ἐντὸς τοῦ εὐρυτάτου περιβόλου τῆς Μονῆς νέος μέγας ναὸς τῶν Ταξιαρχῶν, ὅστις, ἀτυχῶς, ἔμεινεν ἡμιτελής, διότι διεκόπησαν αἱ ἐκ Ρουμανίας πρόσοδοι. Ἡ Ρουμανικὴ Κυβέρνησις Κούζα ἀπηλλοτριώσε τὰ ἐκεῖ μοναστηριακὰ κτήματα. Τοῦ ἡμιτελοῦς τούτου περιλάμπρου καὶ μεγαλοπρεποῦς ναοῦ θαυμάζει, ἐπισκεπτόμενος σήμερον τὴν Μονήν, τὴν ὥραιαν καὶ ἀφθαστον ἀρχιτεκτονικὴν, ἀπορεῖ δὲ καὶ ἐξίσταται, πῶς ἔκτιζον οἱ ἀείμνηστοι ἐκεῖνοι κτίσται εἰς τὰ χεῖλη παιμεγέθους καὶ πανυψήλου βράχου, ἐκ τῆς κορυφῆς, τοῦ ὁποίου κατὰ τὸ μῦθον ἀποβλέπεται ἀπὸ Ἰλιγγον, ὁ παρατηρῶν τὴν θάσιν αὐτοῦ!

Ὁ σεπτὸς οὗτος ἐξ Ὀστανίτσης Ἱεράρχης, ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ εἰς Σταυροπόλεον μεγαλοῦργου ἔργου του, ἀπέθανε (3 Ὀκτωβρίου 1728) καὶ ἐτάφη ἐν τῷ Νάρθηκι τῆς Ἐκκλησίας ταύτης. Ἐπὶ τῆς πλακῆς δέ, τῆς καλυπτύσεως τὸν τάφου του, ἐγράφη τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα.

Ἡγεμονεύοντος λαμπρῶς πανσόφου Νικολάου, Ἀλεξάνδρου τοῦ σοφοῦ τοῦ ἐκ τῶν ἀπορρήτων καὶ Ἀρχιερατεύοντος κυο Δανιήλ τοῦ πάνυ, τὸν (δε) τὸν Οἶκον εὐφυῶς ἀνήγειρεν ἐκ θάθρων, ποικίλως κατεκόσμησε τοῖς πᾶσιν ὡς δρᾶται, καὶ πανδοχεῖον τὸ ἐγγὺς μετὰ τῶν περιβόλων καὶ τὸν ναὸν ἐδείματο πολλῇ τῇ προθυμίᾳ, ἐνῶ δοξάζονται σεπτῶς οἱ θεῖοι Ταξιάρχαι, ὁ Μέγας τ' Ἀθανάσιος, ποιμὴν Ἀλεξανδρείας, ὃν περ καὶ κατεκόσμησεν, ἐστόλισε πλουσίως δαπάναις πάσαις ἑαυτοῦ, χειρὶ δαφιλεστάτη, κλεινὸς Ἰωαννίκιος σεπτὸς τ' Ἀρχιερεὺς τε, τῆς πάλαι Σταυρουπόλεως υἱὸς τοῦ Εὐσταθίου, Πωγώνη ἐκ Πωγωνιανῆς ἐκ κώμης δ' Ὀστανίτσης καὶ πάντα ἀφιέρωσε ταῦτα εὐσεβοφρόνως,

Ταξιαρχῶν τῇ ταπεινῇ τῇ λεγομένῃ Γκούρα,
οὔσῃ ἐν Πωγωνιανῇ πατρίδι τῇ οἰκείᾳ.

Ὁ ἀοίδιμος οὗτος Ἱεράρχης διὰ τὰς πολλὰς αὐτοῦ ἀρετὰς καὶ εὐσέβειαν ὀ-

πῆρξε καὶ πνευματικὸς τοῦ τότε ἡγεμόνος τῆς Μολδοβλαχίας Ν. Μαυροκορδάτου, ἢ δὲ διαθήκη αὐτοῦ, διὰ τὰ ἔχη περισσότερον κύρος, ἐνισχύθη διὰ Χρυσοβούλλου τοῦ Κων)νου Μαυροκορδάτου, διαδεχθέντος εἰς τὴν ἡγεμονίαν τὸν θανόντα πατέρα του.

Ἐκάμομεν μίαν μικρὰν παρέκβασιν, ἐξιστορήσαντές τινα, ἀφορῶντα τὴν ἐτέραν γειτονικὴν Μονὴν Γκούρας, ἢ ὁποῖα ἐξ ἴσου μὲ τὴν τῆς Μολυβδοσκεπάστου, προσέφερεν ὑψίστας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τὸ Ἔθνος καὶ τὴν κοινωνίαν ὑπηρεσίας. Τοῦτο ἐθεωρήσαμεν χρέος μας ἐπιτακτικόν, ἵνα γνωσθῶσι τινα ἀπὸ τὰ πολλά, τὰ ὁποῖα ἀφορῶσι τὴν μεγαλοπρεπῆ καὶ φημισμένην ταύτην Μονὴν, ἥτις, παρὰ τὸ Ἀλβανικόν τῆς ὄνομα Γκούρα - πέτρα, ἐχρησίμευσεν καὶ αὕτη ὡς τηλαυγῆς φάρος πνευματικὸς, κατὰ τοὺς μακροὺς χρόνους τῆς ἐπαράτου δουλείας τοῦ Γένους μας.

Πιεζόμεναι ἀμφότεραι αἱ Μοναὶ αὗται ἀπὸ τε τοὺς Τούρκους καὶ Τουρκαλβανούς Λιάπηδες, ἰδίως ὑπὸ τῶν κακῶν γειτόνων των, τῶν ἀπαισίων Καραμουρατατῶν, ἔφθασαν εἰς ἀφάνταστον οἰκονομικὸν ἀδιέξοδον.

Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου, τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίαν ποιουμένη, πρὸς ἀποφυγὴν, ὡς ἐνόμιζε, μεγαλυτέρων συμφορῶν, προσελάμβανε ἀκόμη εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Μονῆς καὶ Τουρκαλβανούς μπέηδες Καραμουρατᾶτες καὶ Δαλιᾶτες, τοποθετοῦσα, κατὰ τὴν λαϊκὴν παροιμίαν. «Τὸν λύκον μπιστικόν». Ἐπίστευον οἱ Ἅγιοι Ἡγούμενοι αὐτῆς, ὅτι οὕτω θὰ ἀπέφευγον ἢ θὰ ἐμετρίαζον τοῦλάχιστον, τὰ δεινὰ ἀπὸ τὰς συχνὰς καὶ ὀλεθρίας ἐπιδρομὰς τῶν βαρβάρων ὁμοφύλων των.

Ἀκόμη, ὄχι ἐνίοτε, πρὸς ἀντιμετώπισιν στοιχειωδεστάτων ἀναγκῶν των, ἠναγκάζοντο οἱ κατὰ καιροὺς διοικοῦντες τὴν Ἱερὰν Μονὴν νὰ συνάπτωσι δάνεια ὑπὸ βαρυτάτους, συνήθως, ὄρους καὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς Τουρκαλβανούς γείτονάς των.

Εἰς τὸ οἰκονομικὸν τοῦτο ἀδιέξοδον περιῆλθεν ἡ ἄλλοτε οἰκονομικῶς εὐρωστοτάτη αὕτη Μονὴ καὶ διὰ τοῦς ὡς ἄνω ἐκτεθέντας λόγους καὶ ἀκόμη ἐκ τοῦ ὅτι, ἠναγκάζετο νὰ ὑποβάλλεται ἐκάστοτε εἰς ἔξοδα, παρακαλοῦσα τὴν Τουρκικὴν Διοίκησιν, ἵνα ἀποστέλλῃ ὑπαλλήλους τῆς, πρὸς συλλογὴν κλεπτομένων πολυτίμων Ἱερῶν σκευῶν, χειρογράφων ἐπὶ μεμβράνης. Ἱερῶν καὶ διδακτικῶν βιβλίων καὶ ἄλλων τιμαλφῶν τῆς Μονῆς, τὰ ὁποῖα, δυστυχῶς, ὑπεξήρουν ἱερόσυλοι κάτοικοι τῶν πέριξ χωρίων. Εἰς τοιαύτην ἠθικὴν κατάπτωσιν εἶχον περιέλθει τινὲς τῶν κατοίκων Χριστιανοὶ κατ' ὄνομα, ὥστε νὰ μὴ διστάζουσιν καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ Ἱερὰ Σκηνώματα νὰ κατακλέπτωσι!

Τὰ κατωτέρω παρατιθέμενα ἀντίγραφα ἐγγράφων μαρτυροῦσι περιτράνως τὴν ἀθλιεστάτην οἰκονομικὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποῖαν εἶχε περιέλθει ἡ Ἱερὰ Μονὴ κατὰ τοὺς χαλεποὺς χρόνους τῆς προπαρελθούσης καὶ παρελθούσης Ἐκατονταετηρίδος.

Ἴδου ταῦτα :

1ον Ὁ μ ό λ ο γ ο ν.

Δίδομεν τὸ παρὸν μας ἀποδεικτικόν οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμμένοι μπέηδες καὶ ραγιαδες Διπαλίτζας, πρὸς τὸν κ. Βασίλειον Παναγιώτου, διὰ τὴν Ὁμολογίαν τοῦ μοναστηριοῦ μας Μολυβδοσκεπάσης, ὅπου εἶχαμε νὰ λάβωμε τὸν ἀριθμὸν γρόσια τέσσερης χιλιάδες πεντακόσια (4.500) ἢ ὁποῖα ἐστάλθηκε ἐπάνω στὸ Βουκουρέστι

διὰ νὰ μᾶς ἔρθοῦν τὰ γρόσια. Ἐπειδὴ κατὰ τὸ παρὸν ἐλάβαμε χρεῖγια, ἐπαρακαλέσαμεν τὸν κύριον Βασίλη καὶ μᾶς ἐμέτρησε γρόσια τρεῖς χιλιάδες ἑκατὸν (3.100) καὶ τὰ ἐδώσαμε ὅλα στὸ χρέος μας τοῦ Τζιαφὲρ μπέη καὶ ἕτερα γρόσια πεντακόσια (500) ἐδώσαμεν τοῦ Γιώτη Μπόνια γιὰ νὰ πληρώσῃ τὰ ἀμπαρίσια (κτηματικὸν φόρον) καὶ νὰ νὰ πιαστοῦν στὴν ἄνωθεν Ὁμολογίαν καὶ τὰ ὑπόλοιπα ὅπου ἐστείλαμε ἐπάνω, ὅταν ἔρθουν, ἔχομε νὰ τὰ λάβωμε.

Διὰ τοῦτο δίδομε τὸ παρὸν μας εἰς χεῖρας τοῦ κυρίου Βασίλη δι' ἀσφάλειάν του καὶ νὰ μένη ἀνενόχλητος, ὅπως ἀποφαίνεται τὸ παρὸν καὶ οἱ βουῦλες τῶν ἀφεντῶν μας καὶ ὑπογραφές μας. Ἐάν ὅμως καὶ τρέξῃ κανένα ἐναντίο καὶ δὲν πλερωθῇ ἢ ἄνωθεν Ὁμολογία στὸ Βουκουρέστι, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ τὰ πλερώσωμε ἡμεῖς οἱ ὑπογεγραμμένοι ἀπὸ τὸ μαναστήρι καὶ ὑποφαινόμεσθε. 1841 Δεκεμβρίου 20 διπαλίτζα.

Ἐπογραφαί :

Γιάννη Γιώτη Παῖνος	Ζενέλ βελῆς
Γιώτη Μπίλης	Χαλίτης Λιάλιας
Ζώης Λάπας	Χασάν Λιάλιος
Γιώτη Κυρίτσης	Χρῆστος Μπίλης
Κώστας Παπᾶς	Τόλης Τῶμας

1. Κατεχωρίσαμεν τοῦτο, ὡς ἀκριβῶς ἔχει :

Τὰ ὡς ἄνω ὀνόματα τῶν Τουρκαλβανῶν μπέηδων, τῶν μετεχόντων εἰς τὰ τῆς Διοικήσεως τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ἐγράφησαν ἀπὸ τὸν συντάξαντα τὸ Ὁμολογόν, ὃ ὁποῖος πιθανῶς εἶναι ὁ Ἡγούμενος τῆς Μονῆς, δεξιὰ δὲ τοῦ ὀνόματος ἐκάστης ἔχει τοποθετηθῆ τὸ ἀποτύπωμα τῆς ἀτομικῆς μικρᾶς σφραγίδος, σχήματος ὀρθογωνίου, περιεχούσης τὸ ὄνομα μὲ Τουρκικοὺς χαρακτῆρας.

2ον Ὁ μ ὀ λ ο γ ο ν διὰ γ ρ ὀ σ ι α - 2.000.

Ἦτοι γρόσια δύο χιλιάδες (2.000) ἐλάβαμε ἡμεῖς οἱ κάτω ὑποφαινόμενοι διὰ χρεῖαν τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Μαναστηριοῦ τῆς Μολυβοσκέπασης ἀπὸ τὸν κύριον Βασίλειον Παναγιώτου, ἀδελφὸν τοῦ Παρθενίου. Καὶ ἂν μὲν εἶναι ὁ Παρθένιος εἰς τὴν θέσιν του ἔχει πιασθῆ ὁ Παρθένιος διὰ τὸν λογαριασμὸν ἐτοῦτον, ὅχι πάλιν καὶ ἐμβῆκεν ὁ Ἀγάπιος εἰς τὸ μέσον, ὅλο τὸ μερίδιο εἴμαστε ἡμεῖς ὑποχρεωμένοι νὰ τὸ πληρώσωμεν τοῦ κυρίου Βασίλη Παναγιώτου καὶ ἡμεῖς νὰ ἀγροικιόμασθε μὲ τὸν Ἀγάπιον, τὰ ὅποια γρόσια ἡμεῖς περὶ ἐξόδων ὅπου κατεξοδεύσαμε γιὰ τὴν ἡλθεν ὁ Μουσελίμης (*) καὶ ἐσύναξε τὰ ἀρπαγμένα πράγματα τοῦ Μαναστηριοῦ καὶ εἰς ἐνδειξιν ὑποφαινόμεσθε.

1843 Νοέμβριος

Ἐπογραφαί :

Γιώτη Τζαβάρας
Μάντη Βασίλης
Χρῆστος Κοροβέσης
Φίλιος Κοροβέσης
Τριαντάφυλλος Ἰωάνν.
Μῆτσι Γκουλιαβέρης
Ζώη Λάπας
Νικόλα Θανάσης

(*) Μουσελίμης = Πολιτικὸς ὑποδιοικητής, ἀσφαλῶς τῆς Κονίτισης, διότι τότε — ὅπως καὶ τώρα — ἡ περιοχὴ, ἐνθα ἡ Ἱερὰ Μονή, ὑπήγετο διοικητικῶς εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Κονίτισης.

Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν ὑπάρχουν δύο ἀποτυπώματα σφραγίδων τῆς ἰδίας διαμέτρου. Ἡ μὲν μία εἶναι τοῦ Ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος, φέρουσα εἰς τὸ μέσον μὲν εἰκονιζομένους τὸν Πατέρα καὶ Υἱόν, ἄνωθεν δὲ Αὐτῶν τὸ Τρίτον πρόσωπον τῆς Ἁγ. Τριάδος, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, εἶδει περιστερᾶς, κυκλοτερῶς δὲ ἀναγράφουσα.

ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΥΠΕΡΘΕΟΥ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙ-

ΑΔΟΣ· ἡ δὲ ἑτέρα φέρει εἰς τὸ μέσον τοὺς δύο Κορυφαίους Ἀποστόλους, Πέτρον καὶ Παῦλον, κρατοῦντας τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ κυκλοτερῶς ἀναγράφεται

ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΥ.

Ἀπὸ τὸ ὡς ἄνω Ὁμολόγον ἐξάγεται, ὅτι τὸ δανεισθὲν ποσὸν τῶν δύο χιλιάδων Γροσίων, τὸ ὁποῖον ἐδανείσθη ἡ Μοναστηριακὴ Ἐπιτροπὴ, τὴν ὁποῖαν δὲν ἀποτελοῦν τὰ μέλη τῆς πρὸ ἔτους τοιαύτης οὔτε μετέχουν αὐτῆς Ὁθωμανοί, ἀπὸ τὸν εὔπορον συγχώριόν της Βασίλειον Παναγιώτου. ὅστις εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ δανεισθῆς καὶ εἰς τὸ προηγούμενον Ὁμολόγον, διετέθη κατὰ τὸ πλεῖστον δι' ὁδοιπορικὰ ἐξοδα καὶ λοιπά, τὰ ὁποῖα ἐπραγματοποίησαν διὰ τὴν ἡγεμονικὴν περιποίησιν τοῦ Μουσελίμη καὶ τῆς ἀκολουθίας, δι' ὅσας ἡμέρας παρέμεινεν ἐκεῖ «δ ε ἰ ἄ ν ἄ σ υ ν ἄ ξ η τ ἄ ἄ ρ π α γ μ ἔ ν α π ρ ἄ γ μ α τ α τ οῦ μ ο ν α σ τ η ρ ι ο ῦ» καὶ ὅτι τότε Ἡγούμενος τῆς Μονῆς ἦτο ὁ Παρθένιος, ἀδελφὸς τοῦ δανείσαντος. Ἀκόμη δύναται κανεῖς νὰ συμπεράνη ὅτι οἱ δύο οὗτοι ἐναλλάξ Ἡγούμενοι — Παρθένιος καὶ Ἀγάπιος — ἐκ πνεύματος ἰσως ἀντιζηλίας ὀδηγούμενοι, δὲν εὐρίσκοντο εἰς ἀγαθὰς σχέσεις. Καὶ ὅτι, ἀναλόγως τῶν συμπαθειῶν ἢ μέσων, τὰ ὁποῖα διέθετεν ἕκαστος τούτων εἰς τὸ περιβάλλον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, διωρίζετο Ἡγούμενος καὶ ἀφηρεῖτο ἢ Ἡγουμένη παρὰ τοῦ ἄλλου. Τοῦτο εἰκάζοντες, οἱ δανείζοντες ἀναγράφουσιν εἰς τὸ Ὁμολόγον. «Ὁ χ ι π ἄ λ ι ν κ α ἰ ἔ μ β ἦ κ ε ν ὁ Ἀ γ ἄ π ι ο ς ε ἰ ς τ ὸ μ ἔ σ ο ν...»

Ἀπορίας ὅμως ἄξιον τυγχάνει, πῶς εἰς τὸ ὡς ἄνω Ὁμολόγον δὲν εἶναι τοποθετημένη καὶ ἡ Σφραγὶς τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς, ἀφοῦ χάριν αὐτῆς ἐδανείζοντο οἱ ἀείμνηστοι Ἐπίτροποι τὸ ἐν αὐτῇ ἀναγραφόμενον ποσόν. Ὅτι ἡ Μονὴ δὲν ἔστειρεῖτο σφραγίδος, διαπιστώνομεν ἀπὸ τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον, Ὑποσχετικὸν ἔγγραφον, διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ κατὰ τὰ ἔτος 1832. — Ἡγούμενος Ἀγάπιος παρέχει τὴν γραπτὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι θὰ δίδῃ κατ' ἔτος εἰς τὴν Σχολὴν Διπαλίτσης γρόσια τετρακόσια πενήκοντα, διὰ τὴν μισθοδοσίαν τοῦ διδασκάλου.

Μήπως τὸ καλογηρικὸν πείσμα ἔκαμνε τὸν ἀπερχόμενον ἑκάστοτε Ἡγούμενον νὰ συναποκομίζῃ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν σφραγίδα, ὡς τοῦτο ἔπραττον ἐπὶ Τουρκοκρατίας μερικοὶ Μουχτάρηδες (Πρόεδροι Κοινοτήτων), ἀρνούμενοι νὰ παραδώσωσι τὴν σφραγίδα εἰς τὸν Αἰρετὸν διάδοχον αὐτῶν; Ἴσως.

Ἴδου τὸ ὑποσχετικὸν ἔγγραφον εἰς τὸ ὁποῖον ὑπάρχει ἡ Σφραγὶς τῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου.

(Ἀντίγραφον) Ἰ σ ο ν κ α ἰ ἄ π α ρ ἄ λ λ α κ τ ο ν .

Διὰ τῆς παρουσίας Ὁμολογίας δηλοποιεῖται ὅτι, ὁ κατὰ καιρὸν Ἡγούμενος τοῦ Μοναστηρίου Μολυβδοσκεπάστου εἶναι εἰς χρέος νὰ δίδῃ κατ' ἔτος εἰς τὴν Σχολὴν τῆς Διπαλίτζης τόκον Κεφαλαίου, συνισταμένου ἀπὸ τέσσαρες χιλιάδες καὶ πεντακόσια γρόσια (4.500) λάσσα(*) τῶν Ἐκκλησιῶν δηλ. τῆς Ἁγίας Τριάδος, τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τοῦ Μοναστηρίου Μολυβδοσκεπάστου πρὸς δέκα τοῖς ἑκατὸν τὸν

Λ ἄ σ σ α = κληροδοτήματα.

χρόνο, Γρόσια Τετρακόσια πενήντα (450) ἄτινα θέλει πληρώνει εἰς χρόνον ὁλόκληρον ἓνα καὶ ἔστω εἰς ἔνδειξιν.

1832 Ἀπρίλιος 16.

Υ.Γ. καὶ ἓνα φόρτωμα γένημα διὰ τὸν διδάσκαλον.

Ἀγάπιος Ἡγούμενος τῆς Μολυβδοσκεπάστου ὑπόσχεται. Παῖσιος Ἡγούμενος τῶν Ταξιαρχῶν Γκούρας μάρτυς. Ἡ σφραγὶς τῆς Μολυβδοσκεπάστης Κοιμήσεως. 1833 Ἰούνιος 25.

Δὲν κρίνω ἄσκοπον νὰ παραθέσω καὶ τὸ κατωτέρω ἔγγραφον, τὸ ὁποῖον καίτοι ἰδιωτικόν, ἀφορᾷ καὶ τὴν Μονήν. Ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ ἔγγράφου αὐτοῦ εἰκάζεται, ὅτι καὶ τὸ εἰς αὐτὸ ἀναφερόμενον ἀκαθόριστον χρέος ἐλήφθη διὰ νὰ καλύψῃ Μοναστηριακὰς ἀνάγκας.

Ἴδου τοῦτο.

Ἐνδοξότατε καὶ κύριε Διαμάντη Βασιλείου.

εἰς Διπαλίτζαν.

Πολλάκις σᾶς ἔγραψα νὰ ἐλθῆτε νὰ ξεκόψετε τὸν λογαριασμὸν καὶ νὰ μοῦ μετρήσετε τὰ ὅσα μοῦ χρωστᾶτε. Ἀλλ' ἡ ἀφεντιά σας οὔτε τζεβάπι (*), μοῦ ἐκάματαν οὔτε κανέναν παρᾶν μοῦ ἐμπάσαταν. Τὸ ἐβάλαταν εἰς τὸν κωφὸν καὶ δὲν σᾶς μέλλει, ὡσὰν νὰ μὴ ἐγνωρίζεταν ὅπου εἶναι γρόσια Χαζινέ (**). Ἐγὼ παρατηρῶντας μίαν τοιαύτην ἀδιαφορίαν εἶχα σκοπὸν νὰ ἀναφερθῶ εἰς τὴν σεβαστὴν Διοίκησιν γιὰ νὰ σᾶς στείλῃ νὰ σᾶς φέρῃ ἀλλ' ὁ Οἰκονόμος κύριος Παπα-Πανταζῆς καὶ Κ. Τζαβάρας δὲν μὲ ἄφηκαν, ὑποσχεθέντες νὰ σᾶς ὀμιλήσωσι, διὰ νὰ ἐξοφλήσετε τὸ χρέος σας.

Κὺρ Διαμάντη.

Μὲ κακοφανισμόν μου ἔμαθα ὅτι χωρὶς λόγον ἐνώχλησες τὸν Τζαβάραν καὶ διαταράττεις τὴν ἡσυχίαν τοῦ Μοναστηριοῦ, ἐνῶ καλῶς γνωρίζεις ὅτι διὰ τὴν ὠφέλειαν αὐτοῦ τοῦ Ἱεροῦ Μοναστηριοῦ εἶμαι διωρισμένος ἔφορος ἀπὸ τὸν Ἡγούμενον κύριον Ἀγάπιον. Αὐτὸ ἔκρινα χρέος μοῦ νὰ σοῦ γράψω καὶ ὅπως ἀγαπᾷς κάμε. Πρόθυμος Βασ. Ἀναστασίου Καστρινοῦ.

τῆ 19ῃ Φεβρουαρίου 1845 Ἰωάννινα

Ἀπὸ τὸ γράμμα αὐτὸ τοῦ Ἰωαννίτου Καστρινοῦ—Καστρινοὶ ἐλέγαντο οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ Ἰωαννίνων οἰκοῦντες—δύναται νὰ ἐξαχθῇ ὅτι οὗτος κατήγετο πιθανὸν ἐκ Διπαλίτζης, διότι ἂν συνέβαινε ἀλλῶς δὲν θὰ διωρίζετο παρὰ τοῦ Ἡγουμένου Ἐφορος τῆς Μονῆς. Καὶ ὅτι ὁ ἐνδοξότατος Διαμάντης Βασιλείου, χρηματίσας πιθανῶς ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Μονῆς μεταξὺ τοῦ χρόνου τῆς Ἡγουμενείας τοῦ Παρθενίου (1842) καὶ τοῦ τοιοῦτου τῆς Ἡγουμενείας τοῦ Ἀγαπίου (1845), θὰ ἐδανείσθη τὸ μὴ ἀναγραφόμενον ποσὸν παρὰ τοῦ Καστρινοῦ. Ἡ ἀναφερομένη ἐν αὐτῷ ἔρις καὶ διατάραξις τῆς ἡσυχίας τοῦ Μοναστηριοῦ θὰ προέρχεται μᾶλλον ἀπὸ προσωπικὰς διαφορὰς μεταξὺ τοῦ Διαμάντη Βασιλείου καὶ Τζαβάρα.

Τὰς δυσκόλους ταύτας ἡμέρας, τὰς ὁποίας διέρχεται ἡ ἱστορικὴ αὕτη Μονή, διαδέχονται ἀργότερα ἄλλαι δυσκολώτεραι, ἀμαυρότεραι, σκοτεινότεραι. Ἐν ὅσῳ ἡ Μονὴ Ἡγουμενεύετο ἀπὸ τοὺς ἀοιδίμους Ἡγουμένους Ἀγάπιον καὶ Παρθένιον, παρὰ τοὺς μεταξὺ των διαπληκτισμούς, αὕτη συνετηρεῖτο, ὅπως οὖν, καλῶς. Οὗτοι δὲν

(*) Τ ζ ε β ά π ι = λέξις Τουρκικὴ δηλοῦσα ἀπάντησιν.

(**) Χ α ζ ι ν έ = λέξις Τουρκικὴ δηλοῦσα μετροτά.

παύουσι ἀπὸ τοῦ νὰ ἐργάζωνται μὲ ζῆλον, διάθεσιν καὶ ἐνθουσιασμόν, διὰ νὰ ἀντιμετωπίζωσι ὅλα τὰ ἐμπόδια καὶ τὰς προκυπτούσας ἀπὸ τὰς ὡς ἄνω ἀναφερομένας αἰτίας πολλὰς καὶ ἀμετρήτους δυσκολίας. Προσπαθοῦσι, δανειζόμενοι, ἔστω, καὶ μὲ ὑπερόγκους τόκους, νὰ διατηρῆται ἀξιοπρεπῶς τὸ σεβάσιμον τοῦτο Ἱερὸν Σκήμα καὶ νὰ προφυλάσσωνται ἢ συλλέγονται — ἐν μέρει — οἱ διαρπαζόμενοι πνευματικοὶ καὶ λοιποὶ Θησαυροὶ του.

Ἀκόμη οἱ ἐν λόγῳ ἐκ περιτροπῆς Ἱγούμενοι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγάπιος καὶ Παρθένιος, ὡσεὶ προαισθανόμενοι ὅτι θάπτον ἢ βράδιον θὰ ἀπολεσθῶσιν ἀπαλλοτριούμενα παρὰ τῆς Ρουμανικῆς Κυβερνήσεως τὰ εἰς Ρουμανίαν μεγάλα Ἀστικά κτήματα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, μεριμνῶσιν ἵνα διὰ τῶν ἐκεῖθεν καταφθανουσῶν πλουσίων προσόδων ἀγοράσωσιν ἀκίνητα εἰς τὴν περιοχὴν τῆς, ἀπὸ τοὺς εἰς Μεσαριὰν ἐγκατασταθέντας Τουρκαλβανούς.

Κατωτέρω παραθέτω ἀντίγραφον ἐνὸς τοιούτου ἐγγράφου, τὸ πλεῖστον δυσαναγνώστου.

« Π ω λ η τ ῆ ρ ι ο ν . »

Δίνω τὸ παρὸν σενέτι μου ἐγὼ ὁ ὑποκάτωθεν ὑπογεγραμμένος εἰς τὸν Ἱγούμενον τῆς Μολυβδοσκεπάσεως κύρ. Παρθένιον καὶ τὴν χώραν Διπολίτσας καὶ Μεσαριᾶς, ὅτι μὲ τὴν εὐχαρίστησίν μου τοὺς ἐπούλησα τὸν τόπο μου, ὅπου εὑρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὸν Ἁγ. Χριστόφορον στὴν Γκούβα μέσα καὶ τὰ ἄλλα τὰ χωράφια ἀπ' ἔξω καὶ τὸ ἀμπέλι τῆς Λαύρας, ἕτερον ἀμπέλι στοῦ Πύλη Μαστρακᾶ στὸ σιάδι καὶ ἕτερο ἀμπέλι στὸν Γιώτη Ζῆκο Βενέτη, ἴδιο που σημειῶνω καὶ τὰ σύνορά του ἀπὸ τοῦ Βαρλαάμ καθὼς θγαίνει στὴ στράτα στὸ Γκαλντεσίμι καὶ γυρίζει στὴ στράτα καὶ θγαίνει στὸ ἀμπέλι τοῦ Ζῶτο Κοτήλι, ἕως τὸ σύνορο, ποῦ ἔχει πουλήσει καὶ ὁ μεχρούμης Χαλάτ μπέης, ὁμοίως καὶ τὸ κλάϊ στὴν ἄκρη τοῦ ἀμπελιοῦ στοῦ Ζήση Τούφα. Ὅμοίως μὲ τὸν ἄνωθεν τόπον τοὺς ἔχω πουλήσει καὶ τίς καργιές καὶ περγουλιές καὶ μελίσινα.

Τὰ ἄνωτέρω τὰ ἐπούλησα δέκα χιλιάδες γρόσια. Καὶ ὅ,τι ἂν συμβῆ νὰ γίνῃ ἔχω ἐγὼ νὰ παίρνω τὸ δίκνο τους καὶ ὄχι ἄλλο τίποτε. Διὰ τοῦτο δίνω τὸ παρὸν σενέτι μου εἰς χεῖρας τῶν ἄνωθεν διὰ τὴν σιγουριά τους ἐνώπιον τούτων τῶν μαρτύρων καὶ βουλῶν μὲ τὴ βούλα μου καὶ ἔστω εἰς ἔνδειξιν. 1841 Ὀκτώβριος.

(ὑπογρ.). Βελῆς Λιάμτσες

ἐν σφραγίδι μικρᾷ Ὀρθογωνίου.

ἑτέρα σφραγίς ὁμοίου σχήματος.

Χασάν Λιάλιος Μεσαρέας

βεβαιῶνω καὶ θάζω τὴ βούλα μου καὶ τὸ χέρι μου.

(δακτυλικὸν ἀποτύπωμα).

Γρηγόριος Ἐφημέριος

μαρτυρῶ.

Αὕτη, ἐν τῷ μέτρῳ τῶν πενιχρῶν οἰκονομικῶν δυνατοτήτων τῆς, κατὰ τοὺς χαλεποὺς αὐτοὺς χρόνους, συντηρεῖ τὸ σχολεῖον τῆς Διπαλίτσας, τὸ ὁποῖον μορφώνει ὄχι μόνον τοὺς Ἑλληνόπαιδας ἀλλὰ καὶ τὰ Μουσουλμανόπαιδα τῶν εἰς τὴν γειτονικὴν Μεσαριὰν κατοικούντων Τουρκαλβανῶν, οἱ ὅποιοι, μὴ ἔχοντες σχολεῖον Τουρκικὸν ἀλλ' οὔτε καὶ Ἀλβανικὸν — δὲν ὑπῆρχε τότε γραπτὴ Ἀλβανικὴ γλῶσσα — μετ' εὐχαριστήσεως ἀπέστελλον τὰ τέκνα των εἰς τὸ ἑλληνικὸν σχολεῖον Διπαλίτσας, ἀνακουφίζει πτωχοὺς καὶ πονεμένους καὶ παρέχει φιλόξενον στέγην εἰς πάντα διαβάτην καὶ προσκυνητὴν. Ὅμως, ἀτυχῶς κατὰ τὸ ἔτος 1847 ὁ Παρ-

θένιος μεθίσταται εἰς τὰς αἰωνίους μονάς, τὸ δὲ ἐπόμενον ἔτος ὁ Ἀγάπιος προάγει εἰς Ἀρχιεπίσκοπον τῆς ἐν νεκροφανείᾳ διατελούσης Ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο διὰ τὴν Πωγωνιανήν, ἐὰν οὗτος, αἰρόμενος ὑπεράνω τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν τῶν προκατόχων του, παρέμενε ὡς Ἀρχιεπίσκοπος εἰς τὴν Μονήν, τὴν διαθέτουσαν κελλῖα ἱκανὰ καὶ κατάλληλα νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς Μητροπολις καὶ κατοικία τοῦ, ἕως χθὲς Ἡγουμένου, Μητροπολίτου. Ὡς Μητροπολίτης, διαμένων ἐν τῇ ἔδρᾳ του καὶ θὰ ἐπροφύλασσε — κατὰ τὸ δυνατόν — τὸ ἀτυχὲς ποιμνίον του, τὸ κατασπαρασσόμενον καθ' ἐκάστην ἀπὸ τοὺς αἰμοδόρους καὶ ἀγρίους Τουρκαλβανούς καὶ ἰδίως τοὺς ἀπαισίους καὶ εἰδεχθεῖς Καραμουρατᾶτες καὶ θὰ ἐπέδρα διὰ τῶν καταλλήλων κηρυγμάτων του εὐεργετικῶς, ἐνσταλάζων εἰς τὰς ψυχὰς των τὸ ὠραῖον Χριστιανικὸν ἄρωμα τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Θρησκείας.

Ἀκόμη, ὁ τοσοῦτον ζῆλον ἐπιδείξας ὡς Ἡγούμενος διὰ τὸ Ἱερὸν τοῦτο Σκήνωμα, θὰ ἐμερίμνα διὰ τὴν ἀξιοπρεπῆ συντήρησιν τούτου καὶ ἰδίως καὶ κυρίως θὰ ἐπρολάμβανε τὴν ἀπώλειαν τῶν πνευματικῶν καὶ λοιπῶν τῆς Μονῆς θησαυρῶν, οἵτινες δυστυχῶς, μετὰ τινα ἔτη, ὡς κατωτέρω θὰ ἴδωμεν, ἀπωλέσθησαν διὰ παντός!

Ἀτυχῶς καὶ οὗτος δὲν ἀπετέλεσεν ἐξαίρεσιν. Προτιμήσας ἀντὶ τῶν ἐπουρανίων τὰ ἐγκόσμια ἀγαθὰ, ἔλαβεν τὴν ἄγουσαν εἰς Μολδοβλαχίαν καὶ ἐνεκατεστάθη, ὅπως καὶ οἱ προκατοχοὶ του εἰς Βουκουρέστιον, ὅπου αἱ πλουσιώταται πρόσοδοι τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου. Δὲν ἐπέζησεν ὁμοίως, ἵνα ἀπολαύσῃ τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ. Μετὰ ἐν ἔτος ἀπέθανε καὶ διεδέχθη τοῦτον ὁ Νικανδρος καὶ τοῦτον ὁ Παναρέτος.

Τὰ Πατριαρχικὰ ἔγγραφα ἐκλογῆς ὡς Μητροπολιτῶν Πωγωνιανῆς τῶν αἰδοίμων τούτων Ἀρχιερέων εἶναι τὰ κάτωθι:

ΕΚΛΟΓΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΩΓΩΝΙΑΝΗΣ ΑΓΑΠΙΟΥ

Κώδιξ KB' σελ. 189

— Τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Πωγωνιανῆς ἀπροστατεύτου διαμεινάσης, τοῦ ἐν αὐτῇ ἤδη βραχὺ διατελέσαντος παραιτησαμένου ἀπ' αὐτῆς οἰκειοθελῶς, ὡς ἐμπροσθεν φύλλοις ἐκτὼ φαίνεται, ἡμεῖς οἱ ἐνδημιοῦντες Ἀρχιερεῖς, προτροπῇ καὶ ἀδείᾳ τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Σεβασμιωτάτου ἡμῶν Αὐθέντου Δεσπότη, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, κυρίου κυρίου Ἀνθίμου, συνελθόντες ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου καὶ ψήφους κανονικὰς προβαλλόμενοι εἰς εὐρεσιν καὶ ἐκλογὴν ἀξίου καὶ ἀρμοδίου προσώπου τοῦ ἀναδεξομένου τὴν ἀρχιερατικὴν προστασίαν καὶ ποιμαντορικὴν ῥάβδον τῆς Ἀγιωτάτης αὐτῆς Μητροπόλεως, πρῶτον μὲν ἐθέμεθα τὸν Ὁσιώτατον Ἀρχιμανδρίτην κύρ Ἀγάπιον, δεύτερον δὲ τὸν Χρῦσανθον καὶ τρίτον τὸν Νεδφυτον, ὧν καὶ τὰ ὀνόματα κατεστρώθησαν τῷδε τῷ ἱερῷ Κώδικι τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, εἰς ἐνδειξιν διηνεκῆ καὶ παράστασιν μόνιμον.

ἄνωμη! κατὰ μῆνα Νοέμβριον κγ' ἐπινεμήσεως ζ'.

(ἔπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῶν Ἁγίων Συνοδικῶν)

ΕΚΛΟΓΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΩΓΩΝΙΑΝΗΣ ΝΙΚΑΝΔΡΟΥ

Κώδιξ KB' σελ. 219

Τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Πωγωνιανῆς ἀπροστατεύτου διαμεινάσης, ἅτε

τοῦ ἐν αὐτῇ Ἀρχιερατεύοντος Ἀγαπίου τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς Οὐρα-
γίους Μονὰς μεταστάντος, ἡμεῖς οἱ ἐνδημοῦντες ἀρχιερεῖς προτροπῇ καὶ ἀδείᾳ τοῦ
Παναγιωτάτου καὶ Σεβασμιωτάτου ἡμῶν Αὐθέντου καὶ Δεσπότη, τοῦ Οἰκουμενι-
κοῦ Πατριάρχου κυρίου κυρίου Ἀ γ θ ἱ μ ο υ, συνελθόντες ἐν τῷ Πανσέπτῳ
Πατριαρχικῷ ναῷ τοῦ ἁγίου ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφό-
ρου καὶ ψήφους κανονικὰς προβαλλόμενοι εἰς εὔρεσιν καὶ ἐκλογὴν ἀξίου καὶ ἀρμο-
δίου προσώπου, τοῦ ἀναδεξομένου τὴν Ἀρχιερατικὴν προστασίαν καὶ ποιμαντορι-
κὴν ράβδον τῆς ἁγιωτάτης αὐτῆς Μητροπόλεως, πρῶτον μὲν ἐθέμεθα τὸν Θεοφι-
λέστατον Ἐπίσκοπον Λαμφάκου, ἀγαπητὸν ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφὸν κύρ Ν ἱ -
κ α ν δ ρ ο ν, β'. τὸν Ἀθανάσιον καὶ γ'. τὸν Μεθόδιον, ὧν καὶ τὰ ὀνόματα κατε-
στρώθη ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ Κώδικι τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, εἰς
ἐνδειξιν διηγεκῆ καὶ παράστασιν νόμιμον. Ἐτει αὐτῶν! (1850) μηνὶ Δεκεμβρίῳ 27
ἐπινεμήσεως θ'. (Ἐπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῶν Ἀγίων Συνοδικῶν).

Τῆς Ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Πωγωνιανῆς ἀπροστατεύτου διαμεινάσης ἅτε
δὴ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντος Νικάνδρου, παρεκτραπέντος τῶν πρὸς τὴν Ἐκκλη-
σίαν καὶ πρὸς τὴν ὑψηλὴν ἐξουσίαν χρεῶν αὐτοῦ καὶ διὰ ταῦτα ἐκπτώτου παρ
αὐτῆς γενομένου κανονικῶς ἀπομακρυνθέντος τέλειον ἡμεῖς οἱ ἐνδημοῦντες ἀρχιε-
ρεῖς, προτροπῇ καὶ ἀδείᾳ τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Σεβασμιωτάτου ἡμῶν Αὐθέντου
καὶ Δεσπότη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυρίου, κυρίου Ἀγθίμου, συνελθόν-
τες ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Ἀγίου ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Γε-
ωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου καὶ ψήφους κανονικὰς προβαλλόμενοι εἰς εὔρεσιν καὶ ἐκ-
λογὴν ἀξίου καὶ ἀρμοδίου προσώπου τοῦ ἀναδεξομένου τὴν Ἀρχιερατικὴν προστα-
σίαν καὶ Ποιμαντορικὴν ράβδον τῆς Ἀγιωτάτης αὐτῆς Μητροπόλεως, αὐτὸν μὲν
ἐθέμεθα τὸν Ὀσιολογιώτατον ἐν Ἱερομονάχοις κύρ. Πανάρετον, τὸν καὶ Μέγαν Ἀρ-
χιδιάκονον τῆς Ἀγίῳ τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας εὐδοκίμως διατελέσαντα
2ον δὲ τὸν Νίκαδρον — συνώνυμον τοῦ κηρυχθέντος ἐκπτώτου — καὶ 3ον τὸν
Κωνσταντίον, ὧν τὰ ὀνόματα κατεστρώθη ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ Κώδικι τῆς Ἀγίας τοῦ
Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ εἰς ἐνδειξιν διηγεκῶς καὶ παράστασιν νόμιμον.

Ἐν ἔτει Σωτηρίῳ αὐτῶν! (1854) κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον, ἐπινεμήσεως ιγ'.

(Ἐπογραφή)

Ἡρακλείας Πανάρετος, Νικομηδείας Διονύσιος, Δέρκων Γεράσιμος, Ἀμα-
θείας Κύριλλος, Ἄρτης Σωφρόνιος, Νύσσης Ἰωαννίκιος.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Παρθενίου, τὴν χειροτονίαν τοῦ Ἀγαπίου ὡς Ἀρ-
χιεπισκόπου Πωγωνιανῆς, καὶ τούτου θανόντος ἐκλεγέντος τοῦ Νικάνδρου καὶ τού-
του καθαιρεθέντος, ἀντικατασταθέντος ὑπὸ τοῦ Παναρέτου, ἡ Μονὴ ἀπὸ τοῦ ἔτους
1848 μέχρι τοῦ 1858 παρέμεινεν ἄνευ Ἡγουμένου καὶ μοναχῶν.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐπετροπεύετο ὑπὸ ἐνὸς καλοῦ μὲν καὶ τιμίου λαϊκοῦ
ἐκ Διπαλίτσης, Ἰωάννου Γκίκα ὀνομαζομένου, ἀλλ' ἀκαταλλήλου, ἵνα διοικήσῃ τὴν
Μονὴν καὶ διαφυλάξῃ τὴν περιουσίαν ταύτης καὶ δὴ τοὺς πνευματικούς της θησαυ-
ροὺς. Κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα, δυστυχῶς ἐγένετο ἡ διαρπαγὴ τούτων καὶ ἡ ἀπογύμνω-
σις τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

Τὴν οἰκτρὰν ταύτην κατάστασιν διεκτραγωδῶν ὁ ἱστορικὸς Λαμπρίδης (Ἱε-

ρ ἂ ἐ ν Ἡ π ε ἰ ρ ω Σ κ η ν ὤ μ α τ α σελ. 10) γράφει: «...Οἱ διάδοχοι ὁμῶς τῶν θερμουργῶν ἐκείνων μοναχῶν οὐ μόνον τὰ θήματα αὐτῶν δὲν ἠκολούθησαν ἀλλὰ καὶ πολυτίμους ἐκείνων σημειώσεις καὶ χειρόγραφα βιβλία κατέστρεψαν καὶ πρὸς πυρὰν χρώμενοι ταῦτα.

— Πρὸς πλήρη ὁμῶς πάντων τούτων τοῦ Ἐθνους θησαυρῶν ἐξαφάνισιν οὐκ ὀλίγον πρὸ μικροῦ συνετέλεσαν καὶ οἱ ἐπικατάρτοι, ἐμπειρικός τις ἰατρός ἐκ Ρουφιᾶς, Σκουλαρίκας ἐπονομαζόμενος, χειρόγραφα πολλὰ καὶ μάλιστα πάμπολλα ἐν μεμβράναις βιβλία τῆς Μολυβδοσκεπάστου Μονῆς ἀπεμπολήσας καὶ ἔπηλυσ τις ὠρολογοποιός». Εἰς τὴν πλήρη ἐξαφάνισιν τῶν ἀνεκτιμῆτων πνευματικῶν θησαυρῶν τῆς Μονῆς συνετέλεσεν οὐκ ὀλίγον καὶ ἡ ἄγνοια τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς, τινῶν δὲ τούτων καὶ ἡ κακότης.

Ὁ ἀείμνηστος νῦν, αἰωνόβιος γέρων Χριστόδουλος Οἰκονόμου, υἱὸς τοῦ ἀοιδίμου Παπαχαραλάμπους Οἰκονόμου, πάππου τῆς συζύγου μου Εὐδοξίας, ὁ θεωρούμενος ὡς ὁ τότε περισσότερο μορφωμένος τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου, μοὶ διηγεῖτο ὅτι, πολλὰ τῶν χειρογράφων ἐπὶ μεμβράνης Ἱερῶν καὶ διδακτικῶν βιβλίων τῆς Μονῆς, εἶχον διαρπαγῆ ὑπὸ ἀγροίκων συγχωρίων του. Τούτων ἀφήρουν τὰ λεπτὰ ἐκ μεμβράνης φύλλα καὶ ἐγρησιμοποιοῦν ταῦτα ὡς κατύματα τῶν πρωτογόνων ὑποδημάτων των ἐξ ἀκατεργάστων δερμάτων ζώων. Ταῦτα, λεπτότατα ὄντα, ὡς ἦτο ἐπόμενον, κατεστρέφοντο μετὰ τινος ἡμέρας.

Ἐν τῇ διακαεῖ ἐπιθυμίᾳ μου, ἵνα ἀνεύρω πᾶν στοιχεῖον, σχετικὸν μὲ τὴν ἱστορίαν καὶ λαογραφίαν τῆς περιοχῆς ταύτης, παρεκάλεσα τότε, μίαν τῶν ἡμερῶν, τὸν ἀείμνηστον Μπάρμπα - Χριστόδουλον, ἵνα μοῦ ἐπιτρέψῃ καὶ ἐρευνήσω τὸ εἰς τὰ ὑπόγεια τῆς οἰκίας του καὶ εἰς σεσαθρωμένους ἐκ κλάδων ἰτεῶν μεγάλους καλάθους, ἀτάκτως ἐρριμμένον οἰκογενειακὸν του ἀρχεῖον. Μετὰ τινος δισταγμοῦς — διὰ λόγους ἀγνώστους μοι — μοὶ ἐπέτρεψε τοῦτο. Μίαν λοιπὸν Κυριακὴν, μετὰ τὴν Θείαν Λειτουργίαν, μετέβην περιχαρῆς εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ πλήρης ἐλπίδων ὅτι ἡ ἔρευνά μου δὲν θὰ ἀποθῆ ἐπὶ ματαίᾳ, ἐκάθισα εἰς скаμνίον ἐν τῷ ὑπογείῳ καὶ ἤρχισα νὰ ἐξετάζω μετὰ προσοχῆς καὶ ἐνδιαφέροντος ἅπαντα τὰ ἐν τοῖς καλάθοις ἔγγραφα, γράμματα, καὶ βιβλία, πολλὰ τῶν ὁποίων ἔφερον ζωηρὰ τὰ ἴχνη τῆς ἀνακουφίσεως τῶν ἀμνῶν καὶ ἐριφίων τοῦ γέροντος, διότι, οἱ ἐν λόγῳ κάλαθοι, παρημελημένοι, ἐχρησίμευον ὡς κατοικίαι τῶν ἀγαθῶν τούτων ζφαρίων κατὰ τὴν μεταξὺ τοῦ χειμῶνος καὶ τῆς ἀνοιξεως περίοδον.

Ἡ ἔρευνά μου αὕτη δὲν ἱκανοποίησε μὲν πλήρως τὰς προσδοκίας μου, οὐχ ἦτον ὁμῶς συνετέλεσε κατὰ πολὺ εἰς τὴν παροχὴν τῶν περισσοτέρων στοιχείων, ἐφ' ὧν ἐστηρίχθη διὰ νὰ φέρω εἰς τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος τὴν παροῦσαν μου πραγματείαν, ὡς καὶ ἄλλας δημοσιευθείσας κατὰ καιροῦς εἰς τὴν ἐν Ἰωαννίνοις ἐκδιδομένην, ἔγκριτον Μηνιαίαν ἐπιθεώρησιν «**ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ**» καὶ ἄλλας ἐν Ἀθήναις Ἡπειρωτικὰς Ἐφημερίδας καὶ Περιοδικά. Εὐγνωμονῶ ὅθεν τὸν ἀείμνηστον Μπάρμπα - Χριστόδουλον καὶ εὐχομαι ἵνα «**ὁ μισθὸς τοῦ ἐστὶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς**».

Μεταξὺ τῶν ἄλλων πολυτίμων μοι στοιχείων, εὔρον ἐκεῖ καὶ βιβλία Δημοτικοῦ σχολείου, τῶν ὁποίων ἐγένετο χρῆσις εἰς τὰ σχολεῖα πρὸ ὀγδοηκονταετίας, Χρηστομάθειαν, Ἱερὰν Ἱστορίαν, Γεροστάθην, τὰ ὁποῖα ἔφερον καλύμματα ἐκ φύλλων μεμβράνης Ἱερῶν Βιβλίων, καὶ εἰς τὰ ὁποῖα ἀνεγράφοντο δι' ἀνεξιτήλου μελάνης περικοπαὶ τῆς Ἱερᾶς Βίβλου. Προφανῶς ταῦτα προήρχοντο ἀπὸ τὰ ἀνεκτιμῆτου ἀξίας χειρόγραφα ἐπὶ μεμβράνης βιβλία τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου, τὰ ὁποῖα εἶχον ὑπεξαιρεθῆ παρ' ἀσυνειδήτων ἱεροσύλων κατὰ τὴν ὡς ἄνω ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ Ἱερὰ Μονή, μείνασα ἄνευ Ἡγουμένου καὶ μοναχῶν, ἦτο εἰς τὴν διάθεσιν παντὸς κακοποιοῦ ἱεροσύλου καὶ τυχοδιώκτου. Τότε, πλὴν τῶν ἀνεκτιμῆτου ἀξι-

ας πνευματικῶν θησαυρῶν, ἐκλάπησαν καὶ πολύτιμα Ἱερὰ σκεύη, χρυσοποίκιλτα Ἱερὰ ἄμφια καὶ ἄλλα ἐπιπλά τῆς Μονῆς. Ἡ κατάστασις τῆς ἦτο ἀπελπιστικὴ καὶ ἀξιοθρήνητος. Τὰ κατωτέρω δημοσιευόμενα δύο Μητροπολιτικὰ ἔγγραφα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, Βελλᾶς καὶ Κονίτσης, ἐκδοθέντα τὴν ἐποχὴν ταύτην, μαρτυροῦσι περιτράνω τὴν δεινὴν αὐτῆς κατάστασιν.

Ἰδοὺ ταῦτα·

Τὸ 1ον,

Τιμιώτατε κύριε Ἰωάννη Γκίκα, ἐπίτροπε τοῦ Ἱεροῦ Μοναστηρίου τῆς Μολυβδοσκεπάστου, πατρικῶς ἐν Κυρίῳ εὐχόμεθα.

Ἐπειδὴ καὶ ὁ Ἀναγνώστης Κίτζου Πεκλαρίτης, προσπεσὼν τῷ ἐλέει τῆς Ἐκκλησίας ἔλαβε τὴν συγχώρησιν, διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν κυριαρχικοῦ γράμματος, σοὶ ὑπαγορευόμεν, ὅπως σοὶ ἐγχειρισθῇ αὐτὸ παρὰ τοῦ ἐν Κονίτση ἡμετέρου Ἐπιτρόπου, αἰδεσιμωτάτου Οἰκονόμου Παπα - κύρ Ἰωάννου, ἀμέσως νὰ φροντίσῃ ἀνεὶ ἀναβολῆς καιροῦ νὰ ἐξωφλήσῃ τὰ Ὁμόλογα, τὰ ὁποῖα φέρει ὁ Ἀναγνώστης Κίτζου Πεκλαρίτης μετὰ τοῦ νομίμου τόκου αὐτῶν καὶ νὰ ξεπέσῃ μόνον ὅσα γρόσια πῆρεν ὁ Ἀναγνώστης ἀπὸ τὰ σταφύλια τοῦ ἀμπελιοῦ.

Ἀφοῦ δὲ πληρώσῃ τὰ χρήματα εἰς τὸν Ἀναγνώστην καὶ πάλιν τὰ Ὁμόλογα ἐξωφλημένα, ἀμέσως νὰ κινήσῃ καὶ νὰ ἔλθῃ ἐνταῦθα πρὸς ἡμᾶς χωρὶς ἄλλο, ἢ δὲ τοῦ Κυρίου χάρις εἴη μετὰ τῆς τιμιότητός σου.

Ἐν Ἰωαννίνοις τῇ 20ῇ Νοεμβρίου 1856

(Ὑπογρ.) Ὁ Ἰωαννίνων, Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Παρθένιος

ἐν Χριστῷ εὐχέτης

Τὸ 2ον

Εὐλαδέστατοι Ἱερεῖς οἱ φάλλαντες εἰς τὸ χωρίον Διπαλίτζα, τῆς Ἐπαρχίας Πωγωνιανῆς, Τιμιώτατοι Παρθενοῖς καὶ Μουχμπέρηδες, Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἡμῖν ἀγαπητά, χάρις ἐν ἡμῖν καὶ εὐλογία παρὰ Θεοῦ.

Πληροφορούμεθα μετὰ θετικότητος, ὅτι πολλὰ πράγματα τοῦ Ἱεροῦ Μοναστηρίου Μολυβδοσκεπάστου εὐρίσκονται αὐτόσε εἰς χεῖράς τινων, μεταχειριζομένων ταῦτα. Μὴ ἀνεχόμενοι δὲ τὸ τοιοῦτον, ὅπερ ἀφορᾷ τὴν βλάβην τοῦ Μοναστηρίου, διωρίσαμεν τὸν τιμιώτατον κύριον Ἰωάννην Γκίκαν, ἐπίτροπον τοῦ μνησθέντος Μοναστηρίου, ἵνα, μετὰ τῶν αὐτόσε προκρίτων, φροντίσας καὶ συνάξας τὰ πράγματα ταῦτα, καταθέσῃ εἰς μέρος ἀσφαλέστατον καὶ ποιήσας κατάλογον, ἀποστείλῃ ἡμῖν.

Τοῦτο γινώσκοντες, προτρεπόμεθα ἵνα, ὅστις κατέχει πρᾶγμα Μοναστηριακόν, ἀποδόσῃ τοῦτο εἰς τὴν Τιμιότητά του, διότι ὁ παρακούσας θέλει ὀποπέσει εἰς τὴν δικαίαν τῆς Ἐκκλησίας ὀργήν.

Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις εἴη μετὰ πάντων Ὑμῶν.

Ἐν Κονίτζῃ τῇ 26ῃς Ἰουνίου 1857

Ὁ Ἰωαννίνων, Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Παρθένιος

ἐν Χριστῷ εὐχέτης

Εἰς τὸ πρῶτον ἐκ τῶν δύο ὡς ἄνω Μητροπολιτικῶν ἔγγράφων βλέπομεν, ὅτι ἡ Ἱερὰ Μονή, ὑπαίκουσα εἰς ἀθηοίτους ἀνάγκας, ἐξακολουθεῖ νὰ συνάπτῃ δάνεια

καὶ νὰ ὑπογράφη χρέωστικά Ὁμόλογα. Ἀκόμη πληροφορούμεθα καὶ τοῦτο ὅτι ἡ Ἐκκλησία, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἀναστέλλῃ τὴν ἐξόφλησιν Γραμματίων δανειστῶν, οἵτινες ἐτιμωρήθησαν παρ' αὐτῆς δι' ἐπιτιμίων, ὡς ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει ὁ Ἀναγνώστης Κίτζου Πεκλαρίτης, εἰς τὸν ὁποῖον κατεκρατεῖτο τὸ ὀφειλόμενον ποσὸν μέχρις ὅτου οὗτος π ρ ο σ έ π ε σ ε τ ῶ ἔ λ έ ε ι τ ῆ ς Ἐ κ κ λ η σ ί α ς καὶ ἔ λ α β ε πα ρ' α ὐ τ ῆ ς σ υ γ χ ῶ ρ η σ ι ν.

Εἰς δὲ τὸ δεῦτερον ἔγγραφον βλέπομεν ὅτι ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, ἐνδιαφερομένη διὰ τὴν διάσωσιν τῶν πνευματικῶν θησαυρῶν καὶ λοιπῶν θρησκευτικῶν καὶ ἔθνικῶν κειμηλίων παραγγέλλει, ἵνα οἱ ἱερεῖς καὶ λοιποὶ ἀρμόδιοι, μεριμνήσωσι οἰὰ τὴν συλλογὴν τῶν κλαπέντων καὶ ἀπειλεῖ τοὺς δυστροποῦντας νὰ παραδώσωσι ταῦτα « ὅ τ ι θ ἄ ὑ π ο π έ σ ω σ ι ν εἰ ς τ ῆ ν δ ι κ α ί α ν τ ῆ ς Ἐ κ κ λ η σ ί α ν ὀ ρ γ ῆ ν ».

Ἄτυχῶς ὅμως οὔτε αἱ προτροπαὶ τῆς οὔτε αἱ ἀπειλαὶ τῆς ἴσχυσαν, ἵνα πείσωσι τοὺς θεδήλους ἱεροσύλους νὰ συνέλθωσι καὶ παραδώσωσι τὰ διηρπασμένα. Ἡ πατρικὴ μέριμνα τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Π α ρ θ ε ν ἰ ὄ μ ἔπεσεν εἰς τὸ κενόν, εἰς ὧτα μὴ ἀκουόντων!

Οὕτω ἡ Ἱερά, Βασιλικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου, ἡ ἄλλοτε πλουσιωτάτη οἰκονομικῶς, ἡ ἔχουσα εἰς τὰς Βιβλιοθήκας τῆς ἀνεκτιμῆτους πνευματικούς θησαυροὺς καὶ εἰς τὰ Σκευοφυλάκιά τῆς πολύτιμα Ἱερά σκεύη καὶ βαρύτιμα χρυσοποίκιλτα Ἱερά Ἄμφια, ἔμεινε κατάπτωχος καὶ ἀπογυμνωμένη. Διεσώζετο καὶ ἐφυλάσσετο ἐπιμελῶς μέχρι τὸ 1908, ὡς μοναδικὸς παρ' αὐτῇ πνευματικὸς θησαυρὸς, ἐν χειρόγραφον ἐπὶ μεμβράνης Ἱερὸν Εὐαγγέλιον μὲ πολύτιμον ἐπίχρυσον Στάχωσιν. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο παρέλαβε πρὸς διάσωσιν ὁ τότε ἀοιδίμος Μητροπολίτης Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Σ π υ ρ ῖ ὄ ω ν καὶ τὸ ὁποῖον, ἔπειτα ἀπὸ πολλὰς καὶ ἀδικαιολογήτους περιπετείας του, παρεδόθη, μετὰ τὸν θάνατόν του, εἰς τὸ Μουσεῖον τῶν Ἰωαννίνων, εἰς τὸ ὁποῖον φυλάσσεται ἐπιμελῶς, ἵνα μαρτυρῇ, ὡς μόνον τεκμήριον, τὴν πνευματικὴν καὶ θερμαντικὴν ταύτην θρησκευτικὴν Ἑστίαν, τὴν Ἱεράν Σταυροπηγιακὴν Μονὴν Μολυβδοσκεπάστου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 7ον

Ἡ ΜΟΝΗ ΩΣ ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗ ΚΑΙ ΕΝΟΡΙΑΚΗ.

Παρέσχομεν ἐν τοῖς προηγουμένοις κεφαλαίοις ἀναμφισβήτητα τεκμήρια καὶ ἀπεδείχθη περιτράνως, ὅτι ἡ Ἱερά αὕτη Μονὴ ἦτο ἀνέκαθεν Σταυροπηγιακὴ καὶ ὅτι, τὴν Σταυροπηγιακὴν τῆς ταύτην ιδιότητα διετήρησεν ἐπὶ ὀλόκληρους ἑκατονταετηρίδας.

Τὸ ἔτος ὅμως 1831 τὸ Σεπτὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, στηριχθὲν εἰς ἐσφαλμένας, ἴσως δὲ καὶ ὑποβολιμαίας εἰσηγήσεις, διὰ Σιγγιλίου του, καταχωρηθέντος εἰς τὸν ὑπ' ἀριθ. ΚΓ' Πατριαρχικὸν Κώδικα (σελ. 312) ἀποφασίζει καὶ μεταβάλλει τὴν Σταυροπηγιακὴν τῆς ὑπόστασιν εἰς ἐνοριακὴν καὶ τὴν ἔγνωσιν καὶ προσήλωσιν αὐτῆς εἰς τὴν Μητρόπολιν Πωγωνιανῆς. Ἦτο τοῦτο μία ἐσπευσμένη ἐνέργεια, ἀναγνωρισθεῖσα ὡς ἀνεδαφικὴ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Πατριαρχείου.

Ἰερός Βυζαντινὸς Ναὸς τῆς Ἀγίας Τριάδος, ἐκτισμένος, κατὰ τὸν Μεσαίωνα, ἐπὶ πανηγύλου καὶ ἀποτόμου βράχου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Πρὸς πλήρη ἐνημέρωσιν τοῦ εὐσεβοῦς ἀναγνώστου,, παραθέτω κατωτέρω οὐσιωδέστερα ἀποσπάσματα τοῦ ἐν λόγῳ Σιγγιλίου, ἅτινα ἔχουσιν ὡς ἀκολούθως :

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ

« ... Ταῦτα τοίνυν, ἐγκριθέντα συνοδικῶς εὐλογα καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων λυσιτελῶς καὶ συμφέροντα, ἔγνωμεν ἐπικυρῶσαι καὶ ἐμπεδῶσαι καὶ διὰ τοῦδε τοῦ Πατριαρχικοῦ ἡμῶν καὶ Συνοδικοῦ Σιγγιλιώδους ἐν μεμβράναις γράμματος, ἐφ' ᾧ τὴν ἐνέργειαν ἔχειν διὰ παντὸς ἀμετάβλητον καὶ ἀπαρασάλευτον. Καὶ δὴ γράφοντες Συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς, ἀποφαινόμεθα καὶ ὀρίζομεν καὶ θεσπίζομεν ἵνα :

Α'. Τὸ διαληφθὲν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Πωγωνιανῆς Ἱερὸν Μοναστήριον τῆς Παναγίας τῆς Μολυβδοσκεπάστου, τὸ εἰς δεῦρο Σταυροπήγιον διατελέσαν, ὑπάρχει μετὰ τῶν ἐν Βλαχίᾳ δύο Μετοχιῶν αὐτοῦ, ἧτοι τοῦ Ἱεροῦ Μοναστηρίου τοῦ Ἁγίου Δημητρίου κατὰ τὴν Ἐπισκοπὴν Μπουζαίου, ἐπονομαζομένου Μπράδου, μετὰ τῶν Μωσιῶν αὐτοῦ Νίσκοβο, Ζαλῶδι, Πατρῶπα, Λάππα, Τοῦφα, μετὰ τῶν Μουλκίων τῆς Σκήτεως Κ α δ ρ ι ε ν ι, δεσποζομένης ἐξ ἡμισείας ἐτέρῳ τινὶ Μοναστηρίῳ ὁμοῦ μετὰ τῆς Ποίμνιτσας καὶ τῶν ὀσπιτίων καὶ ἄλλων κτημάτων αὐτῆς Ἐ ν ο ρ ι α κ ὀ ν, ἠγνωμένον εἰς τὴν Μητρόπολιν Πωγωνιανῆς

Β' ..... Γ' ..... Δ' .....

Ε'. Ὄφειλει ὅθεν τὴν ἐπαρχίαν ταύτην, μετὰ τοῦ συνενωθέντος αὐτῇ Ἱεροῦ Μοναστηρίου τῆς Μολυβδοσκεπάστου καὶ τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μετοχιῶν αὐτῆς, συστήσαι, ἔχειν τε καὶ διατηρεῖν ἐσαεὶ Σχολὴν ἐν τῇ προσφορωτέρῳ μέρει τῆς ἐπαρχίας, πληρῶνουσα ἀπὸ τῶν ἐπαρχιακῶν εἰσοδημάτων τοὺς διδασκαλικοὺς μισθοὺς καὶ πάντα τὰ λοιπὰ τῆς Σχολῆς δαπανήματα, ἐπὶ τῷ διδάσκεισθαι ἐν αὐτῇ ἀμισθὶ τοὺς παῖδας τῶν ἐπαρχιωτῶν Χριστιανῶν, φροντίζοντες τῆς βελτιώσεως αὐτῆς σὺν τῷ χρόνῳ προϊόντι ἐπὶ τῆς βάσεως μένται τοῦ περὶ Σχολῶν προεκδοθέντος Ἐκκλησιαστικοῦ Κανονισμοῦ.

Ϛ'. Ἡ ποσότης τοῦ ἐτησίου εἰσοδήματος τῆ τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ παρὰ τοῦ Μοναστηρίου ἀναδιβάσσεται ἀπὸ 1500 εἰς 2000 γρόσια.

αὼλα' Κατὰ μῆνα Ἰούνιον
Ἐπινεμήσεως 8

(Ὑπογρ.) ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ Ε. Θ.

- *Ο Καισαρείας Παῖσιος
- *Ο Ἐφέσου Ἀνθιμος
- *Ο Ἡρακλείας Διονύσιος
- *Ο Νικομηδείας Διονύσιος
- *Ο Χαλκηδόνος Ἱερόθεος
- *Ο Δέρκων Νεόφυτος
- *Ο Ἀδριανουπόλεως Γεράσιμος
- *Ο Νεοκαισαρείας Κύριλλος
- *Ο Πισσιδίας Μελέτιος
- *Ο Βελισσοῦ Αὐξέντιος.

Εἰς τὸ ὡς ἄνω Πατριαρχικὸν Σιγγίλιον, διὰ τοῦ ὁποῖου ἡ Σταυροπηγιακὴ ὑπόστασις τῆς Ἱερᾶς Μονῆς μεταβάλλεται εἰς Ἐνοριακὴν, βλέπομεν μετ' εὐχαριστή-

σεως, ὅτι λαμβάνεται πρόνοια, ἵνα ἰδρυθῆ, δαπάναις τῆς Μονῆς καὶ τῶν ἐσόδων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, Σχολὴ ἐν τῷ π ρ ο σ φ ο ρ ω τ έ ρ ω μέρει τῆς ἐπαρχίας· «ἐπὶ τὸ διδάσκεισθαι ἐν αὐτῇ ἀμισθί τοὺς παῖδας τῶν ἐπαρχιωτῶν Χριστιανῶν».

Ἡ εὐεργετικὴ αὐτὴ διάταξις ἦτο ὄντως Θεῖον δῶρον διὰ τοὺς Πωγωνιανίτας. Ἦτο σπουδαιοτάτη καὶ πάλιν συμβολὴ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν ἀλυτρώτων Ἑλληνοπαίδων, τὰ ὁποῖα αὐτὴν τὴν ἐποχὴν εἶχον εἰπέρ ποτε ἄλλοτε ἀνάγκην παροχῆς δωρεᾶν τῆς ἀπαραιτήτου Ἑλληνοχριστιανικῆς μορφώσεως: Ἡ Ἑλληνικωτάτη αὕτη Ἐπαρχία, μόλις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἶχεν ὑποστῆ παντελεῆ καταστροφὴν καὶ ἐρήμωσιν ἀπὸ τὸν αἰμοδόρρον σατράπην τῆς Ἡπείρου Ἀλῆ πασᾶν. Ἡ ὀργὴ αὐτῆ τοῦ τυράννου ἐναντίον τῆς μαρτυρικῆς ταύτης Ἐπαρχίας, ἣτις διῆλθεν ἐκ στόματος πυρός καὶ σιδήρου, προῆλθεν ἐκ τοῦ ὅτι, οἱ εὐγενεῖς, μορφωμένοι, γενναῖοι καὶ φιλελεύθεροι κάτοικοι αὐτῆς, εἶχον τὸ θάρρος, τὴν τόλμην νὰ καταφύγωσι παραπονούμενοι εἰς τὸν Κούρτ Πασᾶ τῶν Βελεγράδων (Βερατίου) δι' αὐθαιρέτους εἰς θάρος των ἐνεργείας τοῦ Ἀλῆ, ὅστις, καλέσας παρ' αὐτῷ τοῦτον, τὸν ἐφυλάκισεν.

Ἀργότερον, τῇ μεσολαβήσει τῆς Κούρτ πασίνας ἀπεφυλακίσθη καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν σατραπείαν του. Οὗτος, μένεα πνέων ἐναντίον τῶν Πωγωνιαντῶν, διότι ἐτόλμησαν νὰ ἀναφέρουν τὰ ἔκτροπα αὐτοῦ εἰς τὸν ἀμέσως προϊστάμενόν του, Κούρτ πασᾶν, ἐξεδικήθη κατὰ τὸν πλέον ἀναλγητότερον καὶ αἰμοδορώτερον τρόπον, ἅπασαν τὴν ἐπαρχίαν Πωγωνιανῆς.

Τὴν μῆνιν του ταύτην βλέπομεν εἰς τὴν Ἀληπασιάδα, τὸ γνωστὸν ἐκ δέκα περίπου χιλιάδων στροφῶν ἔμμετον ἔργον, τὸ πλῆρες κολακειῶν πρὸς τὸν ἀπαίσιον σατράπην, τοῦ περιφήμου ἐκ Δελβίνου Τουρκαλβανοῦ Χατζησεχρέτη, τοῦ ἔλεεινοῦ τούτου αὐλοκόλακος καὶ παρασίτου τῆς Ἀληπασαλίτικῆς αὐλῆς.

Οὗτος ἦτο τελείως ἀγράμματος, εἶχεν ὅμως ἐμφυτον τὴν κλίσιν πρὸς τὴν ποίησιν. Ὑπηγόρευε τὰ κατὰ καιροὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐμπνεόμενα, καὶ τὰ ὁποῖα ἦσαν λιθωνωτοὶ πρὸς τὸν σατράπην, εἰς ἐγγράμματον χριστιανὸν τῆς αὐλῆς, ἐκεῖνος τὰ ἔγραφεν καὶ οὕτως ἐγένετο ἡ περίφημος Ἀληπασιάς, τῆς ὁποίας ἀντίγραφον εὐρίσκεται ἐν τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ. Ἡ εἰς Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ Χατζησεχρέτη γραφεῖσα αὕτη ἱστορία τῶν ἔργων τοῦ Ἀλῆ, μαρτυρεῖ ἀκόμη, ὅτι εἰς τὸ ἠρωϊκὸν Δέλβινον, τὸ στενάζον ἤδη ὑπὸ δυσβάστακτον Ἀλβανικὴν δουλείαν, ὠμιλεῖτο ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ὄχι μόνον ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατοίκων ἀλλὰ καὶ ὑπὸ αὐτῶν τούτων τῶν Τουρκαλβανῶν.

Ἐπειδὴ ἡ καταστροφὴ αὕτη τῆς Πωγωνιανῆς δὲν εἶναι ἄσχετος μὲ τὴν παροῦσαν μου πραγματείαν, δεδομένου ὅτι ἡ Ἱερὰ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου καὶ Μονὴ Πωγωνιανῆς ἐκαλεῖτο, ἡ δὲ ἐν αὐτῇ Ἱερὰ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου Παναγία ἡ Πωγωνιανίτισσα προσονομάζεται, διὰ τοῦτο δὲν κρίνω ἄσκοπον νὰ παραθέσω στροφάς τινας τοῦ ὡς ἄνω Ἐμμέτρου ἔργου, ἐκ τῶν ὁποίων φαίνεται ἡ μανία ἀντεκδικήσεως τοῦ ἀπαισίου τυράννου (Βλέπε Ἀληπασιάδα σελ. 142).

Ἄχ, ἄχ! καημένη Πωγωνιανή, ἂν ἴσως καὶ γλυττώσω.

τὸ τί ἐσεῖς μοῦ κάματε νὰ σᾶς τὸ ξεπλερώσω.

Κι Ἀλῆς τῆς ἐπροβόδισε δὲν ἔχω κασαβέτι (1)

μόν' ἔχω ποὺ καψώθηκα (2) καὶ μοῦρχεται ζαχμέτι (3).

1) κασαβέτι=στεναχώρια

2) καψώθηκα=φυλακίστηκα

3) ζαχμέτι=κακοφανισμὸς

Κι ἂν μ' ἀπολύκη σήμερα (Ὁ Κούρτ πασᾶς) ἐγὼ ναὶ χωρὶς ἄλλο
Πρῶτα κι' ἀρχὴ στὴν Πωγωνιανή, τσεκούρι θε νὰ βάλω.
Προβόδῃσε στὴν Πωγγιανὴ τὰ μαῦρα τὰ μαντάτα
πὼς θὰ σᾶς δώσω γρήγορα τὴν σκοτεινὴ τὴ στράτα.
Τί θαρρευέτε, ἄθεοι, πὼς πᾶτε στὸ Μπεράτι
ἐμένα νὰ προδώσετε νὰ βρῆτε σεῖς ραχάτι; (4).

(σελ. 196)

Μωροὶ χωριάτες ἄθεοι, ξέρετε χωρὶς ἄλλο
ὅτι θε λάρθω εἰς ἐσᾶς τζεκούρι θε νὰ βάλω
Ἐπὸ μικρὸν ἕως τρανὸν ψυχὴ δὲ θὰ λαφήσω
τὸ ὄνομά σας τ' ἄπιστο καθόλου θὰ τὸ σβήσω.

(σελ. 157)

Καὶ πάει στὴν Πωγωνιανὴ νὰ γδάρῃ νὰ σκοτώσῃ
Κι ὅτι χρωστᾶνε στοῦ Βελῆ νὰ τοὺς τὸ ξεπλερώσῃ
τοὺς λέγει· «Μῶρ' ἄθεοι, σκυλλιά, σήμερα θὰ μὲ δῆτε
Κι ἄλλη φορὰ στὸν Κούρτ πασᾶ νὰ πᾶτε νὰ κλαυθῆτε!

Καὶ καυχᾶται, πού συνεπλήρωσε τὴν καταστροφὴ, γράφων
— Βουνὰ καὶ κάμποι γέμισαν κουφώματα κι ἀνθρώποι
Ἐπὸ βελῆς τοὺς κύτταξε καὶ χώλιασε κατόπι.
Ἐπὸ ἐκεῖ ἐσπκώθηκε καὶ πάει στὸ Δελβινάκι,
ὅσοι ἦτανε τοῦ Κούρτ πασᾶ τοὺς ἔκαμε χελάκι.

Τὴν καταστροφὴν αὐτὴν τῆς Πωγωνιανῆς ὀλέπομεν καὶ εἰς γράμμα τοῦ
Κούρτ παρὰ πρὸς τὸν Δεβλὲτ Κεχαγιαῖ (βλέπε Ἱστορίαν Δελβινακίου Γεωργ. Γαζῆ
σελ. 43), τοῦ ὁποίου μέρος ἔχει οὕτως. «...Δὲν τὸν ἔφθασε ὅπου ἔ-
χάλασε καὶ ἐφάνισεν ὄλον τὸν Ναχαγιέ (5) τῆς
Παλιοπωγωνιανῆς, ἔκαψε τὸ Ντελβινάκι καὶ μοῦ
ἐσκότωσε τοὺς ἀνθρώπους...».

Εἰς αὐτὴν τὴν ἀκρῶς ἀπελπιστικὴν κατάστασιν εὐρισκομένη ἡ Πωγωνιανή,
θὰ ἦτο σωτήριον δι' αὐτὴν ἡ ἴδρυσις Σχολῆς, ὅπως τὴν ἐπρογραμματίσει τὸ Πατρι-
αρχικὸν Σιγγίλιον, εἰς ἓν τῶν κεντρικωτέρων χωρίων αὐτῆς. Ἦσαν τόσα τὰ εἰσο-
δήματα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μολυβδοςκεπάστου καὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνια-
νῆς, ὥστε, καὶ μέρος μόνον αὐτῶν νὰ ὑπερεπῆρκει διὰ τὴν ἴδρυσιν, συντήρησιν καὶ
λειτουργίαν ἐνὸς σχολείου, τύπου Σχολαρχείου, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἐφοίτων καὶ ἐτύγ-
χᾶνον εὐρυτέρας κάπως μορφώσεως — διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην — τὰ τέκνα τῶν
κατοίκων τῆς Ἐπαρχίας. Ἦτο ἀκριβῶς ἡ ἐποχὴ — 1831 — κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ
ἀείμνηστος πρῶτος Κυβερνήτης Ἰωάννης Καποδίστριας, ἐνδιαφερόμενος διὰ τὴν
μόρφωσιν τοῦ, λόγῳ τῆς δουλείας ἀφ' ἐνὸς καὶ τῆς ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη διαρκεσάσης Ἑλ-
ληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἀφ' ἐτέρου, ἀμορφώτου Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἴδρυε τὰ τὸ πρῶ-
τον λειτουργήσαντα δέκα ἐννέα εἰς τὸ Ἐλεύθερον Κράτος Σχολαρχεῖα. (Πανδῶ-
ρα τόμ. 5' σελ. 634).

Ἄτυχῶς ὁμως, ὡς συμβαίνει συνήθως εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἑλληνας, τοὺς προικισθέν-

4) ραχάτι=ἀνάπανσι

5) Ναχαγιέ=Ἐπαρχίαν

τας μὲν ὑπὸ τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ μὲ τόσας ἀρετάς καὶ χαρίσματα, ἀλλ' ἔχοντας ἀνεπτυγμένον εἰς ἐπικίνδυνον βαθμὸν τὸ αἴσθημα τοῦ ἀκράτου ἀγῶνισμοῦ, οἱ προὔχοντες τῶν διαφόρων χωρίων, οἱ συγκροτήσαντες τὴν πρὸς τοῦτο ἐπιτροπήν, δὲν κατώρθωσαν γὰρ ἄρθρον ὑπεράνω τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν. Ἐκαστος, ἐνδιαφερόμενος διὰ τὸ χωρίον του, ἐπρότεινε ὡς κατάλληλον τοῦτο, διὰ τὴν ἴδρυσιν τοῦ σχολείου. Δὲν ἐσκέφθησαν γὰρ ἀνεύρου τὸ κεντρικώτερον μέρος, τὸ ὁποῖον θὰ προσεφέρετο διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ συνόλου. Ἡ διαφωνία των αὕτη συνετέλεσεν, ὥστε γὰρ ἀπολεσθῆ πολύτιμος χρόνος καὶ μοναδικὴ εὐκαιρία.

Ἄτυχῶς οἱ ἐγῶνισμοί, τὰ πείσματα, οἱ ταπεινοὶ ὑπολογισμοί, συνεχίζοντο χωρὶς γὰρ σημειωθῆ οὐδὲν βῆμα προόδου.

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα ὅτε, μετὰ τέσσαρα ἔτη ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ πρώτου Πατριαρχικοῦ Σιγγιλίου, εὐεργετικωτάτου, τοῦλάχιστον ὡς πρὸς τὸ ἄρθρον, τὸ διακαυονίζον τὰ τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς, ὁ διαδεχθεὶς ἐν τῇ Πατριαρχείᾳ Κωνσταντῖνον τὸν Α', Κωνσταντῖνος ὁ Β', ἀναθεωρήσας τὴν προγενεστέραν ἀπόφασιν τοῦ προκατόχου του, ἐκδίδει ἕτερον Σιγγίλιον, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐπαναφέρει τὴν Ἱερὰν ταύτην Μονὴν εἰς τὴν προτέραν τῆς Βασιλικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς τάξιν καί, ὡς ἦτο ἐπόμενον, συνηκυρώθη καὶ τὸ ἕρον ἄρθρον τοῦ Σιγγιλίου, τὸ μὲν ἔφαρμοσθέν, ὡς πρὸς τὴν σύστασιν καὶ λειτουργίαν τῆς εὐεργετικωτάτης ταύτης Σχολῆς.

Ἐπειδὴ καὶ τὸ δεύτερον τοῦτο Σιγγίλιον παρέχει πολλὰς ἀθεντικὰς πληροφορίες, σχετικὰς μὲ τὸ Ἱερὸν τοῦτο Σκήνωμα δὲν κρίνω ἄσκαπον γὰρ παραθέσω κατωτέρω οὐσιώδη ἀποσπάσματα αὐτοῦ, ἐν οἷς, σὺν τοῖς ἄλλοις, φέγεται ἡ ἐσπευσμένη καὶ βεβιασμένη ἀπόφασιν τοῦ προηγουμένου Πατριάρχου διὰ τῆς ὁποίας τοῦτο ἀνεγνωρίζετο ὡς Ἐ ν ο ρ ι α κ ὸ ν.

Ἴδου ταῦτα:

« . . . . . »

Καὶ γὰρ ὁ Ἱερώτατος Μητροπολίτης Κορυθαῖς καὶ ἀγαπητὸς ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς Β η σ α ρ ῖ ω γ (κατὰ τὰ ἔτη 1828 - 1834 εἶχεν ὑπαχθῆ ἡ Μητρόπολις Πωγωνιανῆς εἰς τὴν τῆς Κορυθαῖς) ἀνήγγειλε τῇ μετριότητι, προκαθημένῃ συνοδικῶς, ὅτι πρὸ δύο ἡδὴ ἐτῶν ἀρχιερατεύων τῆς Πωγωνιανῆς, προτιθέμενος ὠφελῆσαι τὸ ἐκεῖσε παρὰ τὴν χώρα Μεσαριᾶ καὶ Διπαλίτζα κείμενον Ἱερὸν Μοναστήριον τῆς Κοιμῆσεως τῆς Θεοτόκου, τὸ ἐπιλεγόμενον Μολυβδοςκεπάστου, ἀγνοῶν δὲ τὰ κατ' αὐτὸ καὶ ἀκοῆ μόνον παρεληφῶς Ἐ ν ο ρ ι α κ ὸ ν ὑπάρχον, αἰτησάμενος ἐξέλαβεν Ἐκκλησιαστικὸν Σιγγιλιῶδες γράμμα τοῦ Παναγιωτάτου προκατόχου ἡμῶν κυρίου Κωνσταντίου, διὸ καὶ ἀποκατέστησεν αὐτὸ ὑπὸ τὴν κυριαρχικὴν καὶ ἐνοριακὴν αὐτοῦ ἐπίσκεψιν. Διὰ δὲ τὰ ἀνεξέταστα καὶ βεβιασμένα καί, ὡς εἰπεῖν, ἐπὶ ψάμμου οἰκοδομηθέντα, τὰ τῆς ἐνοριακῆς αὐτῆς μεταρρυθμίσεως τάχιστα δῆπου καὶ ἀτελεσφόρητα ἀνεφάνησαν. Οἱ, γὰρ ἐν αὐτῷ διατελοῦντες ἱερεῖς, διαταραχθέντες πρὸς τὴν πρᾶξιν, πρόχειρα μὲν ἐνδεικτικὰ τῆς ἀρχαιόθεν Σταυροπηγιακῆς ἐλευθερίας τῆς μετανοίας αὐτῶν ἀντιπαραβαλεῖν οὐκ εἶχον, Πατριαρχικὰ δηλαδὴ καὶ Συνοδικὰ Σιγγίλια. Ταῦτα γὰρ συνέβη ἐξίτηλα γενέσθαι πρὸ χρόνων, ὅτε διὰ τὰς ἐν τοῖς μέρεσιν ἐκείνοις ἀνωμαλίας, ἐπιδρομαῖς ἀφορήτοις καὶ ἐπισχέσεσιν ἐπιπεσόν τὸ Ἱερὸν τοῦτο Μοναστήριον, διασπαρέντων τῶν ἐνασκουμένων τότε Πατέρων, ἔρημον καὶ ἀκατοίκητον ἐφ' ἱκανοὺς χρόνους διετέλεσεν. Ἐπέδειξαν δὲ τῇ Αὐτοῦ Ἱερότητι πρῶτον ἐπιγραφὰς τινὰς καὶ ἔκτυπα ἐπάνωθεν τῆς Μοναστηριακῆς πύλης σωζόμενα μέχρι καὶ νῦν, ἐπισημαίνοντα τῆς Σταυροπηγιακῆς αὐτοῦ ἀξίας τὴν ἀρχαιότητα. Κτίτορας γὰρ αὐτοῦ ἐπιγράφουσι τοὺς ἀειμνήστους βασιλεῖς Κωνσταντῖνον τὸν Πωγωνᾶτον καὶ Ἀνδρόνικον τὸν Παλαιολόγον, ἀπο-

λαῦσαι δὲ ἐλευθερίας Σταυροπηγιακῆς, ὡσπερ καὶ τὰς λοιπὰς βασιλικὰς Μονὰς. Μετὰ δὲ ταῦτα παρέστησαν τῇ Αὐτοῦ Ἱερότητι ἐχέγγυον μάρτυρα τὴν τοῦ χρόνου διαβεβαίωσιν. Ἀνέκαθεν γὰρ τὸ Ἱερόν τοῦτο Σκήνωμα διετέλεσε διοικούμενον κατὰ τὴν τάξιν τῶν Σταυροπηγίων μετὰ δὲ τῶν κατὰ καιροὺς Ἀρχιερατευσάντων ἐν Πωγωνιανῇ, ἐπιμιχθέντος λόγῳ ἐνοριακῷ ἀλλ' ἐπικτήσαντος διὰ παντός καὶ τοῦ μνημοσύνου τοῦ Πατριαρχικοῦ ὀνόματος ἐπὶ μαρτυρία δὲ πολλῶν πλησιοχώρων ἐκεῖσε Χριστιανῶν, συνεπικύρωσαν οὕτως ἔγοντα τὰ κατὰ τὸ Ἱερόν αὐτοῦ Μοναστήριον.

Τοιαύτας μὲν οὖν κατὰ πρῶτον πληροφορίας λαβὼν περὶ τῆς Σταυροπηγιακῆς ἐλευθερίας τῆς ρηθείσης Μονῆς ἀκολούθως ἐβεβαίωθη σαφέστερον ἀλήθειαν καὶ ἐξ ἄλλων ἐνεργεστέρων ἀποδείξεων ἐν τῇ κατὰ τὸ Μοναστήριον ἐσχάτως ἐπελεύσει αὐτοῦ καὶ διατριβῇ. Ἐνέτυχε γὰρ διαφόροις γράμμασιν Ἐκκλησιαστικοῖς καὶ τοῦ προκατόχου αὐτοῦ μακαρίου Πωγωνιανῆς Διονυσίου, ἐν οἷς ἅπασιν ἀναφέρεται καὶ διαρρήδη ὁμολογεῖται Πατριαρχικὸν καὶ Σταυροπηγιακὸν τὸ ρηθὲν τῆς Μολυβδοσκεπάστου Μοναστήριον. Ὅθεν Συνοδικῶς ἤδη παραστάς καὶ ταῦτα πάντα ἐκθέμενος ἐν συνεδρίᾳ Ἀρχιερατικῇ οὐ μόνον ζώσῃ φωνῇ ὡμολόγησεν ἀλλὰ καὶ διὰ γράμματος αὐτοῦ Ἀρχιερατικοῦ ἀνήγγειλεν, ἐν φόβῳ Θεοῦ, Βασιλικὴν καὶ Σταυροπηγιακὴν ὑπάρχειν τὴν Ἱεράν ταύτην Μονήν, πράγματι καὶ ἀληθείᾳ τὴν δὲ προγεγονυῖαν διὰ Σιγγιλιώδους γράμματος ἐνοριακὴν αὐτῆς ὡς εἴρηται διαρρύθμισιν, ἐκ συναρπαγῆς κατ' ἀγνοίαν προχωρῆσαι. Ταύτη δὲ τῇ ἐνσυκιδίῳ Ὁμολογίᾳ καὶ διαβεβαίωσει τῆς Αὐτοῦ Ἱερότητος ἐπηκολούθησε καὶ ἡ ἀξιόπιστος πληροφορία τοῦ ἤδη κυριάρχου τῆς Πωγωνιανῆς κὺρ Ἰωσήφ. (Ὅστις εἶναι ὁ Μητροπολίτης Βελλᾶς καὶ Κονίτσης, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχεν ὑπαχθῆ ἡ Μητρόπολις Πωγωνιανῆς κατὰ τὰ ἔτη 1834-1840) ἀναγγείλαντος τὰ αὐτὰ ἐν ὀρθῇ συνειδήσει περὶ τῆς αὐτῆς Μονῆς, ὅτι πολλάκις ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἀπελθὼν ἐν αὐτῇ χάριν προσκυνήσεως, ἤκουσε πολλῶν ἐνδημούντων Χριστιανῶν καὶ ἀπὸ γραμμάτων ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν ἐβεβαίωθη, ὡς ἀνέκαθεν διετέλεσε Πατριαρχικὸν καὶ Σταυροπηγιακὸν.

Ἐνθεν τοι ἀπὸ τῶν εἰρημένων δύο ἀρχιερατικῶν μαρτυριῶν, τὸ εὐπαράδεκτον ἐχουσῶν, ἀποδειχθέντος ἡλίου φαινότερον καὶ διατρανωθείσης τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ χάριτος τούτου τοῦ Ἱεροῦ Καταγωγίου.

Ἐπειδὴ καὶ ὁ ἤδη ἐν αὐτῷ Ἡγουμενεύων δσιώτατος κὺρ Ἀγάπιος, τὰ τε ἄλλα τοῖς ἤθεσι κόσμους καὶ ἱεροπρεπῆς, ἐξ ὅτου δὲ ἀνέλαβε τὴν Ἡγουμενείαν αὐτοῦ πολλά καμῶν καὶ ἀγωνισάμενος μετὰ ζήλου διακαοῦς, ὑποστατικά τε καὶ κειμήλια προσκτησάμενος καθάπερ ἐν ἀποδείξεσιν ἐγνώσθη, ἀνήγγειλεν ἤδη προσωπικῶς ἐμφανισθεὶς τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς ἡ παρὰ πάντα λόγον προκύψασα μεταρρύθμισις, ἀπέφερε τὴν ἀνωμαλίαν τῷ Ἱερῷ τούτῳ Μοναστηρίῳ, πολλῶν αὐτῷ ζημιῶν καὶ ἀποστερήσεων καταστάσα καὶ συγχρόνως ἐξητήσατο θερμῶς ἀνανεωθῆναι καὶ ἐπικυρωθῆναι τὰ ἀρχαῖα αὐτοῦ Σταυροπηγιακὰ προνόμια δι' ἡμετέρου κυριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Σιγγιλιώδους ἐν μεμβράναις γράμματος . . . . .

Ὅθεν ἀποφαινόμεθα, ἵνα τὸ Ἱερόν Μοναστήριον τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Μολυβδοσκεπάστου εἶναι ἔσαι, ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, Πατριαρχικὸν καὶ Σταυροπηγιακὸν, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ Σταυροπήγια, ὑπαγόμενον τῇ Ἀγίᾳ καὶ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ αὐλῆς - 1836.

Ἐπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῶν Ἀγίων Συνοδικῶν.

Διὰ τοῦ ὡς ἄνω λοιπὸν Πατριαρχικοῦ Σιγγιλίου ἐπανῆλθεν ἡ Ἱερά Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου εἰς τὴν προτέραν Σταυροπηγιακὴν τῆς κατάστασιν ἀλλ' ἀπωλέσθη ἢ εὐκαιρία τῆς διὰ τοῦ προγενεστέρου Σιγγιλίου καθοριζομένης ἰδρύσεως ἐν

τῆ Ἐπαρχία Πωγωνιανῆς Σχολῆς, ἐξυπηρετούσης κατὰ τὰς χαλεπὰς ἐκεῖνας ἡμέρας, τὰς Ἐκπαιδευτικὰς ἀνάγκας τῆς Ἐπαρχίας. Τοῦ νέου Πατριαρχ. Σιγγιλίου τοῦ ἐπαναφέροντος τὴν Ἱερὰν Μονὴν εἰς τὴν Σταυροπηγιακὴν τῆς ὑπόστασιν, μὴ προνοήσαντος τὴν ἴδρυσιν τῆς εὐεργετικωτάτης ταύτης Σχολῆς.

Εἶναι τῆ ἀληθεία πολὺ λυπηρὸν τὸ ὅτι, ἡ ἀναβλητικότητα τῆς ἰδρύσεως τῆς ἐν λόγῳ Σχολῆς, ὀφείλεται εἰς τὰ πείσματα, ἐγωϊσμοὺς καὶ μικρὰ ταπεινὰ συμφέροντα, τὰ ὅποια, ἀτυχῶς, ἐπρότασον τῶν γενικωτέρων τοιούτων, οἱ διοικοῦντες τότε τὴν Μονήν, ἀντιπρόσωποι τῶν πέριξ αὐτῆς χωρίων.

Ἐὰν συνιστᾶτο ἡ ἐν λόγῳ χρήσιμος καὶ τοσοῦτον εὐεργετικὴ Σχολή, οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο εἰς τὸ μέλλον νὰ διανοηθῆ τὴν κατάργησιν αὐτῆς, πολλοῦγε καὶ δὴ, τὸ Σεπτὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τὸ πρωτοστατοῦν καὶ ἐφορεῦον τὰ τῆς λειτουργίας τῶν σχολείων, χάρις εἰς τὸ πατρικὸν ἐνδιαφέρον, τοῦ ὁποίου διεσώθημεν κατὰ τὰ χαλεπὰ ἔτη τῆς δυσβαστάκτου μακραίωνος Τουρκικῆς δουλείας καὶ ὡς Χριστιανοὶ καὶ ὡς ἔθνος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 8ον

Ἡ ἹΕΡΑ ΜΟΝΗ ΩΣ ἘΔΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΠΩΓΩΝΙΑΝΗΣ

Ἡ παράδοσις λέγει, ὅτι ἡ Ἱερά, Βασιλικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου, τῆς ὁποίας, ὅπως ἐν τῷ οἰκείῳ κεφαλαίῳ τῆς παρούσης πραγματείας εἶδομεν, ἡ Θαυματουργὸς τῆς Θεοτόκου Εἰκὼν ἔφερε τὴν προσωνομίαν. ΠΑΝΑΓΙΑ Ἡ ΠΩΓΩΝΙΑΝΙΤΙΣΣΑ, ἀπὸ τῆς κτίσεώς της, ὅτε συνεστήθη τὸ πρῶτον καὶ ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Πωγωνιανῆς καὶ ἐπὶ ὀλοκλήρους μετέπειτα Ἐκατονταετηρίδας, ἐχρησίμευσεν ὡς ἔδρα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης καὶ ὅτι ἀργότερον — κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΓ' αἰῶνος — μετεφέρθη αὕτη εἰς Διπαλίτσαν, τῆς ὁποίας Μητροπολιτικὸς ναὸς ἦτο ὁ τῶν Πανευφῆμων καὶ Κορυφαίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, ὁ εἰκονιζόμενος ἐν τῇ παρούσῃ πραγματεία.

Τούτου ὁ παρμενίστος Τροῦλλος, ὑποστὰς ρωγιάς, ἐκινδύνευσε νὰ καταρρεύσῃ, συμπαρασύρων καὶ ὀλόκληρον τὸ Ἱερὸν Οἰκοδόμημα. Χάρις ὅμως εἰς τὸ μέγα καὶ ἀδιάπτωτον ἐνδιαφέρον τῆς εἰς τὸ Σεβαστὸν Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἐρησκειμάτων Διευθύνσεως περισώσεως καὶ Ἀναστηλώσεων Βυζαντινῶν καὶ λοιπῶν μνημείων, τῆς ὁποίας προΐστατο τότε — 1939 — ὁ σεβαστὸς καθηγητῆς Πανεπιστημίου κύριος Ἄν. Ὀρλάνδος καὶ ἤδη Ἀκαδημαϊκός, ἐλήφθησαν ἐν τάχει τὰ ἐπιβαλλόμενα μέτρα, διατεθείσης πρὸς τοῦτο σχετικῆς πιστώσεως, καὶ οὕτω ἀπεφεύχθη ἡ κατάρρευσις τοῦ Ἱεροῦ τούτου Σκηνώματος.

Ἄν ἡ Ἱερά Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου ὑπῆρξεν ἔδρα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς, ἴδωμεν τί γράφουν περὶ τούτου οἱ ἀσχοληθέντες μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Μονῆς κατὰ τὴν παρελθοῦσαν Ἐκατονταετηρίδα διάφοροι ἱστορικοὶ. Ὁ Λαμπρίδης, ὁ καὶ εἰδικὴν πραγματείαν γράψας διὰ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Πωγωνιανῆς, δημοσιεύθεισαν εἰς τὸ Φιλολογικὸν Περιοδικὸν «ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ» (Τομ. 10ος σελ. 269) γράφει εἰς αὐτὴν περὶ αὐτοῦ τὰ ἀκόλουθα.

«Ἡ ἐποχὴ τῆς συστάσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ταύτης Ἀρχῆς τυγχάνει ἀγνωστος μέχρι τοῦδε. Λέγεται ὅμως ἐκ παραδόσεως, ὅτι τὸ Ἡπειρωτικὸν τοῦτο Τμήμα ἐτίμησε διὰ θρόνου Ἀρχιερατικοῦ ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνάτος, ἰδρυσάμενος καὶ τὴν περιώνυμον παρὰ τὸ χωρίον Διπαλίτσα Μονὴν Μολυβδοσκεπάστου.

Ἐὰν δὲ εἰς τὸ ὁμώνυμον τῷ Ἡπειρωτικῷ τούτῳ τμήματι χωρίον Μπωγωνιτικὸν — τοῦτο εἶναι ἰδιαιτέρα πατρὶς τοῦ γράφοντος, καταστραφέν καὶ κατερημωθέν, συνεπεία τῆς ἀντεθνικῆς καὶ ἀντικοινωνικῆς δράσεως τῶν ἐρυθρῶν ἀντιχρίστων, ἀλλὰ σήμερον — σὺν Θεῷ — ἀνοικοδομούμενον — ἐξ οὗ κατὰ τὸν Leake καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Τμήματος προέκυψε, συνέστη κατ' ἀρχὰς ὁ Ἀρχιερατικὸς οὗτος Θρόνος, οὐδεμία, ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἔνδειξις ὑπάρχει. Οὐχ ἦττον τὸ χωρίον τοῦτο τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ταύτης Ἀρχῆς καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἦν ἰδιοκτησία, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτοῦ, μέχρι πρὸ μικροῦ, ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς εἰς Διπαλίτσαν Ἀρχιεπισκοπῆς ἐθάπτοντο».

Ἐνταῦθα ἄς μοὶ ἐπιτραπῆ νὰ κάμω μίαν παρέκδοσιν, τὴν ὁποίαν θεωρῶ ἐπιβεβλημένην, πρὸς ἄρσιν πάσης τυχόν ἀμφιβολίας, γεννηθησομένης τοῖς φίλοις ἀναγνώσταις, ὡς πρὸς τὸν χρόνον ἰδρύσεως τῆς περιωνύμου — ὡς τὴν ὀνομάζει ἀνωτέρω καὶ ὁ Λαμπρίδης Σταυροπηγιακῆς καὶ Βασιλικῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου.

Ἐγὼ γὰρ ἐν τοῖς προηγουμένοις καὶ διὰ ἀδιασείστων ἐπιχειρημάτων ἀπεδείχθη τοῦτο, ὅτι ἡ ἱστορικὴ αὕτη Μονὴ ἰδρύθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ εὐσεβοῦς Βυζαντινοῦ Αυτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα τὸ ἔτος 672 μ.Χ. ἢ τὸ πρὸ αὐτοῦ 671. Ἴσως ἡ χρονολογία αὕτη τεθῆ ὑπὸ ἀμφισβήτησιν, διότι, κατὰ τὰ γραφόμενα παρ' ἐνίων ἱστορικῶν, κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἤρξατο ἡ πολιορκία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Ἀράβων, οἵτινες, μετὰ τὴν ἀλαζόνα καὶ ὑπερόπτην Μωαβίαν, ἐπολιορκήσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀπὸ ξηρᾶν καὶ ἀπὸ θάλασσαν. Εὐλογος λοιπόν, τυγχάνει ἡ ἀπορία καὶ δικαιοφανῆς ἡ ἀμφιβολία. Φρονῶ ὅτι, ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει δυνάμεθα νὰ ἐπικαλεσθῶμεν, ὡς ἱστορικὴν αὐθεντίαν τὸν ἀοίδιμον μέγαν ἱστορικὸν τῆς παρελθούσης Ἐκατονταετηρίδος Κωνσταντίνον Παπαρηγόπουλον τὸν συγγράψαντα τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἀπὸ τῶν ἀρχαιότατων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, ὁ ὁποῖος δικαιούται, καὶ πρέπει, νὰ ὀνομασθῆ, ὡς ὁ Ἡρόδοτος, πατὴρ τῆς ἱστορίας. Οὗτος ὁ μέγας ἱστορικὸς εἰς τὴν σελίδα 242 τοῦ 3ου Τόμου τοῦ μνημειώδους τούτου ἔργου του, ἐν σχέσει μετὰ τὴν ἐναρξιν τῆς πολιορκίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἐπὶ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, γράφει τὰ ἀκόλουθα:

«..... Ἐπὶ πᾶσι παρατηροῦμεν ὅτι, αὕτη ἡ χρονολόγησις τῆς ἑπταετοῦς διαρκείας τῆς προκειμένης πολιορκίας εἶναι παρὰ τοῖς ἱστορικοῖς καὶ χρονογράφοις ἀνομοιόμορφος, διότι, οἱ μὲν λέγουσι τὴν πολιορκίαν ἀρξαμένην τῷ 673 καὶ λήξαν τῷ 679 οἱ δὲ περιλαμβάνουσι τὴν ἑπταετίαν ἀπὸ τοῦ 672 μέχρι τοῦ 678». Καὶ συνεχίζει.

Κατὰ δυστυχίαν αἱ εἰδήσεις, τὰς ὁποίας ἔχομεν περὶ τῆς πολιορκίας ταύτης εἶναι ἀρόδορα ἀτελεῖς καὶ ἀσαφεῖς. Ἄλλ' ἵνα ἐννοήσῃ ὁ ἀναγνώστης, ὅποσον ἡμαρτημέναι εἶναι πᾶσαι αὗται αἱ περιγραφαί, θέτομεν πρὸ πάντων ὑπ' ὄψιν αὐτοῦ τὰς ἐκθέσεις τῶν χρονογράφων. Ἐκ τούτων ὁ ἀρχαιότατος, ὁ Θεοφάνης γράφει. «Τούτῳ τῷ χρόνῳ (6164 ἀπὸ κτίσεως κόσμου) στόλον μέγαν ἐξαρτύσαντες οἱ ἄρνηται τοῦ Χριστοῦ καὶ παραπλεύσαντες Κιλικίαν παρεχείμασαν εἰς Σμύρνην. Ὁ δὲ προλεχθεὶς Κωνσταντίνος ὁ Πωγωνᾶτος τὴν τοιαύτην τῶν θεομάχων κίνησιν κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐγνωκῶς κατεσκεύασε καὶ αὐτὸς διήρεις εὐμεγέθεις κακαβοπυρφόρους καὶ δρόμωνασι σιφωνοφόρους καὶ τούτους προσορμίσει ἐκέλευσεν ἐν τῷ Προκλιανισίῳ τῷ Καισαρίου λιμένι». Καὶ συνεχίζει κατωτέρω. «Τούτῳ τῷ ἔτει (6166) ὁ προλεχθεὶς τῶν θεομάχων στόλος ἀναβάλας προσώρμισεν ἐν τοῖς Θρακώϊσι μέρεσιν, ἀπὸ τῆς πρὸς δύσιν ἀκρότητος τοῦ Ἐβδόμου, ἤτοι τῆς λεγομένης Μαγναύρας μέχρι πάλιν τοῦ πρὸς ἀνατολήν ἀκρωτηρίου, τοῦ λεγομένου Κυκλωβίου.....»

Καὶ ἐξακολουθεῖ γράφων κατωτέρω ὁ Παπαρηγόπουλος «... Ὁ δὲ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Νικηφόρος, ὁ γράψας ἱστορίαν τῶν γεγονότων ἀπὸ τοῦ 602 ἔτους μέχρι 769 μ.Χ. οὐδόλως ποιεῖται μνείαν ἐνάρξεως καὶ λήξεως τοῦ νικηφόρου τούτου ἀγῶνος, Οἱ δὲ μεταγενέστεροι χρονογράφοι Λέων Γραμματικός, Γεώργιος Κεδρηνὸς καὶ ἄλλοι ἀντιγράφουσι ἀπλῶς τοὺς ἀρχαιοτέρους καὶ μάλιστα εἶναι ἐπιτομώτεροι αὐτῶν».

Ὅταν λοιπὸν οἱ σύγχρονοι τῶν γεγονότων τούτων συγγέουν οὕτω τὰς χρονολογίας καὶ ἐκ τούτων ὁ συγχρονώτερος τούτων ὁ Θεοφάνης, ὁμιλεῖ περὶ ἀφίξεως τοῦ Ἀραβικοῦ στόλου τὸ ἔτος 6164 καὶ ἐνάρξεως τῆς πολιορκίας τὸ ἐπόμενον ἔτος 6165 δηλαδή ἀπὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὰ ἔτη 656 καὶ 657, καθ' ἃ ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πρωγωνάτος ἦτο μόνις δεκαετῆς δὲν θὰ εἶναι διακεκινδυνευμένον νὰ ὁμιλῶμεν ἡμεῖς μετὰ ἀλαθῆτου Παπικῆς ἀκριβείας, ὅτι ἤρξατο ἡ πολιορκία τὸ ἔτος 672, καὶ ἐπομένως ἀποκλείεται τὸ ἔτος τοῦτο νὰ ἤρχισεν ἡ ἐκ θάθρων ἀνέγερσις τῆς Σταυροπηγιακῆς ταύτης Μονῆς;

Ὁ γράφων τὴν παροῦσαν ταπεινὴν πραγματείαν περὶ τοῦ Ἱεροῦ τούτου Σκηνώματος, πόρρω ἀπέχω ἀπὸ τοῦ νὰ πρεσβεύω, ὅτι πάντα τὰ ἐν αὐτῇ ἀναγραφόμενα εἶναι ἀλάνθαστα. Τοῦτο θὰ ἀπετέλει ἀσύγγνωστον παραλογισμόν. Ἐξετάζων δὲ μὴ μετὰ πάσης δυνατῆς ἀντικειμενικότητος τὰ ἀνευρεθέντα στοιχεῖα, συμπεραίνω, ὅτι ἡ ἀνέγερσις τοῦ Ἱεροῦ τούτου Οἰκοδομήματος θὰ ἐγένετο κατὰ τὰ ἔτη 671 - 672 διότι:

Ὁ πατὴρ τοῦ Κωνσταντῖνου τοῦ Πρωγωνάτου Κώνστας ἐδολοφονήθη εἰς Ἰταλίαν τῷ 668 ἔτει καὶ ὅτι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀνηγορεύθη αὐτοκράτωρ ὁ υἱὸς τοῦ Κωνσταντῖνος. Καὶ ὅτι οὗτος ἤθροισεν ἐν τάχει πολιτικὰς δυνάμεις, ἐξεστράτευσεν εἰς Ἰταλίαν, ἐπολέμησε καὶ κατετρόπωσε τοὺς πολεμικοὺς τοῦ ἀντιπάλου, ἐξεδικήθη δὲ τοὺς φονεῖς τοῦ πατρὸς του, τιμωρήσας αὐτοὺς παραδειγματικῶς. Ὅτε δὲ οὗτος ἐπέστρεψε μετὰ ταῦτα εἰς Κωνσταντινούπολιν «Ὁ δὲ ἡμῶς ἐχαίρει τὴν αὐτὸν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ Πρωγωνάτου ἐπινοήσας, διότι, ὅσα ἀνεχώρησε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦτο παντελῶς ἀγένειον, ἐν ᾧ ἤδη ἤρχισεν νὰ ὑποφαίνεταί ὁ πύγων αὐτοῦ». (Παπαρηγοπούλου Τόμ. 3 σελ. 235). Ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψει, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ πολεμικὴ προπαρασκευὴ εἰς τὴν Βασιλεύουσαν τοῦ ἀναλαβόντος τὸν θρόνον νεαροῦ Αὐτοκράτορος ἡ ὁποία, ὅπως ἴσως, θὰ ἀπῆται ἱκανὸν χρόνικόν διάστημα, ἢ μετάδασις εἰς Ἰταλίαν μετὰ τὰ γνωστὰ τότε ἀτελῆ συγκοινωνιακὰ μέσα, ἢ ἐκεῖ συγκέντρωσις νέων πολεμικῶν δυνάμεων, ἢ πείσμων διεξαγωγῆ τοῦ ἀγῶνος πρὸς τοὺς ἀντιπάλους τοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ παραμονὴ τοῦ Αὐτοκράτορος εἰς Ἰταλίαν, μετὰ τὴν καταστολὴν τοῦ ἐκεῖ κινήματος ἱκανὸν χρόνον πρὸς ἐμπέδωσιν τῆς διασαλευθείσης τάξεως, ὅλα αὐτὰ, θὰ ἦτο ἀνθρωπίνως ἀδύνατον νὰ γίνουσι εἰς διάστημα ὀλιγώτερον τῶν τριῶν ἐτῶν. Νομίζομεν, λοιπὸν ὅτι δὲν θὰ ἀπέχωμεν πολὺ τῆς ἀληθείας, ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι, ἐπιστρέφων μετὰ ταῦτα ὁ Πρωγωνάτος ἐξ Ἰταλίας, θὰ παρέμεινε μετὰ τῶν στρατευμάτων του εἰς τὴν στρατηγικὴν ταύτην περιοχὴν, ἵνα, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀναπαυθῶσι τὰ κεκοπιακότερα στρατεύματα αὐτοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ προβῇ εἰς τὴν διοικητικὴν διοργάνωσιν τοῦ βορειοδυτικοῦ τούτου Θεμέματος τῆς Αὐτοκρατορίας. Τότε (671 - 72) δύναται λογικῶς νὰ τοποθετηθῇ ἡ ἵδρυσις τῆς μεγαλοπρεποῦς ταύτης Μονῆς. Πᾶσα μετέπειτα χρονολογία ἱδρύσεως τῆς φρονῶ, ὅτι δὲν ἐνδείκνυται διότι, κατὰ τὰ ἔτη 673 - 679 ἢ 672 - 678 καθ' ἃ διήρκει ἡ πολιορκία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἦτο ἀδύνατος μία τοιαύτη ἐνέργεια. Ἀλλὰ καὶ τὰ μετὰ τὴν πολιορκίαν ὀλίγα ἔτη τῆς βασιλείας του (679—685), ἀπησχολημένος ὁ Κωνσταντῖνος μετὰ μύρια ἀκανθώδη ἐσωτερικὰ προβλήματα — στασιακαὶ ἐνέργειαι τῶν ἀρχηγῶν μερικῶν Θεμάτων τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ αὐτῶν τούτων τῶν δύο ἀδελ-

φῶν του — καὶ ὑπεράνω ὄλων αἱ ἀνακύψασαι καὶ λαβοῦσαι μεγάλην ἔκτασιν Θρησκευτικαὶ ἔριδες, οἱ ὁποῖαι ἠνάγκασαν τὸν Πωγωνᾶτον νὰ συγκαλέσῃ τῷ ἔτει 680 εἰς Κωνσταντινούπολιν τὴν 5ην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ἣτις ἀπεφήγατο πανηγυρικῶς: «Ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀναγνωρίζει ἐν Χριστῷ δύο φύσεις ἠνωμένας μὲν ἀλλὰ μὴ συγκεχυμένας καὶ δύο θελήσεις διακεκριμένας μὲν ἀλλὰ μὴ συναγωνιζόμενας». ἦτο ἀνθρωπίνως ἀδύνατον, διαρκουσῶν τῶν ἔσωτε- ρικῶν τούτων ἀνωμαλιῶν, νὰ ἀπομακρυνθῇ ὁ Πωγωνᾶτος ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὴν ἴδρυσιν Ἱερῶν Μονῶν, ἣτις μάλιστα θὰ ἀπῆτει ἱκα- νὸν χρόνον.

Καὶ ἤδη ἐπανέρχομαι εἰς τὸ σημεῖον, ἐξ οὗ ἔκαμον τὴν ὡς ἄνω ἐπιβεβλημέ- νην παρέκδοσιν. Ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Μπωγωνιτσικοῦ, ἀπέχοντος τῆς Δι- παλίτσης μίαν περίπου ὥραν, ἐθάπτοντο, πρὸ ἑκατονταετίας καὶ πέραν, εἰς εἰδικὸν μάλιστα χῶρον, πλησίον τοῦ εἰς Διπαλίτσα Μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῶν Ἁγίων Ἀ- ποστόλων εἰς λοφίσκον, κείμενον ἐγγύτατα καὶ ὑπερθεν αὐτοῦ, τούτου μοὶ ἐπεδε- βαίωγε καὶ ὁ εἰς προηγούμενα Κεφάλαια τῆς παρούσης μου μηνημονευθεὶς ἑκατον- τούτης τότε γέρον Χριστόδουλος Οἰκονόμου, ὅστις μοὶ ἐπεδείκνυε καὶ τὸν χῶρον τοῦτον, ὁ ὁποῖος διετῆρει εἰσέτι τὴν ὀνομασίαν του: «Μεγάματα Μπωγω- νιτσιώτικα».

Τὸ παρά μερικῶν λεγόμενον καὶ ὑποστηριζόμενον, ὅτι τὸ μικρὸν τοῦτο χωρίον ἔστερεῖτο, τὰ ἔτη ἐκεῖνα ἱερέως, τούτου δ' ἐνεκεν οἱ νεκροὶ τοῦ ἐθάπτοντο εἰς Διπαλί- τσαν, οὐδόλως εὐσταθεῖ, διότι, ἐξ ἐπισήμων μαρτυριῶν εἶναι ἐξηκριβωμένον ὅτι τὸ χωρίον τοῦτο, πρὸ διακοσίων ἐτῶν εἶγεν ἡμέριον. Γεγονός, ἀνεπίδεκτον ἀμφι- σθητήσεως τυγχάνει, ὅτι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1820 μέχρι τοῦ 1880, ἦτοι ἐπὶ ἐξήκοντα συναπτὰ ἔτη, ἦτο ἡμέριον τὸ χωρίον, συγχρόνως δὲ καὶ διδάσκαλος ὁ ἀοίδιμος Παπαθανάσης, ὅστις ἐγεννήθη τὸ ἔτος 1794 καὶ ἀπεβίωσε τὸ 1898 εἰς γῆρας βα- θύτατον. Οὗτος, κατὰ τὰς ἀφηγήσεις τῶν πάππων μας, οἵτινες ὑπῆρξαν μαθηταὶ του, τοὺς ὁποίους ἐγὰκούγει μὲ τὰ Ἐθνικὰ νάματα κατὰ τὰ χαλεπὰ ἔτη τῆς Τουρ- κικῆς δουλείας ἦτο ὑψηλὸς τὸ ἀνάστημα, εἶχε γλυκεῖαν φυσιογνωμίαν καὶ πώγωνα λευκὸν καὶ μακρὸν. Ἐφόρει περίπου συνεχῶς τὸ Ἐπιτραχήλιον, εἰς δὲ τὸ ἀπλοῖ- λον πορφυρῶν του, κρατῶν τὸ ἄκρον τοῦ Ἐπιτραχήλιου, ἔλεγεν ἐμφαντικῶς. «Τὸ ἔλεπετε αὐτὸ τὸ Πετραχήλι; Πέτρες χίλιες ἔχω στὸ λαιμόμου κρεμασμένες γιὰ σᾶς». Καὶ ἠθικοχριστιανικὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν πνευματικῶν του τέκνων!

Τὸν ἀοίδιμον τοῦτον ἱερέα, εὐρισκόμενον εἰς καλὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν, διότι εἶχε τοὺς τρεῖς υἱοὺς του Ζήσην, Μιχαὴλ καὶ Δημήτριον ταξιδευμένους εἰς Ρωσίαν καὶ Κωνσταντινούπολιν, τετράκις ἀπήγαγον λησταὶ Λιάπηδες, αἰτοῦντες ὑπέρογκα λύτρα διὰ τὴν ἀπόλυσίν του. Καὶ τὰς τέσσαρας ἠναγκάσθησαν νὰ ἀπο- λύσωσι τοῦτον, χάρις εἰς παρά τὸν Σουλτᾶνον Πατριαρχικὰς ἐνεργείας, προκλη- θείσας κατόπιν ἐντόνων ἐνεργειῶν τῶν ἀοιδίμων Ἡγουμένων τῆς Μονῆς Μολυβδο- σκεπάστου Ἀγαπίου καὶ Παρθενίου. Τοῦ ἀοιδίμου τούτου ἱερέως δισεγγονὴ ἐξ ἀρ- ρενογονίας τυγχάνει ἡ ἐκλεκτὴ, διακεκριμένη καὶ λαμπρὰ συνάδελφος Πολυξένη Β. Παπαδοπούλου, διαμένουσα εἰς Ἰωάννινα, ἣτις σπουδαίως συμβάλλει σήμερον εἰς τὴν ἀνακαίνισιν τῶν ἐκεῖ Ἱερῶν Σκηνωμάτων. Ἄλλ' ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ

τήν αντίθετον ἐκδοχήν, ὅτι τὸ ἐν λόγῳ χωρίον, κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα ἐστερεῖτο ἱερέως, τί θὰ ἦτο προτιμότερον· νὰ μεταφέρωνται οἱ νεκροὶ τοῦ εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας ἢ νὰ καλῆται ἐφημέριος ἐκ τῶν πλησιεστέρων χωρίων, ἵνα θάπτηται ἐπὶ τόπου; Ἀσφαλῶς, τὸ δεύτερον.

Τὸ νὰ θάπτωνται ὅθεν οἱ νεκροὶ τοῦ εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Διπαλίτσας, τεκμαίρεται ὅτι, τὸ χωρίον τοῦτο εἶχε προνομιούχον τινα πνευματικὴν σέσιν μὲ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν. Τοῦτο ἐνισχύεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι, τὸ χωρίον τοῦτο οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ ὑπάγεται ἐκκλησιαστικῶς εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Πωγωνιανῆς, ὡς τοῦτο συνέβη μὲ ὅλα τὰ ἄλλα χωρία τῆς ἐπαρχίας Πωγωνίου, μέχρι τῆς καταργήσεως αὐτῆς, ἐπισυμβάσης ὡς εἶδομεν, τὸ ἔτος 1863. Αἱ ὑποθέσεις, περὶ τῆς ἀρχικῆς ἔδρας τῆς ἐν λόγῳ Ἀρχιεπισκοπῆς μὲ παρώτρυναν, ἵνα ἐρευνήσω μετὰ πάσης δυνατῆς προσοχῆς ἅπασαν τὴν περίξ περιοχὴν τοῦ χωρίου μου, πρὸς ἀνεύρεσιν στοιχείων, μαρτυρούντων, ὅτι ὑπῆρξεν εἰς τὸ ἄνω παρελθὸν κάπου ἐκεῖ ἔδρα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης, ἀτυχῶς ὁμῶς αὐταὶ ἀπέβησαν ἄκαρποι. Ἐξακολουθῶ ὁμῶς νὰ φρονῶ ὅτι ἐνδέχεται τὸ χωρίον τοῦτο νὰ ὑπῆρξεν κάποτε ἔδρα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς, ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι τὸ χωρίον τοῦτο εἰς διάφορα Πατριαρχικά ἔγγραφα φέρεται ὡς Μπωγωνισκόν, ὁ δὲ Πωγωνᾶτος ὡς Μπωγωνᾶτος, ἢ δὲ εἰκόνη τῆς Παναγίας ὡς ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΜΠΩΓΩΝΙΑΝΙΤΙΣΣΑ.

Ἐν σχέσει μὲ τὴν ἀρχικὴν ἔδραν τῆς ἐν λόγῳ Ἀρχιεπισκοπῆς Λαμπρίδης εἰς τὴν σελ. 271 τοῦ Περιοδικοῦ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ γράφει καὶ τὸ ἑξῆς:

«Ἀνέγνωσα εἰς ἐξώφυλλον Ἱεροῦ Εὐαγγελίου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Δρυάνου, ἐν σχέσει μὲ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Πωγωνιανῆς, ὅτι Ἀρχιεπισκοπικὸς ἦν ὁ θρόνος τῆς Πωγωνιανῆς, τοῦλάχιστον ἀπὸ τοῦ ΙΒ' αἰῶνος μετὰ τὸν 24 τῆς Αὐτοκρατορίας βιούντων συγκαταλεγόμενος. Ἐδρα δ' αὐτοῦ κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν ἡ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Μολυβλοσκεπάστου, ἐνθα διέμενεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, περὶ δὲ τὰ τέλη τοῦ ΙΓ' αἰῶνος ἡ Διπαλίτσα». Ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἡ ἀείμνηστος ἡδὴ λογία Ἀγγελικὴ Χατζημιχάλη γράφει εἰς τὰ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ (Τόμ. ΙΕ', σελ. 117) τὰ ἑξῆς.

«..... Ἡ Μονὴ Μολυβλοσκεπάστου ἐχρησίμευσεν ὡς ἔδρα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς ἐπὶ ἑξακονταετηρίδας, πρὸ τοῦ αὐτῆ μεταφερθῆ εἰς Διπαλίτσαν, ἧς ὁ καθ' ἑσπερὸν ναὸς τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, σωζόμενος ὁλόκληρος, ὀνομάζεται καὶ σήμερον Ἐπισκοπή. Ἐφερε δὲ πάντοτε ἢ εἰς Διπαλίτσαν Ἀρχιεπισκοπὴ τὸν εἶκόνη Πωγωνιανῆς».

Ὅτι ὁ εἰς Διπαλίτσαν Ἱερὸς ναὸς τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἐχρησίμευσεν ἐπὶ αἰῶνας ὡς Μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς, εἶναι γεγονός, ἀνεπίδρατον πάσης ἀμφισβητήσεως. Ἀψευδεῖς μάρτυρες τούτου εἶναι, τόσον ἡ ἐπιγραφή, ἢ διατηρουμένη ἀνέπαυτος εἰς τὸ ὑπέρθυρον, ποῦ χωρίζει τὸν κυρίως ναὸν ἀπὸ τὸν πρόναον, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναγράφονται δύο Ἀρχιεπίσκοποι Πωγωνιανῆς, ὁ Π α χ ῶ μ ι ο ς κατὰ τὴν ἀνάγεσιν αὐτοῦ ἐν ἔτει Ζ' 5' καὶ ὁ Π α ο θ ἑ ν ι ο ς κατὰ τὴν ἀγιογράφησιν αὐτοῦ ἐν ἔτει ΖΡΝΗ! ὅσον καὶ τὸ εἰς τὸ Ἱερόν, μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν, διατηρούμενον Σ ὕ ν θ ρ ο ν ο ν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Ἀδηλὸν ὁμῶς τυγχάνει ἡμῖν — μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης — πότε ἀκριβῶς μεταφέρθη ἡ ἔδρα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης εἰς τὸν Ἱερόν ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Διπαλίτσας καὶ πόθεν.

Ἐν σχέσει μὲ τὸ ζήτημα τοῦτο, ἀκουσίως ὑποπίπτει εἰς ἱστορικὴν ἀνακρίβειαν ὁ λαμπρὸς λαονοόμος καὶ ἱστορικὸς Σπυρ. Στούπης. Οὗτος εἰς τὸ βιβλίον του, ΠΩΓΩΝΗΣΙΑΚΑ - ΒΗΣΑΝΙΩΤΙΚΑ. (τόμ. Α', σελ. 32) γράφει περὶ αὐτοῦ τὰ ἑξῆς.

«..... Ὁ λεγόμενος Μητροπολιτικὸς ναὸς τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ποῦ εἰ-

ρίσκεται στήν εἴσοδο Διπαλίτσας καί σέ μικρὴ ἀπόστασι ἀπὸ τῆ Μονῆ πιθανὸν νὰ ὀφείλῃ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ αὐτόν, ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν ἔδρα τοῦ, τῆ Μονῆ, πήγαινε καί ἱεουργοῦσε ὁ ἐκεῖ προκαθήμενος, ὅταν ἡ Διπαλίτσα βρισκόνταν στήν ἀκμὴ τῆς. "Ἄλλως τε πρόκειται μᾶλλον περὶ ἐξωκλήσιου».

Ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ὁ συγγραφεὺς τοῦ, προφανῶς ἐπλανήθη, στηριχθεὶς εἰς ἀνακριθεὶς πληροφορίας. Ἐὰν κατ'ὀρθωσεν αὐτοπροσώπως νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν ἱστοριοβριθῆ χῶρον τῆς Διπαλίτσας θὰ διεπίστωνεν, ἰδίαις αἰσθήσεσι, πῶς ἔχουν τὰ πράγματα.

Θὰ ἐβεβαιούτο, ὅτι ὁ Ἱερὸς ναὸς τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων ἀπέχει ἀρκούντως ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Μονήν, δὲν εὑρίσκεται εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ νῦν χωρίου, ἀλλ' εἰς τὴν ἔξοδον καί πρὸς βορρᾶν αὐτοῦ, ὅτι δὲν εἶναι ἐξωκλήσιον, ἀλλὰ περικαλῆς μεγαλοπρεπῆς Βυζαντινὸς ναὸς, ἐφάμιλλος τοῦ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου, ὡς διαπιστώνει καί ὁ ἀναγνώστης ἀπὸ τὴν ἀπεικόνισιν αὐτοῦ εἰς τὴν παροῦσαν πραγματείαν καί ἀκόμη δὲν ἦτο δυνατόν ὁ ἱερὸς οὗτος ναὸς νὰ διατηρῆ διὰ μέσου τῶν αἰώνων τὸν τίτλον Ἐπισκοπή, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι θὰ μετέβαινεν, ἔστιν ὅτε, ὁ προκαθήμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς νὰ ἱεουργῇ. Ἀκόμη θὰ ἀνεγίνωσκε τὰ εἰς τὴν ἐπιγραφὴν ὀνόματα τῶν Ἀρχιεπισκόπων Πωγωνιανῆς Παχωμίου καί Παρθενίου. Ἀκόμη θὰ ἐπληροφορεῖτο ὅτι ἐγὼ δὲν εἶμαι ἱερεὺς ὡς ἀναγράφει εἰς τὴν σελ. 284 ἀλλὰ διδάσκαλος καί ὅτι δὲν κατάγομαι ἐκ Διπαλίτσας ἀλλὰ ἐκ Πωγωνίσκου. Πᾶσαι αὗται αἱ ἀνακρίβειαι θὰ ἀπεφεύγοντο, ἐὰν κατ'ὀρθωσεν ὁ μόνος τοῦ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Διπαλίτσαν. Αἱ ὡς ἄνω ἀνακρίβειαι — ἐλάχισται αὗται καθ' ἑαυτὰς — καί μάλιστα εἰς ὀγκῶδες ἔδρανον, ὡς τὸ τοῦ συμπατριώτου συγγραφέως, θεωρούμεναι ἀναπόφευκτοι, οὐδὲ τὸ παράπαν δύνανται νὰ ἐπισημιάσωσι τὴν μεγάλην ἀξίαν τοῦ ὄντως περισπούδαστου καί ἀξιομελετήτου ἔργου τοῦ.

Ὁ Β. Δ - Ζῶτος (Μολοσσὸς) εἰς τὸ Βιβλίον τοῦ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ (τόμ. Δ'. τεύχος. Α'. σελ. 93) γράφει περὶ τοῦ ζητήματος τούτου τὰ ἀκόλουθα. «Ἡ πόλις Πωγωνιανὴ ἀνηγγέθη ἐπὶ τῶν ἑρειπίων τῆς Πασσαρῶνος ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου καὶ ἐτιμήθη μὲ θρόνον Μητροπολιτικόν. Εἰς τὸ ἄκρον τῶν ἑρειπίων τῆς πόλεως ταύτης σώζεται ἡ Μολυβδοσκεπάστος Μονὴ τῆς Παναγίας, ἣτις ἦτο ὁ Μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς πόλεως ταύτης.»

Ὁ Ἀραβαντινὸς πάλιν, ἐν σχέσει μὲ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν ταύτην γράφει τὰ ἀκόλουθα. (Χρονογραφία Ἡπείρου 2ος Τόμ. σελ. 138).

«..... Τῆς Πωγωνιανῆς ἐκκλησιαστικῆς ἔδρα ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ἡ πόλις Διπαλίτσα, τὰ νῦν χωρίον ἄθλιον, εἰς ἣν, μέχρι τῆς προτελευταίας ἑκατονταετηρίδος συνεκροτεῖτο κατὰ τὴν 15ην Αὐγούστου ἐμπορικὴ πανήγυρις, Πωγωνιανὴ καλουμένη.»

Γράφων ὁ Ἀραβαντινός, ὅτι Ἐκκλησιαστικὴ ἔδρα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ἡ Διπαλίτσα, προφανῶς συγγέει ταύτην μὲ τὴν Ἱερὰν Μονήν. Ἡ ἐμποροπανήγυρις, δι' ἣν ποιεῖται μνεῖαν, ὅτι ἐγένετο εἰς Διπαλίτσαν, αὕτη, ὡς γνωστὸν, ἐτελεῖτο εἰς ὀμαλὸν εὐρὺν χῶρον, ἀπέχοντα τῆς Μονῆς μόλις ἑκατοντάδα μέτρων, ἔχοντα σχῆμα ὀρθογώνιον καί περικλειόμενον ὑπὸ τειχῶν, διατηρουμένων καί σήμερον, ὅπως ἐν τοῖς προηγουμένοις εἶπομεν καί ὅστις διατηρεῖ εἰσέτι τὸ ὄνομα Π α ζ ἄ ρ ι α.

Ὁ δὲ διακεκριμένος ἐκ Πυρσογιάννης σοφὸς παιδαγωγὸς Εὐριπίδης Σούρλας, ὅστις ἐγκλείει μέσα εἰς τὸν λαμπρὸν καί πλούσιον ἐσωτερικὸν τοῦ κόσμου τὴν γλυκεῖαν μας Ἡπειρον, ἐν σχέσει μὲ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν ταύτην γράφει τὰ ἀκόλουθα. (ΗΠΕΙΡ. ΧΡΟΝΙΚΑ. Τόμ. ΙΣ'. σελ. 213).

«..... Εἰς χειρόγραφον Κώδικα τοῦ ἔτους 1722 εἰς τὸν ὁποῖον ἀναγράφεται

ἡ σειρά τῶν Μητροπόλεων, Ἀρχιεπισκοπῶν καὶ Ἐπισκοπῶν, αἱ ὁποῖαι ἐξηρτῶντο παλαιότερον, ἄλλοτε ἀπὸ τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἄλλοτε ἀπὸ τὸν θρόνον Βουλγαρίας, μνημονεύονται καὶ Μητροπόλεις καὶ Ἐπισκοπαί, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἀποσπασθῆ τῆς Ρωμαϊκῆς Διοικήσεως καὶ ὑπήχθησαν ἀργότερον εἰς τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως, μεταξὺ ἄλλων, ἦτο καὶ ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Πωγωνιανῆς.»

Ὁ δὲ ἀοίδιμος Μητροπολίτης Ἀμασειᾶς Ἀνθιμος Ἀλεξούδης, ὅστις εἰς σειράν φύλλων τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει πρὸ ὀγδοηκονταετίας ἐκδιδομένης ἡμερησίας ἐφημερίδος «Νεολόγος» δημοσιεύσας πίνακας, ἀπασῶν τῶν Ἀρχιεπισκοπῶν καὶ Μητροπόλεων, τῶν ὑπαγομένων εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, ἀπὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐντεῦθεν καὶ ὁ ὁποῖος εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 6794 τῆς 20ῆς Μαρτίου, 1892 τῆς ὡς ἄνω ἐφημερίδος ἀναγράφει καὶ τοὺς ἀρχιερατεύσαντας ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Πωγωνιανῆς, οὐδόλως ποιεῖται μνείαν περὶ τῆς ἑδρας τῆς Μητροπόλεως ταύτης πρῶτον δὲ Ἀρχιερέα φέρει κατὰ τὰ ἔτη 1572 - 1594 τὸν ἀοίδιμον Γαβριήλ.

Καὶ ὁ Ἀκαρνάν Θ. Χαβέλλας εἰς τὸ ἔργον του. «Ἱστορία Ἡπειροῦ καὶ Ἀλβανίας», ἐν σχέσει μὲ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν ταύτην γράφει. (σελ. 100) τὰ ἀκόλουθα.

«... Κατὰ τὸ ἔτος 668 ὁ Πωγωνᾶτος ἀνεκαίνισε τὴν πόλιν Πασσαρῶνα καὶ μετωνόμασεν ἐκ τοῦ ὀνόματός του Πωγωνιανήν, ἐτίμησε δι' αὐτὴν καὶ διὰ Μητροπολιτικοῦ Θρόνου, ὅστις διεσώθη μέχρι τῆς νεωτάτης ἐποχῆς...».

Ὡσαύτως ὁ Μητροπολίτης Σάρδεων Γερμανὸς «**ΗΠΕΙΡΩΤ. ΧΡΟΝΙΚΑ**» (τόμ. ΙΒ' σ. 83) γράφει.

«Τὸ πρῶτον ἀναφέρεται Ἀρχιεπισκοπὴ Πωγωνιανῆς μεταξὺ τῶν ὀκτῶ Ἀρχιεπισκοπῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐν τῇ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἰσχυρᾶ ἀναγραφῇ τῶν Ἐπαρχιῶν τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως».

Ὁ δὲ ἀοίδιμος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος, ἡ καλλικέλαδος αὕτη Ἐκκλησιαστικὴ ἀηδὼν, ὁ πολυγραφώτατος οὗτος Ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς, ὁ περισσότερον ἴσως ὄλων ἐνδοξίφας μὲ τὰς Ἀρχιεπισκοπὰς, τὰς ὑπαγομένας εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, τόσον κατὰ τὰ ἐνδοξα Βυζαντινὰ ἔτη, ὅσον καὶ τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν τοιαῦτα, εἰς τὸν πρῶτον πίνακα Ἀρχιεπισκοπῶν, τὸν δημοσιευόμενον εἰς τὴν Ἐπιστημονικὴν Ἐπετηρίδα τοῦ 1922 (σελ. 219) οὐδαμοῦ ἀναφέρει ὄνομα Ἀρχιεπισκοπῆ Πωγωνιανῆς. Κατὰ παρόδοξον δὲ δι' ἡμᾶς τρόπον οὔτε εἰς τὸν δεύτερον Πίνακα, τὸν διαλαμβάνοντα τὰς Ἀρχιεπισκοπὰς καὶ Ἐπισκοπὰς κλίματος Κωνσταντινουπόλεως (τῶν 901 - 907) ἀναφέρεται ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ αὕτη. Εἰς τὸν 3ον α.Χ. ὄμως Πίνακα, τὸν ἀναγράφοντα τὰς κατὰ τὴν ἄλωσιν καὶ μετὰ ταύτην Ἀρχιεπισκοπὰς, ἀναγινώσκουμεν εἰς τὴν σελίδα 236 τὰ ἀκόλουθα.

«... Ἐκτὸς τῶν 72 τούτων Μητροπόλεων ὑπὸ τὸ Πατριαρχεῖον ὑπέκειντο τότε κατὰ τινα μὲν ἀντίγραφα τῆς ἀνωτέρω ἀναγραφῆς ἑπτὰ Ἀρχιεπισκοπαί, Προνήσου, Καρπάθου Αἰγίνης, Πωγωνιανῆς, Ἐλασσόνοσ Κῶ, Λευκάδος, κατὰ τινα δὲ ὀκτῶ, προστιθεμένης εἰς τὰς ἀνωτέρω καὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Φαναρίου. Διαφορὰ τις ὑπάρχει καὶ ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν Ἐπισκοπῶν, διότι, κατὰ τινα μὲν ἀντίγραφα ἦσαν 78 κατ' ἄλλα δὲ 84...»

Οἴκοθεν δ' ἐννοεῖται ὅτι ἡ μεγάλη αὕτη ἐλάττωσις ὀφείλεται εἰς τὰς Τουρκικὰς κατακτήσεις».

Ὁ Ν. Μυστακίδης πάλιν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 6829 τῆς 6ῆς Μαΐου 1892 φύλλον τῆς προηγουμένως μνημονευθείσης ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐφημερίδος «Νεολόγος» μὴ συμφωνῶν εἰς τινα σημεῖα μὲ τοὺς ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου

Ἀμασειᾶς Ἀνθίμου Ἀλεξούδη δημοσιευθέντας πίνακας Ἀρχιεπισκόπων Πωγωνιανῆς, γράφει τὰ ἀκόλουθα.

«...Ἐκ τῶν ἀναφερομένων Ἀρχιεπισκόπων Πωγωνιανῆς παρατηροῦμεν, ὅτι ὁ Σεβασμιώτατος Ἅγιος Ἀμασειᾶς κ. Ἀνθιμος, παραλείπει τινά, τὰ οὐσιωδέστερα, δι' ὧν συμπληροῦται οὐκ ὀλίγον ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία. Καὶ πρῶτον ἡ Ἐπαρχία Πωγωνιανῆ ἢ Πωγωνιανῆ ἦτο Ἀρχιεπισκοπή, ἀνακαινισθεῖσα ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, ἐτιμήθη μὲ θρόνον Ἀρχιεπισκοπικὸν μέχρι τοῦ ἔτους 1850, ἢ Μητρόπολις δέ, ὡς Μολυβδοσκεπάστος Μονὴ σώζεται εἰσέτι.

Ταῦτα γράφων ὁ Ἅγιος Ἀμασειᾶς κ. Ἀνθιμος οὐδόλως ποιεῖται μνείαν τοῦ μεγάλου καὶ ἐναρέτου Παναγίου, ἀρχιεπισκόπου Πωγωνιανῆς τὸ 1298. Κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ ἰδρύθη ὁ καθεδρικός ναὸς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων σεμνυνόμενος».

«Παρεθέσαμεν τὰς γνώμας καὶ εἰκασίας πολλῶν, ἀσχοληθέντων μὲ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Πωγωνιανῆς, ὡς καὶ μὲ τὴν ἀρχικὴν καὶ μετέπειτα ἔδραν αὐτῆς. Ἐκ τούτων δὲν ἐξάγεται σαφῶς ὅτι ἡ Ἱερὰ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου ὑπῆρξεν ἔδρα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης. Ἀκόμη οὐδὲν τὸ σαφές ὡς πρὸς τὸν ἀκριβῆ χρόνον ἰδρύσεως τῆς ἐν λόγῳ Ἀρχιεπισκοπῆς. Ἡ ἔλλειψις ἐπαρκῶν πρὸς τοῦτο στοιχείων καὶ εἰς αὐτὰ ταῦτα τὰ ἀρχεῖα τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν ὠκνήσαμεν νὰ καταφύγωμεν, πιθανὸν νὰ ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ αὕτη, ἄλλοτε μὲν ὑπήγετο εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ἄλλοτε πάλιν — πρὸ τοῦ Σχίσματος τῶν Ἐκκλησιῶν — εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης ἄλλοτε πάλιν εἰς τὸ ἀνακηρυχθέν, ἐτσιθελικῶ δικαίῳ, Ἀυτοκέφαλον Πατριαρχεῖον τῆς Ἀχρίδος.

Ἐλπίζομεν, Θεοῦ θέλοντος καὶ Παναγίας εὐδοκίας, προσεχῶς νὰ εὐρεθῶμεν εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν διὰ νέων μας προσπαθειῶν, νὰ ἀνεύρωμεν τὰ ἀπαραίτητα ἐκεῖνα στοιχεῖα, δι' ὧν θὰ διευκρινισθῇ τὸ μένον σκοτεινὸν τοῦτο σημεῖον, τὸ ἔαν ἡ Ἱερὰ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Μολυβδοσκεπάστου διετέλεσεν ὡς Μητροπολιτικός ναὸς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς καὶ πότε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 9ον

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ

Ἐν καὶ παρῆλθον χίλια τριακόσια περίπου ἔτη, ἀπὸ τότε, ὅπου ὁ κλεινὸς Ἀυτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνάτος ἀνήγειρε τὸ Ἱερὸν τοῦτο Σκήνωμα, ἂν καὶ κατὰ τὴν διαρρεῦσασαν μακραιώνα ταύτην ἐποχὴν συνέβησαν εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην, οὐσαν τὸ σταυροδρόμιον τῶν ὁδεύσεων, τῶν ἀγουσῶν ἀπὸ Ρώμην πρὸς Ἡπειρον καὶ Μακεδονίαν καὶ ἀκόμη τὸ ὄχυρὸν τῶν στρατηγικῶν τοποθεσιῶν, ἔνθα ἔλαβον χώραν κατὰ τε τὴν ἀρχαίαν, Μεσαιωνικὴν καὶ πρόσφατον ἐποχὴν σπουδαῖα στρατιωτικὰ γεγονότα, ἂν καὶ ἐγένοντο πολλαὶ ἐχθρικαὶ ἐπιδρομαί: Οὐγγων, Γότθων, Σταυροφόρων, Βουλγάρων, Σέρβων, Ἀλβανῶν καὶ παντοειδῶν ἀτάκτων στοιχείων, ἐν τούτοις ἡ Ἱερὰ αὕτη Μονὴ, ὡς ἐκ θαύματος, ἔμεινε, ὡς οἰκοδόμημα, ἀβλαβής. Ἄν καὶ οἱ ἐπιδραμόντες βάρβαροι προέβησαν εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην, εἰς ἀπεριγράπτους καταστροφάς, ἐξανδραποδισμούς, σφαγάς, πυρπολήσεις, λεηλασίας καὶ βιαίους ἐξισλαμισμούς, ἐν τούτοις τὸ Ἱερὸν τοῦτο οἰκοδόμημα ἔμεινε ἄθικτον. Φαίνεται ὅτι, οἱ πάσης φυλῆς καὶ ἐθνικότητος ἐπιδραμόντες

ἄρβαραι, κωλυόμενοι ὑπὸ ἀοράτου Θείας Δυνάμεως δὲν ἐτόλμησαν νὰ καταστρέψουν τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο ἔργον τῶν Βυζαντινῶν προγόνων μας.

Τὸ ἐξόχου τέχνης καὶ ἐξαιρετικῆς ὠραιότητος Ἱερὸν τοῦτο Σκηνῶμα ἐσεβάσθη καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ πανδαμάτωρ χρόνος, κατὰ τὸν ροῦν τοῦ ὁποίου «τὰ πᾶντα ρεῖ» ἵνα μαρτυρῆται ἀνὰ τοὺς αἰῶνας, ὅτι καὶ οἱ Βυζαντινοὶ μας πρόγονοι, ἀπόγονοι εὐκλεῶν προγόνων, δὲν ὑστέρησαν τούτων εἰς ἔργα τέχνης, κάλλους, ὠραιότητος καὶ μεγαλοπρεπείας καὶ ἂν οἱ πρῶτοι ἀνήγειραν Παρθενῶνας καὶ Ἐρέχθεια, οἱ δεῦτεροι ἔκτισαν Ἀγίας Σοφίας καὶ Μολυβδοσκεπάστους.

Ἀξίζει ὅθεν ἡμεῖς οἱ ἀπόγονοὶ των, νὰ γινώμεθα ἐκάστοτε εὐλαβεῖς προσκυνηταὶ τῶν τοιούτων Ἱερῶν Σκηνωμάτων. Προσερχόμενοι ἐκεῖ ἅς κύπτωμεν ταπεινὸν γόνυ πρὸ τῆς θαυματουργοῦ Εἰκόνης τῆς Παναγίας τῆς Πωγωνιανίτισσας καὶ ἅς ζητῶμεν τὴν βοήθειάν Της εἰς χαλεπὰς τοῦ βίου μας στιγμὰς καὶ ἡμέρας. Συγχρόνως ὅμως θὰ θαυμάζωμεν τὸ λαμπρὸν τοῦτο μεγαλουργημὰ τῶν Βυζαντινῶν προγόνων μας καὶ θὰ αἰσθανώμεθα θρησκευτικὸν δέος, ἱερὰν συγκίνησιν καὶ ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν, διότι καὶ ἡμεῖς εἴμεθα ἀπόγονοι τοιούτων εὐκλεῶν προγόνων. Ἰστάμενοι μετ' εὐλαβείας καὶ κατανύξεως ἐν μέσῳ τοῦ Ἱεροῦ τούτου ναοῦ, κάτωθεν τοῦ μεγαλοπρεποῦς καὶ ἐπιβλητικοῦ Τρούλλου του, κλείοντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς μας, θὰ δραματιζώμεθα τὰς ὠραίας καὶ σεβασμίας μορφὰς τῶν ἐνδόξων Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων, ἰδρυτῶν καὶ ἀνακαινιστῶν τῆς Ἱερᾶς ταύτης Βασιλικῆς καὶ Πατριαρχικῆς Μονῆς, αἰοδίων, Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου καὶ Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου.

Δὲν θὰ ἴδῃ μὲν σήμερον ὁ προσκυνητὴς εἰς αὐτὴν τὰ ἄλλοτε ἀμυθήτου ἀξίας ἐξόχου τέχνης καὶ ἀσυλλήπτου ὠραιότητος πολυτέλη Ἱερὰ Σκεύη, οὔτε τὰ βαρύτεριμα χρυσοποίκιλτα Ἱερὰ ἄμφια, οὔτε τὴν διὰ πολυτίμων λίθων καὶ ἀδαμάντων κεκοσμημένην Θαυματουργὸν εἰκόνα τῆς Θεομήτορος, οὔτε τὸν μεγαλοπρεπέστατον Μέγαν Μανδύαν τοῦ Ἡγουμένου. Ἀκόμη δὲν θὰ εὔρη ἐκεῖ τὴν λαμπρὰν καὶ πλουσίαν Βιβλιοθήκην τῆς μὲ τὰ εἰς ἑκατοντάδας ἀνερχόμενα χειρόγραφα ἐπὶ μεμβράνης Ἱερὰ Βιβλία καὶ ἀπειρίαν τοιούτων τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων. Προσευχόμενος ὅμως μετ' εὐλαβείας κάτωθεν τοῦ ὑψηλοῦ τῆς Τρούλλου, ὅπου ἡ ἐπιβλητικὴ μορφή τοῦ Πανατοκράτορος, θὰ μεταφέρεται χρονικῶς μακρὰν, πολὺ μακρὰν καὶ θὰ ἀναμιμνήσκειται μετὰ ρίγους συγκινήσεως τῶν παλαιῶν ἐκείνων ἐνδόξων ἡμερῶν, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ κλεινὴ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία, ὡς φαεσφόρος λαμπὰς, ὡς ἀστὴρ πολύφωτος, ἐφώτιζε, ἐμόρφωνε καὶ καθωδήγει τοὺς ἀμορφώτους καὶ ἀπολιτίστους λαοὺς τῆς Ἑσπερίας, τοὺς ζῶντας ἐν σκότει καὶ σκιᾷ.

Ἡ Ἱερὰ αὕτη Μονὴ σήμερον οὐδὲν τῶν εἰς Ρουμανίαν, Ῥωσσίαν καὶ ἄλλαχοῦ, λίαν ἄλλοτε προσδοφόρων τῆς κτημάτων κέκτηται. Πάντα ταῦτα ἀπηλλοτριώθησαν ἀπὸ τὰς μετὰ τὸ 1864 καὶ ἐντεῦθεν ἐκεῖ Κυβερνήσεις. Τὴν ἰδίαν τύχην ἔσχον καὶ τὰ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς ἀγροκτῆματά της. Ταῦτα ἀπηλλοτριώθησαν καὶ παρεχωρήθησαν εἰς τοὺς καλλιεργοῦντας ταῦτα ἀκτήμονας ἢ ὀλιγοκτῆμονας καλλιεργητάς, ὡς τοῦτο ἐγένετο καὶ εἰς ἀπάσας τὰς λοιπὰς ἐν Ἠπειρῷ Ἱερὰς Μονὰς. Ἀνθρωπιστικόν, κοινωνικόν καὶ δίκαιον τὸ μέτρον. Ἐπρεπε ὅμως τὸ Κράτος, ἡ Ἐκκλησία, νὰ ἀναλάβουν τὴν συντήρησιν καὶ ἀξιοπρεπῆ διατήρησιν τῶν Ἱερῶν τούτων Σκηνωμάτων, τῶν τοσαύτας ὑφίστας Ἐθνικὰς ὑπηρεσίας προσεγεγκάντων κατὰ τοὺς χαλεποὺς τῆς δουλείας χρόνους. Ἀτυχῶς ταῦτα ἐγκατελείφθησαν καὶ οὕτω ἐπῆλθεν ἡ πλήρης κατάρρευσις καὶ ἀφανισμὸς τῶν πλεί-

στων ἐξ αὐτῶν. Καὶ ἐκεῖ ὅπου ἄλλοτε ὕμνετο καὶ ἐδοξάζετο ὁ Θεῖος Δημιουργός, ἀκούει τις περιλύπως σήμερον κατὰ τὰς ἑσπερινὰς ὥρας τὰς γλαυκὰς, θρηνούσας ἐπὶ τῶν ἑρειπίων αὐτῶν. Εὐτυχῶς τὸ τοιοῦτον ἀποκρουστικῶς ἀποτρόπαιον ἀπεφεύχθη εἰς τὴν Ἱερὰν Σταυροπηγιακὴν ταύτην Μονήν. Αὕτη διατηρεῖται καὶ σήμερον κατὰ τρόπον ἀξιοπρεπῆ καὶ ἀξιοθαύμαστον, ὡς τοῦτο θέλει διαπιστώσει πᾶς ἐπισκεπτόμενος ταύτην. Τὸ θαυματουργὸν τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνης τῆς Θεομήτορος παρέχει ἐπαρκῶς τὰ μέσα τῆς λαμπρᾶς ταύτης συντηρήσεως. Πλήθη πιστῶν ἀπὸ τὰς δύο Ἐπαρχίας, Κονίτσης καὶ Πωγωνίου, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀπάσης τῆς Ἡπείρου, προσέρχονται τακτικῶς εὐλαβεῖς προσκυνηταί Της καὶ θὰ προσέρχωνται ἔσαεὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, διότι ἡ πίστις εἶναι βαθέως ἐρριζωμένη εἰς τὸ εὐσεβὲς Ἑλληνικὸν Γένος. Οὗτοι προσφέρουν ἀφιερώματα, εἰς ἔνδειξιν βαθυτάτης εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν Θεομήτορα διὰ τὴν θεραπείαν προσφιλῶν οἰκείων των ἀπὸ ἀνίατα ἐκ τῆς Ἐπιστήμης θεωρούμενα νοσήματα. Ταῦτα εἶναι συνήθως ἀναθήματα, χρυσᾶ ἢ ἀργυρᾶ, βαρῦτιμα ἐνδύματα, πολυτελῆ κοσμήματα, ζῶα, ἔλαιον, κηρὸς καὶ διάφορα ἄλλα ἀξιόλογα ἀντικείμενα. Ταῦτα ἐκποιοῦνται καὶ τὸ προϊόν των διατίθεται πρὸς συντήρησιν τῆς Μονῆς καὶ θεραπείαν τῶν λοιπῶν ἀναγκῶν αὐτῆς. Ἰκανὸν δὲ ποσὸν ἐκ τῶν προσόδων Αὐτῆς διατίθεται σήμερον πρὸς λειτουργίαν τοῦ ἐν Κονίτση ἰδρυθέντος παρὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου κυρίου Σεβαστιανοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ θρησκευτικὴ ἔθνικοκοινωνικὴ εὐεργετικὴ δρᾶσις εἶναι παντίως γνωστὴ, Γηροκομεῖον εἰς ὃ οἱ ἀπόκληροι τῆς ζωῆς γέροντες, ἀμφοτέρων τῶν φύλων, εὐρίσκουσι περίθαλψιν καὶ προστασίαν.

Σπουδαίως ὡσαύτως ἐκάστοτε συμβάλλει διὰ τὴν ἀξιοπρεπῆ ταύτης ὑπόστασιν καὶ ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Πωγωνιανῆς —ἀνασυσταθεῖσα τὸ ἔτος 1925— ἧς ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κύριος Σεβαστιανὸς ἐπιδεικνύει θερμότατον ἐνδιαφέρον. Ἀξιεπαίνως ἐπίσης φροντίζει διὰ τὴν διατήρησιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς εἰς ἐμπρέπουσαν κατάστασιν καὶ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον αὐτῆς, τοῦ ὁποίου προΐσταται ὡς Τοποτηρητῆς ὁ γῶν ἑφημέριος τῆς Κοινότητος, Αἰδεσιμώτατος Παπα - Χαράλαμπος Νάκος, υἱὸς τοῦ ἄλλοτε Τοποτηρητοῦ αὐτῆς ἀειμνήστου Παπαγιάννη, ὃν εὐγνωμόνως ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν, ὡς καὶ ἀπαξάπαντες οἱ εὐλαβεῖς καὶ εὐσεβεῖς κατοικοὶ τοῦ χωρίου.

Θὰ ἦτο ὅμως ἀσύμφορος δι' ἡμᾶς παράλειψις, ἐὰν μεταξὺ τῶν σπουδαίως συντελεσάντων διὰ τὴν λαμπρὰν διατήρησιν τοῦ Ἱεροῦ τούτου Σκηνώματος δὲν ἐποιούμεθα ἐνταῦθα εὐλαβῆ μνησίαν καὶ τῶν κατὰ τὴν ἐπάρατον Κατοχὴν καὶ μετὰ ταύτην χρηματισάντων Τοποτηρητῶν, Αἰδεσιμωτάτων Ἐφημερίων Μολυβδοσκεπάστου, Γεωργίου Κολιοῦ καὶ Κωνσταντίνου Παπαϊωάννου, ἀποδημήσαντος καὶ τούτου εἰς Κύριον, καὶ τούτου υἱοῦ τοῦ ἀειδίου Παπαγιάννη. Οἱ δύο οὗτοι ἀντάξιοι τῆς Ἱερᾶς τῶν ἀποστολῆς λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου, διακονήσαντες ἀλληλοδιαδόχως τὴν Ἱερὰν ταύτην Μονήν κατὰ τὰς χαλεπὰς ταύτας τοῦ Ἔθνους μας ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας οἱ βάρβαροι καὶ ἀπαίσιοι κατακτηταί, διὰ τῆς ρομφαίας, πυρὸς καὶ σιδήρου, ἐξηφάνιζον πᾶν ὅ,τι ἐνόμιζον ὅτι παρενέβαλλεν εἰς αὐτοὺς ἐμπόδια διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν κατακτητικῶν αὐτῶν σχεδίων, εἶναι οἱ κύριοι συντελεσταὶ τῆς διασώσεως τοῦ Ἱεροῦ τούτου Σκηνώματος. Μὲ φρίκην καὶ ἀποτροπιασμὸν ἀγαμιμνησκόμεθα τὰς ζοφερὰς ἐκείνας ἡμέρας τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1943, κατὰ τὰς ὁποίας οἱ βάρβαροι Οὐγγοὶ, ὑπερβάλλοντες εἰς ἀγριότητα καὶ θηριωδίαν καὶ αὐτοὺς τοὺς προγόνους των, διήλθον ὡς λαίλαψ, ὡς καταιγίς, τὰ πολυπαθῆ αὐτὰ μέρη. Ἴνα κορέσῃσι τὰ ἄγρια ἐνστικτᾶ των, ἔκαυσαν ἐκεῖ πολλὰ χωρία, ἐν οἷς καὶ τὸ χωρίον τοῦτο, ἐλεηλάτησαν, ἔσφαξαν πολλοὺς τῶν κατοίκων, ἄλλους κατέκαυσαν ζῶντας, ὡς τοὺς 30 ἔθνομάρτυρας τοῦ χωρίου Κεφαλόβρυσον, ἄλλους ὠδήγησαν εἰς ἀνεπίστρεπτον ὀμηρίαν, τοὺς δὲ πλεί-

στους ἐξηνάγκασαν νὰ ζητήσωσι καταφύγιον ἐν «ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς».

Ἀργότερον, ὅτε ἀνέτειλε ἡ πολυπόθητος ἡμέρα τῆς ἐλευθερίας καὶ ἡ μυροδόλος αὔρα ἐπλήρωσε τοὺς πολλὰ παθόντας πνεύμονάς μας, ὁ πρῶτος τῶν κληρικῶν τούτων, αἰδεσιμώτατος Π α π α γ ι ὡ ρ γ η ς — ὁ δεύτερος ὑπηρέτει εἰσέτι εἰς τὰς Ἐθνικὰς Ὀμάδας τοῦ ἀειμνήστου Ἐθνικοῦ ἥρωος Ναπολέοντος Ζέρβα— κατώρθωσε, μὲ πολλοὺς κόπους, προσπαθείας καὶ ἰδρωτάς, νὰ ἐπισκευάσῃ τινὰ τῶν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καταστραφέντων κελλίων τῆς Μονῆς καὶ νὰ εὐτρεπίσῃ τὸν ὑποστάντα φθορὰς ἱερὸν αὐτῆς Ναόν. Ὁ δὲ ἀοίδιμος Παπακωνσταντῖνος Παπαϊωάννου, μετὰ τὴν λήξιν τοῦ συμμοριτοπολέμου, τοποθετηθεὶς ἐνταῦθα ὑπηρέτησεν εὐσυνειδήτως καὶ ἱεροπρεπῶς εἰς ἱεροὺς ναοὺς τῶν λαϊκῶν συνοικιῶν καὶ τελευταίως μέχρι τοῦ θανάτου του, ἐπισυμβάντος, τὴν 23ην Μαρτίου ἐ. ἔ. εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν Ἁγίου Γεωργίου Νέας Ἰωνίας, ὡς Πρόεδρος δὲ τῆς Ἀδελφότητος Μολυβδοσκεπαστινῶν συνετέλεσε μεγάλως εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν διωτικῶν ὄρων τῶν κατοίκων τῆς γενετείρας του καὶ τὴν εὐπρεπῆ συντήρησιν τῆς Ἱερᾶς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου.

Εἰς τὴν Ἱερὰν ταύτην Μονὴν τελεῖται καθ' ἕκαστον Σάββατον Θεία Λειτουργία, καθ' ἣν προσέρχονται εὐλαβεῖς προσκυνηταί. Ὡσαύτως Θεία Λειτουργία τελεῖται καθ' ἀπάσας τὰς τοῦ ἔτους Θεομητορικὰς ἑορτὰς ὡς καὶ καθ' ἅπαν τὸν Δεκαπενταύγουστον.

Τὴν δὲ 15ην Αὐγούστου, ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, τελεῖται ἐκεῖ μεγαλοπρεπῆς θρησκευτικὴ πανήγυρις. Τότε ἡ ἐρημικὴ ἀλλὰ τοσοῦτον μαγευτικὴ, κατάφυτος, ὀμαλὴ καὶ ἰσὺ διαυγῶν, καταφύχρων καὶ ἀφθόνων ὑδάτων περιρρεομένη περιοχὴ τῆς Μονῆς ἀλλάσσει μορφήν. Κατακλύζεται ἀπὸ τοῦ ἀπογεύματος τῆς παραμονῆς ὑπὸ φθρόως προσερχομένων εὐσεδῶν προσκυνητῶν. Ἄλλοι καταφθάνουν δι' ὄραίων καὶ ἀνέτων λεωφορείων — οἱ προσερχόμενοι ἐξ ἀπομεμακρυσμένων περιοχῶν τῆς Ἠπείρου — καὶ ἄλλοι πεζοὶ ἢ ἔφιπποι, ἐπὶ ὄραίων σαγμάτων, ἐπεστρωμένων διὰ πολυχρῶμων ἐγχωρίων στρωσίμων, ἐξαιρετικῶν προϊόντων τῆς Ἡπειρωτικῆς οἰκοτεχνίας. Εἶναι χάρμα ὀφθαλμοῦ ἢ πολύμορφος αὕτη κοσμοσαφὴς ἢ μεγάλη αὕτη ἀνθρωποθάλασσα, ἣτις, ὡς αἱ διψῶσαι εἰς τὰς ἐρήμους ἔλαφοι καταφεύγουσιν εἰς τὰς πηγὰς τῶν εἰς τὰς κλιτῆς τῶν ἀποκρῶμων ὁρέων καὶ ἀγριωπῶν χαραδρῶν κατερχομένων καὶ κελαρυζόντων διαυγῶν καὶ καταφύχρων ὑδάτων, διὰ νὰ κορέσωσι τὴν δίψαν των, προσερχομένη εὐλαδῶς καὶ εὐσεδαστως, γονυπετεῖ καὶ προσκυνεῖ τὴν σεπτήν Εἰκόνα τῆς Θεομήτορος.

Ἦδη ὁ λαμπρὸς καὶ φωτοδότης ἥλιος εὐρίσκεται εἰς τὸ τέλος τῆς ἡμερησίας διαδρομῆς του ἐν τῷ οὐρανίῳ στερεώματι, ὁ δὲ ὀλοστρόγγυλος, φωτεινὸς πλὴν ὠχρὸς τῶρα δίσκος του κρύπτεται, σιγὰ - σιγὰ, ὀπισθεν τῆς κορυφῆς τοῦ πανυψήλου καὶ μεγαλοπρεποῦς εἰς ὄγκον ὄρους Νεμέρτσικα, χρυσῶνων διὰ τῶν ἐξαποστελλομένων ἀκόμη ἀκτίνων του τὰ εἰς τοὺς αἰθέρας αἰωρούμενα λευκὰ νέφη. Ὅποσον, ἀληθῶς, μεγαλοπρεπὲς θέαμα παρουσιάζει εἰς τὰ ὄμματα τῶν προσκυνητῶν ἢ φασμαγορικὴ αὕτη εἰκὼν! Ταύτην διαδέχεται, ἀργὰ - ἀργὰ, τὸ λυκόφως. Τὴν στιγμὴν ταύτην, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ δεξιὰ χεὶρ τῶν πιστῶν ὀδηγεῖται καὶ ποιεῖ τὸ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ, τὸ ὅποσον εἶναι ἀπτή ἀπόδειξις τῆς θρησκευτικότη-

Ἱερός Βυζαντινὸς ναὸς τῶν Ἁγίων ἐνδόξων καὶ Πανευφύμων Ἀποστόλων, ἐπὶ ὀλοκλήρους ἑξατονταετηρίδας χρησιμεύσας ὡς Μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πογωνιανῆς.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

τός των καὶ ταπεινὴ προσευχὴ πρὸς τὸν Θεῖον Δημιουργόν, καὶ τὰ πτερωτὰ ἀπέρχονται εἰς τὰς φωλεὰς των, ἵνα ἀναπαυθοῦν, ἐνῶ παραμένουν γύρω ἢ νυκτερίς μετὸ περίεργον πέταγμά της, ἢ γλαῦξ μετὸ κλαυθμηρίζον τραγούδι της, ὁ νυκτικόραξ μετὸ τὴν ἀποκρουστικὴν φωνήν του, τὸ τριζόνι μετὸ τὸ μονότονον τρίγμα του καὶ ὁ γκιώνης μετὸ θλιβερόν καὶ ἄκρως συγκινητικὸν λάλημά του, οἱ γλυκεῖς ἤχοι τῶν τριῶν κωδῶνων τοῦ Μοναστηριοῦ προσκαλοῦν τοὺς πιστοὺς εἰς τὸν **Μέγαν Ἐσπερινόν**. Δὲν παρέχονται ὀλίγα λεπτά καὶ ὁ ἱερός ναὸς εἶναι ἀσφυκτικῶς πεπληρωμένος εὐλαβῶν προσκυνητῶν. Ὑπὸ τὸ ἄπλετον φῶς τῶν ἀναριθμῆτων εἰς τὰ μανουάλια ἀπτομένων κηρίων ἀρχίζει ἡ ἱερὰ Ἀκολουθία. Εἰς ταύτην προσδίδει ἰδιαιτέραν αἶγλην καὶ μεγαλοπρέπειαν ἡ χοροστασία τοῦ Σεβασμιωτάτου Πωγωνιανῆς κυρίου **Σεβαστιανοῦ**. Τὰ ἡδύμολπα καὶ λίαν συγκινητικὰ τῆς Κοιμήσεως τροπάρια καὶ αἱ ἀναπεμπόμενα ὑπὸ τῶν Λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου εὐχαί, ἐνούμενα μετὰ τοῦ εὐώδους θυμιάματος εἶναι ὄντως **θυσία Ἐσπερινή!**

Τὸν κατανυκτικὸν Ἐσπερινὸν διαδέχεται ὁ Παρακλητικὸς Κανὼν. Ἡ εὐλάβεια τοῦ ἐκκλησιάσματος κορυφοῦται, αἱ δὲ ψυχαὶ καὶ καρδίαι τῶν γονυπετούντων, ἐξαύλωμένοι ἀνέρχονται ὑψηλά, πολὺ ὑψηλά.

Οὐδενὸς τὰ χεῖλη μένουσιν ἄλλαλα. Πάντες προσκυνοῦσι μετὰ θαυμάτης κατανύξεως τὴν **Εἰκόνα Τῆς τῆς σεπτῆς**. Μετὰ δὲ τὸν Παρακλητικὸν Κανὼνα συνεχίζεται ὁλονύκτιος Ἱερὰ Λιτανεία εἰς πρὸς τοῦτο καταλλήλως ηὔτρεπισμένον Χῶρον ἐν τῇ προαυλῇ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Αὕτη ἔχει καθιερωθῆ ἀπὸ τριετίας ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου κυρίου **Σεβαστιανοῦ**.

Εἶναι ὄντως Ἱερὰ **Μυσταγωγία** κατὰ τὴν Αὐγουστιανὴν ταύτην νύκτα, ὑπὸ τὸ σεληνόφως τῆς ἀργυροχρόου σελήνης ἢ ἀναπομπῇ τῶν παρακλητικῶν ἢ εὐχαριστηρίων ὕμνων πρὸς τὸν Παντοδύναμον ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν χειλέων τῶν Λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου, ὅστις παρακαλεῖται ἵνα, διὰ Πρεσβειῶν τῆς Παναγίας Αὐτοῦ Μητρός, τῆς ὁποίας τὴν Ἱερὰν Κοίμησιν καὶ τὴν εἰς Οὐρανοὺς Μετάστασιν ἐορτάζει μετὰ Θρησκευτικοῦ δέους, θαυμάτης συγκινήσεως ἀλλὰ καὶ ἀνεκλαλήτου χαρᾶς, ὁ περιούσιος λαὸς τοῦ Κυρίου, ὁ εὐλαβὴς Ἑλληνικὸς λαός, γὰ εὐαρεστηθῆ καὶ ρύση ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ἀδυσωπήτου σκληρᾶς δουλείας τοὺς ἀδελφούς μας Βορειοηπειρώτας, τινὲς τῶν ὁποίων ζῶσιν εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων μόνον ἑκατοντάδων μέτρων ἀπὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς!

Ὅποιαν ἀνακούφισιν, παραμυθίαν καὶ παρηγορίαν αἰσθάνονται οἱ ἀτυχεῖς οὗτοι, ἀκούοντες διὰ τοῦ Μεγαφώνου τὰς ἱκετηρίους πρὸς τοῦτο Εὐχάς.

Ἦδη ἀνατέλλει ἡ μεγάλη ἐορτὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ **Κοίμησις** τῆς **Θεοτόκου**, τὴν ὁποίαν, κατ' ἐξοχὴν, τιμᾶ καὶ ἐορτάζει μετὸ συγκίνησιν ἀλλὰ καὶ μεγαλοπρέπειαν ὁ θρησκευόμενος Ἑλληνικὸς λαός. Ἡ κροκόπεπλος καὶ ροδοδάκτυλος αὐγὴ βάφει ἐλαφρῶς τὰς κορυφὰς τῶν πρὸς ἀνατολὰς ὄρεων, τοῦ δασώδους καὶ προστατευτικοῦ ἐκ τῶν χειμάρρων τῆς πόλεως Κονίτσης ὄρους **Τύμφη** καὶ τοῦ ἀπέναντι αὐτῆς κειμένου ὄρους **Παπίγκου**, τοῦ κοινῶς λεγομένου **Λάζαρος**, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων σχηματίζεται ἡ περίφημος κοιλάς τοῦ **Στομίου**, ἐνθα διέρχεται ὁ ποταμὸς Ἀῖφος, καὶ τὸ λυκαυγὲς φωτίζει ἱλαρῶς τὴν ἤδη ἀφυπνιζομένην περίξ φύσιν. Οἱ καμπάνες τῶν Μοναστηριοῦ σημαίνουν χαρμοσύνως καὶ σκορπίζουν γύρω των, μετὸς γλυκεῖς ἤχους των χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν.

Ντάγκ! ντάγκ! ντάγκ! Είναι τὸ ἐγερτήριο ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὸ προσκλήτήριο σάλπισμα τῶν πιστῶν, οἵτινες ἀθρόως προσήλθον, τοσοῦτον μακρόθεν, ἵνα προσκυνήσωσι τὴν Παναγίαν τὴν Πωγωνιανίτισσαν. Ἐγείρονται ἐν τάχει, τακτοποιοῦνται καὶ ἰδοὺ τώρα προσέρχονται εἰς τὸν Ἱερὸν Ναόν, ἀνάπτουσι εὐλαβῶς τὰς λαμπάδας των, τινὲς τῶν ὁποίων ἔχουσι τὸ ὕψος τοῦ ἀναστήματος τῶν εὐσεβῶν προσκυνητριῶν, εἰς τὸ καλλιτεχνικῶς ἠὲ τρεπισμένον κηροπήγιον ἔμπροσθεν τῆς Θαυματουργοῦ Εἰκόνοσ τῆς Θεομήτορος καὶ παρακολουθοῦσι τὴν κατανυκτικὴν Ἱερὰν Ἀκολουθίαν τοῦ Ὁρθρου. Τὸ ἠδύμολπον καὶ λίαν συγκινητικὸν Ἐξαποστειλάριον «Ἀπόστολοι ἐκπεράτων συναθροισθέντες ἐνθάδε, Γεθσημανῆ τῷ χωρίῳ, κηδεύσατέ μου τὸ σῶμα...». μεταρσιοῖ, ἐξαυλῶνει αὐτούς. Ὁραματίζονται τοὺς Πανευφήμους Ἀποστόλους, προσερχομένους ἐναερίως ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς καὶ καθημένους εὐλαβῶς καὶ περιλύπως πέριξ τοῦ σεπτοῦ Σκηνώματος τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Ἡδὴ ἀρχίζει ἡ Θεία καὶ Ἱερὰ Λειτουργία. Καίτοι ἡ ζέστη, λόγῳ τῆς καλοκαιρινῆς ἐποχῆς, τοῦ μεγάλου συνωστισμοῦ, τῶν ἀπειραρίθμων ἀνημμένων κηρίων καὶ συνεχῶς ἀπτομένων λαμπάδων εἶναι ἀνυπόφορος, ἐν τούτοις ὁ Ἱερὸς Ναὸς εἶναι διαρκῶς ἀσφυκτικῶς πεπληρωμένος. Τόση εἶναι ἡ εὐλάβεια τῶν ἐκκλησιαζομένων, ὥστε ὁ κρουνηδὸν ἐκχυνόμενος ἀπὸ τὰ μέτωπά των ἰδρὼς νὰ μεταβάλλεται εἰς δρόσον, δροσίζουσαν αὐτούς, ὡς ἡ καθ' ὑπερφυᾶ τρόπον φλόξ τοὺς ἐν καμίνῳ Τρεῖς παῖδας, Ἀνανίαν, Ἀζαρίαν καὶ Μισαήλ.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας, προπρορευομένων τῶν Ἐξαπτερύγων καὶ ἀκολουθούντων τῶν ἀγίων Λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου, ἐνδεδυμένων τὰς χρυσοποικίλους ἱερατικὰς στολὰς των, ἐξέρχεται τὸ ἐκκλησίασμα εἰς τὸ εὐρύχωρον προαύλιον τῆς Μονῆς, ὅπου εἰς εἰδικῶς ἐστημένῃ ἐξέδραν ψάλλεται μετὰ τῆς προσηκούσης κατανύξεως ὁ Ἀγιασμός. Ἡ εὐλάβεια τῶν προσκυνητῶν κορυφοῦται. Πολλὰ γυναῖκες δακρυρροοῦσαι συμπροσεύχονται γονυκλινῶς. Τὸ ὑπὸ τῶν καλλιφώνων Ἱεροψαλτῶν ψαλλόμενον μετὰ μέλους γλυκύμολπον Ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς: «Ἐν τῇ Γεγενῆσει τῇν παρθενίαν ἐφύλαξας, ἐν τῇ Κοιμήσει τὸν κόσμον οὐ κατελίπες Θεοκε...», ἣτις πράγματι οὐδέποτε καταλείπει τὰ εὐσεβῆ τέκνα τῆς, σημαίνει τὸ τέλος καὶ τῆς Ἱερᾶς ταύτης Ἀκολουθίας. Ταύτην διαδέχεται γενικὴ εὐωχία, ἡ ὁποία οὐδέποτε ἐξικνεῖται πέραν τῶν ὁρίων τῆς Χριστιανικῆς καὶ ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας. Εἶναι τοῦτο ἴδιον ἀνθρώπων εὐγενῶν, πολιτισμένων καὶ ἐμποτισμένων μετὰ τὰ ὄρατα τῆς Χριστιανικῆς μας Θρησκείας νάματα, ἣτις, μόνη, διὰ τῶν ὑψηλῶν κηρυγμάτων τῆς, ἠθικοποιεῖ, ἐξαγνίζει καὶ πληροῖ πραγματικῆς καὶ ἀνυποκρίτου ἀγάπης τὰς ψυχὰς καὶ καρδίας τῶν πράγματι εὐλαβῶν χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι, ἀγαπῶντες τὸν πλησίον, οὐδέποτε διανοοῦνται, ἵνα ἔργῳ ἢ λόγῳ, βλάψωσιν αὐτόν. Κάθηνται, λοιπόν, ὅλοι ὀκλαδὸν καθ' ὁμάδας, ἀποτελουμένας ἀπὸ συγγενικὰς ἢ φιλικὰς οἰκογενείας, ὑπὸ τὴν παχεῖαν σκιάν τῶν κατὰ γραμμὰς ὑψουμένων πανυψήλων πυκνοφύλλων μορεῶν ἐπὶ τοῦ καταπρασίνου χλοεροῦ τάπητος, τὸν ὁποῖον «ποτέ δὲν τὸν καίει ἡ λῖου ἄκτις» κατὰ τὴν ἐπιτυχῆ ἔκφρασιν τοῦ ποιητοῦ. Εἰς χειροκέντητα ὄρατα καὶ μεγάλα τραπεζομάνδηλα, ἔργα καλλιτεχνικὰ τῶν Ἡπειρωτισσῶν τῆς ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον φημισμένης Ἡπειρωτικῆς οἰκοτεχνίας, ἐναποθέτουν τὰ εἰς τὰς οἰκίας των παρεσκευασμένα ἄφθονα, ἐκλεκτὰ καὶ ὀρεκτικὰ φαγητά των. Εἰς ὄλων τὰ πρόσωπα διαφαίνεται διάχυτος ἡ καλωσύνη, ἡ χαρὰ, ἡ φαιδρότης. Ὅλοι αἰσθάνονται ὡς ἀδελφοί, τέκνα ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ Οὐρανίου Πατρός. Ὅλους τοὺς ἀδελφώνει ἢ στοργῇ τῆς κοινῆς μητρός,

τῆς Παναγίας. Ἡ Χάρις Τῆς, τὴν ὁποίαν ἐπεκαλέσθησαν κατὰ τὰς θερμὰς προ-
σευχὰς των, ἐξήγγισε καὶ ἐξωράϊσε τὸν ψυχικὸν των κόσμον. Νομίζει ὁ παριστάμε-
νος, ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὴν ὠραίαν ἐκείνην ἐποχὴν τῶν πρώτων Χριστιανικῶν χρό-
νων, κατὰ τὴν ὁποίαν, οἱ εὐσεβεῖς καὶ ἐνάρετοι Χριστιανοί, ἠνωμένοι, ἀδελφωμέ-
νοι, συνεσιάζοντο εἰς τὰς κοινὰς Τραπέζας, τὰς καλουμένας Ἄ γ ά π α ς. Πάν-
τες φιλοτιμοῦνται νὰ προσφέρουν εἰς τοὺς συγκαθημένους ἢ παρακαθημένους των
ὅ,τι ἐκλεκτότερον, ὀρεκτικώτερον, εὐγευστότερον ἀπὸ τὰ ποικίλα φαγητὰ των καὶ δὴ
τὴν φημισμένην ὠραιότητα εἰς ἐμφάνισιν καὶ γεῦσιν Ἡπειρωτικὴν πίτταν. Ὁ-
ποῖαι συγκινητικαὶ αἰ τοιαῦται στιγμαί! Τὸ ἀτομικόν... Ἐ γ ὦ παραμερίζεται
καὶ τὴν θέσιν καταλαμβάνει ὁ πλησίον. Εὐχαριστεῖται τις βλέπων νὰ διατίθενται
παρὰ πάντων τὰ πάντα διὰ τοὺς ἄλλους. Εἴθε τὸ οὕτω κατὰ τὰς ὠραίας ταύτας στι-
γμὰς ἐπικρατοῦν γενικὸν πνεῦμα συναδελφώσεως, φιλαλληλίας καὶ φιλανθρωπίας νὰ
ἐκυριάρχει πάντοτε εἰς ἕνα ἕκαστον ἐξ ἡμῶν. Ὁ πολὺς πόνος τότε θὰ ἐμετριάζετο,
τὰ ἀφθόνως χυνόμενα τὴν σήμερον πικρὰ δάκρυα θὰ ὠλιγόστευον, τὴν θλίψιν, θὰ
διεδέχετο ἀνακούφισις, χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις, τὰ μίση καὶ τὰ πάθη καὶ αἱ ἐκ τού-
των θλιβεραὶ συνέπειαι θὰ ἐξηφανίζοντο.

Ὅποῖαν εὐχάριστον καὶ ὠραίαν εἰκόνα παρουσιάζει ἡ ὄντως ἀδελφικὴ τῶν κα-
λῶν τούτων Χριστιανῶν συνεστίασις! Ταύτην ἀκολουθοῦν Ἡπειρωτικοὶ χοροὶ τῆ
συνοδεία ἐγχωρίων ὀργάνων. Καὶ τούτους διακρίνει ἡ λεπτότης καὶ ἡ εὐγένεια τῶν
χορευόντων. Οὐδεμίαν παρεξήγησις, οὐδὲν ἐπεισόδιον. Ἐκαστος ἐπιθυμεῖ, ἵνα ὁ ἄλ-
λος καὶ οὐχὶ ὁ ἑαυτοῦ τοῦ ἠγεῖται τοῦ χοροῦ. Καὶ ἐδῶ, ὅπως καὶ κατὰ τὴν συνε-
στίασιν, ἐπικρατεῖ πνεῦμα συναδελφώσεως καὶ ταπεινοφροσύνης. Οἱ μικροεγωισμοὶ
καὶ αἱ ἐκ τούτων πηγάζουσαι εὐαισθησίαι, αἱ παρεριμνηεύουσαι καὶ τὴν ἀθώαν κί-
νησιν ἢ λέξιν τοῦ ἄλλου, ἐλλείπουν παντελῶς.

Ἡ ἀδελφικὴ αὐτὴ διασκέδασις συνεχίζεται ἄνευ διακοπῆς καὶ κατὰ τὰς με-
σημβρινὰς ὥρας. Ἦδη εἶναι δευτὴν καὶ ὁ ἥλιος κλίνει πρὸς τὴν δύσιν του. Εἰ-
ναὶ ὦρα πλέον, ἵνα οἱ προσκυνηταὶ προετοιμασθῶσι διὰ τὴν ἐπιστροφήν εἰς τὰ ἴδια.
Πρὶν ἀναχωρήσουν, θεωροῦν ἐπιτακτικὸν των καθήκον νὰ εἰσέλθωσι εἰς τὸν Ἱερὸν
Ναὸν καὶ προσκυνήσουσιν εὐλαβῶς τὴν ἔμπορτον πλουσίων ἀναθημάτων Εἰκόνα τῆς
Θεομήτορος. Τώρα ἀπέρχονται εἰς τὰς ἐστίας των, καθ' ὃν τρόπον ἦλθον χθὲς εἰς τὸ
Ἱερὸν τοῦτο Σκῆνωμα. Εἰς ὧν τὰ πρόσωπα διακρίνεται ἡ φαιδρότης, ἡ χαρὰ καὶ
ἄφατος εὐχαριστήσις. Ἐξεπλήρωσαν, κατὰ τὸν ἀρμόζοντα τρόπον, τὸ θρησκευτικὸν
των καθήκον καὶ αἰσθάνονται διὰ τοῦτο μεγάλην ἱκανοποίησιν καὶ ἀπερίγραπτον
συγκίνησιν. Ἡ Παναγία ἡ Πωγωνιανίτισσα θὰ εἶναι εἰς αὐτοὺς Ὁδηγήτρια, προστά-
τις καὶ βοηθός. Μετ' ὀλίγον ὄλος ὁ ἐντὸς τοῦ εὐρέος περιβόλου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς χῶ-
ρος καὶ ἡ ἐκτὸς αὐτοῦ ὁμαλὴ ἀπέραντος ἔκτασις, ἡ ὁποία μέχρι πρὸ ὀλίγου ἦτο ἀ-
σφυκτικῶς πλήρης ἀνθρώπων, ἀμφοτέρων τῶν φύλων καὶ πάσης ἡλικίας, εἶναι ἡ-
δη ἔρημος. Ἡ Ἱερὰ Μονὴ λαμβάνει καὶ πάλιν τὴν προτέραν τῆς μορφήν. Μόνοι
ἐναπομένοντες εἶναι ὁ Τοποτηρητὴς τῆς καὶ ὁ νεωκόρος, ὁ ἐκτελῶν ταῦτοχρόνως
καὶ καθήκοντα Ἱεροψάλτου . . . . .

Αὕτη ἐν σκιαγραφίᾳ ἡ σημερινὴ κατάστασις τῆς Ἱερᾶς Σταυροπηγιακῆς καὶ
Βασιλικῆς Μονῆς Μολυβδοςκεπάστου. Καθήκον ὅθεν πάντων ἡμῶν εἶναι νὰ μερι-
μνώμεν, ἵνα διατηρῆται εἰς ἐμπρέπουσαν κατάστασιν τὸ Ἱερὸν τοῦτο Σκῆνωμα, τὸ
ὅποῖον δι' ἡμᾶς πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς ἀνεκτίμητος καὶ ἀναντικατάστατος κληρο-
νομία τῶν ἐνδόξων Βυζαντινῶν προγόνων μας. Θὰ ἀπετέλει ὅθεν δι' ἡμᾶς ἀνεπί-

τρεπτον και ασύγγνωστον παράπτωμα, εάν τα Ἱερὰ ταῦτα Τεμένη, λαμπρὰ και μεγαλοπρεπῆ Ἐθνικοθρησκευτικὰ κειμήλια, ἐπαφίεντο εἰς τὴν φυσιολογικὴν φθορὰν των ὑπὸ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου. Ἡ Ἱερὰ αὕτη Μονή, ὡς και οἱ ἐναπομένοντες εἰς τὸ χωρίον Διπαλίτσα Ἱεροὶ Βυζαντινοὶ ναοί, τῶν Ἀ γ ῖ ω ν Ἀ π ο σ τ ὀ λ ω ν, ὅστις, ὡς ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἐλέγχθη, ἐχρησίμευσεν ἐπὶ ὀλοκλήρους ἐκαντοταετηρίδας ὡς Μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πωγωνιανῆς, ὁ τῆς Ἀ γ ῖ α ς Τ ρ ι ᾶ ὀ ς, ἐκτισμένος ἐπὶ ὑψηλοῦ βράχου, προκαλοῦντος αἴσθησιν, θαυμασμὸν και δέος εἰς τὸν προσκυνητὴν και ὁ τῆ ς Θ ε ο τ ὀ κ ο υ, ἀνηγεργμένος εἰς λοφίσκον, κείμενον ὑπερθεὶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου και εἰς μικρὰν αὐτῆς ἀπόστασιν, πρέπει νὰ μὴ ἀφεθῶσι νὰ καταρρεύσωσι, ὡς ἀτυχῶς κατέρρευσαν πολλαὶ δεκάδες τοιούτων Ἱερῶν ναῶν εἰς τὴν κατερειπωθεῖσαν ταύτην πόλιν, τὴν ἀκμάσασαν κατὰ τὰ ἔνδοξα ἔτη τῆς κλεινῆς Βυζαντινῆς μας Αὐτοκρατορίας και κατὰ τὰς δύο πρώτας ἑκατονταετηρίδας μετὰ τὴν Ἀλωσιν. Ἡ πόλις αὕτη, ὡς εἰς ἄλλην μας εἰδικὴν πραγματείαν, δημοσιευθεῖσαν εἰς τὰ ὑπ' ἀριθ. 94 και 95 τεύχη τῆς ἐν Ἰωαννίνοις ἐκδιδομένης ἐγκρίτου Μ η ν ι α ῖ α ς Ἐπιθεωρήσεως «**ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ**» ἐμεριμνήσαμεν νὰ ἀποδείξωμεν, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἦτο ἄλλη, εἰμὴ ἡ Π ω γ ω ν ι α ν ῆ τ ὶ ν Β υ ζ α ν τ ι ν ὶ ν, ἡ κατόπιον ὑπὸ τῶν Σλάβων μετονομασθεῖσα Διπαλίτσα.

Πλὴν τῶν ὡς ἄνω Ἱερῶν ναῶν ὑπάρχουσι σήμερον εἰς Διπαλίτσαν και δύο ἀκόμη ἡμιερειπωμένοι Ἱεροὶ Βυζαντινοὶ ναοί, ὁ τοῦ Ἀ γ ῖ ο υ Σ ὠ ζ ο ν τ ο ς και ὁ τοῦ Ἀ γ ῖ ο υ Δ η μ η τ ρ ῖ ο υ, ὁμὲν ὑπερθεὶν τοῦ χωρίου, ὁ δὲ κάτωθεν αὐτοῦ. Αἱ τοιχογραφίαι αὐτῶν, καιτοὶ ἐπὶ δεκαετηρίδας πολλαὶ ἐκτεθειμέναι εἰς τὰς καταιγίδας και λοιπὰς ἀνωμάλους καιρικὰς συνθήκας, διατηροῦνται ζωηραί, παραστατικαὶ και καθαραί, ὡσάν προσφάτως νὰ ἐξῆλθον τοῦ χρωστήρος τοῦ αὐστηροῦ Βυζαντινοῦ Ἀγιογράφου, ὁ δὲ πρῶτος διατηρεῖ προσέτι ἀθικτον και ἀνέπαφον τὸ μεγαλοπρεπὲς ἔμβλημα τῆς κλεινῆς Βυζαντινῆς μας Αὐτοκρατορίας, τὸν Δ ι κ έ φ α λ ο ν ἄ ε τ ὀ γ ο ν. Διὰ τὴν ἀναστήλωσιν τούτων, ἐφαιμίλλων εἰς τέχνην, κάλλος, ὠραιότητα και μεγαλοπρέπειαν τῶν λοιπῶν εἰσέτι ἀθικτων διατηρουμένων, εἶχον γίνεαι πρὸ τοῦ ἐνδόξου πολέμου τοῦ 1940-41 αἱ δέουσαι ἐνεργεῖαι παρ' εἰδικῶς πρὸς τοῦτο συσταθείσης ἐπιτροπῆς και γρήματα εἶχον συλλεγῆ δι' ἐράνων, ἐνεργηθέντων ἐνταῦθα και εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὧν τὸ προῖδον ἦτο κατατεθειμένον εἰς τὸ ἐν Ἰωαννίνοις Ὑποκατάστημα τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ἀτυχῶς, ἡ ἐνσκήψασα Ἐθνικὴ συμφορὰ ἐξηνέμισε και ἐξεμηδένισε τὴν ἀξίαν των. Καὶ τὰ ἐναπομένοντα ταῦτα εἰς ἡμιερειπωμένην κατάστασιν Ἱερὰ δέον νὰ ἀναστηλωθῶσι. Ἡ Μήτηρ Ἐ κ κ λ η σ ῖ α, ἡ Π ο λ ι τ ε ῖ α, ἀνάγκη νὰ ἐπιληφθῶσι τῆς διατηρήσεως και διασώσεως τῶν Ἱερῶν μνημείων. Ἀλλὰ και ἅπαντες ἡμεῖς, οἱ ἀποτελοῦντες τὸ Χοιστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἡμεῖς ὁ περιούσιος λαὸς τοῦ Κυρίου, ἅς κινηθῶμεν, ἅς ἐργασθῶμεν, ἅς ἐντεινῶμεν τὰς προσπάθειάς μας ὅπου και ὅπως δεῖ, διὰ τὴν διάσωσιν αὐτῶν. Εἰς τὴν προσπάθειάν μας ταύτην ἅς μὴ φεισθῶμεν κόπων, ἰδρωτῶν και θυσιῶν, ἠθικῶν τε και ὕλικῶν. Οὕτω αὐταὶ ἐν τέλει θὰ στεφθῶσιν ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας. «**Τ τ ὀ τ ε ὀ μ ι σ θ ὀ ς ἡ μ ὶ ν θ ᾶ ε ἶ ν α ι π ο λ ὶ ς ἐ ν ο ὕ ρ α ν ο ἶ ς και ἡ χ α ρ ᾶ ἡ μ ὶ ν π ε π λ η ρ ω μ ῆ ν η**».

Ἐνδιαφερόμενοι ζωηρῶς και ἐνεργοῦντες διὰ τὴν διατήρησιν τῶν Ἐθνικοθρησκευτικῶν τούτων κειμηλίων, ἀποτίομεν ἀκόμη και ἐλάχιστον φόρον τιμῆς και εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς, μακαρίᾳ τῇ λήξει, Βυζαντινοὺς προγόνους μας, τοὺς ἐμπνευστὰς και δημιουργοὺς τοιούτων εὐκλεῶν ἔργων, οἱ ὅποιοι παρέδωσαν εἰς ἡμᾶς ταῦτα ὡς ἀνεκτίμητον κληρονομίαν. Ταύτην ὀφείλομεν νὰ διαφυλάσσωμεν μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαθείας και νὰ τὴν παραδίδωμεν μετὰ μεγίστης προσοχῆς, εἰς τὰς

μελλούσας γενεάς, αἱ ὁποῖαι, μὲ τὴν σειράν των, ὡς σκυταλοδρόμοι, θὰ παραδώσωσι ταύτην εἰς τοὺς μεταγενεστέρους των. Τὸ σήμερον παρὸν ὀφείλει ὡς συνδετικὸς κρίκος νὰ συνδέσῃ τὸ ἐνδοξον παρελθὸν μὲ τὸ εὐοίωνον μέλλον. Τὰ ἀνεκτίμητα ταῦτα μνημεῖα, εἶναι μία ἀκόμη ἀναμφισβήτητος ἀπόδειξις τοῦ ἐνιαίου, ἀδιαιρέτου καὶ ἀνοθεύτου Ἑλληνισμοῦ, ὁ ὁποῖος, ὅπως ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς, εἶναι. «Χ θ έ ς κ α ι σ ή μ ε ρ ο ν ὁ α ὐ τ ὸ ς κ α ι εἰ ς τ ο ὺ ς αἰ ῶ ν α ς». Εἶναι ταῦτα ἡ ζῶσα, ἡ στεντορεία φωνή, ἡ διακηρύττουσα τὴν πλάνην τῶν ἠθελημένων ἢ ἀθελήτως πρεσβευόντων, ὅτι ἡμεῖς οἱ Νεοέλληνες οὐδεμίαν ἔχομεν σχέσιν μὲ τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας καὶ οἱ ὁποῖοι ἐγκληματοῦν κατὰ τῆς Πατρίδος, ὅταν γράφουν καὶ διαδίδουν ὅτι εἴμεθα Ρωμαῖοι καὶ ἀνήκομεν εἰς τὴν Ρωμηοσύνην καὶ ὄχι Ἑλληνες, ὅπως πάντοτε ἀνέκραζεν ὁ ἀθάνατος Γέροϲ τοῦ Μοριᾶ.

Ἀκόμη ἢ μετὰ προσηκούσης εὐλαβείας παρ' ἡμῶν συντήρησις τῶν ἀνυπολογίστου ἀξίας πατρογονικῶν μας τούτων κειμηλίων, θὰ συντελῇ τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἐμφύτευσιν καὶ διατήρησιν εἰς τὰς ψυχὰς καὶ καρδίας τῶν Ἑλληνοπούλων μας, τῶν δύο ἀθανάτων ἰδεωδῶν, τοῦ Θρησκευτικοῦ καὶ Ἐθνικοῦ, τὰ ὁποῖα θὰ εἶναι τὸ ἀποτελεσματικώτερον ἀλεξιτήριον, πρὸς προφύλαξιν αὐτῶν ἀπὸ τὰς ὀζούσας ἀναθυμιάσεις, τὰ νεωτερίζοντα σαθρά, σαπρά, ἀνήθικα, ἀνέντιμα, ἀντεθνικά, ἀντιχριστιανικά, ψυχοφθόρα καὶ πνευματοκτόνα ρεύματα.

Καὶ ἀκόμη ἢ μετὰ τῆς προσηκούσης εὐλαβείας, ἐνθέου ζήλου καὶ θερμοῦ ἐνδιαφέροντος ἀξιοπρεπῆς συντήρησις τῶν Ἱερῶν τράυτων Σκηνωμάτων εἰς τὴν προσωρινῶς ἀκροτελεύτιον ταύτην περιοχὴν τῆς φιλτάτης μας Πατρίδος, τῆς γλυκείας Ἑλλάδος μας, θέλει συντελέσει τὰ μέγιστα εἰς τὴν τόνωσιν τοῦ Ἐθνικοθρησκευτικοῦ αἰσθήματος τῶν πέραν τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἀῶου διαβιούντων ἀλυτρώτων ἀδελφῶν μας.

Οἱ ὑψηλοὶ Τροῦλλοι τῶν Ἱερῶν καὶ Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου καὶ Πανευφύμων καὶ Κορυφαίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, μὲ τοὺς ἐν αὐτοῖς μεγάλους ἠλεκτρικοὺς προβολεῖς, ἐξαποστέλλοντες ἄπλετον φῶς εἰς τὴν γύρω δούλην περιοχὴν, τὰ ὑψηλὰ ἐν αὐτοῖς καλλιμάρμαρα Βυζαντιοπρεπῆ κωδωνοστάσια μὲ τοὺς ἐπ' αὐτῶν καλλιήγους κώδωνας, αἱ ἐπ' αὐτῶν ἀνεμίζουσαι καὶ κυματίζουσαι γαλανόλευκοι, ἄραται παρὰ τῶν ἀλυτρώτων ὁμαιμόνων ἀδελφῶν μας, θέλουσι ζωοπυροῖ, ζωογονεῖ καὶ διαθερμαίνει τὰς τοσοῦτον σκληρῶς δοκιμαζομένας ψυχὰς καὶ καρδίας αὐτῶν. Τὰ Ἱερά ταῦτα Σκηνώματα εἶναι ἡ παρήγορος τούτων ἐλπίς!

Ὡς δὲ οἱ ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἰσραηλίται, δακνόμενοι ὑπὸ δηλητηριωδῶν ὄψεων, ἀπεγίνοντες τὸν ὑπὸ τοῦ Θεόπτου Μωϋσεῶς ὑψωμένον ἐν ἐμφανεῖ τοποθεσίᾳ τεχνητὸν ὄφιν ἐθεραπεύοντο, οὕτω καὶ οἱ ἀλύτρωτοι ἀδελφοί μας ἀτενίζοντες τὰ ἔθνικοθρησκευτικὰ ταῦτα Σύμβολα θέλουσιν ἀναθαρρύνει.

Τὴν ἀποθάρρυνσιν θὰ διαδέχεται ἡ ἐλπίς, τὸν μαρασμὸν ἢ προσδοκία, τὴν θλίψιν καὶ κατήφειαν ἢ ἔνδακρυς προσμονή. Εἶναι λίαν ἐνθαρρυντικὸν καὶ παρήγορον νὰ γεννῶνται παρ' αὐτοῖς τοιαῦτα εὐέλπιδα συναισθήματα!

Οὕτω, ὅταν ἐπιστῇ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, τὸ ὁποῖον καθ' ὅλας τὰς ἐνδείξεις θὰ εἶναι ἐγγύς, θὰ σπεύσουν οἱ ὁμογάλακτοι οὗτοι ἀδελφοί μας, χαίροντες, σκιρτῶντες ἀπὸ ἔθνικὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ ἀγαλλόμενοι νὰ ὑποδεχθῶσι μετὰ θαῖων καὶ κλάδων τοὺς ἐλευθερωτάς των. Ἡ ἀναμενομένη προσεχῶς ἀναίμακτος ἐλευθερία των — διότι καὶ οἱ σήμερον ἐκεῖ κυβερνῶντες ἀντιλαμβάνομενοι — ὡς ἐσχάτως ἐμπράκτως ἀφήνουν νὰ ἐννοηθῇ τοῦτο — τὴν Ἑλληνικότητα τῆς Ἑλληνικωτάτης ταύτης Χώρας, θὰ συγκατατεθοῦν νὰ ἀποδώσωσι τὸ δίκαιον εἰς τὸν δικαιοῦχον, θὰ εἶναι δι' ἐκείνους καὶ δι' ἡμᾶς Δευτέρα Ἀνάστα-

σις. Τοῦτο ἐπιβάλλει καὶ τὸ συμφέρον ἐκείνων, ὅπως πολὺ ὀρθῶς εἶχεν ἀντιληφθῆ καὶ προβλέψει πρὸ ἑβδομήκοντα ἐτῶν ὁ πολὺς Ἰσμαήλ Κιεμάλ Αὐλώνας.

Προτιμότερον, δι' αὐτούς, μία Ἑλλάς φίλη καὶ σύμμαχος, ἀπὸ μίαν Ἰταλίαν ἐποφθαλμιῶσαν τὴν χώραν των, ἐτοίμη νὰ στραγγαλίση τὴν ἐλευθερίαν των καὶ ἀπομυζήσῃ τὸ εἶναί των.

Οὕτω δραματιζόμενοι τὴν μεγάλην ταύτην ἡμέραν, βλέπομεν μακρὰς σειρὰς εὐλαβῶν προσκυνητῶν ἐρχομένων ἀπὸ τὴν δεξιᾶ τοῦ Ἄωου περιοχῆν, εἰσερχομένων ἀνυποδῆτων εἰς τὸν Ἱερὸν περίβολον τῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Μολυβδοσκεπάστου καὶ γονυπετούντων ἔμπρὸς εἰς τὴν Θαυματουργὸν Εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Πωγωνιανίτισσας, διότι ἠυδόκησε νὰ τοὺς χαρίσῃ τὸ μεγαλύτερον ἀγαθόν, τὴν ποθητὴν ἐλευθερίαν!

ΣΤΑΥΡΟΣ ΜΑΤΘ. ΓΚΑΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας